Furman

P. OVIDII NASONIS

OPERA OMNIA.

VOL. VIII.

P. OVIDII NASONIS

OPERA OMNIA

EX EDITIONE BURMANNIANA

CUM NOTIS ET INTERPRETATIONE

IN USUM DELPHINI

VARIIS LECTIONIBUS

NOTIS VARIORUM

NOTITIA LITERARIA

RECENSU EDITIONUM ET CODICUM

ET

INDICE LOCUPLETISSIMO

ACCURATE RECENSITA.

VOLUMEN OCTAVUM.

LONDINI:

CURANTE ET IMPRIMENTE A. J. VALPY, A. M.

1821.

'Secutus tamen sua sponte est, velut consilio petitus esset, ut vilior ob ea Regi Hannibal esset:' ubi 'sua sponte' et 'consilio' opponuntur. Sic 'consulto' aliquid facere. Propert. Eleg. II. 24. 'Nec si consulto fulmina missa tonent.' Existimabam aliquando τὸ *Consilio* irrepsisse huc ex superiori versu, et scribendum esse *Ogygia ara*, hoc est, Thebana. *Consiliis* unus Mediceus. Forte pro *Consilii*. Heins.

34 *Fratribus*] Eteocli et Polynici: bella nota sunt Diodori et Papinii monumentis: mutuis enim ictibus cecidere.

35 *Ipsa sibi discors*] Quum Polynicis cadaver impositum fuisset Eteoclis rogo, subito flamma discessit: canente Papinio libro Thebaidos duodecimo: et Lucanus, 'Scinditur in partes, geminoque cacumine surgit Thebanos imitata rogos.'

38 *Battiades*] Callimachus poëta. [Qui hoc scripserat, s. de fumo in duas partes eunte, in sacris Eteoclis et Polynicis.]

40 *Terga dederis*] Fugeris Italiam versus, ubi erat Poëtæ uxor.

41 *Hæc lux*] Hic dies natalitius.

43 *Edidit hæc mores illis heroibus æquos, Quis erat Eurytion Icariusque pater*] De fœminis agit: quomodo ergo *heroides* in heroas mutatæ? Veteres multi *heroidibus*, vel *herodibus*, vel *erroribus*. Bononiensis *hebroidis*. Scribe *heroisin* cum Scaligero, ἡρωΐσιν, qui sic in ora codicis sui emendarat, et cum Salmasio. Tum vide quæ noto Epist. XIII. 137. Statius Sylv. lib. III. ad Uxorem, 'Heu ubi nota fides totque explorata per usus, Qua veteres Latias, Graiasque heroidas æquas?' Sed nondum sanatus est locus. Quænam enim Eurytionis illa filia? Scaliger Antigenen Pelei uxorem intelligebat. Sed quorsum tam obscurum nomen? Scripti veteres, *Eutychion*, *Euchion*, et similia: *Erition* Rottendorphianus, primus Politiani *Eucation*, alter *Eetion* optime et verissime. Andromachen intellige, notissimæ pudicitiæ fœminam. Apud Homerum, Iliad. Ζ. Ἀνδρομάχη θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἠετίωνος. *Eetionis* nomen quoque varie mendosum apparet in scriptis exemplaribus Fast. lib. IV. 'Et Theben, veteres Eetionis opes:' et Met. XII. ubi 'Eetioneas Thebas' appellat. Vide Notas Fast. IV. 288. Trist. I. Eleg. 5. 'Nec probitate tua prior est aut Hectoris uxor Aut comes extincto Laodamia viro.' Lib. V. Eleg. ult. 'Cernis ut Admeti cantetur et Hectoris uxor.' *Heins.*

45 *Nata pudicitia est, mores*] *Moris*, vel *morum*, vel *secum*, libri veteres; hoc est, tecum; atque ita quoque Tanaquillus Faber in Epistolis: sed *moris* meliores. Latet aliquid. Putem *et mos*: nisi quod 'moribus' mox sequitur. Forte *et honor*, vel *honos*. Idem.

49 *Adversis probitas exercita rebus*] Sic Virgil. 'Iliacis exercite fatis.'

51 *Durus vidisset Ulysses*] Non vidit tantum, sed tulit etiam et perpessus est. Quare scribo, *subiisset*; pro vulgata lectione tamen stant scripti omnes. Pont. I. 5. 'Durius est igitur nostrum, fidissima conjux, Illo, quod subiit Æsone natus, onus.' Sic 'periculum subire,' 'pœnam,' 'laborem,' et similia passim apud Ciceronem aliosque occurrunt. *Heins.*

52 *Sine laude foret*] Sine laude pudicitiæ, quam ipso absente totis 20. annis conservavit, et reditum ejus patienter exspectavit. *Pont.*

53 *Victor Echionias*] Capaneum designat, de quo diximus. *In arces Echionias*] In arces Thebanas. Echion enim fuit unus ex sociis Cadmi, qui cum eo Thebas condidit.

54 *Evadnen*] Uxorem Capanei: cujus mors nota est.

55 *Cum Pelia tot sint genitæ, cur*] Pelius filius fuit Neptuni ex Tyro nympha filia Salmonei regis, ut scribit Homerus. Refert enim hanc con-

suevisse circa ripas Enipei fluminis delectari. Eam Neptunus, sumpta Enipei forma, virginem cepit, et cum ea concubuit, genuitque Peliam et Neleum. Peliæ Thessaliæ regis filiæ fuerunt Asteropæa, Antonoë, Alcestis. *Cur nobilis una est*] *Cur cognita nobis* plerique veteres: nihil muto. *Heins.* *Cur nobilis una est*] Alcestis. Eurip. Alcest. Quod sic Latine reddimus: 'Ast sola conjunx pro suo spondet viro: Alcestis illa, mulier insigni fide Migrare sponte voluit annos in suos Charum maritum.' Hinc Propert. Eleg. II. 6. 'Felix Admeti conjunx, et lectus Ulyssis, Et quæcunque viri fœmina limen amat.'

56 *Misero viro*] Infœlici marito Admeto.

57 *Alter*] Quam Protesilaus: qui cum primus e navi in littus Trojanum descendisset, primus de Græcis est interfectus, quicum nupta erat Laodamia.

59 *Et tua quod malles*] *Mallem* prior Politiani et optimus Mediceus, cum excerptis Vossii. *Implessent* etiam duo. *Heins.*

ELEGIA VI.

5 *Quam si tu tempore nostro*] *Non tempore nostro* pr. Polit. et tres alii; tres *nunc*: sed plerique *tempore duro*; quod et Ciofano probatum. Trist. I. 4. 'Tempore sic duro est inspicienda fides.' Pont. l. II. 6. 'Tu quoque per durum servato tempus amico.' Malim tamen *quam tu si*. Heins.

10 *Deseruit levitas*] Ipse Automedon levis fuisset, si in medio prælio currum Achillis, quem regebat, deseruisset. *Pont.*

11 *Nunquam Podalirius*] *Nunquid* cum Combiano. *Heins.* *Podalirius*] Æsculapius filios reliquit Machaonem et Podalirium, qui arti paternæ dediti, quum ad Trojam cum Agamemnone navigassent, plurimum Græcis in eo bello curandis summo studio vulneribus opitulati sunt, magnam ob id gloriam adepti.

25 *Motam*] Mentem esse commotam. *Agamemnone natum*] Oresten. *Mer.*

26 *Dixisse in Pyladen verba proterva putas*] *Improba verba*: duo *tristia verba*: unus *impia*: alius *aspera*; ut Pont. II. 6. 'Aspera confesso verba remitte reo.' *Heins.* *Verba proterva*] Convitia et contumelias in illum evomuisse, ut insani solent. *Pont.*

27 *Quod vel pulsavit amicum*] *Quod non* plerique: an *ne non pulsarit?* Combianus *quia non pulsarit.* Mox scalim *num minus*, pro *non*. Vide Notas ad Epist. Canaces. *Heins.*

29 *Hoc est cum miseris*] Distichon hoc suspectum est. *Idem.*

31 *Ceditur et cæcis*] Solemus etiam obsequi et cedere de via, cæcis transeuntibus. *Et quos prætexta*] Tertium genus hominum designat, quibus etiam obsequimur, magistratibus et consulibus, quos designat per 'virgarum fasces,' qui a lictoribus præferebantur.

32 *Imperiosa*] Plena imperii; vel ostentatrix imperii. *Virgaque*] Vide num virga lictoris potius intelligenda sit hoc loco, qua ille obvios e via submovebat, cum fasces nihil jubere aut imperare soleant, sed insigne tantum

magistratus sint.

34 *Non habet in nobis ullius ira locum*] Solet enim usu venire, ut quos injuriæ invisos faciunt, gratiosos miseriæ reddant; ut est apud Valerium.

36 *Illo, quo quereris*] *Quod* multi veteres: *quod queris* Hamburgensis et Leidensis: *quo reris* pr. Politiani; recte. Pro *minimum minimumque laborum* Gottorphianus pro diversa lectione *minimum de parte:* quod ex suis codicibus probat et in ultima editione exprimendum curavit Naugerius; frustra: elegans est loquendi modus. Sic Penelopes Epistola, 'nimium nimiumque oblite tuorum.' Pro *laborum* etiam *malorum* nonnulli codices vetusti; quod versus proximus videtur requirere: ut jam monuit in Epistolis Tanaquillus Faber. *Heins.*

37 *Celantur arundine fossæ*] Zinzerlingus ex Erfurtano codice *celebrantur* notat; quod verum est: de eo verbo ad Metamorph. l. IV. fabula Thisbes. *Idem.*

38 *Florida Hybla*] Hybla urbs seu mons fuit Siciliæ: ejus ager floribus abundabat, ubi optimi mellis copia.

39 *Gracili Limite formicæ grana reperta*] Æneid. IV. 'It nigrum campis agmen, prædamque per herbas Convectant calle angusto: pars grandia trudunt Obnixæ frumenta humeris,' &c.

45 *Compesce tumores*] *Timores* ex scriptis. *Heins.*

ELEGIA VII.

2 *Æquoreis jungitur Ister aquis*] *Additur* pr. Pol. pr. Vatic. pr. Pal. et multi alii ex melioribus: nonnulli cum primis editionibus, *Ister aditur.* Sed cum Ister ibi se exoneret in Oceanum, τὸ *additur* admittendum duxi. Pont. III. 5. 'His ubi cæruleis jungitur Ister aquis.' *Heins.*

11 *Inter Græcosque Getasque*] Malo *Graiosque* cum codice Combii. *Idem.*

Inter Græcosque] Græcorum enim colonia fuit Tomus.

15 *Coryton et arcum*] Custodia sagittarum. Æn. x. 'Corytique leves humeris, et letifer arcus.'

17 *Verissima mortis imago*] Lege *Martis* vel contra auctoritatem membranarum: sic 'Marticolam Geten' vocat alibi. *Heins.*

19 *Stricto cultro*] *Fixo* plerique veteres: ut Fast. II. 'Nec mora, celato figit sua pectora cultro.' *Heins.*

23 *Atque utinam vivat, et non moriatur in illis*] Scribe *vivas*, et *moriaris*, cum Richeliano; conversa ad se oratione, ut metro consulatur: vide quæ notavi ad Epist. x. 75. nisi malis *vivat, non et moriatur.* Pro *vivat* in pr. Vatic. *vidues.* Idem.

25 *Pleno theatro*] Magna hominum frequentia, qui recitationi meorum carminum intersunt in theatro.

29 *Non tamen ingratum*] Homini ingenuo displicere non debet, memoriam sui vigere apud alios.

32 *Pierides que meas*] *Pieridasque* cum scriptis. *Heins.*

34 *Vulneribusque meis*] Ego, acceptis vulneribus, nihilominus telis sanguine meo ante cruentatis me objicio et offero, dum versus scribere non desisto. *P.*

35 *Euboicis fluctibus*] Undis maris Ægei, quod Euboicam insulam alluit.

36 *Graia Capharea currere puppis aqua*] *Caphaream aquam* pr. Vatic. Combii, Rottendorph. et multi alii ex antiquis, ut et priscæ editiones;

28 *Luctantem frustra*] *Latrantem* plurimi. *Idem.* *Copula dura tenet*] Copula hic pro eo fune accipitur, quo canes a venatoribus alligati ducuntur; vulgo lassum appellant. Cingulum vero circum collum, melium appellat Varro de Re rustica l. II.

29 *Nondum reserati carceris*] Nondum aperti termini, unde equi incipiunt currere.

30 *Nunc ipsa fronte*] *Pressa fronte* Leidensis. *Heins.*

31 *Sic mea lege data*] An *rata?* Vide Fast. III. 279. *Idem.* *Vincta*] Ligata: imperato scil. sibi silentio. *Mer.*

32 *Vetiti*] Abs te vetiti, qui non pateris nomen tuum in carminibus meis poni.

33 *Nec tamen officio*] Grave est lædi ab amico, et per officium accipere detrimentum. *Pont.*

35 *Si non meminisse putares*] *Nisi non*, vel *nisi me* multi ex scriptis: duo *nisi;* et *meruisse* unus. Lege, *nisi si meminisse putares:* nisi putares me tui esse memorem: 'nisi si' Nasoni usitatum. Adi Notas Epist. IV. 3. *Heins.*

36 *Non prohibet vox*] Gratam animi recordationem non vetas.

37 *Lumen vitale videbo*] *Natale videbo* tres libri: octo *vitale tenebo: solare videbo* Richel. primæ editiones *solare tenebo.* Puto *lumen solare tuebor.* Heins.

ELEGIA X.

13 *Mendax cognomine*] Qui potius est inhospitalis.

14 *Vere terra sinistra*] Vere terra, ut in sinistra parte sita, sic etiam infelix.

16 *Quæ nisi de rapto*] *Sibi non rapto* omnes meliores. *Heins.* *Quæ sibi non rapto vivere turpe putant*] Herodotus in recensendis Thracum moribus, docet eos e bello atque rapto vivere, idque pulcherrimum ducere.

17 *Tumulus defenditur ipse*] *Defenditur ægre*, multi ex antiquis: recte. *Heins.*

18 *Ingenioque loci*] Situ et natura loci.

19 *Cum minime credas, ut aris*] *Ut esses* rectius scripti nonnulli cum priscis editionibus. Deinde Richel. *Cum bene vix credas.* Heins.

20 *Noxia tela*] *Martia* Vossianus: *tela noxia* Gottorph. pro diversa lectione. Vide Notas Remed. Amor. vs. 45. *Idem.*

23 *Est igitur rarus, qui jam colère audeat*] Quid audeat colere? Scribe *rus qui colere audeat:* quæ vox exciderat ob cognationem posterioris syllabæ in *rarus:* hanc conjecturam postea in Codice Medoniano confirmatam deprehendi, in quo *rus qui colere audeat.* Idem.

28 *Barbara turba*] Getæ, qui una cum Græcis Tomon habitant.

31 *Quos ut non timeas*] *Quorum* pr. Pal. pr. Vatic. et quinque alii. *Heins.*

32 *Pellibus et longa corpora tecta coma*] *Pectora* quidam veteres: at unus Bononiensis cum priscis editionibus *tempora;* quod temere Ciofanus damnarat: nam 'comatos' passim Getas describit, et pellibus operire capita etiamnum solent per septentrionem. *Idem.*

34 *Pro patrio cultu*] Pro habitu Græco, qui est cultior et civilior. *Pont.*

37 *Quia non intelligor*] *Qui* quinque veteres. Puto, *qui non intelligar*. Heins.

49 *Utraque pœna gravis*] Et carere scilicet amicorum consuetudine, et in Scythia vivere.

50 *Forsitan*] Ne absolute affirmando Cæsarem offendat, et injustitiæ coarguat. *Pont.*

ELEGIA XI.

1 *Nescio quis*] Sic per contemptum quandoque loqui solemus, quum indignum quem æstimamus nominemus.

5 *Quam quod cui minime vellem sum causa pudoris*] *Quam quia* nonnulli ex melioribus, et *sim*: quare *rear* etiam proximo versu est legendum. *Heins.*

8 *Principis ira*] Prim. Polit. et opt. Medic. *judicis*. Lege *vindicis*: nam 'judice' sequitur. Vide Notas Fast. VI. 648. *Idem.*

11 *Ipsum*] Me offendisse Cæsarem.

13 *Quassa tamen, &c.*] Hoc exilium est mihi instar procellæ, quo agitor, non submergor. Submersus fuissem, si me interemisset. *Pont.*

16 *Qui merui*] Rectius *Quæ* libri quatuor. *Quam* pr. Palat. *Heins. Vitio meo*] Meo errore.

17 *Facinus non adfuit ullum*] *Illi* octo ex melioribus. *Heins.*

20 *Mite fuit*] *Venit* Hamburgensis: vide Notas Fast. v. 648. *Idem.*

22 *Tuta est*] Non potest perire. *Suo judice*] Augusto judice. Is enim judicavit me non exulem, sed relegatum: quæ pœna mollior erat. *Mer.*

26 *Teque velint*] Id est, velint esse te Deum nobiscum.

27 *Sed ut in mare flumina*] Hoc dicit: Ita meæ, ut populi preces ad Deos perveniunt, quemadmodum et parva flumina mare ita ingrediuntur, ut magna. *Mer.*

30 *Nomine mendaci*] Falso: non enim sum exul. *Pont.*

ELEGIA XII.

5 *Per adversas agitur fortuna*] Nihil frequentius Ovidio, quam conditionem suam comparare cum procellis, tempestatibus, &c. *Pont.*

8 *Festos choros*] Chorus multorum vocibus constat, ut docet Seneca et Macrobius.

9 *Luctibus an studio videor debere teneri*] *Studiis* unus Vatic. Lege *Lusibus an studii*: 'studium' et alibi pro

studio poëtico dixit; ut supra Eleg. I. 'Tot mala pertulimus, quorum medicina quiesque Nulla, nisi in studio est, Pieridumque mora.' *Heins.*

11 *Des licet invalido pectus mihi*] Mihi invalido. Sed rectius legas *hic valido:* hic apud Getas. Deinde versu proximo pro *Anyti rei*, repone *reo* cum prim. Vatic. Combiano, Rottendorph. *Idem.*

12 *Anyti*] Socratis, quem Anytus accusavit. Tres enim fuere Socratis accusatores, Melytus, Anytus, et Lycon. Melytus quidem ob poëtas ei infestus; Anytus ob artifices, atque reipublicæ gubernatores; Lycon denique gratia rhetorum. Accusatio autem habuit se ferme in hunc modum: Socrates injuste agit, juventutem depravans, ac Deos quos civitas putat, ipse non putans, sed alia quædam nova dæmonia. Plato docet eum tanta fuisse sapientia et fortitudine, ut noluerit pro se aut causam dicere, aut quenquam precari. *Mer.* *Fama refert Anyti quale fuisse rei*] Pro genitivo *rei*, malim *reo* legere, dativo casu; ut sit sententia: Quale pectus reo Anyti, hoc est, Socrati fuisse fama refert. Nam et ἀμφιβολίαν lectio hæc tollet, et versui quoque gratiæ aliquantum conciliabit, vitata similitudine casus in utraque cæsura. *Micyl.* *Anyti reo*] 'Ἀλλὰ καὶ τὸ τρίτον, ὦ Κρίτων, εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ γινέσθω. ἐμὲ δὲ Ἄνυτος καὶ Μέλιτος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δὲ οὔ. Epictet. de Socrate, cap. ultim.

14 *Plus valet humanis*] Versus parum appositus, ac proinde suspectus. *Heins.*

21 *Ingenium longa rubigine læsum*] Vel *plenum* Arondelianus. Forte *rosum.* Idem. *Longa rubigine*] Longa componendi desuetudine. *Mer.*

26 *Ultimus ibit equus*] *Eques* rectius nonnulli. *Heins.*

28 *Cymba vacavit aquis*] *Vacabit* meliores: Hamburg. *vocarit;* recte. Puteaneus *negatur aquis.* Idem. *Vacabit aquis*] Si in ripam subducta, diu hæsit in arenis.

29 *Me quoque despera*] *Despero* cum pr. Pal. et quatuor aliis: et mox *laborum* pro *dolorum* nonnulli. *Heins.*

33 *Ut nunc quoque sumpta*] Nihilominus imperare mihi non potui quin scriberem. *Pont.*

44 *Successus*] Quia mihi male successit.

47 *Tauri fabricator aheni*] Perillus: de quo jam dictum est. *Mer.*

49 *Nil mihi debebat*] *Debuerat* meliores: et mox pro *Sed fugerem*, veteres plerique *Si fugerem*, vel *Cum fugerem.* Heins. *Nil mihi debebat*] Prudentis enim non est, ad id redire, unde detrimentum acceperit.

51 *Studium fatale*] Si regrediar ad studium meum, quod mihi fato quodam nocuit, inveniam arma carmini idonea. *Pont.* *Retentem*] Repetam.

55 *Omnia barbariæ loca sunt*] *Barbarica* prim. Polit. Lege *barbarica;* nempe vocis. Sequenti versu pro *omnia sunt Getici*, plerique veteres *omnia quæ possunt*, vel *possint;* nam 'Getice' sequitur: alii, *barbarici* vel *Sarmatici soni.* Hoc quoque distichon in suspectis est. *Heins.*

58 *Nam didici*] *Jam* priscæ editiones et scripti non pauci: rectius. *Idem.*

59 *Nostra teneri*] *Levari* alter Polit. et multi alii; tres *vacare;* quatuor *revelli.* Nil temere mutem. *Idem.*

62 *Parva favilla*] Parvus ignis et cinis est fructus studii mei.

67 *Magistrum*] Me Ovidium.

ELEGIA XIII.

2 *Mittere si quisquam quo caret*] *Mittere rem si quis qua caret.* Heins.

8 *Traxi contagia corpore mentis*] Id est, ipsum corpus præ nimio mentis dolore cœpit male valere.

9 *Ingentia pignora*] Magnas significationes amoris.

10 *Per numeros omnes*] Per omnes modos.

12 *Remque piam præstas*] Officio satisfacis, dum me tueris, meamque causam agis; et interim dum raro scribis, verba mihi negas, absentem non alloqueris crebrius, quod non magni laboris foret. *Pont.*

14 *Nullus nævus*] Quasi dicat, nihil abs te requiram amplius, si hanc veluti ex formoso corpore labem aut maculam unicam sustuleris.

15 *Pluribus accusem*] Pluribus verbis officium tuum accusarem. *Fieri nisi posset*] *Possit* meliores. *Heins.*

19 *Quod precor*] Ut falso de te querar. *Robur pectoris tui*] Mentis tuæ constantiam in me amando, credere nequeo esse labefactatam.

22 *Trinacris Hybla*] Hybla civitas Siciliæ.

27 *Consumere longa loquendi*] *Loquendo* scripti: et pro *sermoni deficiente die* repone *sermonem* cum Rottendorphiano et Puteaneo: prim. Vatic. *sermone.* Vide Notas Amor. I. 8. 93. *Heins.*

30 *Peragant*] Munus linguæ obeant, quod epistola solet efficere.

32 *Versibus hoc paucis*] Lege *hic* cum uno Gallico. *Heins.*

34 *Atque tuis distent*] *Aque* scribendum; ut Caroli Strozzæ viri nobilissimi et humanissimi codex. *Idem.*

ELEGIA XIV.

1 *Quanta tibi dederim nostris monumenta libellis*] *Dederint nostri monumenta libelli* Hamburg. et unus Vaticanus; recte. *Heins.*

2 *O mihi me charior*] Exprimit hunc amorem III. 3. ‘Omnia cum subeant, vincis tamen omnia, conjux.’

4 *Tu tamen ingenio*] Versus ex ingenio meo profecti te illustrabunt. *Pont.*

6 *Non potes in mœstos abire rogos*] Non potest fama tua penitus deleri, quemadmodum corpus absumitur rogo.

9 *Nostrorum malorum*] Meæ calamitatis. *In parte*] Cum mecum dolenter feras exilium meum.

11 *Non ego divitias dando*] Distichon notæ minime probæ. *Heins.* *Plura*] Quam dedi. Intelligit autem famæ immortalitatem.

13 *Perpetui fructum, &c.*] Non in-

termorietur nomen tuum, propter æternitatem scriptorum meorum. *P.*

15 *Adde quod et rerum sola es tutela mearum*] *Solam tutela* pr. Polit. et duo alii: *es rerum sola et* Junian. Scribe, *Adde quod, (ut rerum sola es tutela mearum.)* Heins.

16 *Non parvi honoris onus*] Quasi dicat: Quamvis sit onus et labor res meas tueri, tamen erit magno honori.

19 *Persta*] Persevera in amore conjugali.

23 *Par eadem nostra*] In nostra ruina parem te ostendisti. Vel parem ejus demonstrandæ occasionem habes.

24 *Conspicuum virtus hic tua ponat opus*] Malo, *Tollat onus:* vel, quod præstat, *prodat opus.* Heins. *Conspicuum*] Quasi quandam statuam nunc tibi virtute tua erige, conspicuam omnibus. *P. Virtus*] Tua fides conjugalis.

25 *Esse bonam facile est*] 'Casta est quam nemo rogavit.' *Ubi quod vetat*] *Vetet* meliores. *Heins. Bonam*] Fœminam et uxorem: sed virtus in arduis cernitur.

29 *Quam, &c.*] Quasi dicat: Rari sunt, qui non sequantur fortunam potius quam virtutem. Ex quo designat esse difficile uxori in fide permanere, et fortunam mariti adversam non deserere. Solet enim usu venire, ut quo se fortuna, eo et favor hominum inclinet.

31 *Si tamen est pretium cui virtus ipsa petitum*] *Si qua tamen pretii sibi merces ipsa petiti est*, primæ editiones, pr. Polit. et veteres plerique: quidam *petita est*. Buslidianus *petenti:* pr. Vatican. *Si qua tamen pretium sibi merces ipsa petitum;* atque ita Rottendorph. Lege, *Sic tamen et pretii sibi merces ipsa petiti est, Si qua parum lætis ardua rebus adest.* Tale aliquid requirit sensus. Nihil frequentius hac sententia apud Philosophos. Claudianus, 'Ipsa quidem virtus pretium sibi.' Silius, 'Ipsa quidem virtus sibimet pulcherrima merces.' Piget plura attexere. *Heins. Si qua tamen*] Subaudi, est virtus: hoc est, si quis bonus invenitur, quem non gubernet fortuna, sed virtus ipsa. Quia vix reperitur aliquis qui gratis velit esse probus. *Precium sibi merces ipsa petiti est*] Ipsa virtus est precium sui meriti: quia vir bonus non ducitur fortuna, nec aliud præmium quærit, quam virtutem. Virtus enim per se appetitur. Quibus verbis denotat, optimam uxorem non debere mariti fortunam sequi, sed semper constanter in fide persistere; etiam in rebus adversis. *Si qua tamen*] Ὅπου τὸ συμφέρον ἐκεῖ καὶ τὸ εὐσεβές. Epictet.

33 *Ut tempus numeres*] Hic denuo nugator aliquis Ovidianam induit personam: in pentametro tamen pro *et loca mirantur* puto scribendum *loca rimatur*. Heins.

35 *Teneat laudabilis ævo*] *Maneat* unus Vaticanus; ut sit appositio: qualis apud Virgilium libro VII. 'locus Ardea quondam Dictus avis, et nunc magnum manet Ardea nomen.' Mox Vossianus *ut Hectoris*. Idem.

36 *Penelopeia fides*] Sic alibi Noster 'Thesea fides.' 'O mihi Thesea pectora juncta fide.' De fide autem Penelopes Homerus et alii multa tradiderunt: inter quæ et nos hæc ita Latine reddidimus: 'Absentem mulier laudat cordata maritum. Illo Penelope nomine clara fuit.' Odyss. XVIII. 253. Εἰ κεῖνός γ' ἐλθὼν τὸν ἐμὸν βίον ἀμφιπολεύοι, Μεῖζόν κε κλέος εἴη ἐμὸν καὶ κάλλιον οὕτω.

37 *Admeti uxor*] Hujus fabulæ meminit Apollod. lib. I. qua nempe ratione Apollo totum annum Admeto servierit. Item lib. III. Tzetz. Chiliad. I. histor. 53. Ovid. Metam. lib. II. fab. 11. Lucian. Dialog. 10. Papinius Stat. lib. VI. *Felix Admeti conjunx, &c.* Propert. Eleg. II. 6. Hinc ludit Juvenal. Satyr. VI. in fine. Claudian. Laude Serenæ Reginæ, vs. 12. *Hectoris uxor*] Sic ipsa apud Eurip.

in Troad. Σὺ δ', ὦ φίλ' Ἕκτορ, εἶχον ἄνδρ' ἀρκοῦντά μοι.

38 *Iphias*] Evadne, Iphiæ filia.

39 *Phylaceia*] Laodamia sic dicta a Phylace Phthioticæ regionis Thessaliæ urbe, quæ sub ejus mariti Protesilai imperio fuit, ut docet Strabo lib. IX. vel a Protesilai avo Phylace, Iphicli patre. *Micyl.*

40 *Iliacam celeri vir pede pressit humum*] *Primo pede* unus Vatic. et alter Palat. ex fide historiæ. In superiori versu non placet illud *Ut vivat fama;* malim *vivat famæ:* sic 'vivere sibi,' 'vivere alteri.' Art. Am. 'sed famæ vigilare juvet.' *Heins.*

41 *At nece nil opus est*] *Morte nihil opus est* plerique veteres: tres *Morteque nil.* Excerpta Vossii, *Nil opus est letho;* bene: Gottorph. *Letho nil opus est;* sic Pont. lib. III. 1. ubi vulgo legebatur *Morte nihil opus est*, veteres nonnulli præferunt *Nil opus est letho.* Vetustiores tamen *Morte nihil opus est:* quare minimum abest, quin censeam reponi debere, *Morte tibi haud opus est.* Mox *puppis eat* pro *navis* multi veteres. Si in promptu fuissent codices hujus operis aliquanto vetustiores castigatioresque iis, qui in manus hactenus nostras inciderunt, poteramus Tristibus recensendis curam magis operosam adhibuisse. Sed cum in nullo Nasonis poëmate pejus nobis prospectum fuerit a membranis antiquis ac fidis, inter sordes exemplarium mendosissimorum diu hærendum esse non duximus; secundis curis elegantissimum poëma curatius illustraturi, si subsidiis aliquanto præstantioribus instruemur. *Idem.* *Nil opus est letho*] Quod ad exempla referendum: Alcestidis scilicet, quæ pro marito Admeto mori sustinuit, ut est apud Euripidem: Evadnes, quæ et ipsa rogum mariti conscendit, eademque se cremari passa est: et Laodamiæ, de cujus obitu et morte supra annotavimus, &c. *Micyl.*

44 *Vela damus*] Quasi dicat: Hæc amore magis impulsus ad te scribenda putavi, quam quod arbitrarer te præceptis et monitis meis egere. *Pont.*

EPISTOLARUM EX PONTO LIB. I.

EPIST. I. BRUTO.

In castigandis hisce libris codices fuere mihi præsto aliquanto vetustiores iis, quos Tristia suppeditarunt, neque illi tamen ejus notæ aut auctoritatis, ut exactam locis male adfectis, qui plurimi passim hic illic occurrunt, medicinam fecerint. Primus omnium commendandum se offert V. Amp. Claudii Sarravii codex Gallicus ante annos octingentos exaratus; sed mendose admodum, nec ille integer, ut qui in Elegia secunda tertii libri deficeret. Proximum vetustate Argentoratæ bibliothecæ exemplar, quod annorum circiter septingentorum senium præ se ferret: in eo liber quartus cum parte tertii desiderabantur. Nec ætate multo in-

feriores, ex Mediceis unus, nobilissimi Rogerii Twisdenii equitis Baroneti itidem unus Anglicus; et Remigii Feschii V. Cl. codex. Post hos primus Vaticanæ, Basileensis secundus, tertius Farnesianæ, quartus Barberinæ, Gottorphianæ quintus, sextus et septimus Hafniensis, Regiæ in Galliis octavus bibliothecæ. Præterea unus Puteanorum fratrum, alter Balthasaris Moreti, tertius V. Cl. Patricii Junii. Hi ante quadringentos, aut quingentos annos exarati. Reliqui notæ recentioris, Thuanei duo, totidem Medicei, Combianus unus, sex Vaticani, duo, quos munificentia V. A. Bernardi Medonii Senatoris Tolosani possideo, tres Vossiani, unus Batavinus, et Leidensis bibliothecæ, et Rottendorphianus, et Boxhornianus, et Arondelius, et a Petro Servio Medico Romano mihi donatus. Denique, quæ negligi nequaquam debent, lectiones diversæ ex optimo veterrimoque libro ad oram Gryphianæ editionis a magno Scaligero notatæ, et aliæ ex Mediceo exemplari, quo Politianus usus fuerat. *Heins.*

P. Ovidii Nasonis De Ponto Liber Primus] Nihil magis inscitum aut barbarum hac inscriptione, quam cave credas ab tersissima nostri Nasonis manu esse. Libri veteres plerique nullam omnino inscriptionem agnoscunt; nisi quod Sarravianus omnium veterrimus et Combianus inter meliores numerandus, sub finem libri secundi, Ex Ponto Liber ii. Explicit. Barberinianus, Explicit Liber Ovidii in Ponto. Opinor Ponticorum, aut Epistolarum Ponticarum titulo libros hosce quatuor a Nasone insignitos fuisse. Trist. v. 2. 'Ecquid, ut e Ponto nova venit epistola, palles?' *Heins.*

Ad Brutum] *Bruto* optimi codices: atque ita semper deinceps per casum tertium: recte; quod semel loco hoc a me moneri suffecerit. *Idem.*

1 *Jam non novus incola*] Incolam non novum se vocat, pro veteri, κατὰ λιτότητα. Nam jam quartum prope annum in Ponto agebat, id quod infra mox apparet Eleg. 8. Cæterum, ut hoc addamus, septem omnino annos in Ponto vixisse poëta videtur: atque intra tres priores ea, quorum titulus est 'Tristium,' scripsisse: reliquis autem, hæc quæ 'de Ponto' inscribuntur, ut ex ipsis libris apparet. *Micyl.*

2 *De Getico littore*] De littore maris Euxini, quod Getæ accolunt.

6 *Hoc clauserit iter*] Fecerit scribendo præcepta amatoria, ne hi quoque de Ponto libelli possint in publicum prodire.

9 *Nec tamen accedunt*] *Non* scripti: et mox pro *Quid veniat*, iidem *Quid veniant;* nisi quod in nonnullis *Qui veniant*, quod Georgio Fabricio arridebat; nequicquam: ego vetustiores sequor. Trist. iii. 7. ad epistolam de Perilla, 'Quicquid aget, cum te scierit venisse, relinquet: Nec mora, quid venias, quidve, requiret, agam.' Eleg. xii. ejusdem libri, 'Sedulus occurram nautæ; dictaque salute, Quid veniat, quæram, quisve, quibusve locis.' Metam. xi. 'Quid veniat (cognovit enim) scitatur.' Virgil. Æn. i. 'Quæ fortuna viris, classem quo littore linquant, Quid veniant cuncti.' Et lib. vi. 'Fare age, quid venias.' Sic et alii scriptores. *Heins.*

15 *Quamvis non sit miserabilis index*] *Quamvis non est* plerique veteres. Versu proximo pro *hoc* malim *hic*, si per antiquos liceat codices. Invenies his in libris non minus triste illo quod jam ante dedi. *Idem.*

17 *Rebus idem*] Eadem est materia hujus operis, quæ est de Tristibus. *Titulo differt*] Differt indice. *Et epistola cui sit*] Differt etiam hoc opus ab eo de Tristibus, quoniam in hoc ad quem scripta sit epistola titulus docet: id vero in opere de Tristibus supprimitur.

19 *Nec vos hoc vultis*] Nec vos vultis

vestra nomina in hoc opere poni, propter Augusti metum. *Sed non prohibere potestis*] *Sed nec* e scriptis multi. *Heins.*

22 *Servatis legibus*] Non scribendo lasciva: id ne facerem, legibus cautum fuit.

24 *Doctus et in promptu*] Brutus enim qui Julium Cæsarem occidit, vir fuit excellens omni genere laudis, et philosophiam Latinis literis prosecutus fuit. *Carmina Brutus habet*] *Serinia* omnino rectius in Twisdeniano, Combiano, Boxhorniano, et Puteaneo a manu prima; quod in Pirckeimeriano sive Arondeliano Gronovius noster testatus jam est se invenisse Observationibus ad Silvas Statianas. Omnino recte. Bruti enim, præter librum de Virtute Ciceroni, Senecæ, Plutarcho, aliis laudatum, etiam versus extabant, et quidem satis lascivi, ut ex Plinio Epist. lib. III. 5. discimus. Auctor dialogi de claris Oratoribus, 'Fecerunt Brutus et Cæsar carmina non melius quam Cicero; sed felicius, quia illos fecisse pauci sciunt.' *Heins.*

26 *Non tamen arma tuli*] Non tamen bella gessi, ut M. Antonius et Brutus.

29 *Si dubitas de me*] Si dubitas mea causa hos meos libellos excipere. *Laudes admitte Deorum*] Excipe illos Augusti causa, cujus laudes in illis continentur.

31 *Adjuvat in bello*] Est argumentum a minori: Ramus oleæ, quod signum pacis est, adjuvat in bello prætendentem: multo igitur magis debet juvare, non signum, sed ipse auctor pacis, id quod faciunt libri mei. *Micyl. Pacatæ ramus olivæ*] 'Paciferaque manu ramum prætendit olivæ.' *Æn.* VIII.

35 *Æneaden*] Augustum, ab Ænea oriundum, propter patrem Julium Cæsarem, qui genus suum ad Iulum Ascanium Æneæ filium referebat.

36 *Et patriæ pater hic*] Augustus est pater patriæ. *Ipsius ille*] Ille Anchises non nisi Æneæ fuit pater.

37 *Ut limine cogat abire*] Ut Isidis sacerdotes, sistra Ægyptia ferentes, pellat e limine.

39 *Ante Deum matrem*] Quum matri Deum canit tibicen inter sacrificandum. *Cornu adunco*] Tibiam obliquam intellige, dextra parte unum, sinistra duo foramina habentem, quam Mida in Phrygia invenit, ut Plinius docet. *Cornu tibicen adunco*] *Abunco* Argentinus. Puto *obunco*. Met. lib. III. tamen 'adunco tibia cornu' Penthei fabula. *Heins.*

41 *Scimus ab imperio fieri nil tale Dianæ*] Vir doctus in nuperis epistolis pro *Dianæ* reponit *Cybeles*: audacter mehercules, cum nihil sit mutandum. In codicis Twisdenii margine hæc glossa erat adscripta, 'In Aricino nemore juxta Romam habuit Diana templum: ibi erant vaticinatores.' Nihil verius: quomodo et intelligendum esse locum jam vidit sagacissimus Gronovius Observat. lib. IV. 7. *Idem. Scimus ab imperio fieri nil tale Dianæ, &c.*] Simpliciter expone: Vaticinator, Dianæ nomine, exigit stipem sive pecuniam a consulentibus, sive iis quibus vaticinia reddit. Et tamen scimus ipsam Dianam nihil tale imperare, hoc est, haud quaquam jubere ut ille pecuniam ab hominibus auferat. Tamen unde se alat non ei deest, ex benignitate videlicet oraculum consulentium. *Micyl.*

42 *Unde tamen vivat vaticinator*] Tamen sacerdos Dianæ, causa Deæ prædicendo futura, donatur victu et donis. Quibus verbis colligit, ut sacerdotes colantur Deorum causa; sic libros continentes Augusti laudes minime esse ex urbe pellendos, sed potius excipiendos summa veneratione.

43 *Ipsa movent animos*] Hoc dicit: Movemur Deorum causa ad venerandum sacerdotes prædictos; nec debemus putare esse turpe, credulitate nostra sacerdotes venerari Deorum

causa. *Superorum numina*] *Nomina* veteres nonnulli. *Heins.*

45 *Pro sistro, Phrygiique*] Pro sacerdotibus Isidis et Cybeles: quos per sistrum et tibiam e buxo designat.

46 *Gentis Iuleæ*] Augusti ex gente Julia oriundi, ab Iulo Æneæ filio. *Nomina sacra fero*] Complector in meis libellis sacrum Augusti nomen.

47 *Vaticinor*] Sum vates Apollinis et sacerdos. *Locum date*] Sinite me per urbem incedere. *Sacra ferenti*] Mihi portanti nomina gentis Iuleæ.

49 *Nec, quia vel merui*] Quamvis, inquit, in me Augustus sit iratus, non recusat tamen a nobis coli nostro carmine.

51 *Linigeræ Isidis*] Hæc vera lectio, quicquid membranæ inter se pugnant. Vide Notas ad Artem Amator. libro I. 79. *Heins.* *Linigeræ Isidis*] Isidis cujus sacerdotes lino tecti sacra Deæ celebrabant.

52 *Isiacos ante sedere focos*] Sedere ante altaria Isidis ei sacrificaturi, posteaquam post pœnitentiam Dea placata illi veniam dedit.

53 *Alter*] Scilicet Isiacus sacerdos. *Ob huic similem culpam*] Ob tale crimen. *Privatus lumine*] Privatus oculis tanquam perjurus. Quoties enim per Isidem jurantes fidem non servabant, putabantur a Dea visu privari.

55 *Talia præconia*] Talem vocem fatentium sua crimina, et se ita meritos.

56 *Sua quid valeant numina*] Quid possint Deorum vires. *Teste*] Aliquo nocente, in quem animadverterint.

61 *Cumque sit exsilium magis est*] Ita veteres constanter. Censeo nihilominus scribendum esse, *Quamque sit exilium, magis es mihi culpa dolori.* Nam τὸ *est* versu proximo rursus sequitur, ubi *pœnas* cum Argentoratensi malo, quam *pœnam*. Similis loquendi modus infra Eleg. 4. 'Junctior Hæmonia est Ponto, quam Roma sit Istro.' *Heins.*

62 *Estque pati pœnas*] Rationem assignat, cur magis doleat crimine quam exilio. Quia magis me angit peccatum meum, quam pœna et exilium. *Quam meruisse*] Quam peccatum commisisse, quo videar dignus tali pœna.

63 *Quibus est manifestior ipse*] In quibus Diis ipse Augustus magis apparet, quia a nobis videtur. Vivens enim divinos meruit honores.

65 *Mors faciet certe*] 'Ultima pœnarum mors est.' Lucan.

66 *Ne non peccarim mors quoque non faciet*] Versus hic præter rem est, et præter Nasonianam elegantiam. Præcedens etiam nonnihil suspectus. *Heins.*

67 *Non igitur mirum est, si mens mea tabida facta*] *Si mens mihi* Junianus; tres alii *Nil igitur mirum:* utrumque bene. *Idem.*

68 *De nive manantis*] Contabescit animus meus, et dolore colliquescit, ut nix ad ardorem solis. *Pont.* *De nive manantis aquæ*] Εὖτε χιὼν ὥς τις κατετάκετο μακρὸν ὑφ' Αἷμον. Theocr. Idyll. VII. 76. Et Idyll. XXIII. 31. Ἁ δὲ χιὼν, λευκὰ, καὶ τάκεται ἀνίκα παχθῇ.

69 *Vitiata teredine navis*] Hæc vera scriptura est, quam meliores membranæ adstruunt: perperam alii *putredine.* Robertus Constantinus in Lexico voce Ὀζῆνα corrigit *vitiata teredine navis*; insulse. Inter teredinem et tineam hoc interest, quod altera sit marina, altera terrestris. Vide Plinium lib. XVI. 41. 'Teredo' eadem quæ Termes; Græcis τερηδών. Isidorus Etymol. lib. XII. 5. *Heins.*

71 *Roditur rubigine ferrum*] Cato de R. R. 'Ferrum rubigo interficit.'

72 *Carpitur*] Consumitur. *Curarum morsu*] Curas edaces appellat Horat. Gr. θυμοδακεῖς, θυμοβόρους.

77 *Hoc mihi si superi, quorum sumus omnia, credent*] Cave reponas, *quorum sunt omnia*; cum pro recepta scriptura

et codices vetusti, et ipsa ratio pugnant. Adeantur quæ notamus ad librum v. Metam. vs. 848. *Heins.* *Si Superi, quorum sumus*] Si Dii, in quorum sum potestate. Augustum autem latenter intelligit.

79 *In locum vacuum*] In locum carentem arcu Scythico: hoc est, in locum magis quietum, et remotum ab hac Scytharum asperitate. *Scythico ab arcu*] Ab armis Getarum, qui peculiariter arcu utuntur.

80 *Si precor*] *Si precer* meliores. *Heins.* *Duri oris*] Inverecundi oris.

EPIST. II. MAXIMO.

1 *Qui tanti mensuram nominis imples*] Qui nominis magnitudinem æquas ac superas animi nobilitate. Per mensuram autem tanti nominis, Maximi appellationem intellige.

2 *Genus*] Maximorum familiam.

3 *Quamvis cecidere*] Bello Hetrusco, quod gestum est contra Veientes, cum in acie cecidisset Q. Fabius. Vide Florum lib. I. 12. Historiam refert Ov. in Fast. II.

4 *Non omnes Fabios abstulit*] Non prorsus omnes Fabios delevit. Unus enim ex ea gente ob impuberem ætatem domi relictus, propagavit genus ad Q. Fabium, qui mora Hannibalem fregit. Quod factum a Diis fuisse dicit Ovidius, ut Fabius, ad quem scribit, nasceretur. Quidam Herculem apud fluvium Tiberim cum muliere indigena congressum habuisse asserunt, et Fabium virum optimum genuisse. Unde non immerito gens Fabia habuit hæreditaria Herculis sacra.

6 *Quisque loquar tecum*] *Quique* nonnulli veteres: et mox *Hei mihi*, pro *Heu*; bene. *Heins.*

9 *Videris*] Τὸ *Videris* elegantissimum est. Propertius, Eleg. II. 15. 'Viderit hoc, si quam jam peperisse pudet.' Noster Epistola Medeæ, 'Viderit ista Deus, qui nunc mea pectora versat.' Artis Amator. lib. III. 'Viderit utilitas: ego cœpta fideliter edam.' Lib. II. 'Viderit Atrides: Helenen ego crimine solvo.' Remed. Amor. 'Viderit, Hæmoniæ si quis mala pabula terræ Et magicas artes posse nocere putat.' Et ibidem, 'Nona terebatur miseræ via. Viderit, inquit: Et spectat zonam pallida facta suam.' Fasterum II. 'Viderit, audentes Forsne Deusne juvet.' Trist. v. 2. 'Viderit: ipse sacram quamvis invisus ad aram Confugiam.' Lucanus lib. IX. 'conditor artis Viderit ista Tages.' Statius Theb. III. 'Viderit hoc bello viridis manus.' Petronius, 'Videris tamen, inquit: non ero tui similis.' Neque aliter Cicero et optimus quisque ex ævi aurei scriptoribus. Loca plura adscripsi, ut suas Nasoni elegantias assererem. *Idem.*

11 *Viderit hæc aliquis, tibi me scripsisse, &c.*] Interrogative lego prius distichon, ut sit oratio dubitantis, utrum fateri velit, sive audeat, se ad Maximum de suis rebus ex professo et nomine non celato scribere, an minus; ut posterius distichon quasi per subjunctionem huic respondeat: videlicet, velle atque audere sese. Dubitare autem se fingit, propter Augustum potissime. Deinde etiam, ut attentionem paret, magnitudinem suæ miseriæ tantam esse innuit, ut taceri

ac dissimulari nullo modo possit. *Micyl.*

15 *Hostibus in mediis*] In mediis Getis, qui urbem infestant.

17 *Geminent ut causas, &c.*] Ut duplici causa et via lethum afferant, ferro scilicet et veneno.

20 *More lupi clausas*] Ovilibus enim clausis obambulans lupus insidiari solet.

23 *Veluti vallata*] Veluti circumdata. *Veluti vallata sagitta*] Respicies ad Not. Epist. IV. 159.

25 *Nec fronde nec arbore tecti*] *Læti* non invenuste unus Vaticanus. *Heins.*

29 *Nisi cum stupor*] Nisi cum mentis torpor, et quasi quædam alienatio a sensu.

31 *Felicem Nioben*] Niobe filia fuit Tantali et Taygetæ, uxorque Amphionis. Quæ et orbata viro et filiis, apud urnas eorum in lapidem versa diriguit. Legito Ovid. in Metamorph. *Quamvis tot funera vidit*] Quamvis viderit tot filios mortuos.

32 *Quæ posuit sensum saxea facta malis*] *Mali* Puteaneorum et Moreti exemplar; vere. Trist. IV. 6. 'Mensque mali sensum nostra recentis habet.' Pont. IV. Eleg. ult. 'tantummodo vita relicta est, Præbeat ut sensum materiamque mali:' ita libri veteres. *Heins.*

33 *Vos quoque felices*] Heliades, id est, Solis filias, sorores Phaëthontis dicit: quæ fraterna funera juxta Eridanum deplorantes, conversæ dicuntur in alnos, ut voluit Maro.

35 *Qui non admittor*] *Admittar* sequentia requirunt; atque ita Sarravianus. *Heins.* *Lignum in ullum*] In ullam arborem.

36 *Ille ego, &c.*] Nequicquam etiam cupio in lapidem mutari, ut Niobe.

37 *Ipsa Medusa oculis*] Phorcus ex Cetho conjuge tres habuit filias eximiæ pulchritudinis, Euryalem, Sthenionem, et Medusam. Fabulam refert Ovidius Metam. IV.

39 *Amittet vires suas*] Quia non mutabit me in saxa.

40 *Sit mea pœna*] *Fit* idem Sarravianus aliique nonnulli: et mox *Amittat*, pro *Amittet*, Politiani Excerpta et unus Vaticanus. *Heins.*

41 *Sic inconsumptum Tityi*] Tityi exemplo docet suum dolorem semper renasci. Hic amavit Latonam; propter quod Apollinis telis confixus, et hac pœna damnatus apud inferos afficitur, ejus jecur vultur exedit. *Tityi jecur*] De quo Æn. VI. 'Nec non et Tityon, terræ omniparentis alumnum, Cernere erat: per tota novem cui jugera corpus Porrigitur, rostroque immanis vultur adunco Immortale jecur tundens, fœcundaque pœnis Viscera, rimaturque epulas, habitatque sub alto Pectore: nec fibris requies datur ulla renatis.'

43 *Medicina publica curæ*] Somnus enim solet esse curarum medicina. Unde Iris apud Ovid. Metam. II. ita loquitur: 'Somne quies rerum, placidissime Somne Deorum; Pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris Fessa ministeriis mulces, reparasque labori.'

45 *Veros imitantia casus*] Cum sint falsa, videntur tamen vera esse.

46 *Et vigilant sensus*] Et mei sensus, inquit, vigilant, somniando ea quæ mihi damnum afferunt.

48 *Captivas in fera vincla manus*] *Ad fera vincla* scripti maxima ex parte. *Heins.*

49 *Imagine somni*] Jucundioribus somniis, quibus interdum deludor. *Somni* dixit per Synæresin pro somnii. Ut Virgil. 'Nec cura peculi.' Ludunt nos somnia in utramque partem. *Pont.*

53 *Sic ubi percepta est brevis et non vera voluptas*] Numeros Nasonianos hic non agnosco. A Patavino verbum substantivum aberat. Forte, *Sic ubi jam percepta brevis nec vera voluptas.* Mox *status iste*, non *ille*, scripti meliores: et postea *pruinosi equi*, non *pruinosæ noctis;* etsi in Amoribus dixe-

rit Noster, 'Longa pruinosa frigora nocte pati.' Heins.

54 *Ab admonitu*] Post recordationem patriæ, amicorum, et conjugis, quæ tanquam bona mihi erepta esse doleo.

55 *Caput hoc*] Seipsum designat.

66 *Quam male mutato posse carere loco*] Videtur scribendum *male mutando:* hoc est, qui mutetur cum alio loco quantumvis malo. Hoc est, quod postea est dicturus, 'Nec petito ut bene sit, sed uti male tutius.' Sic lib. II. 2. 'Sit tua mutando gratia blanda loco.' Pont. IV. 14. ex antiquis libris, 'Nulla mihi cura est, terra nisi muter ut ista.' Vide Gronovium Observat. lib. III. 1. Sic Elegia de Nuce, 'solem mutare,' non *vitare*, quod est in multis veterum. Quare frustra sunt, qui hoc loco scribendum contendunt, *Quam male me tuta posse carere loco*. Idem. *Male mutato loco*] Loco exilii ubi sum mutato cum alio loco malo, sed tamen minus turbulento.

68 *Salvo pudore*] Habita pudoris ratione. Quasi dicat, De reditu nullum verbum facies, ni forte velis haberi inverecundus.

69 *Suscipe, Romana*] In vulgatis codicibus novæ hoc elegiæ exordium est. Nos vetustissimorum exemplarium auctoritatem sumus secuti. *Heins.*

75 *Magna molimina*] Magna pondera reip. hoc est, detinetur Augustus majoribus oneribus, adeo ut præ illorum magnitudine non possit his locis et meis malis cognoscendis vacare. *Illud numen*] Augustum Cæsarem dicit.

77 *Non vacat*] *Nec* scripti. *Heins.*

79 *Iazyges*] Qui hodie Transylvani.

80 *Taurica*] Tauricam Chersonesum intelligit, ubi Iphigenia Agamemnonis filia, Orestis soror, colebatur: cui et naufragos immolabant, et quoscunque Græcos illuc delatos.

81 *Quæque aliæ gentes*] Ut sunt Iazyges, Getæ, Basternæ, Daci, et Alani Tauris contermini. Est autem ordo: Et non vacat Augusto quærere, quid aliæ gentes faciant; quæ meant, id est, vadunt, celeri equo per dura terga amnis, hoc est, Istri, ubi Ister constitit frigore.

83 *Maxima pars hominum*] Scribe *horum*, vel *harum*, videlicet gentium. Lib. II. 1. 'Maxima pars horum vitam veniamque tulerunt:' ubi *hominum* in nonnullis etiam libris. Proximo versu Polit. Argent. et duo alii *timent;* recte, si *curant* pro *curat* reponas. *Heins.* *Maxima pars hominum*] Quæ gentes supradictæ sunt ita multæ et bellicosæ, ut Romanam potentiam non curent. Ex quo periculum suum ostendit esse maximum.

86 *Quamlibet et longis cursibus aptus equus*] *Quamque libet* prisca exemplaria; quod mutari non debuit. *Heins.*

88 *Quodque sequens*] Alia causa etiam dat Scythis animos, quod propter aquarum penuriam non timent ut eos hostes insequantur.

89 *Ira viri mitis non me misisset in istam, Si satis hæc illi nota fuisset humus*] Alterutrum redundat, aut τὸ *istam* aut τὸ *hæc;* quæ duo nisi barbare non possunt conjungi. Pro *humus* aliquando reponebam *humum;* in *istam humum*. Nunc parum abest, quin refingendum censeam, *non me misisset in Istrum*. Infra lib. III. 4. 'Nec mea verba legis, qui sum submotus ad Istrum.' Trist. lib. II. 'Solus ad egressum missus septemplicis Istri:' atque ita passim. Præter flumen Istrum in hoc tractu etiam Ἴστρος oppidum, quod *Istrus* Latinis. Plinio *Istropolis*. Arriani Periplus Ἰστρίαν vocat: quo spectat nummus argenteus apud me cum inscriptione ΙΣΤΡΙΗΩΝ. Fuit autem Milesiorum colonia, ut et Tomi. Pro *viri mitis* cum sex septemve nostris *Dei mitis* reponendum: quod Naugerius in suis quoque invenerat. Deum passim Augustum appellat. *Heins.*

92 *Vitam cui dedit ipse, capi*] *Præmi* Polit. Thuan. et duo alii: ut Trist. lib. v. 'Terreor hoste meum pene premente latus.' *Idem.*

94 *Ullis Getis*] Quasi dicat, Non misit me Augustus Tomon, ut a Scythis interficerer.

97 *Nisi quod facere ipse coëgi*] Nisi quod ego illum compuli, scribendo carmina et præcepta amatoria.

99 *Quorum*] Subaudi, Deorum. Augustus enim vivens divinos meruit honores.

101 *Utque diu sub eo, sic sit sub Cæsare terra*] Alii *Roma;* sed neutrum bene: certe 'terra' præcedenti versu jam occurrebat. Quatuor, *Utque diu sub eo sit publica sarcina mundi:* quinque, *sit publica sarcina terræ;* quod in Erfurtano etiam invenerat Zinzerlingus: unus, *sit publica sarcina curæ:* Moreti liber pro diversa lectione *sit publica sarcina rerum:* Sarravianus admodum mendose *Utque diu sub eo, sic sit publica saro terræ:* Combianus, *Utque diu sub eis:* alius *sub eo est.* Locus mirifice turbatus: nam versu proximo pro *est* plurimi etiam veteres *esnt.* Timide dico, dico tamen, videri reponendum, *Utque diu subeint huic publica pondera rerum;* videtur enim vox una aut altera excidisse. Paulo ante, pro *justissimus ipse est*, priscæ editiones et scripti satis multi cum Argentoratensi *mitissimus;* quomodo 'Deum mitem' paulo ante appellarat. *Heins.* *Utque diu, &c.*] Et ut olim, inquit, terra fuit sub imperio Cæsaris, sic etiam in posterum semper subjecta sit.

104 *Ora resolve*] Ora aperi, pro me Augustum orando.

105 *Non petit ut bene sit, sed uti male tutius*] *Non pete quod* Puteanus. Unus Vaticanus *Non petit.* Lege *Non petito ut bene sit*, vel *Non petito bene sit.* Scaliger, *Neve pete ut bene sit;* etiam non male. *Heins.* *Sed uti male tutius*] Sed petis ut exulem in loco magis tuto; quod apertius et sequenti carmine indicat.

108 *Squallidus Getes*] Getes immundus, horridus, et impexus.

109 *Subeam pacatius arvum*] Malim *subeant* cum uno Hafniensi, ut ad ossa referatur. *Heins.* *Subeam arvum*] Ubi tumuler.

111 *Male compositos*] Male sepultos.

112 *Bistonii equi*] Equi Getarum Thraciam incolentium. Est autem Bistonium stagnum in Thracia.

113 *Si superest aliquis sensus*] Si superest anima post mortem. Animam autem sempiternam esse, primum omnium dixit Pherecydes Syrus, ut est auctor Cic. in lib. I. Tusc. Quæst. *Aliquis post funera sensus*] *Aliquid sensus* cum Argentoratensi et uno Vaticano: sic lib. II. 2. 'Si quid habet sensus umbra diserta.' *Heins.*

114 *Terreat ut manes*] *Et manes* plerique veteres; duo *Terruerit;* totidem *Terreat hic*, quod sequor. *Idem.*

116 *Movissent si tamen ante tuam*] Si tamen, o Maxime, ea flexissent antea mentem tuam. Horat. 'Si vis me flere, dolendum Primum ipsi tibi.'

121 *Non tibi Theromedon*] Intellige de Theromedonte illo crudelissimo, de quo alibi Ovid. ita inquit: 'Theromedonteos ut qui sensere leones.' Ille enim stabula habuit leonum, quos corporibus humanis alebat. *Crudusque rogabitur Atreus*] Et non rogabis pro me crudelem quendam, ut fuit Atreus. Horat. ad Pisones: 'Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus.'

122 *Quique suis homines*] Diomedem intelligit, qui habuit equorum præsepia, ob equorum feritatem, ærea: ferreis catenis equi viribus prævalidis vinciebantur: cibis alebantur non his quos terra fert, sed hospitum divertentium carnibus.

125 *Qui vincit semper, victis ut parcere possit*] *Vicit*, et *possit* Sarrav. et tres alii. *Heins.*

127 *Multa metu pœnæ*] Sic Tacit. 'Pœna ad paucos, metus ad plures perveniat.'

133 *Duxi vestros Hymenæon ad ignes*] *Dixi* priscæ editiones cum multis manu exaratis; quod explodit Fabricius, non ego. Sic 'canere Hymenæon,' Met. XII. 'Ecce canunt Hymenæon, et ignibus atria fumant.' Statius Genethliaco Lucani, 'Et vestras Hymenæon ante postes Festis cantibus ipsa personabo.' Claudianus lib. II. Rapt. Proserp. de Jove, 'nimbis Hymenæon hiulcis Intonat:' ita scribendum esse illic jam monui. Cave enim credas ab Hymenæo tonuisse. Terent. Adelph. 'Tibicina et Hymenæum qui cantent:' ubi Donatus, 'sic accipe hymenæum in nuptiis, quemadmodum θρῆνον in funere, vel in sacris hymnum.' *Heins.* *Hymenæon*] Carmen nuptiale. Deum autem nuptiarum posuit pro ipso epithalamio. De Hymenæo alibi plura diximus. *Vestros ad ignes*] Ad vestras tædas, quæ nubentibus præferebantur.

140 *Est inter comites Martia*] Martia hæc, non Catonis, ut hic Merula tradit, sed Maximi uxor fuit, id quod ex primo Taciti apparet, ubi ita legitur: 'Quippe rumor incesserat, paucos ante menses Augustum electis consciis, et comite uno Fabio Maximo, Planasiam vectum, ad visendum Agrippam,' &c. Quod Maximum uxori Martiæ aperuisse, illam Liviæ, C. Nanum id Cæsari, &c. Quod autem eadem filia fuerit Martii Philippi, vitrici Augusti, ex sexto Fastorum patet. *Micyl.*

141 *Matertera Cæsaris*] Ex Julia C. Cæsaris sorore, et M. Accio Balbo nata est Accia Augusti mater, quæ post mariti Octavii mortem Martio Philippo nupsit, qui ab Anco Martio genus traxit. Et ex eodem Philippo, et Acciæ sorore, ac matertera Augusti defuncta, antequam Acciam duceret Philippus, Martiam natam volunt, dicente Ovidio in Fast. Credendum est ergo Ovidium hic significare suam uxoram tertiam de domo Fabiorum, puellam admodum, primo sororem Acciæ, et Augusti materteram, et Martiæ matrem coluisse, deinde ejus filiam Martiam.

143 *Ipsa sua melior fama*] Ipsa, inquit, Claudia melior quam erat ejus fama (parum enim casta ferebatur) non eguisse divino auxilio, si eam Martia et Cæsaris matertera laudassent: quasi dicat: Uxor mea pudicissima est, quandoquidem utitur consuetudine talium matronarum. Historiam refert Livius de bello Punico libro nono, Valerius Maximus lib. V. Lactant. lib. II. 8.

144 *Divina ope*] Auxilio Cybeles, ut suspicionem violatæ castitatis poneret.

146 *Transilienda*] Est silentio prætereunda: quia paulo ante notatus fui infamia, et relegatus propter præcepta amatoria.

147 *Sarcina vestra est*] Erat enim ex Maximorum familia.

149 *Vestras aras*] Vestra auxilia, vos precando tanquam suos Deos.

EPIST. III. RUFINO.

Abest tota hæc epistola a Sarraviano códice. Argentoratensis post proximam epistolam collocabat. *Heins.*

10 *Ut solet infuso vena redire mero*] *Affuso* Twisdenius; quod præstat. Vide quæ notamus ad Artis lib. I. 650. In Epicedio Drusi, 'Aridaque affusa guttura tinxit aqua.' Alludunt huc et duo alii codices, in quibus *effuso mero*. Pro *vena* nonnulli *flamma*, vel *vita*. Forte *Vesta*, pro igni. Silius libro VI. 'Procedit renovata focis et paupere Vesta Lumina prætendens.' *Idem.*

12 *Sint sana*] Sint sine dolore.

13 *Ut multum nostro demas de pectore curæ*] Argent. et quinque alii *nostræ de gurgite curæ*; eleganter et vere, si quid video. Sic 'gurges vitiorum' Ciceroni. *Heins.*

16 *Vulnera cruda*] Vulnera recentia. Hoc dicit, Recens dolor nullas admittit consolationes.

19 *E molli pulmone*] 'Mollem' probe vocat. Vulnerato enim pulmone homo perimitur: nam spongiosus est, ideoque spiritus capax. *Sanguis*] Sanguis ejectus illato vulnere.

20 *Certo limite*] Vita non ambigua, quia moritur. Ex quo docet causam suam esse perditam et deploratam.

21 *Epidaurius*] Æsculapius qui in Epidauro civitate colebatur.

26 *Aut si sit*] *Aut ut sit* plerique veteres: et *extenuanda*, pro *attenuanda*.

27 *Præcepta*] Rationes quibus usus es in literis tuis.

28 *Pectoris arma*] Consilia e pectore tuo profecta, quibus me obarmo, contra mœrorum morsus. *Pont.*

30 *Quod tua fecerunt scripta retexit opus*] *Texerunt* Patav. et unus Hafniensis. Scribe *texuerunt*: et vide quæ noto initio Remedii Amoris. *Heins.* *Quod tua, &c.*] Quod tu ad me scripsisti. *Retexit*] Destruit. Vel, revocat me ad mœrorem, unde me epistola tua avocarat: vel, obliterat monita tua. *Pont. Mer.*

31 *Sive pium vis hoc, seu vis muliebre vocari*] *Sive hoc muliebre* plerique: nonnulli etiam, *Sive pium jus hoc*. *Heins.*

33 *Fumum de patriis focis*] Homer. Odyss. A. vs. 57. αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς Ἱέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρῴσκοντα νοῆσαι Ἧς γαίης, θανέειν ἱμείρεται. 'Ille solum patriæ mavult, regna aspera saxis, Quam promittentis munera summa Deæ.'

36 *Dulcedine cunctos Ducit*] Rectius duo Vaticani *dulcedine captos*. Met. I. 'Arte nova vocisque Deum dulcedine captum.' Met. XI. 'quarum dulcedine captus Pana jubet Tmolus cithara submittere cannas.' Juvenalis de Statio, 'tanta dulcedine captos Allicit ille animos.' *Heins.*

37 *Quid melius Roma*] Exemplis probat, omnes patriam cæteris locis anteferre solitos esse. *Huc*] In Scythiam. *Mer.* *Scythico quid frigore pejus*] Nomine frigoris, omnia illius barbaræ regionis incommoda complectitur. *Pont.* *Scythico quid frigore pejus*] *Littore pejus* codex Scaligeri et duo alii: rectius etiam hoc. *Heins.*

39 *Cum bene sunt clausæ cavea Pandione natæ*] *Sint* plerique veteres: *sit* Argentinus, Farnesianus, et unus Vaticanus; optime: nec hanc Micylli conjecturam Fabricius improbare debuit: duo ex nostris cum Aldina editione, *cum bene sit clausa Pandione nata*: verum proxime. *Idem.* *Pandione natæ*] In Aldina editione legitur, *Cum bene sit clausa cavea Pan-*

dione nata, &c. Videlicet ut de sola Philomela intelligatur: hæc enim in sylvis nidificare solet. Sed quid si legas, *Cum bene sit clausæ cavea Pandione natæ?* ut sit sensus: Quantumvis bene est lusciniæ cavea inclusæ, nititur tamen exire in sylvas suas: 'Bene esse,' pro bene ac commode vivere, posito. *Micyl.*

40 *Nititur in silvas quæque redire suas*] *Illa redire* Argent. et decem alii; probe: nisi pro *quæque* mavis reponi *usque*. Heins.

43 *Exilii morsus*] 'Quoniam hæc te cura remordet.'

44 *Cedere*] Amoveri. *Fomentis tuis*] Remediis tuis et consolationibus.

49 *Orbis extremi*] Extremi septentrionis et terrarum. *In arenis*] In Getico littore.

51 *Non dulces educat uvas*] *Herbas* Argent. et multi alii. *Heins.*

61 *Veterum nobis exempla virorum*] Scribe *veterum reorum*, vel invitis membranis; et Notas adi ad Fast. lib. v. 621. *Heins.*

63 *Et grave magnanimi*] *I grave* malim apposita repetitione, si quid video. *Idem. Magnanimi Rutili*] P. Rutilius doctus et philosophiæ deditus vir fuit, summæ innocentiæ. Is quæstor Asiam injuriis publicanorum liberavit: sed invidia equestris ordinis, qui tunc judicia exercebat, repetundarum damnatus, in exilium missus est: quum postea ei ob Syllanam victoriam in patriam redire liceret, maluit in exilio esse, quam aliquid contra leges fecisse videri.

65 *Virum*] Rutilium.

66 *Smyrna*] Smyrna urbs fuit Ioniæ ab Amazone Smyrna appellata, quæ Ephesum tenuit: ea urbs est una ex iis, quæ sibi Homeri natales vendicarunt. *Nullo loco*] Nulla alia urbe. Smyrna, inquit, cum sit urbs præclarissima, minorem afferret dolorem in ea exulanti, quam aliæ urbes: quasi dicat, Si quis exul locum gratum quærit, eam urbem præ cæteris eligat.

67 *Non doluit*, &c.] Diogenem intelligit, qui Sinopeus fuit Icesii mensarii filius: quem fugisse aiunt, cum ejus pater publice mensam haberet, ac falso pecuniam signaret. Inde Athenas veniens, Antisthenem secutus est.

69 *Arma Neoclides*] Themistocles Atheniensis Neoclis filius fuit, qui universæ Græciæ magnæ saluti fuit bello Persico. De Themistocle plura legito apud Herodotum, Thucydidem, Justinum, ac Æmilium Probum.

70 *Primam fugam*] Hoc dicit, quia sæpius fugit: sed primo Argos pervenit, ut dictum est.

71 *Pulsus Aristides patria*] Aristides Lysimachi filius Atheniensis, æqualis fere Themistocli, itaque cum eo de principatu contendit.

72 *Quæ prior esset*] Quæ esset clarior, patriane, an sedes ubi exulabant.

73 *Cæde puer*, &c.] Patroclus Menœtii filius, et Actoris nepos, cum in Opunte oppido Locridis luderet astragalis, cum Aphidamantis filio Clisonymo, (vel, ut alii volunt, Eane,) iratus ob surreptos astragalos eum interemit, et in Thessaliam confugit ad Peleum. *Opunta reliquit*] Ex Opuntia urbe Locridis natum esse Patroclum, testatur etiam Homerus.

74 *Thessalicam humum*] Urbem Thessaliæ Phthiam, patriam Achillis.

75 *Exul ab Æmonia*] Mos fuit apud antiquos, ut reus homicidii exularet. In regum tamen legibus lectum est noxios homicidii arietis damno pœnam luere. *Pirenida ad undam*] Ad Corinthiam urbem. De Corintho legito Strab. lib. VIII.

76 *Quo duce trabs Colcha sacra cucurrit aqua*] Opinor Nasonem scripsisse *Colchas aquas;* ut jam monui Trist. lib. v. 7. nam unus Medic. et prima editio, *Quo duce Colchiacas Argo cucurrit aquas.* Heins. *Quo duce*] Jasone. *Trabs sacra*] Argo navis Palladi sa-

EPIST. V. MAXIMO.

2 *Ut sua verba*] Quamvis exulis et habentis Cæsarem iratum. *P.*

7 *Sic mihi*] Veteres *Et mihi*. Heins.

11 *Animum contendere*] Libet quidem applicare animum ad tales curas: sed non eundem contendere, id est, in talibus curis accurate et cum diligentia versari. Cic. dixit 'animo contendere.' *Pont.*

12 *Nec venit in duros*] *Ad duros* in vetustioribus. *Heins.*

14 *Mollior ipse*] *Ille* meliores. *Idem.* *Fato meo*] Mea infelicitate: quasi dicat, Versum facio fortunæ meæ haud dissimilem: hoc est, durum; nam res meæ duræ sunt.

16 *Digna lini*] Digna deleri.

19 *Scilicet incipiam*] Debeo, inquit, mordacius uti lima in corrigendo carmine, et laborare circa unumquodque verbum.

20 *Ut sub judicium*] *Et* vetustiores. *Heins.*

21 *Nisi Lycus in Hebrum Confluat*] Prior in *Lycus* syllaba passim corripitur; etiam apud Nostrum, Pont. IV. 10. Combianus pro diversa lectione *Lixus*. In Patavino *Nilus;* quod amplector: similia habes Amor. lib. II. 17. 'Sed neque diversi ripa labuntur eadem Frigidus Eurotas populiferve Padus:' quæ adagii vicem obtinent. Propert. Eleg. I. 12. 'Tam multa illa meo divisa est millia lecto, Quanta Hypanis Veneto dissidet Eridano:' sic scribe, non *Quantum*. Idem. *Nisi Lycus in Hebrum Confluat*] Nisi aquam aquæ, hoc est, curam curæ addas. Est autem Lycus flumen ingens, quod in Mæandrum influit, a quo Laodicea Lyco proxima nominatur. Mons urbi imminet nomine Cadmus, ex quo Lycus fluit.

22 *Et frondes Alpibus addat Athos*] Et frondes etiam addant nemora nemoribus.

23 *Parcendum est animo*] Ignoscendum est menti meæ afflictæ, si non facio optima carmina.

24 *Subducunt oneri*] Scribe *subducant*, vel contra libros. *Heins.* *Colla perusta*] Colla labore consumpta; et ita attrita, ut perusta videantur.

25 *Justissima causa laborum*] *Laboris* quidam. Lege, *At puto fructus adest justissima causa labori*. Heins.

26 *Et sata cum multo fœnore*] Sicut ager fertilis, si eum colas, semen creditum multiplicatum reddit, ita ingenium bonum, si cura, meditatio, studium accesserint, longe evadet fœcundius. *Pont.*

28 *Opus*] Libros de Arte Amat. designat.

30 *Et tecum quæro sæpe quid inde petam*] *Et mecum quæro* nonnulli veteres, et *feram:* ut infra, 'si te distantia longe Pleiadum laudent signa, quid inde feres?' *Heins.*

32 *Sum fides maxima*] Sum maximum, quod poëtæ sint insani, exemplum: quod quum carminis causa relegatus sim, adhuc carmen scribo.

33 *Sterili ab arvo*] A studiis poëticis, quæ nullum mihi fructum attulere.

44 *Tempus iners*] Tempus sine ulla exercitatione.

46 *Incertas manus*] Manus ignaras victoriæ aut jacturæ.

49 *Moris patrii*] Disciplinæ Romanæ.

50 *Et trahar arte loci*] Et vivam his artibus, quibus vivitur Tomi.

51 *Hoc studium*] Hanc jaculandi artem.

52 *Magis gracili corpore valet*] Magis viget, quam tenue et macilentum

corpus meum.

53 *Cum bene quæsieris quid agam*] Pnto, *Cum bene quesierim, quod agam.* Heins.

56 *Hac messem satis est si modo reddat ager*] *Hanc satis est messem* Basileensis et Petri Servii codex. Deinde scripti plerique cum priscis editionibus, *Si mea reddit humus*, vel *reddat*. Idem. *Hanc messem*] Hanc utilitatem, ut mala obliviscar, dum studiis poëticis operam do. *Si mea humus*] Si meum ingenium.

60 *Abest*] Remota est: quia nec gloria, nec spes reditus, aut alia causa mihi offertur, qua debeam facere optima carmina.

61 *Sollicita poliam mea carmina cura*] *Lima* unus Vossianus et Hafniensis: ut supra, ‘ Scilicet incipiam lima mordacius uti.’ *Heins.*

63 *Sed glorior Istrum*] *Si glorior* Putean. alius, *quia:* lege *si glorier.* Mox *Ingenio*, pro *Ingenium*, veteres plerique. *Idem.*

65 *Hoc ubi vivendum est, satis est si consequar arvo*] Tolle priori loco verbum substantivum cum sex scriptis; et repone *consequor* cum melioribus plerisque. *Idem.* *Ubi vivendum est*] Quasi dicat, Satis erit mihi, haberi poëta apud Scythas: nec est curandum, an parum docte scribam.

67 *Quid mihi diversum*] *Quo mihi* Sarrav. Scaliger. Argent. et quatuor alii; optime. Vide Notas Art. Amat. lib. I. 303. Sequenti versu malim, *Quem Fortuna dedit, Roma sit ille, locum.* Heins. *Quid mihi*] Subaudi, prodest. *Contendere*] Ire. *In diversum*] In Romanam civitatem. *Fama*] Famæ causa. Quid prodest mihi, inquit, laborare, ut fama mea Romam perveniat.

68 *Roma sit ille locus*] Ille locus Scythiæ, quem fortuna mihi assignavit, habeatur mihi pro Roma: quasi dicat, Sufficit mihi, si in Scythia tantum fama mea sit non vulgaris. *Mer.*

69 *Hoc theatro*] Si mihi ab his plauditur, sufficit. *Pont.*

72 *Penna deficiente*] Tot millibus distat. Venti enim a Poëtis alati finguntur.

73 *Procul urbe Quirini*] Longe a Romana civitate; quam Quirinus, hoc est, Romulus, condidit.

74 *Aspicit hirsutos Getas*] Videt Getas hispidos et barbatos: nam sunt sub Ursa majori in septentrionali plaga.

75 *Vix credere possum*] *Possim* Polit. et duo alii: et mox *transiluisse* meliores pro *transiliisse*. Heins.

78 *Res juvat ista nihil*] *Juvet* legendum. *Idem.*

79 *Quo tibi*] Vide Notas Art. Amator. libro I. vs. 303. quibus adde locum Propertii IV. Eleg. 3. ‘ Nam mihi quo, Pœnis si purpura fulgeat ostris?’ ubi perperam *tibi purpura* tunc legitur. *Positus* etiam eleganter. Pont. libro I. 2. ‘ Non vacat in qua sint positi regione Tomitæ Quærere.’ Infra Eleg. 7. ‘ Ecquis in extremo positus jacet orbe tuorum?’ Lib. IV. 6. ‘ Quale tamen potui de cœlite, Brute, recenti Vestra procul positus carmen in ora dedi.’ Eleg. 8. ‘ Clausaque si misero patria est, ut ponar in illo, Qui minus Ausonia distet ab urbe, loco.’ Infra lib. II. 10. ‘ Ipse quidem positus cum sim sub cardine mundi, Qui semper liquidis altior exstat aquis;’ sic et ibi codices veteres: ut et lib. III. 3. ‘ Effice sit nobis non implacabilis ira, Meque loco poni commodiore velit.’ Lib. IV. 2. ‘ Si quis in hoc ipsum terra posuisset Homerum.’ Silius initio lib. III. ‘ Extemplo positos finiti cardine mundi Victor adit populos.’ Sub occasu positi Iberi’ apud auctorem Herculis Œtæi. *Idem.* *Calida Syene*] Syene oppidum fuit supra Alexandriam quinque millibus stadiorum. ‘ Calidam ’ autem appellat Syenen, quoniam directe le-

cata fuit sub tropico æstivo, id est, sub Cancro, in extremo torridæ zonæ.

80 *Aut ubi Taprobanen Indica tingit aqua*] Plerique veteres *pingit*. Scribe *cingit*: quod Moreti codex confirmat. Epist. Acontii, 'Insula Coryciis quondam celeberrima nymphis Cingitur Ægæo nomine Cea mari.' Metam. IV. 'Decolor extremo qua cingitur India Gange.' Epist. Ariadn. 'Omne latus terræ cingit mare.' *Heins.* *Aut ubi Taprobanen*] Taprobane insula est, quæ distare dicitur ab australissimis partibus, quæ sunt apud Coniacos meridiem versus, septem dierum navigatione. Auctor Strabo lib. XV.

81 *Altius ire libet*] Placet etiam per altiora et cælestia idem probare.

Longe distantia] Longe remota, tamquam in cælo existentia.

82 *Quid inde feres*] *Feres* meliores. *Heins.*

85 *Tunc quum mea fama, &c.*] Tunc quum damnatus fui: eo enim tempore fama mea periit. *Vosque, quibus perii*] Alloquitur Poëta amicos. Neque illos tacere de se jubet: sed vereri se ait, ne id faciant: quandoquidem hoc vulgare ac tritum est, scilicet, at adversis rebus laborantem etiam amici deserant. Fama enim, inquit, mea cum domino suo ab urbe fugit, sive abiit, eoque etiam vos amicos arbitror jam mei exilii ac fugæ, quæ mortis instar mihi est, non amplius meminisse.

EPIST. VI. GRÆCINO.

7 *Artibus ingenuis*] Liberalibus disciplinis.

9 *Meliore fide*] Meliore animo, quam tu; aut non vacando magis ulli rei, quam ingenuis artibus: aut quia eas bene intelligis, et fideliter interpretaris.

10 *Militiæque labor*] Ex quo designat eum rei militaris studiosum, et cum per illam licet liberalibus disciplinis operam dare. *Mer.* *Quam sinit officium*] Scribe *Qua*, ut sit dictum pro quatenus, hoc sensu: Neque quisquam meliore fide sequitur studia humaniora, quam tu, quatenus id quidem per officium et labores militares abs te fieri potest. Nisi quis et *Quam* eodem modo pro, quantum, positum malit. *Micyl.*

13 *Hanc quoque fortunam sensi*] *Hoc quoque* Sarrav. Argent. Twisd. et octo alii: Barberin. *Hoc quoque fortunæ*; proxime verum. Scribe *Hoc quoque fortunæ sensi*: idque in primo Mediceo et uno Thuaneo postea inveni. *Heins.*

15 *Tecum tunc aberas*] Hoc est, tu cum tuis solatiis procul eras. *Mentis ægræ*] Quas meæ menti tristi allaturus fueras, si affuisses.

17 *Per opem precor animus unam*] Malim *unum*; quod unum superest. Superiori versu rectius unus Vaticanus *Magnaque pars animæ*, quam *animi*, quod est in vulgatis. Infra Eleg. 9. 'Accipe pars animæ magna, Severe, meæ.' Pont. III. 4. ut scribendum et illic, 'Magnaque pars animæ mecum vixistis amici.' Metam. VIII. 'o me mihi carior, inquit, Pars animæ consiste meæ.' Lib. III. 1. 'Ultima pars animæ dum mihi restat ades.' *Heins.* *Eminus*] Procul a mea regione.

18 *Alloquio tuo*] Tuis verbis et literis.

21 *Nec breve, nec tutum est*] *Nunc leve nec tutum* veteres nonnulli. Adi Notas Trist. lib. I. 6. *Heins.*

25 *Si culpa vocanda est*] *Vocandum est* præstat cum altero Thuaneo. *Idem.*

26 *Omnis an in magnos culpa Deos scelus est*] Quis dubitet? sed scripserat Naso, *ad magnos Deos;* vel, quod magis arridet, *Omnis an ad magnos turba scelesta Deos? Ad Deos*] Vide Notas Fast. IV. 310. Trist. lib. II. 'Scilicet in Superis etiam Fortuna luenda est; Nec veniam læso numine casus habet.' *Idem. Omnis at in magnos culpa*] At, inquit, solent Dii magni culpam omnem, hoc est, minimum quodque crimen, scelus maximum ducere. Vel blandiendo Augusto dicit, ne quidem leviter errandum esse dominis: una enim quæque culpa in eos, vel levicula, habetur pro magna.

28 *Ex toto*] Prorsus.

30 *Sola remansit*] Quod ideo fingunt Poëtæ, quia neminem unquam destituit spes.

31 *Hæc facit*] Οὗτος δ' ἀνὴρ ἄριστος, ὅστις ἐλπίσιν πέποιθ' ἀεί. Eurip. Her. Fur. Cic. ad Famil. 'Optare optima, cogitare difficillima, ferre quæcunque erunt.' Et Senec. 'Nemo confidat nimium secundis, Nemo desperet meliora lapsis.' 'Jam tentas remos, post tibi ventus erit.' Κάλλιμοι οὖροι. Homer.

33 *Hoc facit ut videat*] Spes etiam facit, ut naufragus in medio mari destitutus, quamvis nullas videat terras, speret se evasurum.

36 *Vena deficiente*] Viribus collapsis. Id enim inter signa mortis enumerat Plin. in VII.

42 *Arguit*] *Arcuit* rectius tres scripti; quod Fabricius damnare non debuit: 'arcere' pro prohibere. Infra lib. III. 3. 'Quam lex furtivos arcet habere viros.' *Heins.*

46 *In bonitate Dei*] In Augusti clementia. *Mer.*

47 *Qui ne difficilis mihi sit, Græcine, precare*] *Labora* Feschianus; quod placet. Deinde *Quo ne* alter Thuani. ut ad bonitatem referatur. *Heins. Qui ne difficilis mihi sit*] Ita est humanus et misericors Cæsar, ut tamen rogari velit. Ergo roga eum pro me, &c. *Pont.*

48 *Confer et in votum tu quoque verba meum*] *Tu quoque vota* Moreti liber. Puto *tu tua verba* vel *vota*. Mox *incipiant* pro *incipiant* duo veteres. *Heins.*

49 *Inque Tomitana*] Sensus est: Et nunquam reditum in patriam impetrem, sed moriar in exilio Tomitano, si non est mihi exploratum, te desiderare reditum meum. *Inque Tomitana jaceam tumulatus*] Locus hic suspicione mendæ non caret. Neque enim hæc cum præcedentibus satis cohærent. Quare aut deesse aliquid putamus, aut verbis ipsis vitium inesse aliquod, aut eosdem hos versus ad finem referendos esse.

50 *Si non liquet*] Si non est manifestum. *Vovere*] Vovendo optare.

EPIST. VII. MESSALLINO.

4 *Hæc me Nasonem*] Malim *Hæc tibi Nasonem*. Heins.

5 *Ecquis tuorum*] Nunquis tuorum amicorum aut clientum. *In extremo orbe*] In ultima septentrionis plaga. *Jacet*] Aut habitat; aut revera tanquam mortuus et prostratus jacet. Hoc autem dicit non sine magno dolore.

6 *Qui precor esse tuus*] Qui Ovidius

cupio ut sim tuus, nec a te destituar. *Mer.*

7 *Dii procul a cunctis*] Faxint Dii, ne quisquam cultorum tuorum has gentes præsens noverit. *Pont.*

8 *Gentis abesse velint*] *Habere* Sarravianus, Argent. Combii, et Moreti: hoc est, procul habeant. *Heins.*

10 *Si vita est mortis habenda genus*] Si exilium meum debet appellari vita.

12 *Grandine pugnet hyems*] *Pulset* rectius decem scripti. Sic 'verberatæ grandine vineæ' apud Horatium. *Heins.*

13 *Nec pomis fœta nec uvis*] Sarrav. Argent. pr. Med. Fesch. multique alii *pomo:* et versu proximo *cesset* pro *cessat* meliores. *Idem.*

17 *Verbis istis*] Quibus dixi me olim fuisse in turba tuorum cultorum.

19 *Utque sit hoc verum*] *Idque sit ut verum* plerique: quidam *Utque sit id verum.* Malim, *Sed sit ut id verum.* Heins. *Mentito*] Quod me tuum esse scripsi. Hoc autem dicit, ne amicum offendat, timentem Augustum lædere.

20 *Gloria nostra*] Si glorior me fuisse tibi amicum.

21 *Cæsaribus notus*] Cognitus Cæsari Augusto, et ejus liberis. Potentium enim amicitiam consectantur omnes.

22 *Nec tamen irrumpo*] Nec tamen illuc accedo, quo non licet: hoc est, non te adeo, nisi verecunde: te enim venerari soleo. Itaque nil faciam te invito.

25 *Utque tibi fuerit*] Quamvis nihil amplius habueris, quam quod atria tua frequentaverim salutandi gratia. *Utque mihi fuerit tecum nihil amplius*] Honesta locutio. Ter. Andr. 'Num quidquam amplius tibi cum illa fuit, Charine?'

26 *Uno ore minus*] Minus uno homine. *Quam prius*] Quam antea. *Mer.*

28 *Studii causaque faxque mei*] Malim *duxque:* nam in Combiano *fixa.* Lib. II. 3. 'Primus ut auderem committere carmina famæ Impulit:- ingenii dux fuit ille mei.' *Heins.* *Faxque*] Et lumen, splendor: aut certe ardor et incitator.

29 *Et lacrymas*] Et subaudi, dedimus; hoc est, deflevimus carmine, seu oratione.

30 *Et dedimus medio*] Mos in funeribus laudandi defunctos, Romanis vetustissimus.

31 *Tanto mihi junctus amore*] Scribe *tibi* cum Sarraviano, Combiano, Twisdeniano, et Vaticano primæ notæ. Versus subsequens confirmat. *Heins.*

32 *In Atridis*] In Agamemnone et Menelao. *Tyndaridisque*] Et in Castore et Polluce.

35 *Si minus*] Si putas hæc nocitura: hoc est, si arbitraris, hoc quod dico, fratri obesse posse. *Hac quoque me, &c.*] Profitebor, inquit, hac in re mentitum me fuisse: quemadmodum etiam de te dixi, quod fueris mihi amicus.

36 *Potius*] Quam, subaudi, velim quicquam scribere, et affirmare quod obsit fratri.

37 *Et nulla potentia vires*] Nam cum nulla potentia tanta sit, quæ possit prohibere, sive facere, quo minus alicujus alterius amicus aliquando peccet; neque Augustus ita inhumanus, aut sævus erit, ut propterea fratrem tuum persequi aut odisse velit, quia ego, amicus illius, aliquando peccavi.

41 *Excusabilis*] Quia imprudenter peccavi. *Quod nisi delicti*] Sensus est: Si delicti mei magnitudo tanta esset, ut non posset excusari, Augustus me occidisset, et non relegasset.

42 *Parva relegati*] *Relegari* cum scriptis: et *ista domus* paulo ante pro *illa.* Heins.

43 *Qui prævidet omnia Cæsar*] *Pervidet* lege, vel contra libros: Puteaneus *providet.* Sequenti Elegia, 'Cunctaque mens oculis pervidet ista suis;' quomodo et illic scribendum. Met.

XIV. ubi similiter erat peccatum, 'socerum, qui pervidet omnia, Solem Accipe.' Horatius, 'Cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis;' quanquam *prævideas* illic sunt qui legant; non male. Mox *Stultitiam meam* Sarrav. Argent. et tres alii. *Id.*

45 *Quaque ego permisi, &c.*] Hoc est, Pepercit mihi eatenus, sive quantum cum ipse merito atque delicto meo permisi illum, tum etiam causæ qualitas passa est. *Micyl.*

50 *A Jove*] *Ab Jove* puto; ut semper alibi. Vide Fast. I. 236. *Heins.* *Ab Jove*] Ab Augusto.

51 *Ipse suas quamvis vires inhiberet Achilles*] *Ipse suas etiam* Sarrav. et alii multi ex vetustioribus: lege *ut jam*. Infra lib. IV. 8. 'Ut jam nil præstes, animi sum factus amici Debitor.' Epistola Cydippes, 'Durius ut ferro jam sit tibi pectus, Aconti, Tu veniam nostris vocibus ipse petas;' qui locus etiam pessime erat habitus. In Amoribus, 'Ut jam servaris bene corpus, adultera mens est:' et initio, 'Ut jam nulla tibi nos sit legisse voluptas.' Artis lib. I. 'Ut jam fallaris, tuta repulsa tua est.' Lib. III. 'Ut jam decipiant, quid perditis?' Sequenti versu pro *dabat* Feschianus et quatuor alii *tulit*. Heins. *Suas ut inhiberet*] Quamvis non magno impetu eam emitteret.

52 *Pelias*] Hasta Achillis fraxinea.

53 *Judicium vindicis*] Judicium ultoris Augusti intellige, quod ultus fuit crimen meum admissum, me relegando.

56 *Hoc quoque*] Hoc etiam, ut domum tuam minus colerem, quam deberem: quemadmodum etiam fuit in meis fatis, ut relegarer.

59 *Quæ tua est pietas*] Et cujusmodi tuus est amor erga fratrem. Ostendit autem, Messalino se amicum esse debere causa fratris, quocum magnam sibi fuisse amicitiam docet.

61 *Emeritis*] Amicis jam functis officio erga amicum, et postea quiescentibus; vel valde meritis. Virg. 'Eduræ coryli nascuntur:' ut sit sensus: Quod si de nobis bene meritis debemus semper gratiam referre; ad fortunam tuam fœlicem pertinet novos amicos parare, etiam si nihil de te meriti sunt. Quasi innuat debere Messalinum poëtam sibi novum amicum conciliare, et ipsi favere.

62 *Sic est fortunæ tuæ*] Sic ad te, qui es potens, et uteris fœliciori fortuna quam ego, hoc pertinet. *Promeruisse*] Beneficiis conciliasse et juvisse.

64 *Ut des*] Dandis magis, quam accipiendis beneficiis, amicos paret.

66 *Officii causam pluribus esse dati*] Te esse causam, quod plures beneficia consecuti fuerint. *Mer.*

67 *Quolibet*] Vel in numero amicorum tuorum, vel amicorum fratris tui.

69 *Mala Nasonem Si non ferre doles*] Si non tristaris me Ovidium in exilio inquietissimo versari.

70 *At meruisse dole*] Saltem dole quod meritus sum relegari ab Aug. quasi dicat, saltem dole quod fuerim infelix.

EPIST. VIII. SEVERO.

3 *Neve roges*] *Roga* cum plurimis scriptis. *Heins.*

4 *Summa satis nostri sit tibi nota mali*] Scribe *si tibi;* atque ita Sarravianus: 'satis,' pro satis est. Superiori Elegia, 'Nec tamen irrumpo, quo non licet ire, satisque, Atria si nobis non patuisse negat:' ita plurimi ex scriptis. *Idem.*

6 *Dura bella*] *Dira* Feschianus. *Idem.* *Pharetrato Geta*] Geta populo sagittifero; sagittis enim veneno illitis in bello Getæ utebantur.

7 *Deque tot expulsis*] Et de tot civibus exulantibus. *Solus sum miles in exule*] Solus sum miles pariter et exul; bello scilicet et exilio damnatus.

8 *Cætera turba latet*] *Jacet* Politiani codex et septem ex nostris; recte. Adi Notas Trist. lib. III. 1. 50. Mox *facta scias* pro *leges* Gottorph. et Rottendorph. *Heins.* *Cætera turba*] Reliqui Romani exules præter me. *Turba jacet*] Non armis vexatur.

11 *Binominis Istri*] Istri habentis duo nomina. Danubius enim usque ad Axium oppidum appellatur: inde vero usque ad mare Ister dicitur.

12 *Et positu loci*] Et ipsius loci situ. *Mer.* In arduo scil. et saxoso loco et prope inaccesso. *Pont.*

13 *Ægypsus*] Ægypsus e gente Caspia, quæ nomen portis et mari dedit: ut est auctor Plin. lib. VI.

14 *Proprio nomine dixit*] Hoc est, Ægypsum. *Opus*] Urbem a se conditam.

15 *Hanc trux Odrysiis*] *Hanc ferus* scripti omnes, utrumque rectum. Superiori Elegia, 'Truxque Getes armis, grandine pulset hyems.' *Heins.* *Ferus Getes*] Crudelis et immitis ille populus. *Odrysiis peremptis*] A Getis interfectis incolis ejus oppidi, qui erant ab Odrysia Thraciæ urbe oriundi. *Inopino Marte peremtis*] Incautis ferro superatis.

16 *Et in regem sustulit arma*] Et intulit ac cepit arma in regem civitatis. Vel certe ademit submovitque arma, illum enim noluit interficere, cum reliquas ejus copias in bello occidisset. Vel 'sustulit,' hoc est, distulit arma; nam capta urbe, regem fugientem insequi noluit.

17 *Ille memor magni generis*] *Generis magni* in nonnullis. Twisdenianus, non male, *Ille memor generis, magna virtute quod auget.* Heins. *Ille*] Rex scilicet. *Virtute quod auget*] Quod genus propria virtute ille magis clarum facit.

18 *Adest*] Cum magno exercitu ad oppidum captum revertit.

19 *Merita cæde nocentum*] Morte quam meriti fuerant nocentes Getæ, a quibus oppidum improviso captum dixerat: nam ad unum omnes interemit.

21 *At tibi rex*] Nunc vertit sermonem ad regem qui virtute oppidum Tomo finitimum recepit.

23 *Teque quod et præstat*] Optat etiam Ovidius, ut rex ille sit charus Romanæ civitati et Cæsari.

25 *Sed memor unde abii*] Quia aliquantulum digressus fuerat ab eo quod superius scripserat, a diverticulo ad rem redit.

27 *Scythicas detrusus in oras*] *Stygias oras* Sarravianus, Polit. Argent. Combii, et tres alii: sic infra, 'A Stygiis quantum sors mea distat aquis?' *Heins.*

35 *Nunc marmore tecta*] Vitruvius

lib. v. Post scenam porticus sunt constituendæ, uti, cum imbres repentini interpellaverint, habeat populus quo se recipiat ex theatro. Potes etiam, per theatra tecta marmore, intelligere theatrum M. Scauri, quod maximum omnium quæ unquam fuere humana manu facta.

37 *Gramina nunc campi*] Herbas campi proximi campo Martio.

38 *Stagnaque et Euripi*] Et aquæ stantes in Euripis. Hoc dicit: Et canales ac ductus aquarum, qui Euripi appellantur, mihi subeunt: quas res Romani maximo impendio parabant. *Stagnaque et Euripi, &c.*] Aquam virginem intellige, quam Agrippa ædilis, in agro Luculliano collectam, Romam perduxit, Coss. C. Sentio et Sp. Lucretio. Virgo autem appellata fuit, quod quærentibus aquam militibus puella virguncula quasdam venas monstravit, quas secuti qui foderant ingentem aquæ modum invenerunt. *Micyl.*

41 *Amissos agros*] Agros relictos, non autem ereptos ab Augusto: quod exulibus fieri solebat, non relegatis.

42 *Peligno solo*] In terra Pelignæ regionis; in agro Sulmonensi.

43 *Nec quos pomiferis positos in montibus hortos Spectat Flaminiæ Claudia juncta viæ*] *Piniferis in collibus* scripti præstantiores magno numero. Columellæ lib. x. 'dumosis positi sub collibus horti.' Idem alibi collibus insitos monet debere esse hortos. Pro *Claudia* recte *Clodia* Sarravianus; prima editio *Cludia*. Clodia enim appellabatur hæc via, per quam iter Roma Lucam, Pistorium, et Florentiam fiebat, ut ex Itinerario Antonini discimus; hoc est, per Apenninum: ut jam constet, quinam piniferi colles sint Nasoni, cum Apenninus pinum etiamnum frequentissimam ferat. In Tabula Pentingeriana, 'Ad sextum via Clodia.' In Gruteri Inscriptionibus pag. CCCXCIX. et pag. CCCCXLVI. mentio fit CURATORIS. VIÆ. CLODIAE. ANNIAE. CASSIAE. CIMINIAE. seu CIMINAE. *Heins.*

44 *Spectat Flaminiæ Claudia*] Alia hoc loco Claudia accipienda videtur, quam quæ Appia via alias dicta fuit. Et videndum, num potius de ea via hoc loco intelligendum sit, quæ proprie Claudia dicta fuit, in parte Hetruriæ, non procul a lacu Cimino, ubi et præfecturæ Claudii, et forum Claudii aliquando fuere. De quibus locis et Plinius meminit lib. III. 5. Ut sit sententia Poëtæ: Se jam neque hortos, sive agros, quos in Pelignis habuit, desiderare, neque eos quos juxta Flaminiam coluit, eo loco ubi Flaminia et Claudia via junguntur. Vide Micyl.

47 *Consita quædam*] Malim *quondam;* atque ita unus Vaticanus. Mox *contingere possit* meliores. *Heins.*

52 *Baculo nixus*] Hærens baculo de more pastorum.

54 *Sub juga panda*] Sub curva juga.

56 *Assuetas illis minas*] Minas quibus assueverant uti Getæ.

57 *Capulum pressi moderatus aratri*] *Pressi aratri* Sarrav. Pelit. et multi alii: sed et vulgata scriptura ferri potest. Trist. III. 10. 'Nec quisquam presso vomere sulcat humum.' *Heins.* *Capulum*] Stivam. *Aratri pressi*] Aratri depressi.

58 *Mota humo*] Proscissa terra.

59 *Purgare arva*] Malas herbas evellere. *Longis ligonibus*] Ligonibus habentibus longum capulum.

60 *Et dare aquas*] Et irrigare.

61 *Unde sed hoc nobis*] Subaudi, opto. *Quos inter*] Inter nos Tomitanos: *Et hostem*] Et Getas qui Tomon infestant.

62 *Discrimen murus facit*] Sic Virg. 'Leti discrimine parvo.'

64 *Fortia fila*] Prosperam vitam, cujus fila non facile rumpuntur.

65 *Campus*] Campi Martii certamina et exercitationes. *Densa modo porticus*] Aliquando tenet te, inquit, porticus aliqua cum hortis nemorosis.

66 *In quo ponis tempora rara*] In quo raro causas defendis: quam rem felicitati ascribit. Mart. 'Lis nunquam, toga rara, mens quieta.'

67 *Umbria te revocat, nec non Albana petentem, Appia ferventi ducit ab urbe rota*] *Ducit in arva rota* meliores: et *Umbria nunc revocat.* Pro *nec non* duo *nunc non.* Forte, *Umbria nunc revocat, te nunc Albana petentem.* Heins. *Umbria te revocat*] In Umbriam revertis, quæ in medio Sabiniæ ac Thusciæ olim jacebat. *Albana petentem*] Te euntem in Albanum prædium: Alba autem Marsis finitima fuit in excelso saxo locata.

68 *Ferventi rota*] Veloci curru.

69 *Forsitan hoc optes*] Scribe *hic optes* cum Sarraviano, Politian. et tribus aliis, ac prima editione. *Heins.*

17 *Ah nimium est*] Quia nunquam tibi præstabit Augustus, ut relegatus in agrum tuum perveniam.

72 *Et voti contrahe vela tui*] Et voti tui desiderium restringe.

74 *Pars bona*] Magna pars. Terentius utrumque jungit. Eunuch. I. 2. 'Nam hic quoque bonam magnamque partem ad te attulit.'

EPIST. IX. MAXIMO.

9 *Sæpe refert*] Sæpe repræsentat. *Lusus gravitate carentes*] Jocos ejus minime severos.

10 *Cum liquida fide*] Cum pura et certa fide.

11 *Densius istis*] *Illis* scripti meliores: et postea, *nec fuit ipse comes* pro *ille*. Heins. *Densius*] Crebrius. *Istis*] Id est, temporibus Celsi, quando una eramus Romæ.

12 *Summa fuisse*] Fuisse postrema.

14 *Concidit*] Corruit. Designat autem tempus quo jussit eum Augustus in exilium ire. *In domini caput*] In caput et perniciem meam.

16 *Fortunæ nec fuit ille comes*] Ille a me discedentem fortunam secutus est. Illi enim sunt fortunæ comites, qui quo se illa, eo et ipsi, et eorum favor inclinat.

17 *Mea funera*] Meam calamitatem exiliumque.

21 *Custos invisus*] Celsus mihi infestus, quod custodiebat ne me interficerem.

22 *Continuit*] Remoratus est. *Promptus in mea fata*] Expeditus et paratus ad me interficiendum.

23 *Ira Deorum*] Ira Augusti et ejus liberorum.

25 *Quantum Debeat auxilium*] *Quantum auxilii* in uno Vaticano; rectius. *Heins.*

29 *Cum suis*] Subaudi *viribus. Fratris vires*] Vires fratris Maximi, qui Augusto quoque erat charus.

34 *Nisi te jus dante*] Nisi te ei concedente, ut longa navigatione me adiret. Vel etiam: Non alio, seu nemine nisi te, dante jus longæ viæ; ut sit in gratiam Maximi dictum.

36 *Terrarum dominos Deos*] Augustum ac ejus liberos.

39 *Si modo non census*] *Nec* nonnulli. *Heins.* *Si modo non census*] Quia dixerat, Celsum non fuisse minorem aliquo ex amicis Maximi, ostendit id verum esse si hominum ingenia et mores consideramus, non fortunas aut majores. *Si modo non census*] Ἐν ὀλβίῳ ὄλβια πάντα. Theocrit. Idyll. XV. Πολλοὶ γὰρ πλουτεῦσι

κακοὶ, ἀγαθοὶ δὲ πένονται· Ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς οὐ διαμειψόμεθα Τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον, ἐπεὶ τὸ μὲν ἔμπεδόν ἐστι, Χρήματα δ' ἀνθρώπων ἄλλοτε ἄλλος ἔχει. Solonis vs. apud Plutarchum, in ejusdem vita.

40 *Sed probitas*] Sed virtus. Sic Juven. 'Nobilitas sola est atque unica virtus.'

42 *Cum fugerem*] Cum in exilium proficiscerer. *Quas dedit ipse mihi*] *Ille* meliores. *Heins.*

43 *Rares mores*] Mores nobiles, qui in raris esse solent.

44 *Venturi*] Τοῖς ἐσσομένοισι πυθέσθαι. Hom.

46 *Hoc solum est isthic, quod licet esse meum*] Ita et scripti. Sed *liquet esse* reponendum: sic Trist. lib. I. 1. simili modo peccatur in libris vetustis, 'Dissimulare velis, te liquet esse meam.' *Heins.*

47 *Ungere corpus*] 'Tarquinii corpus bona fœmina lavit et unxit.' Ennius.

49 *Quod potuit*] *Qui potuit* castigatiores. *Heins.*

51 *Magni funus honoris*] Τὸ γὰρ γέρας ἐστὶ θανόντων.

52 *In gelidos fudit amoma sinus*] *Vertit* meliores magno numero. Lege *versit* aut *verxit*; quod est apud Diomedem. Gronovius *vergit*, Observat. lib. II. 7. qui videatur. Sic Met. IV. 506. scribendum monuimus ex sententia doctissimi Grævii, 'vergit furiale venenum Pectus in amborum:' ita utuntur pleramque in sacris inferis hoc verbo scriptores. Male etiam multi ex scriptis *aroma*. Juvenal. 'Et matutino sudans Crispinus amomo, Quantum non redolent duo funera.' Persius Sat. III. 'tandemque beatulus alto Compositus lecto crassisque lutatus amomis.' Noster Trist. III. 3. 'Ossaque cum foliis et amomi pulvere misce.' *Idem.*

54 *Vicina humo*] Terra sepulchro suo contigua, vel Romæ proxima.

EPIST. X. FLACCO.

6 *Sed peragit*] *Et* cum melioribus. Pro *febribus anhelis* Twisdenius *acutis*; quod placet: vox medicis familiaris. *Heins.*

7 *Os hebes*] Os est tardum et impotens ad conficiendum cibum.

11 *Latices epulasque Deorum*] Hic exprimit quid sit nectar et ambrosia.

12 *Gnava juventa*] Scripti plerique *grata*, vel *Grata*; quod posterius amplexus est doctissimus Gronovius: unus ex nostris *flava*; alius *gnara*: Sarrav. Scaligeri et Argent. *nava Juventa*; recte: ita enim scribebant, ut passim in veterrimo codice Silii Italici. Seneca Hercule Œtæo, 'In tempore ipso gnavus occurrit Lichas; ubi veterrimus Mediceus *novus*: hoc est *navus*. Vide Notas Trist. lib. V. 3. 37. *Heins.* *Juventa*] Grati ministri. Imo Hebe, quæ Latinis Juventa dicitur. Fingunt autem Poëtæ Heben Diis ministrare pocula. *Formosa manu*] Candida et pulchra manu. *Mer.*

16 *Delicias ne mala nostra vocet*] Lege *vocent*, cum duobus antiquis. *Heins.*

17 *Scilicet is status est*] Ironice hoc dictum est, ex quo designat se præ nimio dolore non posse deliciis vacare.

21 *Qui cibus est*] Somnus enim corpori multum conducit: unde Ovid. Metam. ita cecinit, 'Somne, quies rerum, placidissime Somne Deorum, Pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris Fessa ministeriis mulces, reparasque labori.'

24 *Quorum materiam dat*] Locus, ubi exsulo, est asper; et ideo mihi præbet materiam dolorum.

27 *Parvus in exiles succus mihi pervenit artus*] Malim *Parcus* vel *Rarus*. Deinde *permanat* multi veteres. Forte *permeat*. Heins. *Parvus succus*] Modicus humor et sanguis.

35 *Unda locusque nocent*] Nocet, inquit, aqua et aër, vel loci asperitas.

38 *Vix mens tristitiæ nostra tulisset onus*] Malim *mens mæsta* cum quinque scriptis et priscis editionibus. *Heins.*

39 *Frustæ phaselo*] *Fragili* Barberin. bene: apud Horat. Od. III. 2. 'fragilemque mecum Solvat phaselum.' Prudentius lib. II. contra Symmach. 'Instar erant tenuis cymbæ fragilisque phaseli.' Supra Eleg. 5. 'Nos fragili ligno vastum sulcavimus æquor.' Horatius Od. I. 3. 'Illi robur et æs triplex Circa pectus erat, qui fragilem truci Commisit pelago ratem.' Et illum imitatus Seneca Medea, 'Audax nimium, qui freta primus Rate tam fragili perfida rupit.' *Idem.* *Tellus non*] Terra mollis, cujus illisu non potest navis frangi: hoc est, locus tutus.

43 *Non finiat*] Non sinat me semper esse exulem.] Non finiat iram: id est, det saltem mitius exilium.

EPISTOLARUM EX PONTO LIB. II.

EPIST. I. GERMANICO CÆSARI.

1 *Huc quoque, &c.*] Disputat hoc loco Merula de Tiberiine ovatione, an de Germanici triumpho, Eleg. hæc intelligenda sit. Scripsit enim hæc Ovid. prox. ante obitum Augusti anno, cum jam quadriennium in Ponto fuisset. Tiberius autem ovavit prox. post cladem Varianam anno, tertio antequam hæc ab Ovidio scriberentur; id quod ex Suetonio apparet. Et de triumpho Illyrico elegiam hanc intelligimus, qui eodem anno, quo hæc a Poëta scripta sunt, gestus fuit, proximo scilicet ante mortem Augusti: id quod ex Suetonio colligitur. Et vide Micyllum hac de re latius disserentem. *M.*

2 *Vix venit*] Vix accedit: quasi dicat, In Scythiam, quo vix ventus Notus potest pervenire, accessit fama Cæsaris triumphi.

6 *Fortunæ verba dedique meæ*] Et decepi fortunam meam.

7 *Nolit ut illa*] *Ulla* cum tribus scriptis legendum. *Heins.*

11 *Quod certus furor est audere fateri*] Quam rem, ut fruatur hac lætitia Poëta invito Cæsare, cum audeam profiteri, insania quædam videtur.

12 *Si vetat*] *Vetet* meliores; et

juvat pro *rigat* versu proximo: de quo dictum Art. Amat. lib. I. 647. *Heins.*

14 *Tenax lappa*] Herba illa adhærens. Quod autem inter segetas nascatur lappa, docet etiam Maro, cum inquit, 'Subit aspera sylva, Lappæque, tribulique, interque nitentia culta.'

15 *Frugiferum Numen*] Numen Cæsaris, quale est Jovis irrigantis et bonas et malas herbas. Per quod victoriam Cæsaris intelligit.

16 *Invita ope*] Gaudio quo nollet me Cæsar affici.

17 *Gaudia Cæsareæ mentis*] *Gentis* videtur scribendum, cum subjungatur, 'privati nil habet illa domus.' Cæsarea gens;' quomodo 'gens Flavia,' 'gens Claudia,' 'gens Æmilia.' *Heins.*

18 *Privati nil habet illa domus*] Cæsarum domus nil habet proprium, sed cum omnibus commune; quasi dicat, Victoriam Cæsar patriæ et civibus suis, non sibi, comparare solet.

19 *Gratia, Fama, tibi*] Famæ gratias agit, quod per eam factus est certior de pompa Cæsarei triumphi.

21 *Indice te*] Te fama indicante. *Visenda ad ducis ora*] Ad videndum Cæsaris conspectum.

27 *Numine cælesti*] *Lumine* ex tribus scriptis. *Heins.* *Numine cælesti*] Voluntate divina.

28 *Cum populi vultu, &c.*] Sic ut aspectus cæli serenissimus et jucundissimus, cum hilarissimis populi vultibus congrueret et quasi conspiraret. *Pont.*

29 *Cum magnæ vocis honore*] *Magno* unus Vaticanus. *Heins.* *Cum magnæ vocis honore*] Cum laude eorum militum, quorum virtutes magna voce laudavit imperator, deinde etiam donis militaribus de more donavit.

30 *Bellica dona*] Dona militaria: ut armillas, hastas puras, torques, phaleras, et alia id genus.

31 *Pictas vestes*] Vestes triumphales, quibus triumphantes imperatores utebantur.

32 *Justitiaque sui castos placasse parentes*] Nemo intelligit, ut opinor, quid hæc sibi velint. Sarravianus, Combianus, et unus Mediceus, cum prima editione et Scaligeri Excerptis, *Justitiamque sui caste placasse parentis;* optime: nisi quod priores duo *castæ* mendose: 'caste placare Deos,' ut 'caste colere Deos.' Ciceroni Epist. ad Terentiam 'caste Deos adire:' in leg. XII. Tabb. 'caste sacra facere,' et similia passim in sacris. Vide Notas Fast. IV. 726. Cæterum unice hanc emendationem illustrat noster ipse infra lib. III. 6. de Augusto: 'Principe nec nostro Deus est mansuetior ullus: Justitia vires temperat ille suas. Nuper eam Cæsar facto de marmore templo, Jam pridem posuit Mentis in æde suæ:' unde liquet versu proximo scribendum, *Illo quæ templum pectore semper habet;* nempe Justitia. Vulgati et scripti *quo templum:* nisi quod Arondelianus pro diversa lectione *Illa quæ.* Hæc prælo commissurus eram, cum incidi in magni Scaligeri ad Propertium animadversiones, ubi pari modo Nasonianum locum castigatum offendi, idque sub finem libri tertii. *Heins.* *Parentis*] Augustum vitricum, quem patrem appellat per adoptionem, et Liviam matrem designat.

36 *Roratis rosis*] Rosis rore aspersis, et recentibus, aut mane cum rore collectis.

37 *Protinus argento*] Portata sunt, inquit, de more in ea ovatione triumpho simili, oppida ex argento, ad similitudinem captarum civitatum, una cum viris superatis ab ipso Tiberio.

39 *Fluminaque, et montes, et in altas profusa silvas*] *In altis silvis* plerique veteres. Excerpta Scaligeri, Combianus, et tres alii, *in altis pascua sil-*

vis; quod placet: nisi mavis, *Fluminaque in montes et in altas profusa silvas:* nam Junianus *in montes*. Arondelianus, *Fluminaque et fontes et latis profusa silvis*. Idem.

40 *Cum strui juncta suis*] *Mixta sua* plerique veteres, nisi quod nonnulli *mista suis;* recte. *Heins.*

41 *Deque tropæorum, quod Sol incenderat, auro*] *Incenderet* Sarrav. Argent. aliique nonnulli. Basileensis recte *incenderit*. Præterea unus Vaticanus *Deque triumphato auro:* quomodo in Fastis, 'Deque triumphato viscera tosta bove.' *Idem.*

42 *Romani tecta fori*] Domus finitimæ foro Romano, vel re vera trabes et tecta atrii, quod Cæsar Romanum forum esse voluit, ut eo ad jura simul convenirent, ut docet Appianus. Sane laquearia, quæ postea et in privatis domibus auro tegebantur, post Carthaginem eversam.

43 *Tulisse addita collis Vincula*] Tulisse catenas, quibus eorum colla alligata erant. *Mer.*

44 *Pæne hostes quot satis esse fuit*] Hoc est, tot numero, quot in toto aliquo exercitu hostium satis esset, fuisse: sive qui justum exercitum complere ac facere potuissent. *Micyl.*

46 *In quibus et belli summa caputque fuit*] *Summa caputque Bato* Sarrav. et Scaligeri codex; optime: intellige Batonem Pannoniorum, vel, ut alii, Dalmatarum ducem, cujus Dio, Paterculus, Suetonius, alii meminerunt. Veram lectionem jam vidit Scaliger. qui adeatur ad annum MMXXIII. Chronici Eusebiani. *Tulerunt*, pro *tulere*, versu superiori scripti. *Heins.*

47 *Cur ego posse negem minui*] Capta occasione, hostium exemplo docet sibi etiam sperandum esse Augustum iratum posse placari, et leniorem fieri. *Cæsaris iram*] *Numinis* Sarrav. Scaliger. Argent. et multi alii: Polit. cum quibusdam *principis*. Idem.

48 *Deos*] Augustum et Tiberium. *M.*

49 *Pertulit hoc*] *Huc* Polit. et sex alii: reliqui magna ex parte *hic*. Heins. *Pertulit hoc idem nobis, Germanice, rumor*] Tiberio ascribuntur a Merula falso, quæ de Germanico ejus filio adoptivo, et ex fratre Druso nepote, a Poëta dicuntur. Est enim hæc apostrophe ad ipsum Germanicum, qua Poëta, velut alloquens illum, ostendit se eadem fama, qua de Tiberii triumpho audierit, etiam de Germanici expeditione in Germaniam, et de oppidis ab eo aliquot jam captis, audivisse. Vaticinatur igitur et illi similem triumphum de Germanis ei quem Tiberius de Illyricis modo gessit, &c. Quare quæcunque deinceps ad finem usque dicuntur, omnia ad Germanicum referenda erunt. Cui Poëta et longos annos optat, victoremque in Capitolium scansurum dicit, eademque gaudia exhibiturum patri,(adoptivo scilicet, Tiberio; nam verus pater Drusus jam multo ante in Germania perierat,) quæ ille antea suis parentibus, Augusto scilicet et Liviæ, exhibuisset. Atque eum se triumphum carmine tum celebraturum sit, itidem ut hunc Tiberii, de quo in præsentia agitur, si modo vitam eo usque perduxerit. Ex quo loco etiam illud non obscure colligi potest, Ovidium ante mortuum esse, quam Germanicus de Cheruscis et Chattis triumphavit. Triumphavit autem Germanicus Coss. C. Celio et L. Pomponio Flacco, qui annus post obitum Augusti quartus fuit. *M.*

50 *Oppida sub titulo nominis esse tui*] *Sub titulos* castigabat Muretus; male: nam illa Tibulli, 'Ite sub imperium sub titulumque lares,' longe alia significatione dicuntur. *Heins.* *Sub titulo esse*] Esse subjectos titulo, in quo erat tuum nomen.

52 *Ingenio loci*] Natura loci, ut pata in montibus sita.

53 *Cætera*] Omnes virtutes intellige, et bellicas artes.

55 *Sunt quædam oracula vatum*] Repone, vel sine auctoritate veterum librorum, *sunt quiddam*: hoc est, sunt aliquid. Vide Notas Art. Amator. lib. III. 755. Proximo versu, pro *Nam*, malim *Jam*. Heins.

57 *Tarpeias scandere in arces*] *Scandere turres* quinque veteres. Forte *rupes*. Propert. 'Tarpeium nemus et Tarpeia in rupe sepulchrum.' Ita legebat parens meus, non *Tarpeiæ turpe*. Idem.

58 *Equis*] Equis triumphalibus. Quatuor enim equi albi, currum triumphalem trahentes, etiam lauro coronabantur.

61 *Jam nunc hæc a me*] Ordo est: O maxime juvenum et bello et toga, jam nunc nota quæ a me vaticinante dicta sunt. Vel manda memoriæ hoc meum vaticinium.

65 *Imbuero Scythicas sagittas*] *Induero* Leidensis: 'Induere pectora telis' habes Amor. lib. II. 10. *Idem*. *Imbuero Scythicas sagittas*] Madefecero Scytharum jacula meo sanguine.

67 *Me salvo*] Me in patriam reducto per te: vel me incolumi, et non interempto a Scythis. *Dabitur templis*] Templis dicabitur. Coronæ enim triumphaturis in templis deponebantur. *Dabitur tua laurea templis*] *Dabitur tibi* concinnius multi ex scriptis: a te vel per te dabitur. *Heins.*

68 *Omina mea*] Mea vaticinia. *Bis dices, &c.*] Narrabis me bis vera tibi vaticinatum fuisse, et quod triumphum adeptus fueris, et quod me servaveris: de triumpho Tiberii, de quo Eleg. 2. lib. IV. et de tuo, Germanice, qui eventurus est.

EPIST. II. MESSALLINO.

2 *Pulsus ad Euxini sinistra*] Relegatus in Pontica regione, quæ ingredientibus in parte sinistra apparet.

8 *Licet*] Quia si Poëta est exul, ejus carmina non sunt relegata cum Poëta.

9 *Non ego concepi*] Non cogitavi, non in animum induxi. Rationem autem assignat Poëta, qua ostendit non tanta esse ejus crimina, ut mereantur cum eo carmina sua relegari: siquidem non bella gessit contra Jovem, quemadmodum gigantes. Est autem ordo: Non ego concepi clara sidera posse tangi mea manu, si Ossa tulisset Pelion: hoc est, si Ossa mons habuisset Pelion montem superimpositum.

10 *Tangi posse*] Posse violari, quemadmodum voluere gigantes.

11 *Nec nos, Encelade*] Enceladus Terræ filius fuit: quem fulmine ictum, Ætnæque suppositum, scribit Virgil. in Æneid. III.

13 *Nec quod Tydidæ*] Nec etiam Venerem violavi, quemadmodum Diomedes.

15 *Sed quæ me perdere solum Ausa sit*] Sed quod crimen mihi tantum nocuerit, non aliis. Nam quæ aliis nocent, majora sunt crimina, quam ea quæ sibi tantum. Ex quo designat, ut sæpius dixit, peccatum suum errorem potius dicendum, et ideo dignum venia.

18 *Hæc duo nomina*] Imprudentis, scilicet, et timidi.

21 *In totum nomen Iuli*] In omnes ex gente Julia.

23 *Sed licet arma feras*] Malim *ferox*, ut ad τὸ *mineris* referatur. Pro *efficies*, versu proximo, Polit. et Arondel. *efficias*. Heins.

25 *Puppis Achæmenides*] Notum est

quemadmodum Achæmenides, comes infœlicis Ulyssis, in Sicilia Æneæ navem ascendit, seque ac Trojanos omnes liberavit a Cyclopum sævitia, ut elegantissime describit Virgil.

26 *Myso duci*] Telepho regi Mysiæ, provinciæ Phrygiæ, quæ adjacet Hellesponto: cujus historiam abunde diximus in primo de Remedio amoris. *Pelias hasta*] Hasta Achillis. Hoc igitur et sequenti exemplo Augustum sibi inimicum minime timendum esse colligit Poëta: siquidem hostes sæpenumero etiam benigni extitere in eos quos oderant.

27 *Templi violator*] *Temerator* Feschianus; rectius. Festus, 'Temerare, violare sacra et contaminare, dictum videlicet a temeritate.' Apud Virgil. 'Ultus avos Trojæ, templa et temerata Minervæ.' Propert. IV. Eleg. 10. de ara Herculis, 'Hæc nullis unquam pateat temeranda puellis:' ita scribe: *veneranda* male illic extat. Tibullus III. Eleg. 5. 'Non ego tentavi nulli temeranda virorum Audax laudandæ sacra docere Deæ.' Noster Fast. I. ex vestigiis vetustissimi libri, 'Ne temerent puros exanimata focos.' In Ibide tamen, 'Utque Jovis Libyci templum violare parentes.' Apud Velleium quoque lib. II. 'Omnia pretio temerata, vendente rempublicam consule;' ubi *temperata* nunc legitur. *Temerare*, corrumpere: sic 'fluvios temerare venenis' Nostro Met. VII. et 'corpora nefandis dapibus temerare' Met. XV. Tacitus Histor. IV. 53. 'injectæ fundamentis argenti aurique stipes, et metallorum primitiæ nullis fornacibus victæ. Prædixere haruspices, ne temeraretur opus saxo aurove in aliud destinato.' Adi Notas Amor. lib. I. 8. 19. *Heins.*

29 *Dixerit hoc aliquis*] Respondet huic quæstioni. Posset enim aliquis dicere, Exemplis probas, poëta, minime timendum esse offensum Augusti numen: ego vero consilium tuum censeo non esse tutum, ab inimico salutem et bona petere. Quod et fatetur Ovidius: sed addit, se cogi quasi in tempestate in quemvis portum confugere. *Pont.*

30 *Mea navis*] *Puppis* Polit. et sex alii. *Heins.*

31 *Fortuna miserrima tuta est*] Quia nihil miseriæ accedere ad summam potest: nec enim summa foret. *Pont.*

33 *Qui rapitur fatis*] Nonnulli ex antiquis omittunt hoc distichon, quidam proximum. Alii ex ambobus unum faciunt, utroque mediorum versuum omisso. Ego utrumque distichon superfluum et tollendum esse censeo. Certe in Sarraviano ita legebatur, *Qui rapitur....Porrigit spinas duraque saxa....* hiatu in priore ac posteriore versu relicto. *Heins.*

36 *Porrigit ad spinas duraque saxa manus*] Qui, inquit, fatis rapitur, solet cuicunque loco etiam aspero manus admovere, ut majus periculum evitet. In vetustissimo exemplari hoc carmen ita legitur, *Sæpe creat molles aspera spina rosas;* ut sit sensus: Ex spinis sæpe nascitur rosa, hoc est, ex tristi fato pleruinque nascitur lætum. Quibus verbis designat, posse accidere, ut adversa Poëtæ fortuna, si confugerit ad hostes offensos, mutetur in melius.

37 *Accipitrem metuens*] *Accipitremque timens* vetustiores; sed si superiores versus tollantur, vulgatæ lectioni non est movenda controversia. *Heins.*

38 *Audet in humanos*] *Ad humanos* scripti. *Heins.*

40 *Infestos canes*] *Infestas* Combii et Feschii; ut sæpe alibi Noster. Vide Notas Met. III. 140. *Idem.*

42 *Vocibus obde forem*] *Obde seram* veteres quinque. Vide Notas Art. Am. II. 636. *Idem.*

44 *Tarpeio tonante*] Jove Capitolino.

45 *Legatus*] Vel nuncius, vel orator.

47 *Jam prope depositus*] Confectus;

exanimatus; sepultus: sic Plaut. 'Vino depositus,' id est, Vino sepitus.

48 *Si modo servor*] *Server* nonnulli. *Heins.*

49 *Pro rebus*] Pro rebus meis afflictis.

50 *Principis æterni*] Augusti immortalis.

56 *Non est confessi*] Causam assignat, cur non tentet se a Messalino defendi, ut ex eo probet se non ob eam causam venerari hominis linguam. *Confessi causa rei*] Causa mea, quam confessus sum esse infirmam.

57 *Erroris origine factum*] *Imagine* rectius multi: sic lib. III. 3. 'Tu licet erroris sub imagine crimen obumbres.' *Heins.*

58 *Tale monere*] *Movere* cum melioribus plerisque. *Idem.*

59 *Vulneris id genus est*] Causam assignat, cur inter excusandum erroris mentionem fieri non utile esse innuat. Appellat autem crimen, quo Augustum læsit, vulnus, idque insanabile esse dicit.

60 *Tutius esse puto*] *Putem* cum Hafniensi. Sequens distichon nonnihil est suspectum. *Heins.*

62 *Cineres meos*] Quasi dicat, velle posse celari cineres suos, ut ejus crimen etiam cum eo lateat.

63 *Quasi me nullus deceperit error*] Fatendum est me peccasse. *Ut vita fruer*] Fortasse Augustus iratus, mihi vitam, quam concessit, adimeret.

65 *Vultusque remiserit illos*] Hoc est, vultus illos severos et graves, quorum nutu sive intuitu totum imperium commovetur, deposuerit atque exhilararit. *Micyl.*

71 *Pulvinaria*] Accipe pro thalamo, sive conjugio, quod pulvinariorum nomine appellat, adulandi gratia, tanquam de Diis loquens, quibus in templis pulvinaria sterni solebant. *Micyl.*

72 *Filius*] Tiberius Liviæ filius et Augusti per adoptionem. Hic autem, ut diximus, domuit totum Illyricum, quod intra Italiam, regnumque Noricum, et Thraciam, et Macedoniam, interque Danubium flumen et sinum maris Hadriatici patet. Quas ob res triumphus ei decretus est, quem distulit, mœsta civitate clade Variana.

73 *Præteriit ipse suos*] Aliam causam assignat, ob quam Augustum lætum esse docet. Animum, inquit, majorem annis gerit Germanicus nepos Tiberii ex fratre Druso, sed filius per adoptionem. Is postea annum agens quartum atque trigesimum, diuturno morbo Antiochiæ obiit, non sine veneni suspicione, fraude Tiberii, ministerio vero et opera Cn. Pisonis, qui sub idem tempus Syriæ præerat. Auctor Tranquil.

74 *Nec vigor est Drusi nobilitate*] Fortior atque animosior est quam pro ætate sua. Nec Drusus nobilior est quam fortior, sed pariter excellit animo ac nobilitate. Drusum autem intellige, non patrem Germanici, fratrem Tiberii, is enim multis ante annis perierat in Germania: sed Drusum Tiberii ex Agrippina filium, cujus uxor Livia fuit, Germanici soror. Vide Tacitum lib. IV. Mox per nurus, intellige Agrippinam Germanici, et Liviam Drusi, uxores: per neptes et nepotes, Germanici ac Drusi junioris liberos: ut fuere, ex Germanico quidem Caligula, qui Tiberio successit; Agrippina, quæ primum Domitio nupsit, unde Nero natus fuit, mox Claudio imperatori cohabitavit; item Nero et Drusus, qui post a Tiberio interempti; Julia et Drusilla, de quibus Tacitus lib. II.

75 *Adde nurus, neptesque pias, chorosque nepotes*] *Adde nurum neptemque pias natosque nepotum* Sarravianus, Polit. et tres quatuorve alii. Argent. Scaliger. multique præterea, recte, *Adde nurus, neptesque pias, natosque nepotum*: quidam etiam *natosque nepotis*, vel *nepotes*. Juliæ in Pandataria exulantis non meminit, nec Juliæ

neptis. Neptes intellige Agrippinam Germanici uxorem, et Livillam Drusi filiam. Nurus intellige Antoniam Drusi uxorem, Livillam, quam dixi, filiam Drusi: utpote Caii Cæsaris uxorem, et Æmiliam Lepidam Lucio Cæsari destinatam, quæ et nurus Cæsaris propterea in veteri inscriptione Bergomensi appellatur. Nati nepotum sunt, quos Augustus videre potuit, Germanici liberi et Drusi, quorum ante meminit. Plinius lib. v. 18. auctor est Augustum eo, quo supremum obiit diem, anno M. Junium Syllanum neptis suæ nepotem jam vidisse genitum. *Heins.* *Cæteraque nepotes*] Caium, Lucium, et Agrippam, Juliæ et Agrippæ filios intellige. Vel Germanici junioris liberos accipe, sub nepotum nomine, ut crebro reperies apud auctores.

76 *Cæteraque Augustæ membra*] Per membra domus Augustæ, cæteros propinquos et familiares intelligit. *Membra domus*] Plinius etiam eleganter membra domus appellat 'partes domus.'

77 *Adde quieti Subdita montanæ brachia Dalmatiæ*] Parum Latine dicitur *Dalmatia quieti subdita:* quare aut *Quiriti subdita* scribendum, aut *Pineti*, quicquid pro vulgata lectione stant membranæ veteres. Codex Regius *quieto;* Sarrav. *quietis.* Pines dux Dalmatarum a Batone proditus. Sed cum *Pinnetem* vocet Velleius, Πίννην Dio, priorem conjecturam duco veriorem. *Heins.* *Pæonas*] Hi Pæones a Græcis, a Romanis Pannonii dicebantur, et ab illis inter Illyrios numerabantur. *Adde triumphatos*] Non de Dalmatico Augusti triumpho accipi debet; qui statim post devictum Antonium et Cleopatram actus fuit, annis prope quadraginta antequam hæc ab Ovidio scripta sunt: sed de Illyrico Tiberii, qui proximo ante obitum Augusti anno gestus est: id quod et particula *modo* innuit, quod Pæonas modo triumphatos inquit; quasi dicas, nuper, aut etiam eodem hoc anno.

79 *Nec dedignata est*] Illyrii quoque sub Alpibus agebant, imasque valles earum, et quædam quasi claustra custodiebant, abruptis torrentibus implicati. In hos expeditionem suscepit ipse Augustus, fierique pontem imperavit. Vide Florum.

80 *Famulo vertice*] Capite subdito: ad pedes Tiberii se prosternere et victum fateri.

82 *Tempora Phœbea virgine nexa tulit*] Scribendum est, utcunque membranis dissentientibus, *Penea virgine*, nam Daphne Penei fluminis filia. Noster Met. I. 'Nympha precor Penea mane: non insequor hostis.' Doctissimus Gronovius ad Statium ex Pirckheimeriano codice, *Phœbea conjuge:* at Phœbus ipse Met. I. ad Daphnen, 'quoniam conjux mea non potes esse, Arbor eris certe, dixit, mea.' Martialis ad Apollinem, 'Fer rata vota patri: sic te tua diligat arbor:' sic legendum ex optimis membranis, non *uxor.* Heins. *Tempora nexa*] Caput circumdatum. *Phœbea virgine*] Laurigera corona. Alludit autem ad Daphnem virginem amatam a Phœbo, quæ postea mutata fuit in laurum.

83 *Quem euntem*] Quem Augustum triumphantem, et proficiscentem ad Capitolium. *Vobiscum*] Cum sua prole, et te Messallino, quem tanquam unum ex ducibus Augusti, hic Poëta innuit tunc prosequutum fuisse triumphantem imperatorem. *Mer.* *Quem pia vobiscum*] Per prolem, Tiberii filium accipio, Drusum, qui currum patris comitatus fuerit, cum cæteris ducibus, quos hic sub voce *vobiscum* intelligit. Nam ut de Tiberio et Actiaco triumpho accipiamus, repugnat temporum ratio, id quod supra quoque monui: et item quod sequitur, 'Digna parente suo, nominibusque datis.' Neque enim adhuc nomina Cæsaris aut Augusti acceperat Ac-

tiaco triumpho Tiberius. At si de Druso intelligamus, tam de Cæsaris appellatione quam de proprio nomine intelligere licet, quasi qui se dignum Druso patruo, et item Cæsarum gente gereret. Quare et superius, 'Cæsareum pedem,' non Augusti pedem, sed Tiberii expono, qui tum Cæsaris nomen, ab Augusto jam pridem adoptatus, gerebat. *Comitavit euntem*] Malim *ovantem*. Suetonius in Tiberio: 'Rhætico atque Vindelico bello gentes Alpinas, Pannonico Breucos et Dalmatas subegit. Germanico quadraginta millia dedititiorum trajecit in Galliam: quas ob res et ovans et curru urbem ingressus est.' Paria habes apud Dionem l. LV. *Heins.*

84 *Nominibusque datis*] Malim *ratis*. Germanicus nomen suum non una de Germanis victoria ratum fecit: hunc atque Drusum una cum Tiberio triumphasse post bellum Pannonicum confectum ex Dione discimus, etsi Drusus ipsi bello non interfuisset. *Idem. Nominibusque datis*] Et digna nominibus ab Augusto ipsis impositis. Omnes siquidem Cæsares dicebantur, tam filii quam nepotes.

85 *Fratribus assimilis*] Proles similis Cupidinibus, qui inter se sunt fratres. Intelligit enim Cupidinum simulacra, qui fuere in æde Veneris Genitricis: sunt tamen qui per fratres, naturalium filiorum Augusti, Caii et Lucii simulacra intelligant: qui tanquam nepotes et successores Julii Cæsaris, in æde Veneris Genitricis, sub ipsius Cæsaris simulacro locati fuere, et per piam prolem accipiant Tiberium ac Drusum privignum, adhuc infantes. Vel ut alii volunt, similis Castori ac Polluci fratribus.

86 *Divus Julius*] Appianus lib. II. de Bellis civilibus auctor est, Julium Cæsarem erexisse Veneri Genitrici templum. Hic per *Julium* intelligimus ejus simulacrum fuisse in aliquo loco eminentiori ipsius templi Veneris: aut certe statuam ejus equestrem, quæ erat supra limen ædis Veneris Genitricis.

87 *His*] Subaudi, Augusti conjugi, liberis, et cæteris. *Quibus omnia cedere debent*] Quasi dicat, Quibus neminem magis lætari victoria parta et triumpho credendum est.

89 *Venit in certamen amoris*] Certat in amando Cæsare: hoc est, cum reliquis de amore contendit erga Augustum, et nemini concedit in amore Messallinus.

90 *Hac parte*] In hoc certamine. *Parte secundus erit*] *Eris* multi veteres. *Heins.*

91 *Hanc colit ante diem per quam decreta merenti*] *Colet* Sarrav. et *quamque decreta*: plurimi *quamquam*: Argent. *quamquam decreta parenti*: nonnulli etiam *Hanc colis*, vel *Hunc*. Forte, *Hunc colis, ante diem per quem decreta merenti*: ut de Tiberio intelligatur, qui Messalino lauream ante diem decreverit. Certe Valerium Messalinum Pannoniæ præfectum huic bello interfuisse Dio testatur: nec dubium quin inter legatos Tiberii fuerit, quibus hoc bello confecto ornamenta triumphalia impetrarit ab Augusto, teste Suetonio et Dione; hoc est, quod 'vobiscum comitavit ovantem' paulo ante dixerat, tecum nempe et cum cæteris legatis: nam et Messalam Corvinum Messalini patrem jam senem a Tiberio adolescente observatum fuisse testis est Suetonius: ut verisimile sit, ipsi quoque Messalino eum favisse. *Idem. Hanc colit*] Hanc Augusti prolem veneratur Messalinus. Vel hanc lauream et victoriam Augusti, seu lætitiam. Ut dicat: Ipse Messalinus colit hanc lætitiam, per quam et ipse postea etiam lauream meruit: quasi dicat, ipsum quoque lætum debere sibi etiam opem ferre in hujusmodi lætitia apud Augustum, cujus et ipse particeps fuit. *Ante diem, per quem decreta*] Ante

tempus et annos Messalini: juvenis enim admodum triumphavit. Ordo est: Per quam laurea decreta merenti ante diem venit comis honorantis.

93 *Felices quibus hos*] *Quibus O* Sarrav. et unus Vatic. *Heins.*

94 *Ducis ore*] Ore Augusti. *Deos æquiparante*] Diis simili. Triumphantes enim Jovis optimi maximi ornatu decorati, sellis curulibus, toga prætexta, tunica palmata, et toga picta, et corona triumphali, laureaque, curru aurato per urbem vecti, in Capitolium ascendebant. *Mer.*

96 *Pacis inops*] Hostilibus incursionibus obnoxia. *Juncta gelu*] Perpetua glacie concreta.

97 *Si tamen hoc audis*] *Hæc* meliores. *Heins.*

101 *Hoc petit et frater, quamvis*] Hoc est, Idem hoc etiam, videlicet ut pro me Augustum depreceris, frater tuus abs te petit: nisi quod aperte hoc non facit, illud metuens, ne ea deprecatio tibi fraudi sit apud Augustum. *Micyl.*

104 *In turbæ parte tuæ*] In parte tuorum clientum.

105 *Male usos*] Quia ingenii et carminum causa relegatus sum.

106 *Artibus exceptis*] Exceptis libris de Arte amandi: quasi innuat, Messallinum in reliquis ejus ingenium probasse, in artibus vero amatoriis componendis damnasse semper.

109 *Sic igitur vestræ vigeant*] *Vireant* Barberin. malo *vireant*. Vide Notas ad lib. 1. Raptus Proserpinæ Claudiani. *Heins.* *Penetralia*] Sacra et Dii.

110 *Cæsaribusque*] Et Augusto, Tiberio, Druso, Germanico, et reliquis.

112 *Eximar ut Scythici de feritate loci*] *Eximat* Sarrav. aliique nonnulli. *Eximat me* Argent. Lege, *Eximat ut Scythici me feritate loci.* Heins.

113 *Sed tendit in ardua virtus*] Malim *tendat*. Idem.

115 *Nec tamen, &c.*] Facultatem impetrandi demonstrat ex humanitate et facilitate Cæsaris, quam e contrariis exaggerat. Non ages cum homine fero et inhumano, quales Polyphemus et Antiphates. *Pont.*

116 *Antiphatesve*] Antiphates fuit Læstrygonum rector.

123 *Qui quoniam patria*] Malim *a patria:* et superiori versu *Venit et ad partes*, pro *vires*. Heins.

124 *Ante ipsos Deos*] Ante Augustum et liberos.

125 *Quos colis ad superos*] Singulis familiis Dii peculiares et peculiaria sacra erant. Sacerdotum autem partes orare pro aliis. *Pont.* *Perfer mandata*] *Hæc fer* rectius plerique veteres: et mox *in mea verba* pro *ad* Polit. et Moret. *Heins.* *Sacerdos*] Amicus et charus Augusto, uti sacerdotes Diis. *Mer.*

EPIST. III. MAXIMO.

1 *Nomen virtutibus æquas*] *Imples* Scaligeri codex et alii nonnulli: ut lib. I. 2. 'Maxime, qui tanti mensuram nominis imples.' *Heins.*

3 *Quid enim status hic a funere differt*] Quid enim hæc conditio exulis aliud est, quam mors quædam? Est autem hoc per parenthesim dictum: quia statim subjungit se Maximum coluisse usque ad extremum vitæ,

hoc est, usque ad tempus illud quo relegatus fuit.

5 *Non aversatus*] *Non inficiatus* alter Medonii. Mox, pro *si modo vera fatemur*, forte rectius reponatur *fatendum:* in qua locutione multus est Lucretius, aliique optimæ notæ auctores. *Heins.* *Non aversatus*] Non rejiciens. *M.* Dum me quamvis relegatum et calamitosum pro amico agnoscis. *Pont.*

9 *Cura quid expediat prior est*] *Prius* scripti. *Heins.*

11 *Nec facile invenies*] *Invenias* Argent. et sex alii. *Idem.*

12 *Virtutem precium, &c.*] Qui existimet virtutem esse per se expetendam, non autem præmii gratia. Quam rem Juvenal. ita reprehendit: 'Quis enim virtutem amplectitur ipsam, Præmia si tollas.'

13 *Ipse decor recti*] Ipsa virtutis pulchritudo.

15 *En detrahe menti*] *Et* Argent. et duo alii: quinque cum Twisdenio *nil.* Scribe, *i, detrahe;* ut monui Amor. III. 3. Pro *quod prodest* si refinxeris *quo prosit,* reddideris versum molliorem. Amor. 'Me miserum monui, quo paucas prosit in horas.' *Idem.*

16 *Nemo petendus erit*] Nemo invenietur, qui velit virtutem coiere.

18 *Computat articulis*] *Supputat* scripti meliores. *Heins.* *Solicitis articulis*] Digitis hominis soliciti et curiosi in ratiocinando. In digitis enim computatio fieri solebat.

19 *Illud amicitiæ quondam venerabile numen*] Sic Cicero, 'Fructum,' inquit, 'amicitiæ, ipsam intelligo amicitiam.' *Venerabile nomen*] *Numen* Sarrav. *Heins.*

20 *Prostat*] Venale est, tanquam meretrix. Non enim homines amicitia ducti amicos eligunt, sed utilitate; et eo pacto videntur amicitiam prostituere, hoc est, ad meretricandum præbere.

21 *Non ut torrentibus undis*] *Non cum* Barberin. Lege *non, ceu torrentibus undis.* Heins.

26 *Aura secunda*] Sic Horat. Od. I. 5. 'nescius auræ fallacis.'

27 *Tumuerunt æquora vento*] Unus Voss. *notho;* unus Hafniens. *morbo.* Forte *Coro.* Heins.

29 *Nosse fateri*] *Videri* meliores. *Idem.*

33 *Te, nihil exacto*] Ordo est, Probitas et officium sua sponte juvant te fatentem, exacto nihil nisi nos peccasse. *Exacto*] Alicui exigenti an ego peccaverim. Vel certe adverb. ut *exacto* pro exacte accipias: et est magna laus Maximi, quod Poëtæ amici crimen quantum potest nititur celare: nec nisi instanter requisitus etiam eum peccasse asserit. *Exigere* enim est, per vim aliquid petere. Vel, *exacto peccasse,* hoc est, per vim errasse: quasi aliqua vi me ad peccandum impulsum. Vel peccasse *exacto,* scilicet tempore, hoc est, præterito. Alii legunt *Ex acto* hoc est, ex facto tantum peccasse, non voluntate.

34 *Officiumque*] Et officium tuum erga amicos. Sensus est: Verum est quod dixi, te esse dignum non petere ab aliis exemplum permanendi in fide erga me, sed dare aliis: quia te juvant et probitas et officium erga amicos: quod sponte sua præstatur, non precibus, aut præmio aliquo.

37 *Turpe putas abici*] *Abigi* scribendum vel contra fidem membranarum. *Heins.*

41 *Cerne quid Æacides*] 'Ingemit Æacides, planeque affusus amore, Omnia, ait, solvam, dulcis amice, tibi. Teque colam inferiis, non mortis honore carebis. Attollam factis digna tropæa tuis.' Adi Homer. Iliad. Ψ.

42 *Instar et hanc vitam*] Puta igitur, et meam hanc vitam instar mortis esse: hoc est, me quoque pro mortuo habe: et ut Achilles Patroclo, ita tu mihi officium amicitiæ præsta. *Micyl.*

26 *Erit*] Nonnulli *erat*. Puto, *est*. Sic Met. I. ‘ euntem Detinuit sermone diem.’ *Idem*.

27 *Nec Babylon æstus*] *Æstum* scripti potiores. *Idem*. *Nec Babylon æstum*] Nec in Babylonia civitate calor ingens erit, quam Semiramis condidisse dicitur, fuitque caput Chaldæorum gentium: ibi est maximus calor propter australem et orientalem plagam finitimam.

28 *Calthaque*] Caltha violæ genus est gravis odoris, et Maro caltham luteolam appellat; quam et eandem esse cum calendula crediderim. *Pæstanas rosas*] Rosas nascentes apud Pæstum oppidum, quæ sunt gravioris odoris quam caltha. Pæstum enim oppidum fuit Lucaniæ, a Græcis Possidonia appellatum, a Doriensibus conditum, ut docet Plinius. Virgilius: ‘ Biferique rosaria Pæsti.’ *Mer*.

30 *Non ita pars fati*] Hoc est, pars aliqua meæ fortunæ prosperæ non ita periit, ut credam te mei oblivionem cepisse.

33 *Tuere sodalem*] *Tutare* meliores omnes. *Heins*.

EPIST. V. SALANO.

SALANO] Ita scripti potiores, cum SOLANO perperam legatur hactenus: quatuor veteres SALINO. *Heins*.

1 *Condita verba*] Verba composita. *Disparibus numeris*] Versibus elegis.

7 *Modico usu*] A parva consuetudine.

9 *Euxino Ponto*] *Extremo* Polit. Combii, et multi alii. Tum paulo ante pro *junctus ab usu* duo veteres *cognitus usu*. Heins.

11 *Brevem fieri mihi Cæsaris iram*] *Salvi Cæsaris* Sarrav. Argent. prim. Med. aliique complures. Sic supra Eleg. III. sub finem, ‘ Ut tibi sit salvo Cæsare salva parens:’ tres alii *salvo mihi* cum Twisdeniano. *Idem*.

13 *Moribus tuis*] Tuæ benignitati: hujusmodi enim vota manant a benignis moribus.

15 *Doctissime*] Malim *mitissime* cum fragmento Vaticano: *justissime* Arondel. *Heins*.

17 *Vix hæc invenias totum* (*mihi crede*)] Augustam pacem non tantum, quæ ab Augusto parta sit accipio, ut Merula, sed et sacram venerabilemque: perinde ut augusta templa, augusta loca dicimus, hoc est, sacra et veneratione digna. *Mic*.

19 *Tu tamen hic scriptos*] *Huc structos* Sarrav. duo *instructos*; tres *hoc structos*. Reliqui omnes fere, *hic structos*. Scribe *hic ductos*. ‘ Ducere’ et ‘ deducere versum’ Nostro familiare. Trist. v. 1. ‘ Ipsa nec emendo; sed ut hic deducta legantur. Non sunt illa suo barbariora loco.’ Supra, ‘ Inque tot adversis carmen mirabitur ullum Ducere languenti me potuisse manu.’ Et Trist. I. 10. ‘ Sæpe maris pars intus erat: tamen ipse trementi Carmina ducebam qualiacunque manu.’ Pont. IV. 2. ‘ Ducitur et digitis littera rara meis.’ ‘ Deductum carmen’ Nostro Pont. IV. 1. et Virgilio in Bucolicis. *Heins*.

22 *Plaudis*] Gratularis. *E rivo*] Ex parva poëticæ facultate. *Magna facis*] *Trahis*, eleganter, unus Vatican. *Heins*.

24 *Vix sibi cum miseros*] Sensus est: Grata sunt et læta quæ pro me facis: quamvis vix credibile sit, miserum

quemque posse alia re gaudere, et illi eam placere. Vel hoc dicit: Gratum est a te probari carmen meum, quod tuo judicio aliquid esse existimo; nam meo judicio nihil est quod credam. Vix enim in hac miseria mihi ipsi placeo, nedum carmina mea.

28 *Tantæ sumere molis onus*] *Opus* meliores plerique. *Heins.*

29 *Gravitasque nitorque*] Gravitas ad rerum magnitudinem, nitor vero ad pulchritudinem et nobilitatem illarum refertur.

30 *Nec potui cœpti pondera ferre mei*] Nec potui æquare versu meo rerum magnitudinem: quia non respondebat carmen meum rebus gestis, quæ erant majores meo versu.

31 *Illic quam laudes*] In describendo tamen hujusmodi triumpho, quamvis non ita eleganter rei magnitudinem assecutus sit, laudandam tamen esse dicit voluntatem officiosam.

32 *Materia debilitante jacent*] *Debilitata* meliores: et *Quod si forte liber*, non *Qui*: et *Hoc tibi facturo*, pro *Hæc*. Heins.

33 *Liber*] Carmen meum de triumpho Germanici.

37 *Non ego laudandus*] Docet, ne videatur arrogans, libellum suum non esse laude dignum: sed si qua laus accesserit hujusmodi operi, id adscribendum esse candori et ingenio ipsius Salani.

42 *Participem studiis*] *Studii* meliores; neque aliter scriptores Latini. Et versu proximo iidem codices *comes antiquus*, pro *antiquis*. Heins.

45 *Te dicente prius*] Te prius declamante. *Fit protinus impetus illi*] Vis eloquentiæ subito in Germanico exoritur: et excitatur cupiditas dicendi et te æquandi.

46 *Teque habet*] Et habet in te studiis prævium et ducem quasi alterum præceptorem.

47 *Cum tu desistis*] *Desisti* cum melioribus, pro *desiisti*. Heins. *Mortaliaque ora quierunt*] 'Mortalia' appellat, ut ostendat Salanum mortalem, Germanicum vero Cæsarem divum fuisse.

48 *Textaque*] *Clausaque* veteres multi, cum nonnullis editionibus. *Heins.*

49 *Juvenis*] Germanicus.

52 *Spemque decens doctæ vocis amicus habet*] Hæc nihili sunt: quinque veteres *decens*. Scribe *Spemque decens doctæ vocis amictus habet*. In ipso amictu ac toga decenter complicata jam spes est eruditæ vocis. Quintilianus aliique artis oratoriæ magistri non minimum referre nos docent ad commendationem oratoris, ut togam decenter componat. Superiori etiam versu recte libri veteres *silens adstat*, non *silent*. Hæc jam ante multos annos in codice meo castigaram, quem postea peregrinatione a me suscepta, dum domo absum, sororis meæ maritus Gulielmus Gœsius, vir ordinis apud Batavos nostros Senatorii, Typographis edendum tradidit. Ut mirer exstitisse nuper, qui sibi vindicaret hanc castigationem. *Heins.*

53 *Ubi pulsa mora est*] Quando silentium, quod aliquandiu tenuit, rupit. *Atque os cœleste solutum*] Et Germanici divinum os loqui cœpit.

59 *Ingeniis junctis*] Ingeniis conjunctis et colligatis in aliqua disciplina. Ingeniorum enim similitudo amicitias conglutinat.

60 *Servat studii fœdera sui*] Et retinet conjunctionem illam, quæ est in ipsis studiis et disciplinis.

65 *Distat opus nostrum*] Quia tu vacas eloquentiæ, ego vero poëticæ facultati. *Fontibus ab iisdem*] Ab iisdem Musis.

67 *Thyrsus enim vobis*]. Per 'thyrsum,' oratoriam facultatem intelligit: per 'lauream,' poëticam. Quasi dicat, Vos Bacchi stimulis agitamini, nos Apollinis: quibus tamen utrisque suus calor est, suusque impetus. *Micyl.*

70 *Sic venit a nobis in tua verba nitor*] Ab arte poëtica: a qua non alienus

est orator. Ita enim Cic. I. de Oratore: 'Est enim finitimus oratori poëta, numeris astrictior paulo, verborum autem licentia liberior, multis vero ornandi generibus socius ac pene par,' &c.

73 *Pro quibus ut maneat*] Sit sensus: Pro quibus comprecor, ut ille de quo censeris, hoc est, in cujus amicitia ac familiaritate tanquam certa aliqua classe censeris ac numeraris: sive de cujus fama ac dignitate tua quoque dignitas augetur ac crescit, tibi amicus maneat ad finem vitæ usque tuæ: idemque succedat in imperio suis habenis, hoc est, sibi debitis ac destinatis non Augusto, cui jam tum successor destinatus erat Tiberius: sed vel Tiberio ipsi, vel ipsius filio Druso. Vel rursum: 'De quo censeris,' pro, quem modo possides, qui nunc tuus est, et velut pars quædam census tui, sive earum rerum de quibus censeris. Vel, de cujus gratia et favore tua dignitas et æstimatio pendet. *Mic. Pont.*

75 *Succedatque suis orbis moderator habenis*] *Tuis habenis* magna ex parte veteres. Pro *moderator* unus Hafniensis *moderamen;* argute: ut imperium Germanico voveat ac apprecetur: succedat tuis habenis ac regimini orbis moderamen. Putean. et unus Thuan. *moderandus;* veterrimus Sarravianus *moderatus.* Heins.

EPIST. VI. GRÆCINO.

1 *Quem præsens*] *Qui* Sarrav. et Patav. *Heins.*

3 *Præbet mihi litera linguam*] Carmen meum est mihi loco linguæ, ad salutandum amicos.

6 *Et mala me meritis ferre minora doles*] Ita scripti constanter: neque tamen conveniens homini amico est ista tam immanis asperitas mentis, ut doleat pœnam Nasoni ab Augusto irrogatam esse infra ejus meritum. Quare assentior Tanaquillo Fabro reponenti *doces* pro *doles.* Heins.

7 *Vera facis, sed sera meæ*] Ordo verborum sic habet: Facis tu quidem convicia vera culpæ meæ, sed sera tamen. Quare remitte aspera verba, hoc est, desine crimen objicere mihi confesso, &c. *Micyl.*

9 *Ceraunia*] Ceraunia montes sunt altissimi Epiri. Dicuntur quoque Acroceraunia. Lucanus libro quarto: 'Scopulosa Ceraunia nautæ Summa timent.'

12 *Qua mea debuerit currere cymba via*] *Quam viam* unus Hafniensis et unus Vossianus, recte. Vide Notas Trist. v. 7. 36. *Heins.*

17 *Quod soles animo semper precari*] Quam rem semper mente et corde oras: ut scilicet probes omnia tua facta Cæsaribus.

18 *Cæsaribus*] Augusto, Tiberio, Druso, ac cæteris.

25 *Non ita vixerunt*] Non ita sequuti sunt casum, deserendo se in adversis. *Strophio atque Agamemnone nati*] Pyladem et Orestem optimos et charos amicos designat: fuit enim Pylades Strophii Phocensis filius.

26 *Ægidæ*] Thesei filii Ægei, Pirithoi amicissimi.

28 *In quorum plausus*] In quorum lætitiam et favores. *Tota theatra sonant*] Tota theatra resonant, quum de illis tragœdiæ compositæ recitantur.

32 *Non erit surda*] Intelliget grati-

tudinem meam, aut intelliget se laudari a me: vel, non frustra officiosus in me eris.

35 *Lapso, Græcine, fidelis*] Meliores *lasso*. Heins.

36 *Impetus iste*] Iste ardor mihi favendi. *In longas moras*] In longum tempus.

37 *Remo tamen utar et aura*] Tamen tuo auxilio et favori addam etiam preces et exhortationes meas.

38 *Admisso subdere calcar equo*] *Alterno equo* Argent. ut de equis desultoriis agat. Propertii Vertumnus lib. IV. 'Est etiam aurigæ species Vertumnus, et ejus Trajicit alterno qui leve pondus equo.' Manilius, 'Nec non alterno desultor ludere dorso Quadrupedum, et stabiles poterit defigere plantas, Per quos vadit equos.' Lucifero alternus equus dabatur. Cassiodorus: 'Equi desultatorii per quos Circensium ministri missus denunciant exituros, Luciferi præcursorias velocitates imitantur.' *Heins.*

EPIST. VII. ATTICO.

5 *Sed me timor ipse malorum, &c.*] Non de præsentibus malis exilii tantum intelligendum, sed de quibuscunque: ut sit sensus, Sed timor, quo subinde alia atque alia mala, eaque ex omni parte timeo, facit ut multos supervacaneos metus habeam. *Micyl.*

14 *Incitat umbra metum*] Scribo *incutit;* neque aliter pro diversa lectione Barberinianus: Sarravii codex *immutat;* mendose. 'Terrorem,' 'timorem,' 'pavorem,' 'metum incutere' passim apud Ciceronem et Livium. *Heins.*

19 *Observare Deos, ne quid*] Puto Deos observare, ne quid mihi amice, hoc est, prospere atque fœliciter, cedat: fortunæque vix posse verba dari; hoc est, imponi: ut verbum *puto* ad utrumque colon adhibeatur. *Micyl.*

22 *Constans et bene certa nocet*] Nunc non est amplius mutabilis aut levis, sed constans et firma in nocendo mihi.

23 *Cognitus oris*] *Creditus* in Arondeliano. *Heins.*

24 *Nec numerus nostris casibus esse potest*] *Nec fraus in nostris casibus* Argent. et decem alii; quæ lectio magis arridet. Sarrav. mendose, *Nec planis nostris casibus esse potes.* Idem.

25 *Cinyphiæ segetis*] Cinyps fluvius est Garamantum. Mela scribit fluvium esse in Libya, per uberrima arva cadentem, a quo Cinyphiæ segetes appellantur a poëtis, hoc est, Libycæ; Libya enim ob maximam frumenti copiam, horreum fuit Romanorum.

33 *Perscribere versu*] *Destringere* Twisdenianus; pro strictim recensere: eleganter. Glossa ejus, 'i. e. exprimere et narrare.' *Heins.*

34 *Ilias longa*] Longum opus, ut est Homeri Ilias de bello Trojano.

35 *Non igitur vereor, quod te rear esse verendum*] *Quo te* nonnulli veteres. *Verear qua terrear* Sarrav. et Scaliger. tres *quia*. Heins.

41 *Vulneror ictu*] *Verberor* Argent. et Feschii. *Idem.*

44 *Appia*] Via illa ab Appio censore strata et cognominata.

45 *Serie calcata malorum*] *Cæcata* meliores omnes magno numero. *Laborum* etiam Argent. et duo alii. *Heins.*

49 *Et sine labe peracta est*] Τὸ *est* abest a Sarrav. Argent. Twisden. et quatuor aliis. *Idem.*

52 *Pro nobis muta fuit*] Quia nemo amicus pro me imperatorem oravit, ut ignosceret. *Mer.* Vel deprecatio et supplicatio meorum nihil effecit, ac veluti muta ac nulla fuit. *Pont.*

53 *Adjuvat aliquos*] *Aliquem* meliores; *aliquid* pr. Medic. Thuan. *alios;* etiam bene: Sarrav. *aliquo.* Scribe, *aliqua.* Vide Notas Trist. III. 4. 75. Versu proximo, pro *hoc absens*, quatuor *absentis caput.* Heins.

57 *Fit fuga temporibus levior*] Levius solet esse supplicium, quando exules abeunt expectato tempore navigationi apto. Aliis vero incommodis meis hoc etiam accessit, quod fugatus sum tristi sidere.

58 *Arcturum subii*] Tempore quo Arcturus magnos imbres perabat, cœpi navigare. Arcturus autem stella est in cauda majoris Ursæ locata. Exoritur undecim diebus ante autumni æquinoctium, octavo Kalendas Octobris, id est, die vigesimoquarto Septembris. *Pleiadumque minas*] Dictas autem putant ab eo quod est πλέειν, id est, navigare: hæ numero septem dicuntur. Vergilias autem nostri dixere, quod post ver exoriuntur. Oriuntur autem quarto nonas Apriles.

59 *Hyemem placidam*] Placidam tempestatem.

62 *Spoliis meis, &c.*] De comitibus itineris sive profectionis intelligo hunc locum, quorum perfidia bonis aut rebus quibusdam suis spoliatus fuerit Poëta: nam alibi satis clare significat, nihil sibi a Cæsare præter patriam ademptum fuisse. *Micyl.*

64 *Sub ambobus polis*] Sub polo arctico et antarctico.

66 *Ultima tellus*] Tellus Pontica. *Mer.*

68 *Finitimo sub hoste jacet*] Manet sub hoste vicino. Quasi innuat, ubique terrarum esse pacem a Cæsare partam, præterquam in terra ubi exulabat.

71 *Temperie cœli corpusque animusque*] Oportet locum eligere temperatum, ad salubritatem corporis conservandam, et per consequens etiam mentis.

74 *Palus*] Aqua palustris: vel quæ defluit ex Mæotide palude, eaque salsa.

75 *Animus tamen omnia vincit*] Tamen omnia hæc incommoda supero animi fortitudine.

77 *Sustineas ut onus*] Generaliter et γνωμικῶς dictum puto, ut sit quasi quædam illatio ad superiora: perinde ac si dicat, Quare cum tanta mala mea sint, necesse est ut sim erecto animo ac forti, propterea quod pondera sive onera gravia sustineri aliter non possint, quam si quis erecto vertice connixus, ea in se suscipiat. *Micyl.* *Nitendum vertice recto est*] *Vertice pleno est*, Sarrav. Scalig. Argent. et octo alii; recte: vide Notas Amor. II. 11. 41. *Cadet* etiam pro *cades* versu proximo ex scriptis plurimi; et recte: de onere loquitur. *Heins.*

80 *Vivere ne nolim deficiamque fuit*] *Cavet* repone ex melioribus. *Idem.*

81 *Nec vos parva datis*] Acquiescimus etiam, inquit, vestris solatiis, o amici; quorum præsidia et fidem in malis meis et rebus dubiis cognovi.

83 *Nec in æquore desere navem*] *Desine* veteres quatuor: adi Notas Art. Am. II. 725. *Heins.*

84 *Judiciumque*] Quia judicasti me dignum venia, aut defensione tua, et tua amicitia: vel quod Cæsar mihi ignosceret.

EPIST. VIII. MAXIMO COTTÆ.

1 *Redditus est*] Est datus. *Cæsar cum Cæsare*] Augustus cum Tiberio. Sunt qui non Tiberii, sed Drusi majoris imaginem cum Augusti imagine missam intelligant.

5 *Argentum felix, omnique beatius auro, Quod, fuerit pretium*] Sensus est: O fœlix argentum, et ipsi auro præferendum, quia cum per se, ac rude, precium sit, hoc est, preciosum et charum, nunc etiam habet numen, hoc est, Cæsarum imagines impressas sive cælatas. *Micyl.*

8 *Cælitibus tribus*] Duobus Cæsaribus et Livia. *Nostra sub ora*] Sub nostrum conspectum.

11 *Quantum ad me redii*] Decem veteres *Quos postquam vidi:* quinque *Esse liber videor:* duo *Quando ad me redii.* Politiani codex *Præmia quanta, Dei!* eleganter. Sarravianus, *Quanta meridi,* mendose: alii aliter. *Heins.*

15 *Ut salutabam*] Ut antequam relegarer, solitus eram de more mane salutare: quod fieri solebat prima et secunda hora. *Numen celeste*] Augustum Deum.

17 *Quid nostris oculis nisi sola palatia desunt*] Duo *desint;* unus Medon. *desit.* Scribe *defit.* Virgil. 'Lac mihi non æstate novum nec frigore defit.' *Heins.*

18 *Ablato Cæsare*] Amoto Augusto; cujus præsentia nobilitat Romana Palatia, et totam urbem.

22 *Minantis habet*] *Minacis* unus Medic. *Heins.*

24 *Supprime frena tua*] *Lora* Polit. et quinque alii. *Idem.* *Supprime frena*] Coërce iracundiam tuam, qua videris exardescere ad me acerbius puniendum. *Pont.*

25 *Parce puer secli decus admirabile nostri*] *Parce precor* unus Voss. probe: duo nostri τὸ *puer* non agnoscunt: aliâs, *per;* et sane sequentia satis evincunt ad Augustum hæc esse referenda, non ad Tiberium, quem postea est allocuturus. Scaliger conjiciebat, *Parce pater;* neque aliter in epistolis Tanaquillus Faber. Deinde *decus indelebile* reponendum ex melioribus, nisi quod Sarrav. Scaliger, et duo alii *indeflebile* mendose. Met. xv. 'nomenque erit indelebile nostrum.' Posset etiam legi, *Parce vir, o secli:* sic Trist. v. 2. ad eundem Augustum, 'O vir, non ipso, quem regis, orbe minor.' *Heins.* *Parce puer, secli decus*] Puerum accipiamus non ætatis ratione dictum, ut qui jam prope quinquagenarius esset quum Ovidius relegaretur; sed vel propter picturæ speciem, vel, quod probabilius, propterea quod nuper adeo post mortem L. et C. Cæsarum scilicet, in filii locum ab Augusto adoptatus fuisset. Ut puerum accipiamus, quasi filium alterius Cæsaris, hoc est, Augusti, appellatum. *Micyl.* *Puer*] More Græco, qui etiam adultos παῖδας vocant. Quod Latinis familiare. Virg. Æneid. vi. 'Ne, pueri, ne tanta animis assuescite bella.' Et v. 'Nisus amore pio pueri,' nempe Euryali: 'qui forma insignis, viridique juventa,' et alibi. Cicero Octavianum etiam appellat puerum. Proinde et honoris est nomen, 'Puer regius.' Virg. Æn. v. Et ix. 'Venerande puer,' Ascanius ad Euryalum.

27 *Per patriæ numen, quod te tibi carius ipso est*] Meliores, *quæ te tibi carior ipso est;* tres cum Arondeliano *patrium numen:* malo *patriæ nomen;* ut Rottendorph. exhibebat. *Heins.*

30 *Et cui majestas*] Et quæ, inquit, majestatem tuam potest ferre. Vel quæ se nutibus tuis belle attemperat.

34 *Qui veniunt magno per tua jussa gradu*] Puto *per tua gesta: jesta* scriptum fuerat, unde *jussa* factum. Patav. *versa;* unus Vatican. *per tua vota;* etiam bene. *Heins.*

36 *Daque locum Scythico qui sit ab hoste procul*] *Daque, procul Scythico qui sit ab hoste, locum* meliores: duo etiam *Scythico orbe*. Idem.

37 *A Cæsare proxima Cæsar*] Rectius *proxime Cæsar* in Puteaneo. *Idem.*

40 *Ante triumphales equos*] *Triumphantes* est in vetustioribus. *Idem.* *Ante triumphantes equos*] Ante equos Tiberii, de Germania devicta triumphum agentis.

50 *Purpureus filius*] Tiberius Liviæ filius, paludamento imperatorio et purpureo indutus.

52 *Præsentes aliquid prosit habere Deos*] *Aliquos* unus Vatic. Scribe *aliqua prosit*. Vide Notas Trist. l. III. 4. 75. *Idem.* *Præsentes Deos*] Augusti, Tiberii, et Liviæ imagines missas Roma.

53 *Cæsaris adventu*] Cæsare in arenam veniente. Nam gladiatores, qui servi erant, victi, confugiebant ad pedes Cæsaris, et incolumes dimittebantur. Et si confugientes ad statuam, liberi erant, multo magis confugientes ad ipsum imperatorem. *Vultus*] Id est, Cæsaris præsentia habet non modicum, sed magnum auxilium, quia ille liberatur. *Tuta gladiator arena*] *Tota* plerique veterum. *Heins.*

55 *Nos quoque vestra juvet*] Ordo est: Nos quoque juvet, quod videmus vestra ora, &c. Quemadmodum gladiatori profuit vidisse in arena Cæsarem.

56 *Intrata est superis quod domus*] *Facta quod est superis jam domus* in Regio. Scribe *Tacta*. Versu proximo malim *Felices illos*. Heins.

60 *Quos dedit ars vultus*] *Votus* Sarrav. Argent. *votis:* placet. *Idem.*

61 *Sic homines novere Deos*] Hoc pacto, scilicet per imagines et simulacra, Deos immortales cognoscimus: nam propriam eorum formam nulli licet videre.

64 *In inviso loco*] In terra hostili. *Vestra figura*] Vestrum simulacrum.

68 *Portus et aura fugæ*] Sarrav. Argent. pr. Medic. et sex alii *ara;* recte: quod et Ciofanus in suis invenerat. Adeantur Notæ ad Epist. Penelopes vs. 110. *Idem.* *Portus et aura*] Salus et favor.

70 *Utque meas aquilas vestra ego signa sequar*] *Vos mea signa* Argent. et septem alii: codex Moreti *Vosque meas aquilas vestra ego.* Scribe, *Vosque meas aquilas, vos mea signa sequar.* Heins. *Meas aquilas*] Tanquam mea vexilla Romana, quæ aquilas pictas habebant. Lege Alexandr. ab Alex. l. II. 2. *Vestra signa*] Vestras imagines.

73 *In imagine*] In signo Augusti.

74 *Visaque sunt dictis*] Imagines istæ visæ sunt mihi assentire, ut velint concedere locum exilii magis commodum.

76 *Justaque quamvis est*] *Justaque quantumvis* malim. *Heins.*

EPIST. IX. COTYI REGI.

1 *Regia progenies, Coti*] Hunc Cotium filium regis Thraciæ et Getarum fuisse libet suspicari, quem Tranquillus *Cotisonem* appellat. *Mer.* *Progenies, Coti*] Varie inscribitur hæc elegia. Alii *Ad Cotium* habent. Infra eadem Elegia ponitur: 'O Coty, progenies digna parente tuo;' ubi vocativus *Coty*, non a recto *Cotius*, sed a *Cotys* tertii ordinis flectitur.

2 *Pervenit usque, &c.*] Descendit usque ab Eumolpo. Eumolpus enim Neptuni et Chiones Boreæ et Orithyæ filiæ filius fuit, et ex Thracia in Atticam venit. Eum sane Homerus carmine suo fortem appellat. *Mer.*

7 *Me fortuna tibi, de qua quod non queror, hoc est, Tradidit*] Tres *quod conqueror;* sex *non conqueror;* unus Vatican. *non conquerar.* Lege *ne conquerar.* Deinde *Prodidit* Argentinus; eleganter: hoc est, exposuit, objecit. *Heins.*

9 *Non duro littore*] Non aspero, sed benigno, placido, et propitio solo: quasi dicat, Ego relegatus tanquam naufragus, supplex ad littus tuum confugio, precorque ut me benigne excipias.

10 *Nec fuerit terra*] Ex quo Poëta innuit, illic tutiorem sedem sperandam, quam in mari. Quod si sibi tam longa navigatione pepercit, multo magis ejus terram intelligit debere ei parcere.

11 *Succurrere lapsis*] Cic. pro Ligario confirmat, nulla re homines propius ad Deos accedere, quam salutem hominibus dando. *Pont.*

18 *A superis ortæ nobilitatis*] Nobilitatis a Diis originem ducentis. Hoc autem dicit propter Eumolpum filium Neptuni et Chiones filiæ Boreæ, generis sui auctorem, ut diximus.

20 *Erichthonius*] Erichthonius seu Erechtheus rex fuit Athenarum, quem Minerva, e rure ubi natus erat, suscepit educavitque, et Atheniensi populo pro rege tradidit: ideoque illi annua solennia Athenienses agunt taurorum agnorumque sacrificiis. Vide Natal. l. IV. 5.

21 *Hoc tecum commune Deis*] *Deos* Sarrav. Argent. *decus.* Lege *Deo* cum Puteaneo, vel *Deo est.* Heins. *Hoc tecum commune Deis*] Hoc est, tibi cum Diis commune, quod preces exaudias, quemadmodum et illi.

27 *Pacem nullam*] Nullam tranquillitatem. *Mihi eunti*] Mihi naviganti.

28 *Cur ego dona feram*] *Thura* scripti plerique. *Heins.*

29 *Si fallant vota coloni*] *Fallat* meliores; Ceres nimirum. In Fastis, 'Sæpe seges primis dominum fallebat in herbis.' Prudentius lib. II. contra Symmachum, 'Nec vernas infudit aquas creberrimus imber Fruge nova, et viridis si messis adulta priusquam Conceptas tenero solidaret lacte medullas, Afflatum calido succum contraxit ab Euro, Jejunosque tulit calamos, atque irrita vota Agricolæ sterilis stipularum silva fefellit.' Sic et 'decipere' et 'mentiri' et 'eludere' messis dicebatur. Symmachus pro ara Victoriæ, 'Spem provinciarum omnium messis ægra decepit.' Noster Amor. lib. III. 10. 'Cum bene jactati pulsarant arva ligones, Irrita decepti vota colentis erant.' Apud Horatium 'fundus mendax' Od. III. 1. et 'spem mentita seges,' Epist. I. 7. Apud Tibullum l. II. 1. 'Neu seges eludat mes-

sem fallacibus herbis.' Propertius Eleg. II. 15. 'Terra prius falso partu deludet arantes.' Valerius Flaccus lib. VII. 229. 'patriam inde vocato, Qua redit itque dies, nec nos Dis nata malignis Luserit hoc uno semper sub frigore messis, Fas mihi non stabiles, fas et tibi linquere Colchos:' ita locum mendosissimum restituo: 'Non stabiles Colchi,' in quibus sedes certa non figitur. Pari modo Plautus Mercatore 'stabilem patriam et domum' dixit, 'Quis modus tibi exilio tandem? eveniet qui finis fugæ? Quæ patria aut domus tibi stabilis esse poterit? dic mihi.' Perperam non *habiles Colchos* et *Cluserit messis* in Valerio hactenus legebatur. *Accipiat* mox meliores versu proximo pro *Accipiet*. Idem.

30 *Accipiet gravidæ*] Cur, inquit, sacrificabitur Cereri porca, si preces agricolarum incassum fundentur? *Gravidæ suis*] Initium immolandi a suillo genere sumptum existimat Ovidius. Cujus rei causa in Fastis, et in Metamorph. 'Prima putatur Hostia sus meruisse mori, quia semina pando Eruerit rostro spemque interceperit anni.' Mactabatur autem porcus Cereri, quia hoc animal frugibus nocet. Solebant enim victimæ pro qualitate numinum immolari: et vel cædebantur, quæ obsunt eorum muneribus; ut caper Libero, quia vitibus nocet: et in omnibus sacris fœminini generis victimæ potiores sunt.

31 *Intonso Baccho*] *Immerito* multi veterum; utrumque rectum. Sic contra in Trist. 'merita cadet agna Minervæ;' et sæpe alibi. *Heins.*

32 *Inducto sub pede*] *Adducto* scripti fere omnes; recte. Sic 'adducta clava' Fast. I. 'Adducto nervo arcus:' et 'adductus ramus' Pont. III. 5. et similia passim apud Nostrum: id est, contracto. Sic Epist. Canaces 'macies adduxerat artus:' et Met. III. 'Adducitque cutem macies.' Val. Flaccus l. v. 'Vincula prensa manu saxis adduxerat imis;' id est, attraxerat: *abduxerat* minus bene vulgati, cum 'abducta flumina' mox sequantur. Idem l. VI. 'extremas laqueis adducere turmas.' Et apud Nostrum Met. VIII. 'adductaque funibus arbor.' Statius Theb. IX. ubi pari modo peccatur, 'Ter Cadmea Phalanx torvum adduxere cadaver, Ter retrahunt Danai.' *Idem.*

34 *Tam bene quam patriæ consulit ipse suæ*] *Quod* Argent. et primæ editiones. Lege *quo;* nempe imperio. Deinde *ille* meliores. *Idem.*

35 *Utilitas igitur magnos hominesque Deosque, &c.*] Sensus est: Ex eo igitur quod prosunt ac juvant, tam homines quam Dii magni sunt, et coluntur, videlicet dum unusquisque illorum ea parte iisque auxiliis favet ac prodest nobis, quibus solet ac potest: ut Ceres et Bacchus proventu ac fertilitate frugum ac vini, Cæsar imperando et consulendo patriæ, &c. *Micyl.*

36 *Auxiliis quoque favente suis*] Unoquoque utilitatem suam amante. Ex quo colligit, utilitatis propriæ gratia hæc fieri. *Mer.*

37 *Intra tua castra jacenti*] Mihi in terra Tomitana tuo imperio subjecta relegato. *Micyl.*

38 *O Coti, progenies*] Ordo est: O Coti, progenies digna, et reliqua. Cæterum sive *Coti* scribas, ut Aldina editio habet, sive *Coty*, ut Strabo et Tacitus, brevis eadem syllaba erit. Sic enim et *Tiphy* et similia corripiuntur.

41 *Quis non Antiphaten Læstrygona*] Læstrygones populi fuere in extremo Italiæ Siciliam versus, efferis moribus, habitantes prius urbem Formiarum inter Terracinam et Sinuessam. Eorum rex fuit Antiphates. Homerus docet Antiphatem unum ex Ulyssis sociis devorasse.

42 *Munifici Alcinoi*] Liberalis Alcinoi. Fuit enim Alcinous rex Phæ-

acum justissimus, Nausithoi filius, apud quem Ulysses naufragus divertit: ubi regio convivio honorifice susceptus, errores suos exponebat. *Munifici Alcinoi*] Videntur autem Phaeaces ex Homer. Odyss. nimium indulsisse genio: id quod et Horat. Epist. l. 15. notat: 'Pinguis ut inde domum possim Phaeaxque reverti.' Horum etiam mentionem facit Athenaeus l. XII. 21. Apollon. in Argonautis ita illos praedicat: *Αἵματος οὐρανίοιο γένος Φαίηκες ἔασι·* l. IV. 992.

43 *Non tibi Cassandrus pater est, durusve Caphareus*] Inepte Caphareus scopulus cum Cassandro componitur: multi ex scriptis *genitorve Caphareus.* Argentinus, qui est inter optimos, *durusve Phereus.* Sarravianus omnium veterrimus *genitorve Pheraeus*, eleganter et vere. Alexandrum enim Pheraeorum in Thessalia crudelissimum tyrannum innuit, quem ab uxore Thebe ejusque fratribus obtruncatum in cubiculo fuisse ex Xenophonte partim lib. VI. de rebus Graecorum, Diodoro Siculo l. XVI. bibliothecae, Plutarcho ac Cornelio Nepote in Pelopida, Conone apud Photium, partim ex Cicerone, Valerio Maximo, aliis, discimus. Ac ejus rei Noster quoque meminit in Ibide, 'Inque tuo thalamo ritu jugulere Pheraei, Qui datus est letho conjugis ense suae.' De insigni ejus crudelitate apud Polyaenum l. VI. Stratagem. et Aelianum Varia Historia nonnihil occurrit: quod vero praemittit noster, 'Non tibi Cassandrus pater est,' perperam de Cassandro rege Macedoniae interpretantur. *Cassandreus* enim legendum: quomodo Sarravianus diserte, aliique nonnulli codices ex castigatioribus, ut de Apollodoro Cassandriae tyranno longe immanissimo intelligatur, qui Cassandreus proinde dictus. Nam Cassandriae tyrannum fuisse ex Pausania Messeniacorum l. IV. Polyaeno, et Prologo lib. XXV. Trogi Pompeii docemur. Testantur id ipsum quoque excerpta Diodori Siculi Valesiana pag. 256. Epitome Stephani Byzantii, *Κασάνδρεια, πόλις Μακεδονίας, πρὸς τῇ Θρᾴκῃ, ἡ ποτὲ Ποτίδαια λεγομένη, ἀπὸ Κασάνδρου, τοῦ Ἀντιπάτρου. Ὁ πολίτης, Κασανδρεύς.* Meminit saevitiae ejus inter alios complures Aelianus Variae Historiae l. XIV. 41. meminerunt et excerpta Diodori Siculi, quae diximus jam, Valesiana l. XXII. p. 264. De eo copiose Polyaenus l. VI. Stratagem. ubi inter caetera, *καὶ τύραννος ἐγένετο φονικώτατος πάντων, ὅσοι παρ' Ἕλλησιν ἢ παρὰ βαρβάροις ἐτυράννησαν.* Initio autem narrationis pro *Ἀπολλόδωρος ὁ Κασσάνδρου*, scribendum *ὁ Κασσανδρεύς.* Hunc ab Antigono Rege Macedoniae oppressum expugnata Cassandria idem Polyaenus l. IV. copiose narrat. De violenta ejus morte ex Plutarchi libello de tarda Dei vindicta potest colligi: nec dubito nostrum in Ibide eo respexisse, etsi loco insigniter depravato, 'Aut ut Cassandri dominus non mitior illo, Saucius ingesta contumuleris humo.' Herculem Alexandri Magni filium intelligunt interpretes a Cassandro interfectum. Sed quis veterum crudelitatem Herculi unquam objecit? Priori versu multum variant codices vetusti, quorum major pars *Cassandrae*; *Cassandrus* nonnulli; *Cassandris* unus; tres *Cassandrei*: quos inter et Moreti liber satis antiquus, qui pro diversa lectione *Cassandreus.* *Cassandrei* quoque liber Jureti vetustissimus. Praeterea quinque aut sex nostri *domino*, non *dominus.* Scribe, *Aut Cassandrea domino non mitior urbis Saucius ingesta contumuleris humo.* Quanquam enim ex ipsius Apollodori apud Plutarchum somnio deprehendi quodammodo potest, post detractam vivo pellem in lebete elixum fuisse; nihil impedit tamen post has poenas adhuc spirantem terra quoque ingesta fuisse obrutum. Idque *τὸ Saucius* utcunque designat. Illud praeterea

in transcursu monendum, scriptores antiquos hunc Apollodorum cum Phalaride frequenter conjungere, quod et a Nostro hic factum videmus: ita certe Plutarchus et Suidas in Ἱερώνυμος, Polybius l. vi. in excerptis Valesianis, Diodorus Siculus in iisdem, Dio Chrysostomus Oratione secunda, Themistius oratione nona, Cicero l. iii. de Natura Deorum, Seneca de Beneficiis l. vii. 19. et de Ira, l. ii. 4. Atque hæc de Apollodoro dicenda videbantur: quæ obscuro hactenus nec intellecto Nasonis loco lucem allatura confido. *Heins.*

53 *Vates foret unicus*] Foret solus poëta. Orpheus enim Thrax fuit, poëtaque et theologus excellentissimus.

54 *Bistoniis terra*] Terra Thraciæ, sic dicta a Thraciæ stagno Bistonio Abderæ urbi vicino. *Superba est*] Est nobilis. *Mer.*

59 *Tempora sic studiis*] Quando, inquit, patris tui studiis et bellicæ exercitationi operam dedisti, et humeris tuis sustentasti molem et negotia regni paterni; ne per somnum aut ignaviam corpus marcescat, poëtica facultate tibi immortalitatem comparas. *Ubi justa*] *Ut justa* duo veteres. *Heins.*

60 *Atque tuis humeris forte quievit opus*] *Utque* rectius veteres quatuor: et *suis humeris*, Sarrav. Argent. et Combii. *Onus* præterea in antiquis octo aut decem; sed frustra. Trist. iii. 'Ut via finita est, et opus requievit eundi.' Scribe, *Utque suis numeris forte quievit opus*; vel, *Atque suis numeris*. 'Numeri operis' hic dicuntur, ut Met. vii. 'numeri laborum:' 'Lexque datur numeris magnorum horrenda laborum;' quæ ibi vera est scriptura. 'Per numeros,' Met. i. 'Perque suos intus numeros componitur infans:' ita enim scribendum. In Trist. 'cumque Per numeros omnes hoc tueare caput.' 'Numeros sceleris' dixit in Ibide vs. 186. 'Ut careant numeris tempora prima suis.' Trist. i. 7. 46. *Idem.*

66 *Terra ut tua*] Ut Tomitana urbs relegationis meæ sedes.

67 *In Ponti littora veni*] *In Pontica* Polit. unus Voss. et unus Vatic. bene. Sic 'Pontica tellus,' lib. iii. 1. 'Pontica terra' lib. ii. 7. et lib. iv. 9. 'Ponticus Ister' lib. iii. 2. 44. ut illic opinor castigandum: vide Notas. *Heins.*

69 *Non mea subjecta convicta est gemma tabella Mendacem ceris imposuisse notam*] *Linis imposuisse* scribendum cum Sarrav. Scaligeri codice, Argent. et uno Vaticano. Vincula linea intelligit, quæ tabellis obsignandis adhiberi solita: lini enim usus in obsignandis tabellis notus. Multi veterum *lignis*; quod Cujacio Observat. lib. xi. 14. placebat: alii, *signis*; Barberin. *tabulis*; alius *chartis*. Præterea priori versu *fallaci convicta est gemma sigillo* Scaligeri codex; quod et Cujacius in suis videbatur invenisse. *Idem.* *Mea gemma*] Meus annulus et sigillum, tanquam falso signaverim testamenta. *Subjecta tabella*] Supposita testamentaria tabella.

70 *Mendacem notam*] Falsum sigillum. Hi autem a Romanis deprehensi et convicti mittebantur in exilium.

71 *Quod lege vetor*] *Veter* ex melioribus. *Heins.*

72 *Est tamen his gravior noxa fatenda mihi*] *Et tamen noxa fatenda mihi est*, rectius tres veteres. *Idem.*

73 *Neve roges quæ sit stultam quam scripsimus artem*] Malo cum quatuor antiquis, *Neve roges quid sit; stultam conscripsimus Artem.* Idem.

75 *Et quid*] *Ecquid* Sarrav. Medonii unus cum prima editione. *Idem.*

77 *Quicquid id est*] Qualecunque est id, cujus causa relegatus sum. *Habuit moderatam vindicis iram*] *Habui* præstat cum nonnullis. *Heins.*

78 *Nil*] Nihil aliud. Intelligit au-

tem fortunas, quæ exulibus adimebantur, sibi relictas. *Nisi natalem humum*] Nisi solum Romanum, ubi educatus sum, mittendo me in exilium.

79 *Tu vicinia*] Tui populi vicini Tomitanæ urbi. *Mer. Tua nunc vicinia*] Propter vicinitatem hoc mihi præsta beneficium. *Pont.*

EPIST. X. MACRO.

6 *Nec repetunt*] Nec memoriam reducunt. *Signa vetusta*] Antiquam imaginem annuli mei.

11 *Vel studiis*] Subaudi, vel quam curam mei debes communibus studiis: quæ (ut diximus) homines invicem conciliare solent ac debent.

13 *Quidquid restabat*] Quicquid post ea, quæ ipse composuit, permanebat. Homerus enim bellum Trojanum descripsit usque ad mortem Hectoris.

14 *Troica bella*] *Facta* duo veteres. Forte *Troia fata:* ut 'Illi victa suis Troia fata canunt.' *Heins.*

18 *Diversum iter*] Quia Macer heroico carmine, Ovidius elego florebat.

19 *Memorem esse*] Quia Macer viderat Ovidii poëmata, et illum ejusdem studii et sacrorum cultorem amabat, antequam in exilium proficisceretur. *M. Quorum te memorem*] Sive quarum rerum, videlicet, quod sacra Poëtis inter se communia sunt, etiam si ipsi inter se diversa scribendi genera sequuntur, te memorem esse puto, eoque velle casus meos levare. *Micyl.*

21 *Te duce*] Cum Macro enim in Asiam navigavit Poëta, et in Siciliam.

22 *Te duce visa meis*] *Nota* meliores constanter. *Heins.*

24 *Suppositus monti*] Fingunt Poëtæ a Jove fulminatum Typhœum: et ut cecinit in Metam. v. 'Vasta gigantæis injecta est insula membris Trinacris, et magnis subjectum molibus urget Æthereas ausum spectare Typhoëa sedes: Nititur ille quidem, pugnatque resurgere sæpe,' &c. sed 'Degravat Ætna caput: sub qua resupinus arenas Ejectat, flammasque fero vomit ore Typhœus.'

25 *Ætnæosque lacus et olentia stagna Palici*] *Hennæosque* Sarrav. Argent. et unus Vatic. duo alii *Ennæosque:* dictum de hac voce multis ad Raptum Proserpinæ Claudiani. Præterea scribendum *Palicos;* ut sit appositio: vidimus Palicos stagna olentia. 'Stagna Palicorum' dixit Met. v. Sic apud Græcos semper Λίμνη Παλίκων, et κρατῆρες Παλίκων: etiam Παλικίνη κρήνη: nam duos fratres Deos Palicos fuisse constat. Virgilio tamen Æn. IX. 'placabilis ara Palici:' sed et illic quoque per appositionem sumi potest. Posset et legi *olentia stagna Palicen;* ut ad oppidum Παλίκην stagno vicinum innuat. Adi Siciliam accuratissimi Cluverii. *Heins*

26 *Quaque suis Cyanen*] Per omnia subauditur, Vidimus. Cyane autem Nympha fuit Sicula, socia Proserpinæ, quæ ob raptam a Plutone Proserpinam adeo flevit, ut in fontem sui nominis mutata fuerit: fabulam plenius refert Ovid. Metam. v.

27 *Nec procul hinc Nymphe*] *Nymphen* scribe. Præcedenti versu *Anapis* quidam veteres: sic et Met. v. et alibi variant. Græcis tamen Ἄναπος constanter dicitur. *Heins. Nec procul hinc Nymphæ*] Arethusam dicit. Arethusa autem virgo fuit venatrix, comes Dianæ, quæ cum æstu fatigata se in Alpheo flumine lavaret, dum

Deus illa amata potiri cupit, aufugit. Ille vero dum pertinacius insequitur, Arethusa, implorato Dianæ subsidio, in fontem sui nominis conversa est. Cujus undis quum Alpheus commiscere se vellet, illa vero per subterraneos meatus diffugeret, usque in Siciliam prosecutus est.

28 *Currit aqua*] *Manat* prior Thuaneus. *Heins.*

30 *Heu quantum dispar*] Multi veteres *Heu heu quam dispar: Eheu quam dispar* Sarrav. Arg. et decem alii: totidem *Hei mihi quam dispar;* ut Epicedio Drusi, 'Hei mihi, quam dispar huic fuit illud iter!' *Idem.*

35 *Vicibus loquendi*] Alternatim sermonem habendo, fecit ut iter nobis breve videretur.

36 *Plura fuere gradu*] Fuere numerosiora ipsis gressibus et gradibus nostris. *Mer.*

37 *Sæpe dies sermone minor fuit*] Dies sæpe visus fuit brevior sermone. *Inque loquendo*] *Loquendum* Sarrav. Argent. et quinque alii. *Heins.*

38 *Tarda dies*] Dies ipsa, quæ æstate est tardior et longior.

39 *Casus pariter timuisse marinos*] Simul fuisse in aliquo mortis periculo, ut nos, qui inter navigandum in Asiam pene naufragium fecimus.

40 *Juncta vota*] Vota simul facta in ea tempestate.

43 *Hæc tibi si subeant*] Hæc supradicta simul acta si tibi in mentem veniant. *Hic sim licet omnibus annis*] *Absens* nonnulli veteres; *absim* Junianus; recte. Sarrav. *ipsam* mendose. Argent. *licet hic sim.* Malo præterea cum Rottendorph. et duobus aliis, *omnibus horis.* Sic lib. III. 5. 'Te nisi momentis video pene omnibus absens.' *Heins.*

44 *Ut modo visus*] Ita memineris mei, quasi paulo ante abs te discesserim. *Pont.*

46 *Altior extat aquis*] Hoc est, qui nunquam mergitur Oceano, aut occidit: quemadmodum et de stellis, quæ circa eundem sunt, diximus supra lib. Hinc et Vergilius dixit, 'Hic vertex nobis semper sublimis, at illum Sub pedibus Styx atra videt,' Georg. I. *Mic.*

50 *Missus ab urbe venis*] *Jussus* Sarrav. Argent. et octo alii; plurimi *visus;* quod sequor. Superiori versu, pro *sed ades,* meliores *et ades.* Heins.

EPIST. XI. RUFO.

5 *Venient oblivia nobis*] *Veniant* octo veteres. *Heins.*

11 *Mœstæ solatia mentis*] Consolationes tuas adhibitas conturbatæ et consternatæ menti meæ propter relegationem.

14 *Admonitu tuo*] Tuo consilio. *Melior fit*] Redditur magis pudica hoc tempore quo ab urbe absumus.

15 *Namque quod Hermione Castor fuit*] Hermione filia fuit Helenæ sororis Castoris. Castor ergo avunculus fuit Hermiones. *Hector Iulo*] Hector frater fuit Creusæ uxoris Æneæ, avunculus Ascanii: qui etiam Iulus appellatus fuit. *Hermionæ Castor fuit, Hector Iulo*] *Hector illi* Sarrav. Lege *Iuli:* quomodo Argent. et Combii cum Twisdenio et Barberino. *Hermiones* præterea scribendum cum Barberin. et Juniano. *Heins.*

17 *Quæ ne dissimilis tibi sit*] Quæ mea uxor, ut mores tuos imitetur.

18 *Tui sanguinis esse*] Esse tui ge-

neris. *Vita*] Vitæ honestate, et recte vivendo, ut tu facis.

19 *Stimulis sine ullis*] Sine tuo aut cujusquam suasu et hortamine.

21 *Ad palmæ honores*] Ad victoriam curulem.

23 *Absentis mandata*] Quæ a me absente tibi mandantur.

25 *Ore ferant grates*] *O referant* cum scriptis: Argent. *Et referant*. Forte *At referant*. Heins.

26 *Si pia facta vident*] Si vident quæ a te pie pro me geruntur.

27 *Sufficiat diu*] Diu duret et subministret.

28 *Fundani soli*] Fundi oppidum fuit Campaniæ, patria hujus Rufi ad quem scribit Ovidius.

EPISTOLARUM EX PONTO LIB. III.

EPIST. I. UXORI.

1 *Æquor pulsatum*] O mare Ponticum, remis erutum et agitatum. *Iasonio remige*] Nautis Jasonis, qui per mare Ponticum primum navigavit, cum Argo navi profectus est ad rapiendum aureum vellus. *Iasonio remige primum æquor pulsatum*] Amor. lib. II. 11. 1. 'Prima pinus.' Et Epist. XII. 18. 'Nova pinus.' Quod, quomodo sit accipiendum, invenies in annotatis nostris.

7 *Si pax ulla est tua*] *Est tibi* rectius nonnulli. *Heins.*

14 *Tempora frigus habent*] *Habet* cum quibusdam. *Idem.*

15 *In æquore piscis Inclusus*] In ore paludis Mæoticæ (ut est auctor Strabo) tanta est glaciei vis, ut destituti in glacie pisces ligonibus effodiantur.

19 *Fœlix*] Fœcunda, et ferens fructus. *Mer.*

20 *Et in terra est altera forma maris*] Non satis hoc adsequor; nisi reponendum est forsan *æmula forma mari*: sic apud Martialem, 'Pæstanis æmula labra rosis.' *Heins.* *Et in terra est altera forma maris*] Hoc est, Ita sterilis et vacua ipsa terra est, ut formam ac speciem maris intuentibus præbeat, in quo neque arbores neque fruges ullæ nascuntur. Non enim ad planiciem tantum respexisse Poëtam, sed ad sterilitatem et vacuitatem magis existimo. *Micyl.*

21 *Non avis obloquitur sylvis*] Expono, Nec avis ulla obloquitur sylvis, hoc est, cantat, nisi si qua forte in extremis, et ab usu hominum remotis sylvis, hoc est, in solitudinibus, potando aquam marinam, edit sonitum aliquem gutture. Ex quo illud intelligi Poëta videtur velle, Nullas omnino aves illic esse, præter maritimas, easque circa extrema littora et solitudines versari. *Micyl.*

22 *Potat aquas*] *Potet* multi. Vide Notas Epist. IV. 3. *Heins.*

23 *Tristia absynthia*] Amaræ illæ herbæ, quarum copia maxima est in Ponto. Et Ovid. etiam scribit, herbas veneficiis aptas in Ponto lectas fuisse. *Horrent*] Horrida videntur, squalida, et inculta. *Per vacuos campos*] Per campos sine ullis arboribus,

24 *Conveniens suo loco*] Conveniens regioni Ponticæ infructuosæ.

25 *Murus*] Lapideus ambitus Tomitanæ civitatis.

27 *Quam procul hæc regio est*] *Quo* Sarrav. Scribe *Quod* cum Twisdenio, quatuor aliis, et prima editione. *Heins.* *Et ab omni devia cursu*] Et remota ab omni navigatione: nemo enim fere navigat in plagam illam septentrionalem incultam et desertam.

28 *Nec pede quo quisquam nec rate tutus eat*] Propter latrocinia. Peregrini enim, sive mari sive terra in Pontum perveniunt, ab incolis feris et immanibus trucidantur.

30 *Altera humus*] Altera terra et mitius exilium.

31 *Te non hæc evincere*] Hæc mala, quæ patior, non flectere animum tuum ad misericordiam: et ideo mitiorem ab imperatore pro me exilii locum petere deberes.

33 *Quid facias quæris*] Quid pro me agendum sit, interrogas?

35 *Cupias, ut re potiaris, oportet*] Non satis, inquit, fuerit velle pro me aliquid, nisi etiam optaveris. Est autem ordo: Oportet cupias, ut potiaris re, hoc est, ut rem assequaris, ut scilicet transferar in mitius exilium.

36 *Et faciat somnos hæc*] Et oportet, ut noctu invigiles quid die pro me faciundum sit.

37 *Velle reor multos qui*] Arbitror multos quidem esse, qui si voluntate possent, aut ea sola sufficeret, me juvare vellent: sed non satis est velle; verum oportet toto pectore in hanc rem te incumbere, omnemque operam ac diligentiam advertere, &c. *Micyl.*

38 *Pace carere*] Carere animi tranquillitate, et his curis in quibus assidue versor.

43 *Magna persona*] Quasi dicat, magnum nomen.

45 *Nec cave degeneres*] Scripti meliores constanter *Hanc cave degeneres*, quod verum est. Metam. VII. ' Acer equus quondam, magnæque in pulvere famæ, Degenerat palmas:' sic et ibi veterrimi codices; ut et apud Propertium lib. IV. membranæ, quas magno numero inspexi, constanter, ' Di mihi sunt testes, non degenerasse propinquos:' nam perperam *propinquis* nunc legitur. Statius lib. III. Sylv. de Hercule Surrentino, ' Nam capit, et tantum degenerabit honorem.' Virgil. Georg. II. quanquam dubie, ' Pomaque degenerant succos oblita priores.' Columella libro VII. 12. ' Venus si teneris conceditur, carpit et corpus et vires, animosque degenerat.' ' Degenerare nomen' Capitolinus in Opilio Macrino; ubi perperam Salmasius *Degeniare*, Animadversionum p. 170. Statius Theb. IV. ' famamque immanis alumni Degenerat;' ita censeo scribendum; *famaque* nunc circumfertur. Monuit jam de scriptura codicum Ovidianorum Zinzerlingus Promuls. Critic. cap. 13. *Heins.*

46 *Famæ opus*] Malim *onus*. Præcedenti versu *ut sint* rectius vetusti codices, quam *et sint*. Idem.

47 *Tacito me fama queretur, Quæ debet*] Juste enim incusamus uxorem, quum ab ea conspicimus maritum deseri.

48 *Fuerit ni tibi cura mei*] Ni mihi opitulari curaveris. *Mer.* *Quæ debet, fuerit ni tibi cura mei*] Tu sic construe: Ut ego taceam, tamen fama queretur et loquetur de te, nisi tibi cura ea, quæ debet, de me fuerit: ut comma, ' Quæ debet,' ad sequentia referatur. Est enim ὑπέρβατον, quod commentatori imposuisse videtur. *Micyl.*

49 *Exposuit memet populis fortuna videndum*] *Populo* scripti. *Exposuit mala populo* Argent. quidam *meme*. Scribe, *Exposuit mea me populo fortuna videndum*. Heins.

50 *Et plus notitiæ dedit*] Et tribuit mihi plus famæ: me enim hæc mea

calamitas magis notum fecit, quam prius fuerim.

51 *Notior est factus Capaneus*] *Es factus Capaneu* alter Medonii. *Heins.*

52 *Notus humo mersis Amphiaraus equis*] Amphiarai fabulam refert Diodorus: et nos in Ovidium de Arte Amandi. *Humo mersis*] Terræ enim hiatu Amphiaraus cum equis et curru absorptus est.

57 *Quæ non*] *Qua non* cum scriptis. *Heins.*

58 *Coa Battide*] Philetas ex Coo insula oriundus, quem Strabo aliorum scriptorum judicem severissimum fuisse tradit, Battida amavit, et eam carmine laudavit.

59 *Magna scena*] Magno theatro, et hominum frequentia.

60 *Non paucis testibus*] Quia multos habebis testes tuæ erga me fidei. *Parvis testibus*] Alii *paucis;* nil muta: sic Fast. IV. ' pro magna teste vetustas Creditur.' *Heins.*

65 *Quarum tu præsta*] Scribe cum uno Vaticano, *Quare tu præsta, ne livor dicere possit.* Heins.

67 *Quumque ego deficiam*] Et quum mihi vires desint. *Nec possim ducere currum*] Tanquam auriga; hoc est, nec possim rebus meis præesse, quia ab urbe absum.

68 *Debile jugum*] Res meas debiles et afflictas.

69 *Ad medicum specto*] Ad te confugio, tanquam ægroti ad medicum. *Venis fugientibus*] Deficiente spiritu et sanguine. Qua similitudine dicit parum vitæ sibi superesse. *Mer.*

75 *Hoc domui debes*] Familiæ tuæ, quæ erga suos officiosa est, fidem debes imitari. *De qua censeris*] De qua numeraris in censu. Unaquæque enim familia, et totus populus censebatur. *Mer.*

76 *Non minus officiis*] *Non magis* plerique veteres, quod verum est. *Heins.* *Non minus officiis*] Pro eo quod est, Non solum proba, sed et officiosa erga me esse debes. *Micyl.*

77 *Nisi eris laudabilis uxor*] Paulo durius hoc. Scribe *nisi sis laudabilis:* et *Marcia* mox pro *Martia;* atque ita Arondelianus. *Heins.*

78 *Non poterit credi Martia culta tibi*] Martia filia fuit Philippi, quam Cato posterior uxorem duxit post divortium Attiliæ. Eam deinde ille Q. Hortensio concessit: de qua multa Lucanus. Hanc igitur ut castissimam matronam coluit uxor Ovidii. *Mer.*

82 *Rumor habet*] *Livor* rectius multi veteres. *Heins.*

84 *Ut sis ambitiosa*] Ut sis captatrix favoris et misericordiæ. *Mer.* Vel ut in obtinenda mihi exilii mutatione omnibus laudem præripias, et videare ejus rei affectare principatum. *Pont.*

86 *Clauda nec officii pars erit ulla tui*] Si hoc mihi, inquit, præstiteris, nullam officii tui partem desiderabo: et omni ex parte perfectum erit officium tuum.

87 *Sed non tamen invidiosa roganti*] Sed tamen nullam tibi invidiam et detrectationem, seu odium conciliatura.

88 *Utque ea non teneas*] Et quamvis non obtineas quæ pro me petes. *Tuta repulsa tua est*] Si rejicieris re infecta, nihil ob id tibi mali continget.

90 *Ut facias quod facis*] Ut mihi opituleris, quemadmodum facis. *Teque imitere*] Et rogo etiam, ut velis mores et naturam tuam imitari, qua soles sponte semper de omnibus bene mereri.

91 *Fortibus assuevit tubicen prodesse*] Quemadmodum in bello tubicen cantu fortes milites accendit, et bonus etiam imperator oratione alacriores reddit, sic se dicit eo modo uxorem sponte incitatam etiam hortari.

94 *Sit virtus etiam non probitate minor*] Versus merito suspectus mihi. *Heins.*

96 *Aut excisa pelta*] Aut scutum ad similitudinem lunæ jam mediæ, quo

Amazones utebantur.

97 *Numen adorandum est*] Per numen, Augustum intellige. Docet autem, quid ab uxore fieri debeat.

99 *Gratia fiant*] *Fient* scripti meliores: et mox *Meque viro* pro *Deque*. Heins. *Lacrymæ tibi gratia fiant*] Incipias lacrymis apud Imperatorem agere, quæ erunt loco gratiæ: tunc enim flectetur ad misericordiam, et eo pacto omnia quæ voles, obtinebis.

101 *Quæ tibi ne desint*] Ne illæ lacrymæ deficiant. *Bene per mala nostra cavetur*] Quæ si in memoria habueris, et ante oculos, suppetent tibi lacrymarum flumina.

106 *Admeti conjunx, &c.*] Alcestis Peliæ filia, uxorque Admeti regis, ita maritum amavit, ut pro eo mori non dubitarit.

107 *Æmula Penelopes fieres*] Fieres ejusdem rei studiosa, cujus fuit Penelope. *Fraude pudica*] Penelope coacta multis procis eam uxorem petentibus, absente marito alicui nubere, se id quidem facturam recepit, ni Ulysses veniret toto eo tempore, quo telam cœptam absolvisset. Hac autem arte eos elusit: quicquid enim die toto laboraverat, id nocte retexebat. Interim Ulysses rediit, et Penelope eo astu fidem marito servavit, et habita fuit pudicissima.

108 *Instantes*] Procos te uxorem petentes, quemadmodum Penelopen.

109 *Extincti manes mariti*] Manes mortui Protesilai.

111 *Iphiaa ante oculos*] Evadne, Iphiæ filia, se in ardentem Capanei mariti rogum ob nimium amorem præcipitavit. *Tibi erit ponenda*] *Erat* rectius nonnulli. *Heins.*

112 *Icariotide tela*] Tela et fraude Penelopes Icarii filiæ.

114 *Cæsaris conjux*] Livia Augusti uxor.

116 *Secula nostra premat*] Vincant nostrum ævum.

117 *Quæ Veneris formam*] Subaudi, habendo. Est autem magna Liviæ laus, quum eam dicat pulchritudine Veneri, moribus vero Junoni, comparandam.

118 *Cælesti toro*] Lecto Divi Augusti.

119 *Impia Progne*] Crudelis Progne, Terei uxor, quæ filium Itym patri epulandum apposuit, in ultionem sororis Philomelæ, quam ille violaverat.

120 *Filia Æetæ*] Medea filia Æetæ regis Colchorum. *Non voce movenda tua est*] Quasi dicat, Alloqueris tu quidem fœminam prorsus ab omni crudelitate alienam.

121 *Nec nurus Ægypti*] Nec aliqua Danaidum, quæ maritos omnes una nocte occiderunt, præter Hypermnestram, quæ maritum servavit. *Nec sæva Agamemnonis uxor*] Nec crudelis Clytæmnestra, quæ Agamemnonem maritum occidit.

122 *Scyllaque*] Subaudi, non est roganda. *Inguine terret*] Virgil. 'Candida succinctam latrantibus inguina monstris Dulichias vexasse rates, et gurgite in alto Ah timidos nautas canibus lacerasse marinis.'

123 *Telegonive parens*] Circen designat. *Vertendis figuris*] Mutandis hominibus in monstra. *Vertendis nata figuris*] Præstantiores omnes *nata;* probe. Vide Notas Remed. Amor. vs. 220. *Heins.*

125 *In qua fortuna videre Se probat*] In qua fœmina, Fortuna ostendit se non cæcam esse. Quam quidem fœminam dignam probitate, et non temere, ad principatum evexit; et in quam videns et sciens Fortuna tot et tam ampla bona congesserit.

126 *Et cæca crimina falsa tulit*] Falso cæca appellata fuit.

128 *Clarius*] Nobilius ipsa Livia. *Excepto Cæsare*] Excepto Augusto.

129 *Captatam sæpe roganti*] *Rogandi* meliores. *Heins.* *Captatum sæpe*] Hac in re sæpius a te captatum, et quasi tentatum.

130 *Exeat adversa ne tua navis aqua*]

Imo, ut exeat; quomodo lib. IV. 9. 'jactate rudentes, Exeat e Stygiis ut mea navis aquis.' *Extet* in *adversa* Thuan. forte *Perstet*: Arondel. *Extat in adversa ne tibi*: unus Vatic. *Exeat*, hoc est, *Hæreat*; quod sensus requirit. *Heins.*

131 *Non semper sacras*] Distichon dubiæ fidei; nisi *Clarias sortes* fortassis reponi placet. *Idem.* *Sacras sortes*] Sacra responsa.

135 *Cum domus Augusti Capitoli more colenda*] Ut κακοφωνία vitetur, malim, *Cumque Augusta domus Capitoli more colendi*; nam *colendi* Argentinus. Vide Notas Trist. III. 8. Posset et *Capitoli in mole colendi*. Heins. *Capitoli more*] Eo modo quo Capitolium: quod non colebatur, nisi quum triumphabant, aut in publica aliqua lætitia: ex quo designat, tunc tempus fore verba de se faciendi apud Liviam, quum viderit in ædibus Augusti esse lætitiam aliquam, qualis esse solet in Capitolio.

137 *Tum tibi Di faciant adeundi copia fiat*] Etiam hic versus mendosus est. Sarrav. *Tum tibi deficiant*: quinque alii *Di faveant*: *Di fecerit* Argentin. alius τὸ *Di* non agnoscit. *Heins.*

139 *Si quid aget*] *Ages* Argent. *Idem.*

141 *Nec rursus jubeo*] Duo *rursum*. Latet ulcus. *Idem.*

142 *Corporis ad cultum*] *Ad curam* Sarrav. Scaliger. Argent. Feschii, Arondel. et duo alii. Medicamine faciei, 'Discite quæ faciem commendet cura puellæ.' *Idem.*

144 *Per patrum turbam*] *Per rerum turbam*, eleganter, Sarrav. quo populi confluxum designat: *Per patriam turbam* Arondel. *Idem.* *Per turbam patrum*] Per senatorum multitudinem, dum ad Liviam vadis.

146 *Personæ quam tueare*] Memento te esse uxorem meam, cui præ omnibus pro me laborandum, et causa mea fidelissime agenda sit. *Pont.*

148 *Nec nisi sollicitæ*] *Nil nisi* meliores. *Heins.*

151 *Tu pete nil aliud, nisi sævo ut ab hoste recedam*] *Sævo nisi ab hoste* iidem; et *Tum pete.* Idem.

152 *Hostem Fortunam esse mihi*] Habere fortunam solam inimicam, et non Scythas etiam: vel, calamitas mea satis hostiliter me habet.

153 *Sed tu turbata timore*] Multi *sed sunt turbata*: *conturbata* in fragmento Boxhorniano. *Heins.*

154 *Voce tremente*] *Ore* prima editio et quinque scripti. *Idem.*

155 *Suspicor hæc*] *Hoc* meliores; et *sentiat*. Idem.

157 *Nec tua si fletu*] Etiam hoc distichon vix pro genuino habendum, ne bis idem dicat: jam enim præcesserat, 'Nec lacrymis demenda mora est.' *Scindantur*, pro *scindentur*, sex scripti. Posterior versus ex epistola Briseidis conflatus, 'Sed tamen et lacrymæ pondera vocis habent.' *Idem.*

162 *Ad magnos Deos*] Ad Augustum et Liviam.

163 *Augusti numen adora*] *Augustum numen* meliores; recte: vide Notas Trist. III. 8. 13. *Heins.*

165 *Sint utinam mites solito tibi more*] Duo *solito mihi*. Puto *solito sibi more*; ut in Epist. Cydippes, 'More bonis solito.' Adi Notas Epist. XX. 144. *Idem.*

EPIST. II. COTTÆ.

2 *Missa sit ut vere*] Salus vere dicitur mitti, quum ille ad quem scribimus recte valet, quemadmodum optamus.

4 *Atque sit ut nobis*] Τὸ *ut* Sarrav. non agnoscit: Argent. et sex alii ex melioribus, *Utque sit in nobis*. Lege, *Utque sit e nobis pars bona salva facis*. Heins.

5 *Jactataque vela relinquunt*] Et deferant vela a ventis agitata. Per vela autem, amicitiæ fidem et officium intellige.

8 *Qui cum Fortuna terga dedere fugæ*] Scribe vel invitis scriptis codicibus, *cum Fortuna terga dedere mea*: 'terga dare' pro, fugere, usitatum Nostro, et melioris ævi scriptoribus. *Heins*. *Qui cum fortuna*] Qui ubi me a fortuna prostratum et relegatum videre, cœperunt fugere.

19 *Utque magis cauti possunt timidique vocari*] *Timidique videri* Sarrav. Argent. Polit. et quinque alii. Præterea videtur scribendum, *Utque nimis*; vel *satis cauti*. Heins.

21 *At meus excusat caros ita candor amicos, Utque habeant de me crimina nulla facit*] Puto, *At meus excusat caros mihi candor amicos*; ut alibi, 'Excusemne te semper, amice, mihi.' Deinde pro *facit* Sarrav. et tres alii ex melioribus *favet*. *Habeat favor* Argent. *ex me* etiam unus. Twisdenius codex *cavet*. Scribe, *Utque habeant per me crimina nulla, cavet*. Idem.

26 *Turpe putatis*] *Putastis* meliores: et præcedenti versu, pro *pars melior*, unus Vatic. et Patav. *pars potior*. Idem.

27 *Meriti morietur gratia vestri*] Similiter Virg. Æneid. VII. 'nec vestra feretur Fama levis, tantique abolescet gratia facti.'

29 *Fallor et illa mea superabit tempora vitæ*] *Fallar* fragmentum Boxhornii rectius. *Heins*.

30 *Legar*] Legeatur monumenta et carmina mea, vestra in me merita testatura.

33 *Et qui comitavit Orestem*] Et Pyladem, qui Orestem in Tauricam regionem prosequutus est.

34 *In laudes suas*] In gloriam tantæ amicitiæ, quæ fuit inter eos. Vel in laudes utriusque, scilicet Thesei et Pyladis.

37 *Sauromatæ*] Populi illi Scythici, qui ita a Græcis, alias Sarmatæ appellantur.

38 *Tales animos*] Animos tam fides et constantes.

41 *Cœtu in illo*] In ea virorum corona, ubi amicitiæ vestræ constantiam prædicabam. *Mer*.

42 *Reddidit ad sones*] Excepit verba mea tali narratione. Vel, laudes a me vobis tributas, ut amicis optimis, jucunda duorum amicorum historia confirmavit. *Pont*.

43 *Hospes*] O peregrine Ovidi.

44 *Quos procul a vobis alter et orbis habet*] Τὸ *alter et orbis habet* erat omissum in Sarraviano: Argent. Twisd. Arondel. et quatuor alii *ultimus orbis habet*: Scaligeri codex *Geticus orbis*; mendose: Polit. et octo alii *frigidus Ister habet*; tres *frigidus orbis*; totidem *frigidus axis*: multi *dividit Ister aquis*: quinque *barbara terra tenet*: pr. Mediceus *Pontus et Ister habet*. Forte *Ponticus Ister*: sic 'Ponticus Castor' Elegia de Nuce. Vide Notas supra lib. II. 9. 67. *Heins*.

45 *Est locus in Scythia*] Hæc est narratio senis cujusdam, quem Poëta inducit referentem amicitiam Pyladis et Orestis, quos in Tauricam re-

gionem venisse dicit, ubi regnabat Thoas. *Tauros dixere priores*] Taurica regio, auctore Plinio, in Scythia est, et a Carcinite incipit, quondam mari circumfusa et ipsa, quaque nunc jacent campi, deinde vastis attollitur jugis.

48 *Consortem Phœbi*] Sororem Phœbi, Dianam.

50 *Per quater denos gradus*] Per gradus quadraginta. Ex quo templi altitudinem et magnificentiam demonstrat.

51 *Signum cœleste*] Statua Dianæ.

52 *Stat basis orba Dea*] *Orba Deæ* malim reponi. Sic 'luminis orbus' et similia apud Nostrum passim. *Heins.* *Stat basis orba Dea*] Basis restat sola, orbata simulacro Dianæ, quod abstulit Orestes fugiens cum Iphigenia, et Ariciam portavit, ut Servius docet.

53 *Natura saxi*] E marmore.

54 *Decolor*] *Discolor* Putean. Superiori versu, pro *natura candida saxi*, malim *nativi candida saxi*. Heins.

56 *Quæ superat nobilitate*] Quæ est nobilior genere. Hujusmodi enim eligebatur Dianæ sacerdos in Taurica regione.

57 *Sic instituere parentes*] *Priores* Polit. et multi alii; quod etiam in suis Nangerius invenit, et Pierius Valerianus ad lib. I. Æneid. Virgilii. Vide Notas ad Metam. xv. 104. *Heins.*

58 *Virgineo ense*] Cultro virginis sacerdotis.

59 *Thoas*] Adi Eurip. Iphigen. in Taur. 'Cursus Thoanti fecit hoc nomen pedum.'

61 *Liquidas per auras*] Per purum aëra. Nota est fabula, ereptam Iphigeniam Dianæ sacrificandam, et a Dea delatam per aëra in Tauricam regionem, cervamque pro ea suppositam, ut Servius docet.

63 *Per aëra vectam*] *Per æquora* scripti fere omnes; nam deaëre jam dixerat. *Heins.*

64 *Phœbe*] Diana.

65 *Præfuerat*] Præposita fuerat Iphigenia templo illi Tauricæ Dianæ.

66 *Invita manu*] 'Nec placent Foci, oruore diffluentes hospitum.' Ex Eurip. Iphigen. in Taur.

72 *Evincti geminas*] Erat enim consuetudo, ut ita victimæ, et homines præsertim ligarentur.

73 *Sparsit aqua*] *Spargit* meliores. *Heins.* *Sparsit captos lustrali, &c.*] Lustralem aquam intelligit, quæ lustrandis ac purgandis hostiis adhibebatur: non molam: neque enim mola aqua constabat, sed hordeo et sale; quæ, antequam hostiæ jugularentur, aspergi illis atque offerri solebant. *Micyl.*

74 *Ambiat ut infula longa*] Ut infula circundet. Erat enim infula fascia in modum diadematis, et a qua vittæ ab utraque parte dependebant.

76 *Invenit ipsa moræ*] Rectius Leidensis *usque*. Heins.

78 *Sacra suo facio barbariora loco*] Forte, *Sacra meo facio barbariora solo*: nam in uno Vossiano *lolo* pro *loco*. Idem. *Suo loco*] Hac terra Taurica, quæ est crudelis: et ideo sacra etiam crudelia celebrantur a me tamen non crudeli.

79 *Ritus is est gentis*] Malim *genti*. Heins. *Ritus is est gentis*] Talis mos est Tauricis populis, Dianæ hospites immolare.

80 *Quodque parum*] *Quoque*, vel *Quaque*, plerique. *Heins.*

81 *Patriæ nomine*] Nomine Mycenarum.

83 *Alter ut e vobis, inquit, cadat hostia sacris*] Versus mendosus; nec juvant libri veteres. Scribe, *Alteruter votis, inquit, cadat hostia sacris*: vota sacra, ut 'templa' et 'delubra vota,' 'vota laurea,' 'votus sanguis,' 'vota victima' et similia passim apud Nostrum. Met. IX. quoque 'vota sacra' habes, 'Victor ab Œchalia Cænæo sacra parabat Vota Jovi.' *Heins.*

84 *Ad patrias sedes*] In Græciam, Mycenas.

86 *Inque vicem pugnat uterque mori*] 'Hic veri amoris dulce certamen vides; Servare Oresten serio Pylades studet, Pyladenque Orestes; mutuus sensus monet: Neuter superstes esse suffert alteri.' Ex Eurip. Iphigen. in Taur.

87 *Exstitit hoc unum, quod non convenerat illis: Cætera pars concors et sine lite fuit*] *Quod non convenerit* Argent. aliique complures. Lege, *quo non convenerit illis*, ut jam monui Remed. Amor. vs. 471. Deinde *par concors* scribendum, ut Naugerius jam vidit. 'Cætera concors,' eleganti Græcismo, ut 'cætera Graius' Virgilio, et Nostro 'cætera sospes,' Metam. VIII. *Heins.* *Quod non convenerat illis*] In quo non fuerant concordes. *Mer.*

90 *Ad fratrem scriptas*] Quem putabat jam e Phocide, quo puer delatus erat, rediisse et Argis manere. Ad eum conscribit epistolam, et fratri (quod nesciebat) portandam committit. *Pont.*

96 *Nomen habent*] *Habet* ex scriptis. *Heins.*

99 *Scilicet hic etiam*] *Hæc etiam* meliores. Deinde τὸ *est* cum Feschiano et tribus aliis delendum. *Idem.*

104 *Indicium mores nobilitatis habent*] *Habet* Polit. recte: animus nimirum. *Idem.*

105 *Quos Volesus*] *Valesus* multi veteres cum Argentino; duo *Valerus*: apud Rutilium *Volusus* vulgo legitur; 'Qui Volusi antiquo derivat stemmate nomen:' ut et apud Silium, 'Poplicola ingentis Volusi Spartana propago:' atque ita in Fastis Capitolinis, sed fragmentum termini vetustissimi Romæ apud Maffeios: P. VALESIUS VOLESI. F. POPLICOLA. Quam scripturam Dionysius Halicarnasseus quoque et Plutarchus agnoscunt. Postea Volusi et Valerii dicti; qui Volesii et Valesii primo. *Heins.* *Volesus patrii nominis auctor*] A Voleso enim paternum genus traxit Cotta. Fuit autem Volesus Sabinus, qui cum Tatio Romam venit.

106 *Quos Numa maternus*] *Materni* Naugerii postrema editio. *Heins.* *Numa maternus*] Secundus rex Romanorum Numa Pompilius: a quo per matrem ducebat originem Cotta. *Esse suos*] Quia Cotta erat religiosus et vir bonus, quemadmodum fuit Numa rex.

107 *Genitiva agnomina Cottæ*] *Ad nomina* veteres plerique; et recte. Innuit etiam adoptione in Aureliam Cottarum familiam transisse. *Heins.*

109 *Hac serie*] Hoc virtutum tuarum ordine: vel (quod magis placet) hac majorum origine.

EPIST. III. FABIO MAXIMO.

7 *Publica requies curarum*] Requies quæ communis est omnibus. *Curarum somnus habebat*] *Alebat* Medonianus alter: vide Notas ad Epist. Medeæ, vs. 170. *Heins.*

14 *Sceptra tenens læva tristis acerna manu*] *Fulca* Argent. et codex Scaliger. unde *Fulcra* is conjiciebat, quod Vaticanus primæ notæ confirmat. 'Fulcrum' pro baculo posuit. 'Ῥάβδον ὑακινθίνην' dat Amori Anacreon Od. VII. *Heins.* *Acerna*] De acere facta. Est enim genus ligni. Virgil. 'Trabibus contextus acernis.' *Mer.*

18 *Penna*] Alæ. *Horrida*] Asperæ et impexæ propter aquilonem:

qui ad ea loca volantem Cupidinem afflaverat, et impexum reddiderat. [Vel etiam mœrore et luctu, propter Poëtæ calamitatem.]

20 *Tractatam*] *Tractantum* Polit. et tres alii. *Heins.*

22 *Talibus effata est*] *Affata est* ex scriptis. *Idem.*

37 *Stultus quoque carmina feci*] *Stulto quoque carmine* Argentinus et Rottendorph. Sic supra lib. II. 9. 'stultam conscripsimus artem.' *Idem.*

41 *Chionides Eumolpus*] Eumolpus, Neptuni et Chiones filius. *In Orphea*] Erga præceptorem Orpheum. *Mer. Eumolpus*] Plerique non Thracium Eumolpum, sed Eleusinium, ex Deiope Triptolemi natum, mysteria Cereris Eleusine docuisse volunt, ejusque rei auctorem Istrum citant. Hinc et Eumolpi, qui tradita ab Eumolpo sacra, Eleusine procurarunt. *Micyl.*

42 *In Phryga nec Satyrum*] Nec etiam Olympus talis fuit in Satyrum Marsyam, ut tu in me fuisti.

43 *Præmia nec Chiron*] Notum est Statii et aliorum monumentis, Achillem sub Chironis disciplina maxima benevolentia nutritum.

44 *Pythagoreæque ferunt*] Hic loquitur ex eorum opinione, qui credidere Numam Pompilium regem Pythagoræ philosophi discipulum fuisse.

47 *Cum damus*] Dum tibi significamus quomodo expugnandæ sunt puellæ.

49 *Et liquido juratus dicere possis*] *Ut possis* Argentinus. *Heins.*

51 *Quarum nec vitta*] Quæ non sunt virgines, aut Vestales quæ vitta peculiariter utebantur. *Quarum nec vitta pudicos Contingit crines*] 'Matronæ magis conducibile est unum amare, Et cum eo ætatem exigere, cui nupta est semel.' Plaut. Cistellar. I. 1. 80. Et in Milite, IV. 1. 196. 'Matronæ crines et vittas habent.'

52 *Contingit crines*] Multi *Contigerit*; duo *Contingunt*; totidem *Attigerit*; tres *Attingit*: quomodo et minor Gryphii. Unde Scaliger *Astringit*; probe: alibi, 'Vitta nec astrictas impedit alba comas.' Lucanus lib. V. 'tum torta priores Stringit vitta comas.' Arondelianus *Constringit*; etiam bene. *Heins. Nec stola longa*] Nec sunt matronæ, quæ stola utebantur. Ea enim vestis erat, quæ ad imos pedes defluebat.

54 *Incertum genus*] Nempe conventitiis sati: Plaut. Cistellar. I. 1. 'Εφάπτωρ vocatur ejusmodi contrectator. Æschyl. Supplic. vs. 314.

55 *An sit ab his omnis*] *Absit ab his* Argent. et duo alii: *An sat ab his omnis* Bersmanni codex. Forte, *Nam sat ab his omnis rigide submota libellis*, sublata interrogationis nota; vel *At satis his.* Heins.

56 *Quam lex arcet*] Lex Julia.

60 *Lampades*] Faces. Ovid. 'Altera tela arcus, altera tela faces.' His enim amantum quoque pectora feriebat Cupido, et injiciebat ardorem et ignem.

62 *Ab Ænea fratre*] Æneas enim et Cupido ambo matrem Venerem habuere.

64 *Meque loco plecti*] *Poni* Thuan. Vide Notas lib. I. 5. 79. *Heins.*

70 *Artibus tuis*] Tuis carminibus et præceptis de Arte amandi.

71 *Defendere cætera posses*] *Possem* nonnulli. Forte *defendi cætera possent.* Heins. *Cætera*] Quæ læserunt Augustum.

72 *Aliud esse magis*] Aliud magis nocere, quam carmina amatoria. Quibus verbis liquido apparet, exilii Poëtæ causam aliam fuisse, quam carmina amatoria.

74 *Non potes a culpa dicere abesse tua*] *Liber abesse* quatuor; unus *liber adesse;* alius *libera esse.* Latet aliquid mendi. *Heins.*

78 *Est mea penna*] *Mihi penna* duo libri. *Idem.*

80 *Phasias puella*] Medea sic dicta, a Phasi Colchorum fluvio. *Mer.*

84 *Et veniet votis mollior hora tuis*] *Aura* nonnulli: vide Notas Epist. III. 42. Codex Moreti *velis mollior aura tuis*. Heins.

86 *Triumphus habet*] Triumphum Tiberii de Dalmatis et Illyriis actum intellige. *Micyl.*

87 *Et nati*] Et filii Augusti: Tiberius, scilicet, et reliqui.

88 *Patriæ magne pater*] Augustum denotat, qui pater patriæ dictus est. *Ducisque*] Et imperatoris, qui triumphabit. Tiberium autem designat.

90 *Odoratis ignibus*] Ignibus thuricremis.

96 *Memnonio colore*] Colore nigro, quali fuit Memnon, quem Tithonus, Laomedontis filius, in Asia orientem versus usque in Æthiopiam militans, dicitur genuisse ex Ida: qui cum Trojanis præsidium tulisset, postea ab Achille est interfectus.

98 *Candens ebur*] Candidum ebur. *Terebinthus*] Arbor est quæ in Syria nascitur, ejus materies admodum lenta est, ac fidelis ad vetustatem, eximii ac nigri splendoris; ut docet Plinius, libro decimo tertio.

99 *Conveniens animo genus est tibi: nobile namque Pectus*] Ita hæc distinguenda. *Heins.*

100 *Pectus et Herculeæ*] Nam, inquit, obtines animum nobilem, ac candorem, et simplicitatem illam quæ in Hercule progenitore dicitur fuisse.

101 *Livor iners vitium*] 'Ο φθόνος ἐστι κάκιστον, ἔχει δέ τι καλὸν ἐν αὐτῷ· Τήκει γὰρ φθονερῶν ὄμματα καὶ κραδίην. *Mores non exit in istos*] Plerique veteres *altos*; sed frustra. Supra Eleg. II. 'lapso succurrere amico Conveniens istis moribus esse puta.' Lib. I. 6. 'Non cadit in mores feritas inamabilis istos.' *Heins.*

EPIST. IV. RUFINO.

1 *Non vanam salutem*] Ex animo tibi optatam; quia precor ut sis salvus, ut es.

3 *Triumpho*] De Illyrico triumpho et hæc et superiora illa accipienda. Nusquam enim alibi reperio de Germanis triumphasse Tiberium: sed devictis Illyriis, decretoque illi eam ob rem triumpho, in præsens quidem tum ob mœstam Variana clade civitatem, ovantem, sed laureatum tamen, urbem esse ingressum. Triumphavit enim Tiberius prox. anno ante mortem Augusti, quo tempore et hæc a Poëta scripta videntur, quum jam quartum in Ponto annum degisset. *Micyl.*

5 *Vestrisque paratibus impar*] *Vastisque* Combianus: ut infra, 'Ferre etiam molles elegi tam vasta triumphi Pondera disparibus non potuere rotis.' *Heins.*

7 *Firma valent per se, &c.*] Sensus est: Corpora firma ac valida per se consistunt, neque opus medico habent, qui ea conservat: sic et boni ac præstantes poëtæ non indigent favore lectoris, quando ipsorum carmina per se commendabilia sunt. *Micyl.*

9 *Non opus est magnis placido*] Poëtis excellentibus non est opus ut lectores concilient: quia eorum opera per se favorem contrahunt.

10 *Quemlibet invitum difficilemque tenent*] *Quamlibet* quatuor libri. Vide Notas Epist. VI. 140. *Heins.*

15 *Cunctaque cum mea sunt*] *Sint* ex scriptis. *Idem.*

16 *Iste liber*] Libellus ille, quem

mitto, ubi describitur Cæsaris triumphus materia ampla et magna, quæ alind exposceret ingenium quam meum.

19 *Vulgi captata per aurem*] *Vulgo* scripti: et versu proximo, pro *vidimus*, multi *scripsimus*. Heins.

24 *Quod mihi defuerit*] *Defuerint* fragmentum Vaticanum, paulo elegantius. *Idem.*

25 *Sed loca, vel gentes*] *Sed gentes* sex septemve veteres; nervose. *Idem.* *Sed loca*] Sed locorum descriptiones et picturæ, quæ triumphantes imperatores præcedebant. Per loca autem, aut urbes, aut campos ubi partæ fuerant victoriæ pugnando: et quia hujusmodi prælia picta præibant, et in pugnantum corporibus variæ erant vulnerum et cadentium formæ; ideo subjungit, 'vel gentes formatæ mille figuris.'

26 *Nutrissent carmen, &c.*] Carmini meo gratiam attulissent. *Præliaque ipsa meum*] Et ipsæ præliorum descriptiones.

29 *Lætoque favore*] *Fragore* malim, vel *canore*: nam 'favoris' paulo post sequitur. *Heins.*

31 *Tali clamore vigorem*] *Clangore* fragmentum Lovaniense. *Idem.*

32 *Rudis miles*] Tyro et belli inexpertus: ἀπτόλεμος, Homer.

35 *In curru eburno*] Triumphalia ornamenta fuere, toga prætexta, tunica palmata, toga picta, corona laurea, scipio eburneus, et sella curulis eburnea, de qua hic Ovid. intelligit.

40 *Materiam non habuere*] *Vix habuere* Thuan. *Heins.*

44 *Præteritumve mihi*] Aut a me prætermissum.

45 *Assiduas domini querelas*] Continuos fletus meos, propter hanc relegationem. *Assiduo domini meditata querelam*] *Assiduam querelam* duo: Argent. et octo alii *assiduas querelas;* quomodo et Arondelianus. *Heins.*

46 *Ad lætum carmen vix mea Musa venit*] *Vix mea versa lyra est* plerique veteres, quod a Fabricio mutari non debuit. *Idem.*

48 *Et gaudere aliquid*] Malim *aliqua.* Vide notas Trist. III. 4. 75. *Idem.*

51 *Novitas gratissima rerum*] Rectius cum Argent. aliisque nonnullis *carissima;* quia 'Gratia' sequitur. *Id.*

52 *Officio*] Rei illi quam facimus, ut puta scribendo triumphum, aut aliud aliquid simile.

55 *Illa*] Scilicet carmina aliorum. *Sitiens lector*] Lector desiderans. *Plenus*] Jam satur: et ideo fastidiens. *Mea pocula*] Subaudi, bibit: hoc est, legit meum carmen.

56 *Nostra tepescit*] Carmen meum serum nullam habebit gratiam post aliorum carmina prius composita. *Nostra tepebit aqua*] *Tepescit* Polit. et Barberin. *Heins.*

58 *Sustinet ora freti*] *Submovet* Putean. et Vatic. Vide Notas Trist. III. 4. 41. *Idem.*

62 *Sera manu*] Manu tarda ad decerpendos hujusmodi flores. Quasi dicat, Ego scripsi postremus, tanquam qui relictas rosas colligit. Rosæ enim quæ primo leguntur, quia pulchriores deliguntur, magis delectant quam aliæ: sic ergo qui primo materiam triumphi Cæsaris descripsere, magis placent quam ego.

63 *Lectis exhausto floribus horto*] *Sertis floribus* Hafniensis; eleganter. Recurre ad Notas Trist. IV. 2. 56. *Heins.*

65 *Deprecor hæc, vatum contra sua carmina ne quis Dicta putet*] *Deprecor hoc* Argent. aliique nonnulli. Forte, *Ne, precor, hæc vatum contra sua carmina ne quis Dicta putet:* de qua venusta repetitione τοῦ *ne* dixi Notis ad Claudianum. *Heins.* *Deprecor hæc vatum*] Ne Poëta videatur questus de poëtis, qui hujusmodi quoque triumphum scripserant, hic se excusat.

66 *Pro se*] Pro utilitate sua, non ut aliquem culparem.

67 *Communia sacra*] Quia poëtæ omnes sunt Phœbi sacerdotes, ideo ejus sacra sunt illis cum Ovidio etiam poëta communia.

69 *Magnaque pars animi*] *Animæ* scribendum cum sex scriptis: *animæ* Argent. et quinque alii. Adeantur Notæ Pont. lib. I. 6. *Heins.* *Magna pars, amici*] Amici enim eleganter nunc pars, nunc dimidium animæ amicorum esse dicuntur.

71 *Vestro mea commendata favore*] Malim *favori;* et sic a manu secunda Arondelianus. *Heins.*

73 *Quia lædere vivos Livor*] Sic alibi, 'Pascitur in vivis livor, post fata quiescit.'

75 *Terra moratur*] Sepulcrum me expectat.

77 *Opus nostræ curæ*] Opus hoc de triumpho, in quo magnam curam adhibui.

84 *Æneidos vati*] *Æneados* unus Vossianus. Puto *Iliados vati.* Quippe ut summum vatem Virgilium appellarit, atque adeo ipsi Homero prætulerit, vix fit verisimile. Nam Propertianum illud, 'Nescio quid majus nascitur Iliade,' viventis adhuc Virgilii auribus datum est. Deinde τὸ *Æneidos* secunda syllaba correpta vix legi apud alios; nisi quod in veteri epigrammate Maronis laudibus date codex antiquissimus exhibet scriptum, 'Æneidemque suam fac major nuncius ornet. Fac laudes Italum, fac tua facta legi;' cum *Æneamque suum* in vulgatis exemplaribus legatur, et quidem rectius. Sed quod monere propemodum neglexeram, iisdem versibus nævus fœdissimus inhæret, cum, pro *major nuncius ornet,* reponendum sit *major Mincius:* ut fluvium agri Mantuani posuerit pro ipsa Mantua. *Heins.*

86 *Disparibus rotis*] Imparibus versibus.

90 *Danda Jovi laurus*] Triumphus dandus est Jovi Capitolino, cui imperatores lauro coronati ibant sacrificatum. Vel dicit ponendam esse lauream de more post triumphum in æde Jovis Capitolini. *Dum prior illa viret*] Dum corona illa Tiberii, qua paulo ante ovans ob debellatum Illyricum coronatus urbem intravit, adhuc est recens et viridis. Ex quo innuit post illum triumphum alterum etiam propediem deberi Tiberio.

91 *Qui sum submotus ad Istri*] *Istrum* meliores. *Heins.* *Qui sum summotus ad Istrum*] Qui sum a patria in Pontum missus, in quem defluit Ister.

94 *Hoc duce prædico*] *Hæc* meliores. *Heins.* *Hoc*] Hunc alterum triumphum.

97 *Perfida Germania*] Germania quæ fidem rupit Romanis, cæso Varo et tribus legionibus. *Damnatas hastas*] Bella et arma, quæ detestatur et damnat. *Projicit*] Abjicit tanquam pene victa.

99 *Geminabit honorem Filius*] Tiberius alium consequetur triumphum: et ita duplici triumpho erit gloriosus, altero parto de Illyria, altero vero de Germanis: Tiberius enim, vastata Germania, Imperator appellatus fuit.

104 *Trunca tropæa*] Quæ amputatis arboribus figebantur. Amputabant enim ramos arborum, ac deinde armis spoliisque hosti detractis ornabant. *Trunca tropæa*] 'Ingentem quercum decisis undique ramis Constituit tumulo, &c. Tibi, magne, tropæum, Bellipotens.' Virg. Æn. XI. in princip.

105 *Oppida eburnea*] Civitatum simulacra ex ebore compacta.

106 *Ficta res*] Rem fictam appellat urbium pictarum simulacra et gesta, quæ præferebantur in eo triumpho.

107 *Squallidus immittat crines*] *Immissos crines* in melioribus. Mox pro *potet* Polit. et sex septemve alii *portet.* *Heins.*

109 *Ponent insignia reges*] *Poscunt* Polit. aliique multi; quidam *poscunt:* utrumque rectum. Nam regalibus ornamentis Reges in triumphum du-

cendi velabantur. *Idem.*

110 *Textaque*] Vestes regias. *Fortuna divitiora sua*] Quia reges illi omnia jure belli amiserant: et eo pacto preciosiores erant vestes ipsis regibus.

111 *Virtus tuorum*] Virtus Augusti et liberorum.

112 *Sæpe parata tibi*] Quia sæpenumero parasti tuis triumphalia ornamenta. *Sæpe paranda*] Quoniam alios etiam triumphos comparabunt, et tu quoque triumphalia ornamenta parabis.

113 *Quorum monitu*] Apollinem significat, cujus monitu et furore poëtæ vaticinantur.

EPIST. V. MAXIMO COTTÆ.

2 *Cæruleis aquis*] Aquis maris Pontici, quibus regionem Ponticam designat.

6 *Ab hirsutis Getis*] A Getis squalidis, barbaris, et impexis. *Mer.* Vel potius hirsutos nominat, propter pelles hirsutas, quibus se adversus frigora illo sub cælo pæne perpetua communiant. *Pont.* *maxime Cotta*] *Maxime:* et sic initio Epistolæ 'Maximo Cottæ.' Hic Messalæ Corvini illius disertissimi filius, Messalini frater, Cottæ nomen mutuatus est ab Aureliis avis maternis, ut discimus ex Elegia ultima lib. IV. Pont. in quam gentem adoptione transiverat: quod supra vidimus sub finem Elegiæ secundæ hujus libri. Maximos autem dictos ex Valeria familia quosdam, quemadmodum Messalas, Flaccos, Poplicolas, Volusos, Catullos, et Acisculos, certum est. Nam bello primo Punico sub annum U. C. CDXC. M. Valerius Maximus cum M. Otacilio Crasso consul perhibetur, qui devicta Messana cognomen Messalæ primus adscivit: huc et refer Valerium Maximum scriptorem, cujus nonnulla etiamnum extant. *Heins.*

7 *O juvenis non degener*] O Cotta Maxime, qui non degeneras a tuis. *Patrii oris*] Eloquentiæ patris tui, qui fuit summus orator. Vel facie patrem tuum referens. *Mer.* et *Pont.*

8 *Dicta pleno foro*] Habita frequenti turba, quæ erat in foro judiciali.

10 *Pauca fuisse*] Visam fuisse eam orationem brevem, propter ejus elegantiam, et suave dicendi genus.

11 *Plura sed hæc feci*] 'Hæc' paulo post sequitur: quare scribendum *sed effeci.* Heins.

12 *Hæc mihi quam primo grata fuere minus*] *Non mihi quam primo gr. fu. magis* Argent. et decem alii, probe. *Non minus* Scaligeri codex, Polit. et quatuor præterea. *Idem.*

13 *Cumque sua toties nihil ex dulcedine perdant*] Nihil est ad quod referatur τὸ *toties.* Argent. et quinque alii, *Cumque nihil toties lecta e dulcedine perdant;* nisi quod a tribus abest τὸ *e.* Idem.

17 *Ablata dulcis in unda*] *Allata* Argentinus aliique plurimi; recte: nisi *oblata* malis. *Idem.*

20 *Quam de cælata lance*] Quam de aliqua patina, et vase sculpto.

22 *Tua vox*] Tua recitatio. Multo magis enim viva vox afficit. *Exhibuisset*] Hoc est, audivissem, non legissem orationem tuam.

26 *Dum traherer dictis tuis*] Dum dicentem te audirem, et in tua verba

et sententiam adducerer tuis rationibus.

29 *Ut videar tecum magis esse legendo*] Codex Scaligeri *loquendo;* ut et alii nonnulli, sed frustra. Mox *exemploque mei*, pro *meo*, decem veteres. *Heins.*

32 *Quod nobis rectius*] Minores enim a majoribus petere exempla debent. *Pont.*

34 *Ingenio, &c.*] Scribo ad vos sæpius, et eo pacto conor vobis absentibus, tanquam præsentibus, frui, et videri esse vobiscum, et non in exilio.

42 *Nescio quid certe sensit abesse mei*] *Sentit abesse sui* ex veteribus plerisque. *Heins.*

46 *Et sit perjuri quam prope pœna vides*] *Per murum* Regius. Scribe *perjurum quam prope pœna.* Adi Notas Trist. IV. 3. 41. *Idem.*

49 *Hanc ubi perveni*] *Hac* ex scriptis nonnullis: mente nimirum. *Idem.*

50 *Teque loquente fruor*] *Sæpe fruor* cum Politiani libro aliisque multis. *Idem.*

55 *Rursus ubi huc redii*] *Ut huc redii* ex Combiano. *Idem.* *Ubi huc redii*] Ubi mente et cogitatione videor Roma in Scythiam redisse. *Relinquo*] Videor relinquere.

56 *A Styge*] Ab inferis. *Non longe distat*] Non est multum dissimilis. Quasi dicat, Videor ad inferos pervenisse.

57 *Unde*] A qua terra Pontica. *Si nitor reverti*] Si conor Romam redire. *Fato prohibente*] Diis nolentibus.

58 *Spem tolle mihi*] Adime hanc mihi spem redeundi, ostendendo per literas non posse fieri, ut redeam. *Sine profectu*] Quæ spes nihil profectura est: frustra enim reditum spero, si non possum illum consequi.

EPIST. VI. AMICORUM CUIDAM.

5 *Aliis tutum credentibus*] Aliis existimantibus non esse timendum. *Hoc*] Scilicet nomen ponere meis scriptis.

9 *Nil possem demere*] Quia Cæsar non potuisset me mitius punire.

16 *Fiat invidiosa*] Invidiam illis et detractionem conciliet. *In Augustos Deos*] Augustum et ejus filios intellige.

20 *Leucothea*] 'Navigat infelix: et erat jam puppis in alto: En! decima obliquum verberat unda latus. Ennosigæus adest, trifidaque repente profundum Cuspide subvertit: læsa carina gemit. Conscius offensæ, morti prætendit Ulysses Leucotheæ vittam,' &c. Ex Hom. Od. Ε. vs. 373.

21 *Numina parcunt*] *Parent* Polit. et duo alii: hoc est, obsequuntur. *Heins.*

25 *Cæsar facto de marmore templo*] De hoc templo nihil legi. Proinde videndum, an ad templum Martis Ultoris alluserit Poëta, quod ab ultione Cassii et Bruti appellatum fuit. Est enim et ultio sive vindicta justitiæ pars quædam. *Micyl.*

26 *Mentis in æde suæ*] In thesauro sui pectoris: hoc est, multo antequam ædificaret ædem Romæ, colebat ipsam Deam.

28 *Qui pœnam culpa non meruere pati*] *Pari* scribendum cum Feschii codice et Thuaneo. *Heins.*

31 *Cum pereant bello fortissima pectora*] Quod et Priamus deplorat Iliad. Ω.

'Primi natorum, fortissima pectora, cæsi. Hei mihi! qui superant? semivir iste Paris.'

32 *Delectus Martis*] Nonnulli *dilectus*. Heins.

39 *An tu*] Multi *At tu* cum priscis editionibus. *Idem*.

42 *Aut solito clausos urere, &c.*] Aut domino Phalaride, qui in æreo tauro igni subdito homines necabat.

43 *Desine mitem animum*] *Animam* unus Medonii. *Heins*.

49 *Non iram vindicis*] Non iram Augusti vindicantis injuriam a me acceptam.

50 *Terrebar titulo*] Quia non audebam facere mentionem mei nominis in meis libellis.

53 *Ambobus*] Et tibi et mihi. *Longo mihi proximus usu*] Si tu mihi conjunctus longa consuetudine et amore. *Longo mihi proximus usu*] In multis veterum *cognitus*; utrumque rectum. *Heins*.

57 *Nisi cum permiseris ipse*] *Permiserit* unus Vatican. Forte, *nisi qua permiserit ipse, Cogetur nemo munus habere meum*. Supra de Augusto, 'Quaque ego permisi, quæque est res passa, pepercit.' Codex Servii *nisi si*. Vide Notas ad Epist. 4. *Idem*.

58 *Cogetur nemo*] In neminem invitum ac repugnantem conferam munus. *Pont*. *Munus habere meum*] Poni in meis versibus.

59 *Tu quoque*] *Tu modo* ex melioribus. *Heins*.

EPIST. VII. AMICIS.

2 *Fine carere*] Nunquam ad exitum et finem perduci, sed semper idem precari.

3 *Consimili de carmine*] Ejusdem semper materiæ: nam eadem res sæpius iterata, et toties inculcata, tædium affert. *Pont*.

5 *Nostra quid apportet*] *Nostraque quid portet* ex scriptis compluribus. Et mox pro *Charta*, codex Polit. *Cera*; quomodo Arondelianus quoque pro diversa lectione. Idem, pro *vinclis non labefacta suis*, exhibet *vinclis irresoluta suis*: ut supra, 'At semel intentus nervo celer arcus equino, Vincula semper habens irresoluta, manet.' *Heins*.

6 *Quamvis Charta sit a vinclis non labefacta suis*] Quamvis, inquit, charta, ubi hæc scripta sunt, nondum sit a vobis reclusa, et suis solitis vinculis soluta.

7 *Nostri sententia scripti*] Institutum scribendi genus, quo hactenus usus sum.

8 *Ne toties contra*] Πρὸς κῦμα λακτίζειν. Eurip.

11 *Nec gravis uxori dicar*] Nec ero ulterius molestus uxori meæ, idem etiam scribendo.

12 *Experiensque parum*] Et parum solers.

14 *Sarcina nulla*] Nullum onus.

15 *Ductus ab armento taurus*] Taurus indomitus aratro admotus. *Detrectat aratrum*] *Detractat* et *subtrahit* plerique veteres. *Heins*.

21 *Spem juvat amplecti*] *Juvet* malim: et versu proximo distinguendum, *Et fieri cupias si qua, futura putes*. Heins.

22 *Qua futura putes*] Sensus est: Spem illam amplectendam censeo, quæ non est irrita, et qua speramus id assequi quod optamus fieri.

23 *Proximus huic gradus est*] Primus

enim gradus est sperare quæ assequi optamus: secundus vero, ea desperare quæ minime assequi confidimus. *Bene desperare salutem*] Bene deponere spem salutis irritam.

24 *Sciens perisse fides*] *Scire* ex melioribus. *Heins.*

28 *Liquidis brachia lassat aquis*] *Tumidis aquis* melioris notæ libri, et *lassat*. Idem.

29 *Cur ego concepi*] Cur cogitavi. *Scythicis me posse carere Finibus*] Posse me e Scythia removeri.

30 *Terra prosperiore frui*] *Proximiore* Thuaneus alter: qua voce usus etiam Seneca Epist. CIX. *Heins.*

32 *Mihi sic nota fuit*] Sic mihi cognita fuit, ut deberem sperare nunc eam benignius mecum acturam.

33 *Torqueor en gravius*] *Heu gravius* tres veteres. Forte *Torqueor hoc gravius;* vel *Torquet enim gravius*. Heins.

35 *Studium nostrorum*] Consensum et favorem amicorum. *Cessasse*] Nihil tentasse de reditu meo apud Augustum. *Cessare meorum*] *Cessasse* Polit. aliique nonnulli. *Heins.*

37 *Magna quidem res est, quam non audetis, amici*] Difficile, inquit, et arduum est, quod non audetis pro me petere: quamvis sit magnum, tamen Augustus concederet.

39 *Dummodo non nobis*] *Vobis* rectius primus Med. et decem alii. *Heins.*

EPIST. VIII. MAXIMO.

1 *Memorem curam*] Quæ testarentur curam hominis tui memoris.

4 *Sed te, cum donas, ista juvare solent*] Sed aurum et argentum magis soles donare aliis, quam accipere.

6 *Vix sinit*] Vix permittit loca illa arari. Quasi dicat: Si in hac regione non possunt homines agrum colere ob hostilem timorem, et incursiones, multo minus eam ob causam possunt æra fodere.

7 *Protexit amictus*] *Prætexit* ex libro Politiani aliisque multis. *Heins.*

17 *Ponti sinistri*] Ponticæ regionis infœlicis: ad lævam Euxini maris sitæ.

18 *Mea sedulitas*] Meum studium et diligentia in perquirendo aliquo munere te digno.

20 *Fiant cruenta*] Cruore hostili madeant, cum in prælium ibis.

21 *Hos calamos*] Hæc scribendi instrumenta: nam Romani calamis scribunt; Scythæ vero sagittas faciunt, quas quotidie tractant, ut nos Romani libros et calamos.

EPIST. IX. BRUTO.

1 *Eadem sententia*] Eadem materia, qua usus sum etiam in reliquis hujus operis libellis.

4 *Cinctus ab hoste loqui*] *Queri* rectius nonnulli. *Heins.*

5 *Vitium reprehenditur*] *Reprehenderis* Polit. *Idem.*

7 *Video delicta*] Video plures errores, quam unum illud.

9 *Sic forsitan Accius olim*] *Agrius*

legendum jam monuit in Novis Lectionibus Guilielmus Canterus lib. II. 30. is enim Thersitæ pater: quam lectionem Vaticanus unus confirmat. Moreti codex *Acrius;* alius *Alcius.* Mox *dixerit* pro *dixerat* meliores. *Heins.*

11 *Judicium nostrum non decipit*] Non fallit meum judicium, quod est de carminibus meis. Error enim judicium nostrum fallit, cum mala nostra carmina bona esse credimus, et sic erramus.

13 *Cur igitur, si me video delinquere*] *Videam* priscæ editiones cum scriptis nonnullis. *Heins.*

15 *Sentire et demere morbos*] Cognoscere et curare infirmitates. Hoc est, non possum errorem corrigere: 'Quia carmina lætum Sunt opus, et pacem mentis habere volunt.'

16 *Tollitur arte malum*] Vitium carminis non indiget solum ut deprehendatur, sed arte opus est, quæ non potest nisi a læto animo proficisci.

17 *Relinquo*] Omitto scilicet verbum mutandum in carmine meo: et subjungit causam.

20 *Longi laboris onus*] Difficilius est enim carmen corrigere, quam componere.

21 *Scribentem juvat ipse favor*] Alii *labor.* Forte *calor:* hoc est, ut lib. IV. 2. loquitur, 'Impetus ille sacer, qui vatum pectora nutrit:' sed nil mutandum. Eadem Elegia 'Excitat auditor studium;' et quæ sequuntur. *Heins.*

24 *Aristarcho*] Homeri interprete. Fuit Aristarchus optimus grammaticus Alexandrinus. Ælianus tradit hunc tam castigato fuisse judicio, ut Homeri versus non putaretur, quem ipse non probaret. Hinc scriptorum alienorum censores et judices proverbio Aristarchi appellantur.

34 *Quam quod unus sensus*] Quam quod una et eadem sententia tristis et lugubris. *Cunctis pene inest*] Quasi inest omnibus meis scriptis: in his enim tractatur pene eadem materia tristis et mœsta.

40 *Verba dissimulata*] Verba mea, quæ amici dissimulant: et ostendunt aut non accepisse literas meas, aut verba mea non intellexisse. *Profectu carent*] Quia nihil mihi proficitur.

42 *Unaque per plures vox mea tentat opem*] Malim *Unam per plures opem.* Heins.

43 *An ne ut sensum*] Sensus est, O Brute, debuine tantum unum amicum rogare, ut mihi opitularetur, nec ad cæterorum etiam præsidium confugere? idque hanc ob causam, ne mihi objiceretur, quod idem sensus reperitur in meis carminibus. *Micyl.* *An ne bis ut*] Aldina editio habet, *An, ne bis sensum, &c.* ut *Ne* seorsim, et pro causali particula. Bis eundem sensum, &c. pro, iterato ac sæpius repetito, accipias. Quæ lectio melior est et sensum planiorem minusque ambiguum reddit. *Idem.*

49 *Est index nimium vera malorum*] Nimis vere mala mea indicat et exponit.

50 *Incorrupti testis*] *Incorruptæ* cum duobus. *Heins.*

56 *Sed utilitas*] Quia scripsi eam ob causam, ut scribendo reditum procurarem. *Officium*] Et ut in re mea facerem quod debeo.

EPISTOLARUM EX PONTO LIB. IV.

EPIST. I. SEXTO POMPEIO.

3 *A me tua nomina poni*] A me carminibus meis referri nomen tuum.

4 *Accedet meritis tuis*] Addetur reliquis tuis beneficiis.

5 *Sive trahis vultus*] Sive frontem contrahis, et irasceris, quod ponam in meis scriptis tua nomina.

9 *O quoties*] *Di quoties* pr. Medic. *Heins.* *Libris in istis*] In hoc de Ponto opere.

10 *In nullo loco*] In nulla pagina.

12 *Rettulit*] Posuit. *In ceras*] In tabulas ceratas.

13 *Ipse mihi placuit*] *Ipse quidem* pr. editio, et duo scripti. Forte, *Ipse sibi placuit*. Heins.

16 *Ah pudet offensam*] *Hanc pudet* pr. Med. et quatuor alii. *Idem.*

23 *Nunquam pigra fuit*] Nunquam defuit. *Nostris rebus*] In nostris necessitatibus.

26 *Fertque refertque*] Ad lib. I. Trist. Eleg. 6. monui videri scribendum *fertque feretque;* quod sequentia requirunt. *Heins.* *Refertque*] Et iterum dat, hoc est, cumulate reddit.

27 *Unde rogas forsan*] *Roges* Basil. *Heins.* *Futuri*] Futuræ opis tuæ.

28 *Quod finxit quisque tuetur*] Respondet Poëta se in eo ideo spem habere, quia est opus ipsius: et unusquisque opus, quod fecit, tueri solet.

29 *Artificis Coi*] Apellis Coi pictoris.

30 *Quæ premit comas*] Quæ capillos premere videbatur, et aquam exprimere. *Madidas imbre*] Madefactos capillos aqua æquoris, unde videbatur emergere. E mari enim natam Venerem fabulantur Poëtæ, et ideo eam Plinius 'Anadyomenem' vocatam fuisse scribit.

31 *Arcis ut Actææ*] Phidias, præter Jovem, fecit et ex ebore Minervam Athenis, et ex ære, tam eximiæ pulchritudinis ut a forma cognomen acceperit. De quibus hic Poëta intelligit. Fuit et in arce Athenarum Minervæ simulacrum, de quo fama increbuit quod de cælo ceciderit. *Arcis Actææ*] Arcis Athenarum. *Custos Bellica*] Dea belli Minerva, arcium custos, et præses. *Vel ærea custos*] *Ænea* scripti potiores. *Heins.*

32 *Stat*] Non sedet, sed erecta et stans posita fuit. *Phidiaca manu*] Manu Phidiæ Atheniensis, qui floruit Olympiade octuagesima tertia circiter tercentesimo Romanæ urbis anno.

33 *Vendicat ut Calamis*] Calamis sui temporis egregius artifex; fecit enim quadrigas maxime celebres: de quo Plinius libro trigesimo quarto, capite octavo.

34 *Ut similis veræ*] De Myrone ac ejus vacca etiam Plinius scribit. *Similis veræ*] Similis vaccæ vivæ.

35 *Sic ego sum rerum*] Scribe cum Politiani codice et fragmento Vatican. *Sic ego pars rerum:* Met. VIII. 'Et quota pars illi rerum periere mearum:' nisi mavis cum Arondeliano, *Sic ego sum rerum pars non extrema tuarum*. Heins.

EPIST. II. SEVERO.

1 *Vates magnorum maxime vatum*] Multi ex antiquis *maxime regum*; probe: infra, Eleg. ult. ' Quique dedit Latio carmen regale Severus.' Tragœdiarum scriptorem fuisse designat. Sic Trist. lib. II. ' Et dedimus tragicis scriptum regale cothurnis.' *Heins.*

2 *Ab intonsis Getis*] Ab incultis et impexis illis populis, qui capillum et barbam promittebant, erantque aspectu horridi et formidabiles.

5 *Orba numeris*] Quibus verbis se soluta oratione ad eum scripsisse exprimit.

7 *Memorem curam*] Amorem hominis tui memoris. *Mer.* Vel argumentum memoris animi, quem testantur inter absentes dona et litteræ. *Pont.*

8 *Quæ facis ipse darem*] Cur debeo tibi ea afferre, quorum tu es optimus artifex?

9 *Quis mel Aristæo, quis Baccho vina Falerna*] *Baccho Falerno* multi veteres, et recte: sic ' Falernus ager' et similia. Cæterum corripuit τὸ *mel*, raro exemplo, quod ea vox ἀπὸ τοῦ μέλι deducatur. Posset alioquin legi, *Mel quis Aristæo.* Heins. *Quis mel Aristæo*] De Aristæo Justinus libro decimo tertio. Virgilius quarto Georgicorum.

10 *Triptolemo fruges*] Ceres frumenti, quod forte inter alias herbas nascebatur ignotum cæteris, prima usum adinvenit: docuitque homines servandi et serendi modum. Triptolemo frumenti dedisse semen: mandasseque, ut cum omnibus id donum participans, modum seminandi monstraret. *Poma det Alcinoo*] Alcinous, rex Phæacum, filius fuit Nausithoi: hortos habuit cultissimos. Unde Maro ita cecinit: ' Pomaque et Alcinoi sylvæ.' *Poma det Alcinoo*] Homer. Od. H. de Alcinoi hortis, vs. 117. Τάων οὔποτε καρπὸς ἀπόλλυται, οὐδ' ἐπιλείπει. Et deinde vs. 120. Ὄγχνη ἐπ' ὄγχνῃ γηράσκει, μῆλον δ' ἐπὶ μήλῳ.

11 *Fertile pectus habes*] Est tibi, inquit, abunde doctrinæ. *Inter Helicona colentes*] Inter poëtas colentes Musarum loca, ut est Helicon, mons Bœotiæ.

12 *Uberius nulli*] Nulli quam tibi copiosius. *Ista seges*] Ista scientia artis poëticæ.

16 *Siccum littus*] Materiam et campum sine humore. Intelligit autem per similitudinem scribendi materiam mœstam se sumpsisse, unde nullus possit fructus et honor emanare, neque gloria aliqua provenire.

17 *Scilicet ut limus*] Quemadmodum limus non permittit aquas ex venis procurrere, sic mala occludunt et remorantur copiam carminis, et venam poëticæ majestatis. *Venas excæcat*] Venas obturat.

21 *In hac terra*] In Tomitana civitate.

22 *Esset factus Getes*] Redditus fuisset poëtices quasi expers, ut sunt Getæ, quorum terras ego incolo.

23 *Studiis quoque frena remisi*] Intermisi etiam studium literarum.

27 *Vix venit ad partes*] Hoc est, vix ad officium suum redit. Officium autem Musæ est, Poëtæ invocanti adesse. Vel vix venit in partem laboris, tergiversatur. *Ad partes*] Sic Juven. Satyr. IV. ' Est mihi sæpe vocandus Ad partes.'

32 *Res ista*] Poëtica facultas.

33 *Numerosos ponere gestus*] *Gressus* nonnulli ex antiquis, quod Bersmanno arridebat; frustra. Intelligit gesticulationem manuum quæ inter sal-

tandum fiebat. Vide Notas nostras Remed. Amor. vs. 384. *Heins.* *Numerosos gressus*] Pedes suis numeris et gressibus astrictos. *Ponere*] Scribendo collocare.

37 *Nisi flavis Corallis*] Coralli populi fuere in ora Pontici maris: 'flavis' vel ad comam, ut ξανθοὺς intelligat esse, et per hoc, feroces, vel, ad reliqui corporis colorem alludere putandum. De Corallis autem et Strabo meminit libro septimo.

40 *Surripiamque diem*] Clam rapiam totum diem. Surripimus enim diem, quando vacamus alicui rei jocosæ, ita ut dies elabatur.

41 *Nam neque me vinum*] *Nam quis nec vinum* meliores. *Heins.*

45 *Quid nisi Pierides solatia frigida restant*] *Restat* cum quatuor scriptis. *Idem.* *Solatia frigida*] Ita et Græci, ψυχρὰ τέρψις. Eurip.

46 *Non bene de nobis quæ meruere*] Quæ mihi nocuerunt.

48 *Studium*] Studium poëticæ artis. *Quod tibi cedit*] Quod tibi favet. Vel, quod tibi succedit utiliter: sive utilius, hoc est, melius, quam mihi.

EPIST. III. AMICO INSTABILI.

1 *Ponam sine nomine crimen*] An debeo tantum crimen tuum suppresso nomine ostendere?

10 *Quisque sit*] *Quique* frag. Lovan. et Regius. *Heins.*

15 *Denso usu*] Frequenti consuetudine.

16 *Judiciis tuis*] Quia ita de me judicabas. *Unica musa*] Solus poëticæ artis peritus.

17 *Ille ego sum*] *Idem ego* concinnius legas ex quatuor libris. Pro *qui nunc an vivam*, Leidensis *quem nunc.* Forte, *quem nunc an vivat.* Versu proximo pro *cura fuit*, cum τὸ *fui* mox sequatur, a Nasone relictum nobis *cura subit* opinor. *Heinsius.* *Ille ego sum qui nunc an vivam*] Ordo est: O perfide, qui nunc nescis an vivam, ego sum ille, de quo nulla cura fuit tibi quærere.

19 *Simulasse fateris*] Melius cum sequentibus hæc cohærebunt, si legas, *simulasse fereris;* nam unus ex nostris *videris.* Heins.

21 *Aut age dic aliquam*] *Dic age nunc* Polit. alius, *Nunc age dic;* unus Vatic. *Dic age dic:* at uterque Medonii pro diversa lectione, *Eia age dic;* quod verum est. Sic apud Virgil. 'Eia age rumpe moras.' Nemesianus Cunegetico, 'Latonæ magnum, Phœbe, decus, eia age suetos Sume habitus.' Valerius Flaccus lib. VIII. 'eia, per ipsum Scande age, et adverso gressus, ait, imprime dorso:' atque ita passim Poëtæ. *Idem.*

22 *Nisi justa tua est*] Nisi querela tua habuerit justam mecum succensendi causam. *Querela mea*] Mea lamentatio de te, quod me deserueris.

23 *Quod te nunc crimen similem*] Polit. plurimique alii ex castigatioribus, *Quæ te consimilem res nunc vetat esse priori;* recte: utuntur ea voce passim Lucretius, Terentius, ac Cicero. Noster lib. III. 7. 'Tædia consimili fieri de carmine vobis.' *Heins.*

26 *Venisset verbis charta notata*] Saltem verba et literas ad me misisses.

29 *Si fortuna recedat*] Si fortuna tua secunda te quoque deserat, ut me fecit.

30 *Naufragio tuo*] Tuo aliquo infortunio, quod tibi potest contingere. *Lacrymas eripis*] Amici enim si viderint quid contra me feceris, et quam fueris in me crudelis in hac mea calamitate, idem quoque mecum in te ficient.

32 *Quæ summum*] *Quem* repone; neque aliter fragmentum Boxhornianum. *Heins.*

35 *Omnia sunt hominum*] *Omnia* plurimi ex scriptis: nil muta. *Idem.* *Tenui filo*] Tenui retinaculo et firmamento. Videtur autem Poëta hæc de Dionysii historia traxisse, et ad eam alludere; quam elegantissime Cicero refert in quinto Tusculanarum quæstionum libro. *Tenui filo*] Ἠρτῆσθαι ἐκ λεπτῶν νημάτων. Lucian. Dial. Contemplantes, sive Charon.

38 *Vitam tulit*] Vitæ beneficium accepit. *Ab hoste*] A Cyro Persarum rege.

39 *Ille Syracusia modo formidatus in urbe*] Dionysium Siciliæ tyrannum dicit, virum omni turpitudine repletum: qui Syracusis pulsus, Corinthi ludum aperuit, ac pueros docuit, sicque imperio carere non potuit. De eo lege Justinum in libro XIX. *Syracusia urbe*] *Syracosia*, dixi lib. VI. Fast. duo veteres *Syracusa*, etiam bene. *Heins.*

41 *Quid fuerat Magno majus*] Pompeii etiam exemplo ostendit, fortunam in rebus omnibus dominari, nec quicquam certi esse in hominum vita. *Tamen ille rogavit*] Tamen ipse Pompeius post cladem acceptam in campis Pharsalicis a Cæsare in Ægyptum fugit, ad opem Ptolemæi regis, cujus patrem in clientelam susceptum eo tempore, quo Romam venerat, multis beneficiis conciliaverat.

43 *Cuique viro*] Distichon hoc nullius pretii et nugatorium meo periculo ejiciatur. *Heins.*

45 *Ille Jugurthino clarus*] Marium intelligit, qui obscuro genere ortus in vico Arpinati, præclarus fuit imperator, et Jugurtham Numidiæ regem devicit. Sex consulatus, quod nemo alius, gessit. Postea a Sylla pulsus ex urbe, in Minturnensi palude delituit. *Cimbroque triumpho*] Cimbri populi fuere Germanorum. Hi quum Romanorum fines invaderent, ac magna clade primum Romanos affecissent, a Mario in Italia in campo Caudio deleti sunt: ut Florus ac Plinius docent.

47 *In cæno jacuit Marius*] Marius in Campania delituit in limo, et in paludibus Minturnarum, quum Syllæ rabiem effugeret.

52 *Arcu Getæ*] Lege *Getæ*: sic 'Partha sagitta' apud Nostrum et 'Partha manus' in Fastis: 'Scytha exercitus' apud Claudianum; 'equus Astur' apud Martialem, et similia passim: de quibus hic illic jam egimus. *Heins.*

53 *I, bibe, dixissem*] Illum rejecissem tanquam insanum, et dignum purgari ellebero nigro: quæ herba nascebatur plurima in Anticyra, quæ est insula pertinens ad regionem Phocaicam: lege Gellium libro decimo septimo.

55 *Sum tamen hæc passus*] Tamen sum relegatus ad oram Ponticam, quod non credideram.

EPIST. IV. SEXTO POMPEIO.

4 *Utilis herba*] Herba ferens aliquam utilitatem. *Duris rubis*] Duris spinis: ut sunt cardui, &c. De generibus carduorum Plinium legito, et Palladium in libro quarto.

7 *Oculisque meorum*] Et præsentia amicorum. *Oculisque meorum*] Sic Cic. ad Famil. ‘Oculos saltem effugiamus illorum, si aures non possumus.’

9 *Vultum diffundere*] Gaudium diffundit spiritus, et hinc etiam vultum. Tristia contra spiritus contrahit cum vultu. *Pont.*

11 *Fulva arena*] In littore Tomitano.

23 *Longum annum*] ‘Longum’ appellat, ex affectu Poëtæ, cui præ nimio desiderio tardus et longior videtur incipere. Anni, communi Latinorum sententia, tres tantummodo numero reperiuntur. Lunaris quidem primus, omnium brevissimus, qui triginta dierum spatio cursum perfecte peragit. Solaris, de quo sæpissime poëtæ loquuntur, qui per menses duodecim. Et magnus, qui duodecim millia annorum quingentos et quinquaginta continet.

24 *A sacro mense*] A Januario, sacro Jano Deo. *Pulsus erit*] Erit exactus, et quasi finitus et expulsus.

25 *Purpura summi*] Vestis purpurea, insigne summorum honorum et magistratuum, qualis erat consulatus.

26 *Ne titulis quicquam debeat ille suis*] Sensus est: Purpuram vestem sumet Pompeius, ne quid desit, quod ab eo præstari debeat suis titulis, et virtutibus, et inscriptionibus, seu titulis summi honoris et consulatus sui.

29 *Templa Tarpeiæ sedis*] Templum Capitolinum, ad quod novi Consules accedebant sacrificaturi Kalendis Januar. ut in Fastis.

31 *Colla boves niveos*] Describit sacrificium, quod Kal. Januar. fiebat in Capitolio. Cædebantur autem Jovi Capitolino juvenci albi, atque injuges electi ex agro Falisco. Ibi enim, aqua Clitumni amnis epota boves candidos facit. Falisci autem populi fuere in Thuscia haud procul ab urbe.

34 *Cum Jove Cæsar erit*] Malim *erunt:* et mox *Curiaque excipiet*, pro *Curia te excipiet*. Heins.

36 *Ad tua verba*] Ad tuam orationem, quam habebis in curia post sacrificium Capitolinum. Solebant enim novi consules gratias pro sibi delato magistratu populo agere, benigneque illum alloqui.

38 *Utque solet, tulerit*] Et postquam eo die de more prospera tibi omnia a salutantibus nunciata fuerint. Ovidius de Tristibus: ‘Prospera lux oritur; linguis animisque favete: Nunc dicenda bono sunt bona verba die.’

40 *Qui causam dabit*] Qui Cæsar præbebit materiam. *Cur ita sæpe facias*] Cur ita sæpe gratias agas.

45 *Quod licet absentem*] *Qua licet* multi: fragmentum Boxhorn. *qualibet*. Scribe *Quamlibet absentem*. Vide Notas Epist. VI. *Heins.*

49 *Hæc tua protulerit*] *Pertulerit* ex scriptis. *Idem.*

50 *Exilium mitius*] *Mollius* iidem ex parte majori: et *esse mihi*, pro *meum*, Arondel. et Rottendorph. *Id.*

EPIST. V. EIDEM JAM CONSULI.

4 *Terra*] Per quam ostendit itineris magnam difficultatem: et ideo dixit Poëta, 'Ite, leves elegi:' hoc est, celeres.

5 *Qua gelidam Thracem*] Thracia regio est secundum Indiam omnium maxima. Et quia septentrioni proxima est, ideo Poëta 'gelidam' appellat. *Et opertum nubibus Æmum*] Æmus mons est qui in Pontum vergit: cæteros ejus spacii magnitudine ac sublimitate superans, mediamque Thraciam dividens. *Et opertum nubibus Hæmum*] *Hæmon* fragmentum Vatic. et Gryphii editio; sic et in Metam. Superiori versu *terra riget* non male Leidensis. *Heins.*

6 *Et maris Ionii*] Et maris illius, quod ab Ionia regione in extremitate minoris Asiæ media, inter Cariam et Æoliam usque ad Siciliam protenditur.

8 *Ut festinatum non faciatis iter*] Quamvis non properetis.

10 *Augusto foro*] Foro Augusti addito duobus aliis foris.

11 *Ut in populo*] Quemadmodum vulgus sive populus solet requirere. *Qui sitis*] Quo nomine appellemini. *Et unde*] Et ex qua gente veniatis.

12 *Nomina qualibet*] Quæcunque alia nomina, quam vestra. *Decepta aure*] Aurem enim decipimus, cum id dicimus audienti, quod non est. *Ferat*] Audiat.

13 *Ut sit tutum fateri*] Quamvis sit securum nomen vestrum, et unde veniatis, profiteri.

15 *Copia nec vobis*] Hic versus monet, non ita eis facilem fore Consulis videndi copiam, quandoquidem ille maximis in rebus occupatus erit. *Ullo prohibente*] Aliquo qui vobis id prohibeat; sed occupationes publicæ id non sinunt. *Nullo prohibente*] *Ullo* Junii codex, et postrema Aldi cum Gryphiana; quod malo. *Heins.*

18 *Conspicuum ebur*] Sellam eburneam et curulem.

19 *Aut populi reditus positam*] Aut, inquit, Consul posita in foro hasta præconis, ut, inquit Cicero, publica vectigalia in auctione emenda conducendave proponet.

20 *Minui*] Minoris vendi quam superioribus annis.

21 *In Julia templa*] In Ædem Veneris genitricis, quam Julius Cæsar erexit.

24 *De parum noto officio*] De rebus pertinentibus ad Consulatum minus notis Pompeio, tanquam novo Consuli. *Consulet*] Capiet consilium.

25 *Tempus ab his vacuum*] Malim *vacuo:* vide Notas Trist. IV. 3. 77. *Heins. Germanicus*] Germanicus junior: filius Drusi privigni Augusti. *Mer. Tempus ab his vacuum Cæsar*] Hic locus ita intelligendus videtur, ut Germanicum accipiamus, ea hyeme, quæ obitum Augusti proxime antecessit, Romæ fuisse, et sequenti æstate in Germaniam abiisse. Mortuus enim Augustus est, Coss. Sex. Pompeio, ad quem hic scribit Poëta, et Sex. Apuleio, XIV. Kalend. Septembris, ut Suetonius tradit. Quo tempore Germanicus apud Rhenum exercitui præpositus fuit. *Mic.*

27 *Cum tamen a turba rerum requieverit harum*] Rectius *cura* refingas. Infra Eleg. IX. 'Cum tamen a cura rerum propiore vacabis.' Proximo versu *assuetas manus* Twisdenianus, non *mansuetas*. Heins.

28 *Ad vos*] Scilicet versus excipiendos.

32 *Quod prius*] Quam recte veteres

plerique. *Heins.*

24 *Barbariæ tutas vias*] Vias securas a barbarie, per quas Tomon proficiscebatur.

35 *Bistonium ensem*] Ensem Thracium.

36 *Cura pectoris esse sui*] Tui ex scriptis. *Heins.*

45 *Servet sua dona*] Ut servet et reducat in patriam me Ovidium mancipium suum, vel quam ei vitam acceptam refero, conservare ac tueri pergat, ac suis me officiis complecti desistat.

EPIST. VI. BRUTO.

5 *Quinquennis Olympias*] Tempus illud, quod a Græcis olympias appellatur, quinquennale.

6 *Jam transit*] Jam Olympias altera incipit. *In tempus alterius lustri*] In tempus alterius quinquennii.

9 *Laus maxima gentis*] *Maxime* veteres plerique. *Heins.*

11 *Occidis ante preces*] Moreris antequam pro me precareris Augustum. *Causam mortis tuæ*] Nasonem enim unice amabat maximus: et cum non posset ferre ejus absentiam et exilium, præ dolore eum periisse putat Poëta.

12 *Non fueram tanti*] Ut mea causa morereris.

13 *Jam timeo*] Jam metuo, ne amici dolore mearum calamitatum afficiantur et pereant, ut Fabius Maximus. *Salutem*] Hoc est, vitam et incolumitatem. Ut sit sensus: Quia igitur Maximus, is in quo summam spem positam habebam, decessit, vereor deinceps ulli amplius curam salutis et incolumitatis meæ commendare. *Micyl.*

15 *Deceptæ culpæ*] Errori meo, qui me aut fortasse Augustum decepit, credentem me consulto peccasse, cum potius per imprudentiam erraverim. Vel etiam, *deceptæ culpæ*, per deceptionem et errorem perpetratæ atque commissæ.

16 *Deseruit simul*] Simul destituit ipse Fabius Maximus. Vel certe (quod magis placet) Augustum etiam mortuum esse dicit. Periit enim quinto exilii Poëtæ anno, ut diximus. *Spem nostram*] Spem reditus.

17 *De cælite recenti*] Composito de ipso Augusto, qui ad superos evolavit. *Mer.* *Brute, recenti, &c.*] Augustum intelligit, cui defuncto statim divini honores decreti fuere. *Micyl.*

18 *In ora*] In conspectum vestrum. *Procul positus*] Longe a vobis remotus. *Dedi*] Misi.

19 *Quæ prosit pietas utinam mihi*] Qui amor meus erga Augustum mihi utinam prosit. *Sitque malorum Jam modus*] Quomodo velit sibi pietatem suam et carmina in laudem Augusti defuncti composita prodesse, ostendit: hoc est, ut jam sit finis malorum, quæ per quinquennium passus est in Pontica regione.

21 *Te quoque idem precari*] Te Brutum a Tiberio et Germanico etiam idem petere, quod Fabius petebat. Vel precari idem quod ego; scilicet ut mea pietas mihi prosit, ut sit modus malorum, et ut sit mihi jam benigna Cæsarum domus.

29 *At qui quid valeas ignorat*] *Ut qui quid valeas ignoret* ex castigatioribus. *Heins.*

30 *Posse peragi*] Posse damnari. Reus enim dicitur 'peragi,' cum alicujus eloquentia damnatur. *Vix pu-*

tet] Vix existimet: quia vident te natura mitem et pium miseris. *Tuo ore*] Tua eloquentia.

31 *Pugnare videtur*] *Videntur* sex scripti: et tum dele τὸ *est* cum tribus libris. *Heins.*

34 *Velut tinctum virus habent*] Ex quo magna est laus Bruti, quod tanta est ejus eloquentia, ut in accusandis reis singula verba sint ita efficacia, ut videantur veneno illita.

37 *Quæ limantur*] Quæ tela acuuntur et parantur. *Tam tenui cura*] Tam subtili diligentia. *Ut omnes Istius ingenium*] Ut omnes, inquit, arbitrentur non id fieri tuo corpore, et humano ingenio, sed viribus et ingenio divino.

44 *Qui mala sollicite nostra levatis*] *Solliciti* cum Polit. et quinque aliis; *levastis* Barberin. Præterea *vestrum*, pro *vestri*, scribendum præcedenti versu. *Heins.*

45 *Et prius hic nobis*] *Hinc* nonnulli. Scribe, *heu nobis nimium conterminus Ister* cum Barberin. et Rottendorph. *Idem.*

50 *Arguat ingratum*] Ostendat; sic Virgil. IX. 'me nulla dies tam fortibus ausis Dissimilem arguerit.'

EPIST. VII. VESTALI.

2 *Aspicis en præsens*] *Præses* codex Scaligeri, Feschii, optim. Vatic. et Regius; bene. Idem Vatican. Epistolam hanc inscribit *Vestali prop.* hoc est, *pro Præside.* Heins.

5 *Accedet voci nostræ*] Veniet nostris verbis, quibus questi sumus de locis Ponticis. *Non irrita fides*] Fides non vana, sed vera. *Per te*] Tuo testimonio.

6 *Alpinis regibus*] A regibus Cottiis. *Juvenis*] O Vestalis.

8 *Gelido stantia vina*] Vina congelata, et in unam massam redacta nimio gelu.

9 *Ferox Iazyx*] Fuere Iazyges populi Scythiæ, qui campos et plana tenuere. *Iazis*] Scribe *Iazyx: Ἰάζυξ, Ἰάζυγος;* ut *Ἰάπυξ, Ἰάπυγος. Iazygas* alibi vocat non uno loco Noster: certe Rottendorph. *Iazix.* Præcedenti versu pro *vina* Petri Servii codex *musta.* Heins.

12 *Causas mortis duas*] Ferrum scilicet sigittæ, et venenum.

15 *Tenditis*] Vos milites Romani pervenitis, et tu præsertim Vestalis. *Ad primum pilum*] Ad primipilarem dignitatem. *Per densa pericula*] Per multa et crebra discrimina.

16 *Contigit*] Ordo est: Qui honor, hoc est, quæ dignitas, primipilaris, nuper contigit tibi ex merito.

17 *Sit plenis fructibus*] Sit honorifica et fructuosa.

19 *Non negat hoc Ister*] Testis est Ister virtutis tuæ, qui te in ejus ripis hostem vidit insequentem et trucidantem.

20 *Puniceam Getico sanguine*] Rubram hostili et Getico cruore.

21 *Non negat Ægypsos*] Vide Notas lib. I. 8. 13. *Heins.* *Non negat Ægypsos*] Ægypsos oppidum munitissimum fuit in Scythia in summo colle arduo. *Non negat Ægypsos*] Sensus planus est ex iis quæ sequuntur. Nam a Getis interceptam, ac regi Thraciæ ademptam, recuperatam mox Vitellii opera et auxilio dicit: in qua recuperatione ac pugna Vestalem quoque præclaram operam navasse innuit. *Micyl.*

23 *Mœnive*] An propugnatoribus;

quasi dicat, Et natura loci et validissimo præsidio pariter urbs ea defensa. *Micyl.*

25 *Sithonio regi*] Regi Thraciæ: est enim Sithonia pars Thraciæ.

26 *Ereptas opes*] Divitias Ægypsi oppidi ademtas oppidanis ejectis. *Et victor*] Et hostis Geta, qui oppidum illud expugnaverat. *Micyl.*

27 *Fluminea unda*] Unda Istri fluminis.

28 *Intulit*] Bella intuiit, et cum vexillis Romanis eo venerat pugnaturus: nam vexilla et armatos secundo flumine ex finitimis locis deportavit.

29 *Progenies alti fortissima Donni*] Ignotum hoc nomen. *Domni* Polit. et octo alii; sex *Doni;* tres *Dampni;* totidem *Danni.* Scribe *Dauni* cum uno Vossiano; ut ad Turni patrem Rutulorum regem respiciat. *Heins.*

34 *Saxaque*] Et contra saxa, quæ hostes e superiori loco devolvebant. *Plura*] Numerosiora. *Subis*] Ascendis.

37 *Spicula*] Tela et sagittæ. *Cum pictis pennis*] Cum pennis sagittarum puniceis. Solent enim pennæ, quæ sagittis annectuntur, aliquo colore infici, ut videantur pulchriores.

38 *Vulnere vacat*] Quemadmodum de Scæva illo Cæsariano legimus.

41 *Talis apud Trojam*] Notum est naves Græcorum defensas fuisse ab Ajace contra Trojanos, qui duce Hectore ignem attulerant, ut eas cremarent. Qualis ergo fuerat in ea pugna Ajax, talem etiam fuisse Vestalem contra Getas profitetur. *Talis apud Trojam Danais pro navibus Ajax*] Iliad. O. ‘In Danaos Hector fert tela, facesque Deosque. Protegit ast Ajax pectore mille rates.’ Et in Tragicis apud Scriv. ‘Nam facinus fecit maximum, cum Danais inclinantibus summam rem perfecit manus: prælium restituit, naves servavit.’

47 *Factos acervos*] Stragem cadaverum factam.

49 *Minor*] Centurio qui erat sub primipilo: id est, sub Vestale minoris dignitatis. *Pugnat ad exemplum primipili*] Videndo primipilum acriter in prima acie pugnare, et ipse eum imitabatur, pugnando etiam fortiter.

53 *Vincitur Ægypsos*] Urbs illa tandem tua virtute, o Vestalis, capitur. *Testata*] Testimonio comprobata.

EPIST. VIII. SUILLIO.

3 *Pia si Gratia*] Si amor tuus erga me pius. *Posset superos lenire*] Posset mulcere et placare Cæsares. Tiberium scilicet, Germanicum, ac reliquos Cæsares.

7 *Impetus iste tuus*] Iste tuus animi ardor bene merendi de me.

11 *Eadem mihi filia pæne est*] Eadem uxor tua est mihi quasi filia: est enim privigna, hoc est, filia uxoris meæ.

13 *Vultum Ducis*] Faciem contrahis, tanquam iratus.

15 *Nihil hic dignum poteris reperire pudore*] *Pudoris* Patavinus. Vide Notas Trist. IV. 3. 57. *Heins.*

16 *Quæ mihi cæca fuit*] Quæ non bene vidit, justene an inique me afficeret tanta ruina.

17 *Seu genus excutias*] Seu generis mei originem consideres.

18 *Usque per innumeros avos*] Usque

per avorum innumerabilium seriem.

19 *Inquirere nostri*] *Nostros* Com. bil et optimus Vaticanus. *Heins.*

21 *Quid agi posse*] Aliquid posse obtineri. *Precando*] Orando Cæsares pro me.

23 *Dii tibi sunt Cæsar juvenis*] Hic Poëta exprimit, quinam sint Dii, quos a Suillio dixerat exorandos esse, et Germanicum solum innuit. *Tua numina placa*] Venerare Germanicum, quo ut numine uteris.

25 *Illa*] Scilicet ara Germanici. *Sui antistitis*] Sui sacerdotis, et ejus qui ad illam confugit.

41 *Quam gramine pasta Falisco Victima*] Quantum juvencus nutritus herba quæ in Falisco agro nascebatur.

42 *Tarpeios focos*] Focos Capitolinos. *Inficit*] Tingit cruore.

49 *Tabida vetustas*] Longinquitas temporis, qua omnia putrescunt.

52 *Et quisquis contra*] Et cognoscimus etiam scriptis eos omnes qui opem tulerunt Trojanis contra Agamemnonem. *Vel simul*] Vel etiam eos omnes, qui simul cum Agamemnone venere ad eam expeditionem.

53 *Quis Thebas septemque duces sine*] Quis etiam sciret bellum Thebanum, et septem illos duces, Adrastum, Polynicem, Hippomedonta, Tydeum, Amphiaraum, Parthenopæum, et Capaneum.

59 *Gigantes*] Scribe *Gigantas*, ut passim optimi codices apud Nostrum: neque aliter apud Silium, Lucanum, et Statium vetustissima exemplaria. Vide Fast. III. 439. *Heins.*

60 *Nubifero igne*] *Nimbifero* Scalig. prim. Medic. et quinque alii; rectius. Met. III. 'nimbos' fulmini quoque conjungit de Jove Semelen aditur: 'vultumque sequentia traxit Nubila, quis nimbos, immistaque fulgura ventis Addidit, et tonitrua, et inevitabile fulmen.' Silius lib. I. 'permixtaque nimbis Fulmina.' *Idem.*

62 *Capta ab Œchalia*] Ab expugnata Œchalia. Fuit autem Œchalia in Thessalia, Arcadia, et Eubœa. *Mer. Alcides capta*] Hercules, ob Iolen Euryti filiam, sibi pactam nec datam, universam Œchaliam, ipso rege in Eubœam fugiente, debellavit et evertit. *Pont.*

63 *Et o Cæsar*] Et o Germanice. Quia Poëta superius cœperat Germanicum alloqui, et digressione aliquantisper usus fuerat; nunc ad eundem sermonem dirigit, ostendens se quoque Augusti laudes carmine complexum fuisse, et aliqua parte eo modo illum donasse immortalitate.

67 *Vates*] Tu, qui es optimus poëta; quod docet Tranquillus, scribens eum reliquisse Comœdias Græcas.

68 *Judicio tuo*] Te ita judicante. *Precium habet*] Censetur et habetur in precio, tuo judicio. *Res ista*] Facultas poëtica.

69 *Nomen tantum*] Tanta fama virtutum tuarum: vel nomen Cæsaris. *Te ad majora vocasset*] Elegisset te ad imperium.

70 *Gloria Pieridum summa*] Eras futurus maximus poëta.

71 *Sed dare materiam nobis*] Sed præbere poëtis facultatem scribendi de rebus a se gestis. *Quam carmina*] Est enim majoris honoris, quam scribere carmina.

72 *Ex toto*] Ex omni parte. *Deserere illa potes*] Potes illa carmina et poëtices studium relinquere, quamvis sit major imperatoria dignitas poëta ipso. *Deserere illa potes*] *Desinere* Hafniensis. Adi notas Art. Amor. lib. II. sub finem. *Heins.*

73 *Numeris modo bella coërces*] *Verba coërces* plerique veteres; et recte. *Idem.* *Numeris modo bella coërces*] Aliquando bella intermittis, et carmina componis, et numeris illa includis; hoc est, describis illa versibus,

76 *Sed nervus uterque*] Sed utraque

chorda, et citharæ et arcus. *Venit ad sacras*] Tractatur sacris digitis Apollinis.

77 *Docti artes*] Artes liberales, et poëticæ studia, in quibus versantur docti. *Principis artes*] Artes imperatoriæ: hoc est, rei militaris scientia.

78 *Mista sed est animo tuo*] Sed hæret animo tuo. *Cum Jove Musa*] Doctrina cum optimo principe, qualis est Jupiter deorum. Per 'Jovem' enim intelligit imperatoriam et principis scientiam: per 'Musam' vero poëticam facultatem.

80 *Ungula Gorgonei equi*] Hippocrene.

87 *Recentes*] Malim *recenter*. Heinsius.

EPIST. IX. GRÆCINO.

4 *Bis senos fasces*] Designat autem Ovidius Kalendas Januarii, quibus novi consules magistratum inibant, et in Capitolium ascendebant cum senatu sacrificatum diis immortalibus. Unde subjungit Poëta: 'Et quoniam sine me tanges Capitolia.' Scribit Livius consules die magistratus initi solitos fuisse adire templum Jovis, et proficisci in Capitolium ad vota nuncupanda.

5 *Et quoniam*] *Ut* decem scripti; recte. *Heins.*

15 *Illa luce*] Illo die Kalendarum Januarii.

18 *Eques*] Ego ex equestri ordine. *Consulis ante pedes ire*] Præcedere te consulem in ea pompa de more. Solebant enim equites præcedere, Senatus vero subsequi.

20 *Gauderem lateris*] *Lateri* majori ex parte libri. *Heins.*

25 *Quoque magis noris*] Distichon suspectum. *Idem.* *Quam me vulgaria tangant*] Quantum me delectent ea, quibus vulgus etiam movetur.

26 *Qualis purpura*] Quam pulchra vestis ex purpura dibapha, hoc est, bis tincta, quæ cunctis aliis erat pretiosior.

28 *Et totum sculptile opus*] Id est, totum opus sculptum in ea sella. *Numidæ dentis*] Dentis elephantis Numidici et Africani.

36 *Jus urbis*] Est autem sensus: Si fata mihi darent jus urbis: hoc est, ut possem in urbe, sive Romæ esse, præsens inter præsentes amicos tuos numerarer. Nunc quando hoc non licet, absens animo ea contemplabor, quæ coram oculis non possum. *Pont.*

41 *Mente utar*] Malim *mente usus*. Heins.

42 *Prætextam*] Vestem consularem.

45 *Reditus lustri*] Proventus quinquennales: nam vectigalia locabantur ad quinquennium. *Hastæ supponere*] Locare in publica auctione.

46 *Exacta fide*] Bona fide. *Credat*] *Cernet* cum sex scriptis. *Heins.*

49 *Superis decernere grates*] Decernere supplicationes, in quibus gratiæ Diis agebantur ob victoriam aliquam.

52 *Principis iræ*] *Numinis* Combii et Moreti liber. *Heins.*

54 *Lucidus apex*] Ipse ignis clarus et purus in apice et cacumine: id enim maxime observabant.

55 *Qua parte licet*] Quo modo possum, hoc est, mente; quia corpore non licet adesse tuæ pompæ. *Ne*

cuncta querimur] Ne singula pompæ hujus spectacula cum querela commemorem. [Vel etiam, Ne ad omnia mœsti ac queruli simus.]

57 *Altera lætitia est*] *Lætitiæ est*, multi veteres: *lætitiæ* recte tres alii. *Heins.*

59 *Summo Decembri*] Summa et extrema parte Decembris.

60 *Imperium*] Consulatum. *Jani die*] Calendis Januarii. *Ille*] Scilicet frater tuus.

64 *Binus conspicietur honor*] Imo *bimus*, si quid video; quod confirmat Rettendorphianus. 'Sententiam bimam' vocat Cicero Epist. III. 8. ad Appium de regendis per eosdem præfectos per biennium provinciis: 'nix bima' Nostro Trist. lib. III. 10. 'bimum merum' Horatio Od. I. 19. et 'bima fronte vitulus' Virgilio Georg. IV. *Heins.*

68 *Majestatem dantis*] Venerationem illam et dignitatem Augusti, qui tibi detulit hunc magistratum.

69 *Flaccoque*] Et fratri tuo Flacco, quem Augustus dignum censuit eo magistratu.

71 *Cum tamen*] *Ut tamen* sex scripti. *Heins.*

73 *Et, si qua dabit aura sinum, jactate rudentes*] *Laxate rudentes* prima editio, quod impense arridet. Virgil. lib. III. 'tum littore funem Deripere, excussosque jubet laxare rudentes:' hoc est, quod Æneid. IX. dixerat, 'Vela dare, et laxos jam jamque immittere funes:' et lib. X. 'velis immitte rudentes.' Ita 'explicationem rudentis' pro laxatione dixit Cicero lib. I. Divinat. Lucanus lib. V. 'Cum pariter solvere rates, totosque rudentes Laxavere sinus.' Lib. IX. 'Septima nox Zephyro nunquam laxante rudentes, Ostendit Pharlis Ægyptia littora flammis.' Præterea scribe ex tribus, *Et si quem dabit aura sinum.* Idem. *Dabit sinum*] Inflabit vela: vel si ostenderit se opportunitas et spes aliquid impetrandi. Hoc est, si videris Imperatorem Tiberium te placide audire loquentem pro me. *Laxate rudentes*] Eo flectite pedem et vela. Solent enim nautæ quandoque in dextram, quandoque in sinistram vela flectere, in eam partem unde venti flant.

74 *Ut mea navis aquis*] *Cymba vadis* Puteaneus. *Heins.*

75 *Flaccus*] Frater tuus.

77 *Mysas gentes*] Populos Mysiæ: Mysia autem provincia Pannoniæ contermina ad Pontum usque decurrit.

84 *Fiat an humanum victima dira caput*] Quære etiam an homines sacrificentur a Scythis: quorum consuetudo erat hospites immolare, ut dictum est.

91 *Illa quies animi est*] Multi delent τὸ *est*. Optimus Vaticanus *animo*; recte. *Heins.* *Illa quies animo*] Modestia.

93 *Ubi barbarus hostis*] Hostem intellige, non Tomitanos, sed Getas, a quibus Tomitani subinde infestabantur. *Micyl.*

99 *Illi me, qui velle vident, discedere malunt*] *Quia velle vident* ex scriptis. Præstet etiam *malint*; et mox *cupiant*, pro *cupiunt*. Heins. *Illi qui me velle vident*] Illi Tomitæ, qui vident desiderium meum discedendi ab eis in patriam, vellent ut discederem. Sed tamen, &c.

100 *Respectu sui*] Habita ratione ipsorum Tomitarum, et eorum causa.

101 *Nec mihi credideris*] Scribo, *Neu.* Heins. *Extant decreta*] Apparent sanctiones Tomitarum de me. *Nos Laudat*] Laudat mores et virtutes meas.

102 *Et immunes facit*] Facit exemptos omni onere civitatis et tributorum. *Publica cera*] Decreta publica scripta in tabulis ceratis, vel sigillata sigillo reipublicæ Tomitanæ.

103 *Conveniens miseris et quanquam gloria non est*] Lege *hæc quanquam gloria* cum uno Vaticano et Twisde-

niano; vel *ex gloria*. Posset et *gratia* refingi: 'hæc gratia,' hic favor. *Heins.*

104 *Dant nobis munus idem*] Præstant et offerunt mihi eandem immunitatem, et me liberant omni tributorum onere.

105 *Pietas mea*] Meus erga Cæsares amor. *Hospita terra*] Terra Tomitana, quæ me hospitem habet. *Hospita terra*] *Tellus* Polit. et tres alii; omnino rectius. *Heins.*

107 *Conjunxque sacerdos*] Et Livia casta, quæ Deum suum Augustum colit, tanquam sacerdotes sua numina.

109 *Pars ulla domus*] Aliqua pars familiæ Augusti. *Uterque nepotum*] Uterque Augusti nepos, vel Caius scilicet et Lucius ex Agrippa et Julia: vel, quod magis placet, filius Drusi privigni et Tiberii, Germanicus scilicet et Drusus.

111 *His*] Augusto, Liviæ, nato, ac nepotibus.

112 *Eoo surgit ab orbe*] *Ab axe* liber Servii. *Heins.*

116 *Natalem ludis*] Ludos hic Merula exponit aleam et similes lusus. Ego vero de athleticis, aut gymnicis, aut scenicis etiam intelligo Poëtam dixisse. *Micyl.*

119 *Is quoque quo lævus fuerat, &c.*] Ut intelligamus eum qui Mœsiam tenuerit. Neque enim provinciam Pontum Flaccus, sed lævum littus Pontici maris, hoc est, confinia Dacorum et Getarum, quæ Mœsia erat, ad ripam Istri sita scilicet, rexerat. Jam et sciendum, Græcinum hunc, cujus consulatum hac Elegia celebrat Poëta, in catalogo Coss. vulgo non haberi; sive fama deceptus poëta fuit; sive illi humanitus aliquid accidit antequam magistratum iniret, ut quidam opinati sunt. *Micyl.* *Lævior fuerat sub Præside Pontus*] *Lævus Pontus* ex quinque scriptis; dixi Trist. IV. 1. 60. *Heins.*

121 *Fortuna est impar animo*] Non possum tantum assequi vel impendere propter impotentiam, quantum cupio, ostendendo pietatem erga Augustum. *Tali*] Tali pietatis officio.

122 *Carpo*] Consumo et expendo.

123 *Nec vestris damus hæc oculis*] Nec hæc celebramus in conspectu vestro, ut videamur a vobis, et eo pacto gratiam vestram ineamus.

127 *Tu certe scis hoc*] Vertit sermonem ad Augustum, quem testem citat hujusmodi erga se pietatis.

128 *Et est oculis*] *Ut est oculis* editiones priscæ; quod sequor. *Heins.* *Et est oculis subdita terra tuis*] Et tu e cœlo despicis quæ fiunt in terra.

131 *Pervenient istuc*] *Pervenient* meliores. *Heins.*

EPIST. X. ALBINOVANO.

4 *Duritiæ meæ*] Meo robori, et animi magnitudini in ferendis malis. *Duritiæ meæ*] Sic Virgil. '*Æneadæ* duri:' id est, malis indurati, fatis exerciti.

6 *Et teritur*] Malim *Atteritur*, vel *Deteritur*: Rottendorph. *Conteritur*; quo verbo usus est Medicamine Faciei. Mox *perdet*, pro *perdit*, meliores. *Heins.*

12 *Moræ*] Intervalla morandi. *Mer.* *Et placidæ sæpe fuere moræ*] Hoc est, tametsi multis ac variis periculis toto decennio jactatus fuit, habuit tamen

interdum quibus mala atque mœstitiam suam levaret, ut cum apud Calypsonem moratus est: item cum ab Æolo hospitio acceptus, et munere ventorum donatus est. Præterea audiendo Sirenes; vescendo loto; et id genus alia. *Micyl.*

15 *Excipit Hippotades*] Suscipit Ulyssem Æolus Hippotæ filius. *Hippotades dat pro munere ventos*] Δῶκε δέ μοι δείρας ἀσκὸν βοὸς ἐννεώροιο· Ἔνθα δὲ βυκτάων ἀνέμων κατέδησε κέλευθα. Ulysses ipse apud Hom. Odyss. K. vs. 19. Illum vero utrem, dum Ulysses dormit, socii solverunt: causam reddit Ovid. Metam. XIV. 'Invidia socios, prædæque cupidine victos, Esse ratos aurum, demsisse ligamina ventis.'

16 *Utilis aura*] Sic in Metam. XIII. 'Utilibus ventis, æstuque secundo.' Ἐπαύρεσθαι ἀνέμοιο ἐσθλὸς ἑταῖρος. Πληγσίστιος. Eurip. et Homer.

17 *Bene cantantes puellas*] Sirenes bene canentes, quas tres fuisse legimus, Parthenopen, Leucosiam, et Lygiam, habitasseque Siciliam circa Pelorum. Fuere autem Sirenes filiæ Acheloi et Calliopes, sive Terpsichores. Hæ quidem cantu mortales allectos in mare deturbabant. Ulysses vero, Circes usus consilio, cera aures sociorum obturavit. Ipse vero alligatus malo, ne cogeretur in mare desilire, illarum cantus audivit impune.

18 *Nec degustanti*] Ulysses tempestate delatus ad Lotophagos, in Africam agitur: socios exploratum mittit, qui gustata loto, nec quicquam renunciare, nec redire cupiebant: cibi enim suavitate allecti, suorum vivebant obliti; quos Ulysses invitos ad naves reduxit.

21 *Nec tu contuleris urbem Læstrygonis unquam*] Postquam Poëta commemoravit breviter Ulyssis incommoda, nunc illa cum suis comparat, ut ex hujusmodi comparatione majora sua esse probet quam Ulyssis. Fuere autem Læstrygones populi in extremo Italiæ, Siciliam versus, efferis moribus; ad hos igitur pervenit Ulysses: misitque Macareum cum duobus sociis ad Antiphaten: qui vix cum altero fuga vitam servavit. *Urbes Læstrygonis*] *Læstrygonos* Combianus: et *urbem* meliores plerique; ut Met. XIV. 'Inde Lami veterem Læstrygonis, inquit, in urbem Venimus.' Homero quoque non nisi unicum oppidum est Odyss. K. 81. quod vocat Λάμου αἰπὺ πτολίεθρον, Τηλέπυλον Λαιστρυγονίην. *Heins.*

22 *Gentibus*] Populis Scythiam et oram Ponticam tenentibus, quos per Istrum designat. *Obit*] Circuit, transit. *Obliqua obit*] Aqua Danubii non recto, sed flexuoso cursu labenti per populos Scythiæ.

23 *Sævum Phyacen*] Immanem illum regem Scytharum.

24 *Quota pars*] Rara vel nulla pars. Ut sit sensus: Qui Cyclops solet esse rara vel nulla pars timoris præ illo quem infert rex Scythiæ Phyax. *Mer.* *Qui quota terroris pars*] Non ad Cyclopem, ut Merula exponit; sed ad eum de quo modo dictum est, Phyacem referendum: quasi dicat Poëta, Etiam ab hoc multum terroris sibi objici, propter incursiones videlicet. *Micyl.*

26 *Heniochæ nautis*] Fuere autem Heniochi populi in ora maris Euxini, in Colchica regione montosa et importuosa: latrociniis maritimis vixere. Per 'rates' ergo 'Heniochas' designat Poëta piratas Heniochorum populorum, a quibus se fortunis exutum innuit; aut captum fortasse, sed pecunia redemptum, ut statim dicemus.

28 *Ter licet epotet*] *Epotum* idem Vaticanus; et placet. *Ore*, pro *illa*, Moreti codex. *Heins.*

29 *Qui quanquam dextra regione*] Qui Achæi, quamvis magis infestent dextrum littus Pontici maris, non tamen relinquunt intactam oram Tomitanam.

31 *Spicula tecta venenis*] Tincta cum

plerisque scriptis. *Heins.*

39 *Plaustri præbentia formam sidera*] Septentriones dicit.

41 *Hic oritur Boreas*] In hac regione septentrionali Boreas nascitur, et flare incipit vehementius. *Oraque domesticus huic est*] Et est propinquus huic regioni, quam ego incolo.

43 *At Notus adverso tepidus qui spirat ab axe*] *Tepidum qui spirat* rectius complures ex scriptis. Avienus descriptione orbis, 'Vel qua lene Notus spirat, qua perstrepit Eurus.' Nihil magis obvium hoc loquendi modo apud scriptores. Multi potissimum in eo Ausonius et Claudianus. Paulinus carmine Sapphico ad Nicetam Episcopum, 'Ast ubi paulum via proferetur, Det precor mites tibi Christus motus, Et leve spiret sine nube siccis Aura Calabris.' Ita vetustissimus codex Vossianus. Mox idem Paulinus, 'Lene sic sude tenuatus aër.' *Heins.*

45 *Adde quod hic clauso*] Scribit Macrobius, aquam marinam nunquam gelu contrahi. Sed in illis regionibus plurimum est fluviorum et paludum in ipsa maria influentium. Superficies maris, cui dulces aquæ innatant, congelascit. *Clauso Ponto*] Mari Euxino circumquaque littoribus septo, nec ullum alium meatum habenti nisi Propontidem.

46 *Vim perdit suam*] Non est amarum, immo dulce, et congelatur contra maris naturam. Vid. Gellium libro decimo sexto, capite octavo.

47 *Huc Lycus Influit*] Lycus fluvius labitur in hoc mare Ponticum, et ideo congelatur. Est autem Lycus, fluvius Armeniæ. Strabo, Multi, inquit, amnes sunt in Armenia, sed clarissimi Phasis et Lycus, in mare Ponticum exeuntes. *Huc Sagaris*] In ora Pontica post Bosphori fauces et Rhesum amnem, portumque Calpas, est Sagaris fluvius, ortus in Phrygia. *Hypanisque*] Hypanis, fluvius est Scythiæ ex magna palude profluens, ut docet Herodotus. *Crateque*] Cratem fluvium ad oram Ponticam fluere, hic innuit Ovidius. Ego nihil compertum habeo. *Peniusque Hypanusque Orateque*] *Peniosque* codex Petri Servii. *Hypanisque* etiam scribendum ex libris antiquis, qui notissimus est fluvius. Pro *Oratesque* veteres plerique *Crateque;* nonnulli *Careque* vel *Caleque:* unde recte vir summus Isaacus Vossius reponendum esse me monuit, *Caleque.* Κάλης enim fluvius est hujus tractus Eustathio Scholiis in Periegeten. Κάλης est Thucydidi lib. IV. Λάμαχος ἐν τῇ Ἡρακλεώτιδι ὁρμίσας ἐς τὸν Κάλητα ποταμόν: ubi describit Lamachi classem impetu fluvii amissam. Valer. Flaccus lib. IV. 'Quas Tanais, flavusque Cales, Hypanisque, Melasque Addat opes;' sic puto castigandum: nam *Lyces* nullus est fluvius; nisi malis *Tyras*, cujus et noster hic meminit. Nam Maserius Valerii interpres notat *Tyres* esse in nonnullis codicibus. *Heins.*

48 *Halys*] Halys fluvius est decurrens a radicibus Tauri per Cataoniam Cappadociamque, ut scribit Plinius.

49 *Parthenius*] Parthenius fluvius est Paphlagonum, Carambi promontorio proximus, ut scribit Plinius: caditque in Pontum. 'Rapacem' autem appellat, propter ejus cursum, qui omnia rapit et aufert.

50 *Et nullo tardior amne Tyras*] Tyras Scythiæ amnis est, in oram Ponti sinistram defluens, qui oppido nomen imposuit. Meminit Plinius lib. IV.

51 *Et tu fœminea Thermodon*] Thermodon fluvius est, qui a monte Armenio dilabitur, atque inde usque ad Amazones celeri cursu proripitur. Unde hic Poëta Thermodonta dicit a turba fœminea, hoc est, ab Amazonibus, cognitum fuisse: qua illæ juxta eum fluvium habitabant.

52 *Et quondam Graiis Phasi petite viris*] Phasis ingens fluvius est, qui Colchidem illabitur, ortumque ex

Armenia ducit. *Graiis viris*] Argonautas intelligit. Lege Apollonium.

53 *Cumque Borysthenio*] Borysthenes, fluvius, secundum Istrum omnium maximus, pascua præbens amœnissima, idem ad potandum suavissimus. *Liquidissimus Dyraspes*] Clarissimus seu limpidissimus ille fluvius, cujus tamen nullam apud auctores mentionem invenio, præterquam hic apud Ovidium.

54 *Melanthus*] Melanthus fluvius est in Pontum labens.

55 *Quique duas terras*] Tanaim designat: qui vasta palude profluens, in aliam vastiorem diffunditur, nomine Mæotim. *Asiam Cadmique sororem*] Exponit quæ sint hæ duæ terræ quas Tanais separat.

56 *Inter utramque*] Inter Europam et Asiam, quas ipse Tanais dividit, ut diximus.

59 *Adulterat undas*] Corrumpit et mutat maris naturam.

63 *Unda dulcis*] Aqua fluvialis. *Leviorque marina est*] Causam assignat, quare aqua dulcis innatet aquæ marinæ; quia illa levior est.

64 *Quæ proprium mixto de sale pondus habent*] Quæ aqua marina habet gravedinem illam propriam ab ipso mari, mixto tamen aquis illis dulcibus.

65 *Cur sint narrata Pedoni*] Cur hæc Albinovano Pedoni.

67 *Detinui, dicam, curas tempusque fefelli*] *Detinui, dicam, tempus, curasque fefelli* ex libro Feschii et quinque aliis. Sic Met. II. ' Detinuit sermone diem.' Auctor Pervigilii Veneris, ' Detinenda tota nox et pervigilanda canticis :' quæ ibi vera est scriptura. Manilius lib. V. ' Ille dabit cantus inter convivia dulces, Mulcebitque sono Bacchum, noctesque tenebit,' pro detinebit; frustra magnus Scaliger *tenebris* reponit. Sic ' diem extrahere' apud Cæsarem lib. I. de bello civili, et Valer. Maximum lib. II. 2. ' Eximere dicendo diem' A. Gellio. *Heins.*

69 *Dum scripsimus*] *Scribimus* meliores. *Heins.*

71 *At tu, non dubito*] Nunc ad Pedonem vertit sermonem, qui Thesei gesta carmine complectebatur.

72 *Materiæ titulos tuæ*] Virtutes et fidem erga amicos tui Thesei, de quo tractat. Is enim Pirithoum dicitur mira benevolentia complexus fuisse. *Quin tueare tuæ*] Cur non defendis illum imitando, exhibendo te mihi amico fidum?

77 *Est tamen imitabile quiddam*] Est tamen aliquid in quo Theseum imitari possumus.

78 *Inque fide Theseus quilibet esse potest*] Et unusquisque in amore, et fide amicis præstanda, potest Theseum imitari, et esse idem quod ipse fuit Pirithoo, pro quo Theseus pugnavit contra Centauros.

79 *Non tibi sunt hostes*] Nolo, inquit, pro me pugnes, quemadmodum Theseus pro Pirithoo.

80 *Vix illi pervius*] Rectius *ulli* in nonnullis. *Heins.* *Vix ulli pervius Isthmos erat*] Vix Isthmon Corinthiacum quisquam adire poterat. Designat autem Scynim, vel Scyronem, latronem sævissimum. Duo autem Isthmi celebres memorantur: unus Achaicus, in quo fuit Corinthus, quem hic Ovidius prius minime pervium fuisse dicit; alter vero Isthmus est Thracius.

EPIST. XI. GALLIONI.

8 *Cœlesti cuspide*] Divino ictu. *Mer.* *Cuspidem* ergo vocat Cæsaris adversus se iram. *Pont.*

10 *Tua damna*] Uxoris tuæ obitus, qui tibi damnum attulit.

12 *Verba doctorum*] Dicto scriptorum et philosophorum, rationes ostendentium, homines non debere prosequi mortuos lacrymis.

15 *Dum tua*] Epistola. *Dum littora nostra recurrens*] I. e. ad littora nostra. Sic Virg. v. 'Dii, quibus imperium pelagi, quorum æquora curro.'

16 *Annus abit*] Sic dicimus, 'it' vel 'abit dies.' 'Sol abit,' Plaut. Mercat. v. 2.

18 *Dum petit æger opem*] *Et petit* plerique veteres. *Heins.*

20 *Intempestive qui monet illa movet*] *Qui movet illa novat* libri potiores: quidam etiam *monet illa novat.* Scribe, *Intempestive qui fovet illa, novat.* 'Fovere vulnera,' ut supra hac ipsa Elegia, 'Tu quoque enim (memini) cœlesti cuspide facta Fovisti lacrymis vulnera nostra tuis:' et sic passim alibi. 'Novare' etiam 'vulnera' usitatum Nostro. Remed. Amor. 'vulnusque novatum Scinditur.' Metam. XII. 'Semicremoque novat repetitum stipite vulnus.' Trist. II. 'Nam tanti non sum, renovem ut tua vulnera, Cæsar.' *Idem.* *Qui movet illa*] Qui vulnera obducta, et dolorem jam pene oblivioni traditum revocat, et ad animum in memoriam redigit intempestive consolando.

21 *Atque utinam verum tibi venerit omen*] Atque utinam verum tibi augurium afferam, nunciando hæc quæ subjungit Poëta.

22 *Conjugio novo*] Altera ducta uxore.

EPIST. XII. TUTICANO.

2 *Nominis conditione tui*] Forte tui nominis: quod non potest in versu poni syllabis repugnantibus, ut statim subdit.

5 *Fortunaque nominis obstat*] *Naturaque* præstat cum Scaligeri codice: *obstant* etiam Regius. Et mox *findere*, pro *scindere*, cum uno Vatic. et *incipiatque sequens*, pro *minor*, cum Combiano: et *moratur* cum plerisque, pro *moretur*. Heins.

7 *In geminos versus*] In duos versus: ponendo in calce hexametri partem nominis tui priorem, scilicet *Tuti*: et alteram in principio pentametri, scilicet *Canus*. *Ita scindere nomen*] Ita nomen tuum diffindere.

9 *Qua syllaba parte moretur*] Ea parte, qua syllaba producatur.

10 *Arctius appellem*] Strictius et brevius nominem, ponendo syllabam brevem, quæ natura produci debet.

13 *Aut ut ducatur*] *Aut producatur* veteres majori ex parte. *Heins.*

18 *Meus ager*] Meum ingenium. *Reddet ager*] *Reddet amor* multi ve-

terunt: utrumque bene. *Heins.*

23 *Tu bonus hortator*] Ad virtutes capessendas.

24 *Tenera manu*] Juvenili moderamine. *Fræna novella*] Tyrocinium et lubricum ætatis pullulantis.

26 *Sæpe tibi facta litura est*] Sæpe etiam tu expunxisti in tuis scriptis aliqua.

27 *Dignum Mæoniis Phæacida*] *Dignam* ex scriptis nonnullis: et *Pierides tuæ*, pro *Deæ*, ex Moreti libro. *Heins.*

28 *Quum Pierides perdocuere Deæ*] Delesti, inquit, et tu quædam meo admonitu in Phæacide tua, quæ erat digna propter sublimitatem comparari versibus Homeri, et scribi in iisdem chartis, in quibus scripsit Homerus opus suum; ex quo magna est Tuticani laus, cujus carmina Homericis carminibus paria fuisse dicit. *Micyll.*

32 *Invicto clausa adamante putem*] Libri nonnulli veteres *invito* et *invecto adamante*: unde fuit cum *inducto adamante* censerem esse reponendum, ea significatione, qua lib. XIV. Met. 'calidusque e corpore sanguis Inducto pallore fugit.' 'Inductis nubibus atra dies,' in Ibide: et 'inducta nube dies premitur,' Trist. I. 8. 'inductum æquor harenis,' Metam. XI. 'inductum cornibus aurum,' Metam. VII. quæ illic vera lectio: et lib. VIII. 'inducta condi præcordia terra.' Vide plura notis ad Metam. IV. 408. Lib. IX. 'Contegat inductus morientia lumina cortex.' Epist. VII. 'Uror, ut inducto ceratæ sulfure tædæ.' Nunc tamen vulgatam scripturam non esse mutandam opinor: ut alluserit Noster ad Græcam originem adamantis. *Heins.*

38 *Hic cumulus*] Magnus cumulus ad miserias meas accederet, si te amicum perderem. *Pont.*

43 *Nisi dicere vix est*] Difficile est exponere.

48 *Cum re consilium fugit*] 'Ut spes nulla reliqua in te siet tibi: simul consilium cum re amisti.' Οὗτος δ' ἀνὴρ ἄριστος, ὅστις ἐλπίσιν Πέποιθεν αἰεί, τὸ δ' ἀπορεῖν, ἀνδρὸς κακοῦ. Eurip. Her. Fur.

EPIST. XIII. CARO.

2 *Qui quod es id vere*] *Quique quod es vere* nonnulli. *Heins.*

3 *Unde salutaris*] A quo salus ad te mittitur, de more scribentium, in principio hujus Epistolæ. *Color hic*] Color, chartæ attritæ, et squalentis attrectantium manibus, et ferentium hanc ipsam epistolam e longinquis regionibus.

5 *Non quia mirifica est*] Non quia hæc structura est laudabilis et mira. *Sed quod non publica certe*] Sed quod certe non est talis, ut dignam existimem, quæ in publicum prodire debeat.

8 *Quod sit opus videor*] Malim *Quid sit opus videar*. Heins. *Videor dicere posse*] Videor posse intelligere, qui stylum tuum et carminis structuram cognosco.

11 *Produnt auctorem vires*] Carminis tui sublimitas manifestat facile tuum scribendi genus. *Quas Hercule dignas Novimus*] Quas cognovimus esse dignas eo viro, cujus laudes et gesta describis.

15 *Et mea Musa potest*] Sicut tu cognosceris carminis magnitudine; ita et ego possum cognosci propria qualitate carminis, obnoxii multis vitiis.

16 *Quam pulchro Nireus*] Nireus Charopis filius fuit et Aglaies, ex Syme insula ad bellum Trojanum profectus. Quem omnium pulcherrimum fuisse scribit Homerus libro secundo Iliados.

17 *Si sunt vitiosa*] *Si sint* plerique. *Heins.*

18 *Quæ faciam pæne poëta Getes*] Quæ ego, quasi poëta barbarus, compono: nam lingua Getica nunc cœpi carmina componere.

19 *Getico sermone*] Lingua Scythica.

20 *Structa sunt*] Sunt composita. *Nostris modis*] Numeris quibus utimur in carminibus Latinis. *Barbara verba*] Verba Getica.

24 *Novitas nostra*] Nostrum novum scribendi genus: hoc genere sermonis. *Numine Dei*] Numine Cæsaris Augusti. *Mer.* *Adjuta est, &c.*] In hoc novo labore meo fuit mihi numen Cæsaris pro Apolline et Calliope. *Pont.*

25 *Patris Augusti*] Augusti Cæsaris, patris patriæ.

26 *Numen*] Animam Augusti Cæsaris defuncti.

27 *Esse parem virtute patri*] Docui etiam, virtute non inferiorem esse Tiberium patri Cæsari Augusto. *Qui fræna rogatus*] Qui Tiberius diu summam imperii recusavit, ut docet Tranquillus. *Fræna rogatus*] *Coactus* præstat cum codice Scaligeri. Suetonius de Tiberio, 'Tandem quasi coactus et querens miseram et onerosam imponi sibi servitutem, recepit imperium.' Adeatur etiam Tacitus Annalium primo. *Heins.*

29 *Esse pudicarum te Vestam, Livia, matrum*] Hoc est, quam matronæ omnes pudicæ instar Vestæ venerentur. Sic Junonem Liviam quoque vocavit lib. III. 1. Nihil ergo hoc loco est mutandum. *Idem.* *Pudicarum matrum*] Quemadmodum virginum Dea est Vesta, sic matronarum Dea est Livia.

31 *Esse duos juvenes*] Germanicum scilicet juniorem, filium Drusi privigni Augusti naturalem; et per adoptionem Tiberii quoque: et alterum, Drusum Tiberii filium naturalem. *Firma adjumenta parentis*] Firma præsidia Tiberii patris.

33 *Hæc*] Has laudes supradictas.

34 *Venit ad digitos meos*] Meis manibus tractata est recitando: vel, ubi perveni ad extremam paginam et finem.

35 *Et caput*] Quasi laudando opus illud, et affirmando id fore causam ut reduceretur in patriam Poëta: movere et caput et pharetras, quasi per pharetras et sagittas jurarent et affirmarent ita fore.

36 *Et longum murmur*] Et longus de hac re sermo.

45 *Germanicus*] Germanicus junior filius Tiberii per adoptionem. *Latiis catenis*] Italicis, quibus captivi ligabantur.

46 *Materiam vestris præbeat ingeniis*] Alii *nostris*: *afferat* etiam plerique; puto *offerat*: certe 'præbe' mox sequitur: *adferat* etiam codex Scaligeri. Vide Notas ad Epist. XX. 194. *Heins.*

47 *Sic valeant pueri*] Sic sint incolumes pueri Germanici: intelligit autem Neronem, Drusum, et Caium Cæsarem. *Votum commune deorum*] *Deorum* multi veteres. Forte *suorum*? sic apud Virgil. 'O decus omne tuis.' *Heins.*

48 *Quos formandos datos*] Quibus pueris tuæ disciplinæ commissis, magna laus accessit tibi.

49 *Præbe monumenta saluti*] *Momenta* repone cum uno Vaticano: et sic ex conjectura Scaliger. Adi Notas Metam. XI. 285. *Heins.* *Momenta*] Hoc est, nostram salutem pro viribus curandam suscipe.

30 *Quæ*] Scilicet salus. *Nisi mutato loco*] Nisi transferar in exilium mitius, et magis propinquum Italiæ.

EPIST. XIV. TUTICANO.

4 *Nil me præterea*] Repone *Nil te* ex tribus scriptis. *Heins.*

5 *Ultima vota*] Supremum desiderium meum.

9 *In medias Syrtes*] *Mediam Syrtin* tres antiqui. *Heins.*

13 *Gramina*] Herbas inutiles.

16 *Publica mota*] *Parta* unus Vatic. *Heins.* *Ira publica*] Omnium Tomitarum indignatio.

20 *Tela quæ nocuere*] Carmina et ingenium.

21 *Divertor*] *Devertor* ex scriptis. *Heins.*

25 *Excutiat*] Inquirat. *Nostri monumenta laboris*] Versus nostros.

26 *De vobis*] De hominibus Tomitanis.

27 *Et incursus omni de parte timendos*] Et hostilem impetum, cui obnoxia est undique Tomitana civitas, quæ Getarum prædæ obnoxia est.

30 *Vestrum solum*] Vestram hanc regionem sterilem, et frigori ac bellis obnoxiam.

31 *Esset perpetuo sua quam vitabilis Ascra*] Versus suspectus. *Heins.* *Esset perpetuo sua quam vitabilis Ascra*] Si quidem Hesiodus Ascram civitatem et patriam culpavit, non tamen eorum cives succensuere.

32 *Agricolæ senis*] Senis Hesiodi, qui de agricultura scripsit.

33 *Terra in illa*] In Ascra civitate.

35 *Quis patriam*] Qui apud Homerum Ithacam patriam sæpe asperam sterilemque vocat.

36 *Indice dicta loci est*] *Nota* excerpta Scaligeri et sex alii; rectius: soli etiam duo: cum 'loca' versu proximo repetatur. *Heins.*

37 *Non loca, sed mores*] Docet Ovidius, Scepsium poëtam olim taxasse vitia Romanorum, et non loca, quod magis odiosum fuit: non tamen ille ob eam causam damno aliquo affectus fuit. Alii non poëtam sed Philosophum fuisse asserunt. Vide Plin. libro trigesimo quarto, cap. 7. *Scriptis amaris*] Carminis acerbitate, et satyrica reprehensione.

38 *Sextius Ausonios*] *Septius*, *Sepsius*, *Sepicus*, *Sepius*, et similia, libri veteres. Scribendum *Scepsius*; ut Scaliger etiam vidit et Bersmannus. Metrodorum Scepsium intelligit, qui μισορωμαῖος dictus est. *Heins.* *Actaque Roma rea est*] Et Roma ab eo accusata fuit.

40 *Auctori suo*] Ipsi Scepsio, qui ea composuit. *Fera lingua*] Lingua poëtæ feri, tam acriter invehendo in Romanos.

41 *At malus interpres*] At ille qui male interpretatur mea carmina damnantia situm et regionem Tomitanam. *Populi mihi concitat iram*] In odium et indignationem populi Tomitani me adducit.

42 *In novum crimen*] Non enim solitus fui unquam carmine quenquam offendere.

45 *Illyrica pice*] Pice quæ in Illyria nascebatur: eratque nigerrima et laudatissima.

46 *Non mordenda mihi erat*] Non erat a me reprehendenda. *Turba fidelis*] Tomitani cives, qui me amant.

47 *Molliter excepta*] Placide et benigne suscepta. *Mea sors*] Meum infortunium et relegatio.

48 *Graios*] Hoc est, non esse barbaros, sed Græcos, et mores Græcorum servare, unde oriundi sunt. Illi enim Tomon condidere.

49 *Gens mea Peligni*] Non potuisset, inquit, me regio et patria mea lenius accipere, quam fecere Tomitæ.

54 *Exceptis si qui munera legis habent*] Exceptis illis qui legibus consecuti sunt immunitatem: quæ dabatur his, qui Olympia vicissent; et qui aliquod egregium facinus pro patria fecissent. Dicit ergo hic Ovidius nullis legibus aut meritis se a Tomitanis civibus assecutum fuisse immunitatem: quæ nemini concessa fuerat in ea urbe, nisi his.

55 *Sacrata corona*] Corona ex hedera Baccho sacra, qua Poëtæ elegi coronabantur.

56 *Publicus quam favor*] Quam coronam favor omnium civium Tomitanorum.

57 *Latonæ*] Matri Apollinis et Dianæ. *Delia tellus*] Delos insula, quæ est in mari Ægeo, Apollinis ac Dianæ nativitate cantatissima, Poëtarum testimonio: ubi Latona eos peperit Pythone serpente liberata, ut fabulantur Poëtæ.

58 *Erranti tutum quæ*] Cum Juno Latonam gravidam cognosceret, immisso contra illam Pythone serpente, per omnem terram prosecuta est. Quæ tandem cum ad littora maris pervenisset, a sorore suscepta fuit, canente Ovidio lib. sexto Metam. 'Errantem accepit tunc cum levis insula nabat:' hoc est, Delos, quæ alio nomine *Ortygia* dicitur. *Erranti*] De Latonæ erroribus Hymnos Homeri et Callimachi vide. *Tutum locum*] Locum tutum ad pariendum. *Quæ una*] Quæ insula ex omnibus terris.

59 *Tam mihi cara Tomus*] Alii *Tomes;* Combii, Farnesii, Twisdenii, et unus Mediceus, *Tomis;* recte: monitum Notis Trist. III. 9. 33. *Heins.* *Tam mihi chara domus*] Tam mihi est grata sedes et domicilium, quod est mihi in urbe Tomitana.

EPIST. XV. SEXTO POMPEIO.

2 *Requirat agam*] *Requiret* alii. Lege *requirit* ex duobus: superiora id exigunt. *Heins.*

3 *Cæsaribus*] Augusto defuncto, et liberis, qui etiam Cæsares dicebantur. *Sexto debere salutem*] Cæsaribus, inquit, vitam debeo. At Sexto Pompeio salutem debeo, quia opibus et favore suo illum sustentavit in Pontica regione: erat enim potentissimus.

4 *A superis*] Post Deos Cæsares. *Hic*] Iste Sextus Pompeius.

6 *A meritis ejus*] A beneficiis ipsius Pompeii.

9 *Tmolia terra racemos*] *Gnosia* multi veteres; sed frustra: hinc 'vineta Timoli' Metam. VI. et XI. *Heins.* *Tmolia terra racemos*] Tmolus mons est, ut Strabo docet, Mæoniæ, quæ postea Lydia appellata fuit. Virgilius: 'Nonne vides croceos ut Tmolus odores.' Ovid. in Metam. 'Deseruere sui Nymphæ vineta Timoli.'

Quibus auctoritatibus patet etiam montem Tmolum vino ac croco abundasse.

10 *Quot Sicyon baccas*] Quot olivas Sicyon civitas fert. Fuit autem Sicyon oppidum Achaiæ. Sic Maro: 'teritur Sicyonia bacca tapetis.'

11 *Testere licet*] Licet in testimonium adducas hæc quæ scribo. *Signate Quirites*] O cives Romani, subscribite vos tanquam testes ejus quod dicam: vel sigillum vestrum imprimite, quemadmodum si testamentum aliquod signaretis.

12 *Non opus est legum viribus*] Non, inquit, est opus confugere ad legum præsidia, et litem contestari. *Ipse loquor*] Ipse sponte confiteor hoc quod sequitur.

13 *Inter opes paternas*] Inter tuos census tibi a patre relictos. *Et me rem parvam pone*] Etiam me annumerabis, licet sim res parva et modica.

16 *Quam domus Augusto continuata foro*] Quantum etiam domus est tua, quam habes conjunctam foro Augusti Cæsaris.

17 *Quam tua rus oculis*] Ordo est: quam, pro quantum, Campania appositive, rus gratum oculis domini est tua. Per 'Campaniam' autem intelligimus rus aliquod, quod habebat Pompeius in Campania: fortasse intellexit per 'Trinacriam,' rus, aut oppidum aliquod Siciliæ ejusdem Pompeii: similiter per 'terram Philippi,' rus in Macedonia. *Oculis domini*] Oculis tuis.

18 *Quæque relicta*] Et quantum ea sunt sibi a majoribus tuis relicta.

19 *Tam tuus, &c.*] Tam ego Ovidius sum numerandus in tuo ære et censu. *Cujus te*] Cujus tui Sexti Pompeii mœsto dono: nam tuo munere et precibus vivo; quia te agente Augustus me non interfecit, sed tantum in exilium Ponticum misit. Hoc autem beneficium Poëta triste munus appellat, propterea quod in re tristi et mœsta beneficium est assecutus.

20 *Non potes*] Non potes dicere te nihil possidere in Pontica regione, cum aliquid habeas habendo me.

21 *Ut detur amicius arvum*] *Et detur* meliores. *Heins.*

25 *Decernere*] *Discernere* multi; et recte. *Heins.*

26 *Sis argumentum*] Hoc est, Dubium est, utrum majus auxilium mihi rebusque meis sis, an majus judicium certiorque probatio ac fides erroris mei: hoc est, quod errore, non scelere peccarim, &c. *Micyl.*

35 *Effectus habitura est gratia*] Favor tuus est apud Cæsarem impetraturus quod volo.

38 *Et mea me tellus*] Præ me feram, et dicam et testabor hic apud barbaros, me tuum esse, obligatum scilicet tibi meritis maximis et innumerabilibus. *Pont.*

42 *Et ære magis*] Micyllus legit, ut sit dictum ἐλλειπτικῶς, pro, Norit me magis tuum esse, quam si per æs ac libram emptus sim. Cæterum de emptione quæ per æs ac libram fiebat, Boëthius in Topica Ciceronis meminit. *Micyl.*

EPIST. XVI. AD INVIDUM.

5 *Cum foret et Marsus*] Domitius Marsus poëta clarus extitit Horatii ævo. *Magnique Rabirius oris*] C. Rabirius nobilis poëta fuit, quem Fabius in eorum poëtarum numero ponit, qui Epici appellantur: et quia in ejus

36 *Quam ortus*] *Quem* ex quatuor scriptis. *Heins.*

38 *Vesper et ortus erit*] *Erunt* cum Jureti libro et quinque aut sex aliis. *Idem.*

43 *Pax erit hæc nobis, &c.*] Non dissimile illud Flacci Epod. IV. 'Lupis et agnis quanta sortito obtigit, Tecum mihi discordia est.' *Dessel.*

45 *Cœpto*] Cœptum versum simpliciter intellige, quo cœpit hæc scribere in Ibin; hoc est, Elegiaco.

46 *Hoc pede*] Nam metro iambico maledicta scribuntur.

48 *Velitis*] Velites levis armaturæ et expediti. Vide Turneb. 48. Advers. lib. XIV. cap. 11. *Dom.*

54 *Tincta Lycambeo sanguine*] Nota iambica mordacitas. Archilochum primum iambis usum volunt: ut Horat. de Arte poët. 'Archilochum proprio rabies armavit Iambo,' &c. Lycamben enim socerum suum, a quo minus desponsatæ filiæ nuptiis frui posset, virulentis et maledicentissimis poëmatis ad laqueos adegit. *Dessel.*

55 *Battiades*] Callimachus quia υἱὸς Βάττου καὶ Μεσάτμας, ut est in Suida. Alii a Batto rege, Cyrenes conditore, ita vocatum volunt, et Cyrenenses omnes Battiades dictos. *Ibin*] Apollonium Rhodium. *Inimicum*] Nam cum fuisset discipulus Callimachi, multa, quæ a præceptore acceperat, pro suis ostentabat. *Dom.* *Devovet Ibin*] Non solum propter impuritatem et spurcitiem ipsius significandam, Ibin dici puto; sed et quia Ægyptius esset patria, cujus terræ hæc avis quasi peculiaris: utroque autem modo per contemptum, et contumeliose. *Micyll.*

62 *Tu quoque*] Quemadmodum Apollonius Rhodius. *Dom.*

65 *Hæc tibi natali*] Priusquam Naso Deos invocando sibi conciliet, Ibin monet, ut natali suo, calendisque Januariis, has imprecationes a quovis legi, sibique pro faustis imprecationibus recitari curet; quæ scil. iis diebus pronunciatæ, certiorem perniciem portendant. Veteres enim, quicquid ominis mali, temporibus illis auditum fuisset, dirum nescio quod exitium minari credebant. Contra dies illos, si nihil infausti contigisset, faustissimos censebant. *Salvag.*

68 *Inter diversos polos*] Arcticum et antarcticum. Divi erant duodecim, qui cum Jove dicebantur tenere cœlum, et majorum gentium Dii vocabantur; quos et Consentes appellabant, qui a consilio Jovis erant; ita dicti, quod consentirent in eo quod gerendum esset: Jupiter, Juno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana, Venus, Mars, Mercurius, Liber, Neptunus, Apollo: ii tantum nectare utebantur.

76 *Netis opus*] Perperam scripti codices *nectis.* Sic apud Corippum Africanum de veste mortuali Justinianorum cum in veteri codice, ex quo scriptor ille prodiit, legeretur, 'Justinianorum series ubi tota laborum Necto auro insignita fuit:' reposuit Demsterus *Nexo;* perperam: cum *neto auro* debuisset: 'nere aurum,' ut apud Martialem, 'Et totam Phryxi Julia nebit ovem.' *Heins.*

77 *Quique*] Invocat Stygem paludem; cujus filia Victoria, cum in bello Giganteo opem tulerit Jovi, meruit ut matris nomen jusjurandum esset Deorum: quod qui fallebat, novem diebus carebat nectare. Virgil. 'Dii, cujus jurare timent, et fallere numen.'

79 *Vittatis*] Ligatis tanquam vittis: nam vittarum loco tribuunt anguibus contortis revinctum caput. *Dom.*

81 *Vos quoque plebs*] Dii minorum gentium, quos et plebeios appellat. *Fauni*] Dii sylvestres. *Laresque*] Dii domestici et patrii. Ii compita servant. Inde Compitalia festa, et dies attributi Laribus, quibus in compitis sacrificabatur.

82 *Semideumque genus*] Hierocles

in Carm. Pythag. vs. 1. hoc ita illustrat: Πρῶτον ἀθανάτους θεοὺς ὁ παρὼν λόγος ἐσήμηνε· τὸ δὲ μέσον, Ἥρωας ἀγαυούς· καὶ τὸ ἔσχατον δαίμονας καταχθονίους· propter virtutes enim in Deos referebantur. Hic autem Poëta minorum gentium Deos appellat Semideos.

89 *Sed ille*] *Illa* ex melioribus. *Heins.*

90 *Pasiphaës generi*] Theseum innuit, ob ductam Ariadnam, Minois et Pasiphaës filiam. Sensus est, Tam rata ac certa mea sint vota et verba, quam Thesei, quibus Hippolyto filio dira vovit. Vide Argum. Epist. IV. *Dessel.*

91 *Pœnas*] Octo pœnarum genera in legibus Cicero tradit: damnum, ignominiam, servitutem, vincula, verbera, talionem, exilium, et mortem. *Zar.*

93 *Neve minus noceant*] In carmine quo aliquis devovebat, necesse erat proprium nomen exprimere, alioquin preces erant inanes. Hac de causa Romani nomen urbis Latinum extare noluerunt, ne ab hoste devoveri posset. Vide Plin. lib. III. 5. et lib. XXVIII. 2. Macrob. lib. III. 9.

98 *Ore favete*] Εὐφημεῖτε, bona verba dicite. Juven. 'Linguis animisque favete.' Æneid. v. 'Ore favete omnes.' Alii, pro silete. Vide Lævin. Torrent. in Horat. Od. III. *Dessel.*

102 *Et nigræ vestes*] Nam sacra infernalia peragebantur indutis sacerdotibus veste nigra, quæ umbrarum similitudinem repræsentabat.

103 *Ferales vittas*] Cæruleas, seu atras. Turneb. lib. XIV. 4. *Dessel.*

105 *Pompa parata*] Redi ad Nott. Varr. in Art. I. 147.

110 *Sidera clara*] *Cuncta* præstat reponi cum tribus scriptis: nam 'clarus sol' præcesserat paulo ante. *Heins.*

119 *Dignusque puteris*] *Putare* meliores. *Idem.*

122 *Fortunæ facies invidiosa tuæ*] *Ærumnæ* scripti plurimi cum Jureti libro. *Idem.*

127 *Eveniunt*] Omni in re agenda observabant majores signa, quæ a numinibus darentur: ut aut his confirmati rem inchoatam perficerent, aut perterriti desisterent. Inchoato igitur devotionis carmine, fingit Poëta Deos signa dedisse, quibus portendebant ejus imprecationem fore ratam.

128 *Et a læva mœsta*] Cœli parte sinistra: ab ea enim Romanis prospera auguria. Graiis et Barbaris ea meliora erant, quæ a dextra cœli dabantur. Vide Cic. de Divinat. II. Quæ essent aves mali ominis, Plinius docet in decimo. *Zar.* *Mœsta volavit avis*] *Sonavit* Jureti liber et sex alii. *Heins.*

134 *Auferet illa dies, quæ mihi sera venit*] Jureti codex, *Quodlibet amittam vindice morte mei.* Superiori versu, pro *sæpe*, malim etiam *sæve:* et mox *vanescere*, pro *evanescere.* Idem.

137 *Pugnabunt jaculis dum Thraces, Iazyges arcu*] *Arcu dum Thraces, Iazyges hasta* plerique veteres. *Heins.*

140 *Dum Tyberis liquidas Thuscus habebit aquas*] *Flavas aquas* unus Vaticanus; recte: id enim perpetuum Tyberi est epitheton; neque aliter Maffei liber, quo usus est Ciofanus. Dixi Met. lib. XIV. 447. *Idem.*

142 *Arma dabo*] Scribe *dabit;* mora nimirum: Bononiensis *dabunt.* Idem.

146 *Insequar et vultus ossea forma tuos*] *Ossea larva* codex Dionysii Salvagnii Boëssii; quomodo Seneca Epist. XXIV. 'Larvarum habitum nudis ossibus cohærentium' dixit. *Idem.*

147 *Quod nollem*] *Nolim* scripti quatuor. *Idem.*

148 *Morte solutus*] Definitionem Platonis exprimit, qui scribit mortem esse solutionem animæ a corpore: ὁ θάνατος λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ

σάμαρος.

161 *Peregrinæ volucres*] Vultures habebantur aves peregrinæ, quasi ex alieno orbe venientes. Unde et bellis civilibus venerunt aves nunquam antea visæ, specie paulo infra columbas, quas appellabant Betrientes.

161 *Verbera sæva*] *Verbera torta* primæ editiones et tres scripti; recte. Tibullus I. Eleg. 6. 'nec acrem Flammam, nec demens verbera torta timet.' Eleg. 9. 'intorto verbere terga seca.' Seneca Thyeste, 'Quid ora terres verbere, et tortos ferox Minaris angues?' Et Medea, 'anguis excusso sonat Tortus flagello.' Val. Flaccus lib. VIII. 'Inde, velut torto furiarum erecta flagello, Prosilit.' *Heins.*

165 *Nec tibi continget*] *Contingent* nonnulli. *Heins.* *Nec tibi continget, &c.*] Acerbissimum id veteribus visum, si sepulturæ honore carerent. Hinc est, quod exilium suum deprecetur Naso Trist. lib. III. 3. 'Depositum nec me qui fleat, ullus erit?' Optabant enim prisci illi sepeliri se, morientibus oculos claudi, ab amicis lugeri. *Dessel.*

167 *Infixusque tuis ossibus uncus erit*] Puto *faucibus*. Gutturi enim infigebantur unci: qua de re dictum nonnihil Amor. lib. I. 6. 26. *Heins.*

172 *Avidi canes*] *Avidæ* Moreti et Servii codices. Sic sæpe Noster. Vide Pont. II. 2. 40. *Idem.*

176 *Quasque tenet*] *Tenent* idem Servii codex et prima editio. *Idem.*

181 *Poma pater Pelopis*] Tantalus dignatus Deorum mensa, Jovis mystica protulit mortalibus. Unde apud inferos esse meruit sitiens in aquis ori allabentibus: 'Quærit aquas in aquis, et poma fugacia captat Tantalus: hoc illi garrula lingua dedit.' *Zar.*

184 *Visceraque assidue*] *Assiduæ avi* scribe cum libris antiquis. *Heins.*

187 *Tartareis anguibus*] *Anguibus* Jureti codex et multi veteres. *Heins.*

190 *Æacus in pœnas*] Hic, Minos, et Rhadamanthus, Jovis et Europæ filii, apud inferos judices sunt. *Zar.*

191 *Veterum tormenta virorum*] *Reorum* esse scribendum monui Fast. V. 622. Seneca, Hercule Furente, de Minoë ac Rhadamanto, 'Et qui fronte nimis crimina tetrica Quærunt, ac veteres excutiunt reos.' Idem Agamemnone, 'Reputemus omnes, quos ob infandas manus Quæsitor urna Gnosius versat reos.' Claudianus lib. II. in Rufinum de Rhadamanto, 'Tum quoque, dum lites Stygiique negotia versat Dura fori, veteresque reos ex ordine quærit, Rufinum procul ecce notat.' *Heins.*

192 *Manibus antiquis*] *Omnibus* Jureti codex et multi alii. Forte *Sontibus antiquis*. Idem.

196 *Pascet aves*] *Avem* duo veteres; et recte. *Idem.*

199 *In Ida*] *Ab Ida* duo veteres. *Idem.*

200 *Ut si quis carpat frondes in Ida*] Ida sylva in Creta, ut et in Phrygia: in hac proceritas arborum et copia in admiratione est. *Libyco de mare*] Mare Libycum, idem Africanum dictum est, protenditur in Ægyptium usque pelagus. *Libyco de mare*] Prisce, pro de mari. Caris. lib. I. *Dessel.*

202 *Terra Cilissa crocos*] Circa Corycium Ciliciæ montem crocum optimum habetur, inter cætera electissimum: ibi Corycos oppidum est et specus. Crocum autem adolescentem fuisse, Poëtarum fabulæ ostendunt, in florem sui nominis transmutatum.

204 *Athos*] Mons altissimus Macedoniæ.

207 *Tot tibi væ misero venient*] *Veniant* scripti. *Heins.*

214 *Lunaque non apto*] Hoc est, nullo aspectu bono horoscopum sive signum ascendens respexerunt. Significat autem Sol, vitæ atque anni constitutionem; luna autem corporis: qui si nulla bona radiatione cum as-

cendente signo comparantur, ipsum quoque natum infœliciorem, minusque durabilem futurum, Astrologorum dogmata tradunt. *Micyl.*

215 *Nec satis utiliter*] Mercurii sidus dicit admodum humano generi nocivum si in Ariete fuerit, in Geminis, in Cancro, in Sagittario, ac in Capricorno.

217 *Splendentia Martis*] Planetam pessimum: bella, interneciones, et litigia amat: et quando alicujus præest nativitati, malum significat, nisi aspectum cum Jove aut Venere habuerit. Vide Joh. Bapt. Pium Annotat. poster. cap. 42. *Zar.*

221 *Hæc est*] Dies erant atri omnes post Idus et Nonas, qui postriduani dicebantur. Iidem dies dicuntur Allienses, quoniam ob infelicem pugnam ad Alliam sint constituti. *Allia*] Flumen quindecim millibus passuum ab urbe distans, bustis Romanis nobilis, deleto prope ad internecionem exercitu. Vide Flor. lib. I. 13. *Dom.* Ea enim fuit veterum superstitio ut, eos dies, quibus cladem aliquam accepissent, pro nefastis ac inauspicatis haberent, illosque ἀποφράδας Græci vocabant. *Salvagnius.* *Fasti*] Libri dies festos continentes, redacti in volumen a Cn. Flavio, scriba Appii Cæci, tanta gratia apud plebem, cum eos edidisset, ut creatus sit ædilis Curulis, præteritis duobus filiis consulum, nam ante libros illos ab eo editos, cogebatur plebs rationem dierum quærere a principibus civitatis: auctor Plinius. *Dom.* *Hæc est in Fastis*] *Hæc est*, pro, Eadem dies est in Fastis Alliensis, et quæ Ibin in lucem protulit: ut significet, postriduana atque atra die natum. *Micyl.*

223 *Impuræ matris ab alvo*] *Impura* scripti. *Heins.*

224 *Cinyphiam humum*] Cur ait Poëta Ibin natum esse in Cinyphia terra, quæ est in Libya? an ob hircos Cinyphios, qui fœtidi sunt? ut ostendat eum male olere; nam qui male olent, dicuntur hircosi. An quoniam feræ monstruosæ ibi nascebantur, convenientibus diversis animalibus ad eundem fontem ob penuriam aquarum in Libya, et ibi diversissimis mistis? Unde proverbium illud susceptum est, Africam semper novi aliquid afferre.

225 *Bubo*] Acherontis filius et Orphnes nymphæ, conversus in avem ex Ascalapho ob accusationem Proserpinæ: avis funebris est.

226 *Graves*] Querulos.

227 *Protinus Eumenides lavere palustribus undis*] Τὸ *unda* proximo versu sequitur, ut hic ferri vix possit. Scribe, *Eumenides lavere palustribus ulvis*: et adi Notas Met. XIV. 103. *Heins.*

233 *Ebibit inde suæ rabiem*] *Perbibit* plerique veteres. Mihi tamen distichon hoc suspectum est, ut supra vs. 24. jam sum testatus. *Idem.*

235 *Ferrugine*] Colore noctis. Sic Poëta Metam. XV. 'Cærulus et vultum ferrugine Lucifer atra Sparsus erat.' Sic Virgil. VI. Charontis cymbam vocat ferrugineam.

239 *Viridi de stipite*] Nam faces virides infœlices sunt propter fumum.

240 *Usque sub ora*] Forte *usta*, vel *atra*: nam codices Constantii Fanensis *atque*. Heins.

243 *Lacrymas tibi movimus istas*] *Vovimus* unus Vatic. et Medic. bene; quomodo et Constantius in suis invenerat, ut et *cadant* versu proximo; quod ex nostris nonnulli confirmant. *Idem.*

245 *Dixerat; et Clotho*] *At Clotho* ex duobus scriptis. *Idem.*

246 *Infesta stamina pulla manu*] *Infausta* recte Sarravianus, et Constantii codices. *Idem.*

247 *Sua præsagia diceret horæ*] *Sua ore* scripti, sed perperam. Mox *canat*, pro *canet*, scribe. *Idem.*

249 *Tua vulnera*] *Funera* duo veteres: et *vota* mox, pro *verba*, unus Patav.

252 *Experiere*] *Experiare* meliores. Malim enim *Quo experiare*, pro *Quæ*. Idem.

255 *Pæantius Herculis*] Philoctetes, Pæantis filius ex Melibœa urbe: compulsus ab Hercule jurare corporis sui reliquias non indicaturum, ab ipso pro munere sagittas felle hydræ intinctas accepit, sine quibus Troja capi non poterat. *Zar.*

257 *Nec levius doleas, quam qui bibit ubera cervæ*] Telephus, ἀπὸ τῆς θηλῆς καὶ τοῦ ἐλάφου, filius Herculis et Auges filiæ Alei, inter virgulta inventus est, nutritus a cerva, donatus a pastoribus Corytho Thessaliæ regi. Dum ex oraculo didicisset, matrem fugientem paternam iram, vel potius emissam a patre ob stuprum cum Hercule, pervenisse in Mysiam, eo se contulit: ubi a Teuthrante rege et Auge ducta est uxor, et Telephus, factus filius successor regni, vulneratus est ab Achille. *Dom.*

258 *Armatusque tulit vulnus inerme potens*] *Vulgus* nonnulli. Versus mendosus. *In arma potens* Constantius. Scribe, *Armatusque tulit vulnus, inermis opem;* vel, *Armatique*, quod jam alii viderunt. *Heins.* *Armatique tulit vulnus, inermis opem*] Ut sit sensus: Qui vulnus ab armato, id est, hoste Achille accepit, quod postea ejusdem illius reconciliati auxilio et ope curatum fuit.

259 *Quique ab equo præceps in Aleis decidit arvis*] Ita viri eruditi restituerunt, cum in scriptis majori ex parte libris legeretur, *aliena in decidit arva;* vel *aliena incidit arva.* Repone in *Aleia decidit arva:* nam Græcis ἀλήϊα πεδία sunt, et πεδίον ἀλήϊον. Plinio lib. v. 27. 'campi Aleii.' Homerus Iliad. Z. de Bellerophonte, Ἤτοι ὁ κὰπ πεδίον τὸ Ἀλήϊον οἶος ἀλᾶτο, Ὃν θυμὸν κατέδων, πάτον ἀνθρώπων ἀλεείνων. Quæ Cicero sic vertit, 'Qui miser in campis mœrens errabat Aleis, Ipse suum cor edens, hominum vestigia vitans:' ubi alienis etiam ante Berneldum legebatur; quomodo et apud Hyginum etiamnum circumfertur, cum scribendum sit, 'Chimæram super Pegasum sedens interfecit, et decidisse dicitur in campos Aleios: unde etiam coxas fregisse dicitur:' non *coxas ejecisse.* Tzetzes Chiliad. IV. Βελλεροφόντης ἤρθη δὲ πρὸς οὐρανὸν Πηγάσῳ, Ὕστερον τὸ Ἀλήϊον τυφλὸν εἶχε τὸν ἄνδρα· ubi ridicule τὸ ἀλήϊον ἀνοπίως vertunt. Idem Chiliad. VII. de eodem Bellerophonte, Τυφλὸς δὲ εἰς τὸ Ἀλήϊον ἀλᾶται Κιλικίας. Et mox, Περί γε τὸ Ἀλήϊον, τόπον τῆς Κιλικίας, Διέτριβε μονούμενος ἔν γε ταῖς ἐρημίαις. Periegetes, Κεῖθι δὲ καὶ πεδίον τὸ Ἀλήϊον: et Rufus Festus in descriptione orbis, 'Hic cespes late producit Aleius arva.' Quo loco uterque Bellerophontis etiam meminerunt. *Heins.* *In Aleis decidit arvis*] *Aleis* legendum est, non, ut quidam codices habent, *Alienis.* Alludit autem Poëta ad versus Homeri, qui de Bellerophonte leguntur Iliad. VI. *Micyl.* *Aleis decidit arvis*] Ἀλήϊον πεδίον vocant Græci campum, in quo post casum suum corpore fracto ac debilitato erravit Bellerophon. *Zar.*

261 *Id quod*] Phœnix filius Amyntoris fuit, filii Cercaphi, quem Ormenius genuit. Hic, cum haberet rem cum pellice patris, ut auctor est Homerus, delatione novercæ accusatus aufugit, venitque ad Peleum Achillis patrem.

263 *Nec plus*] Œdipus, incesta matre et patris nece infamis, ob sceleris conscientiam cæcatus est, regebaturque cæcus ab Ismena filia.

265 *Qualis*] Tiresias, sumtus judex a Junone et Jove, virine an mulieris libido major esset, sententiam tulit in Junonem, a qua oculis est privatus: sed Jupiter consolatus est ejus calamitatem honore; nam dedit divinandi artem: hic prædixit Thebarum interitum. Daphne ejus filia, quæ postea

dicta est Sibylla, vaticinandi arte edocta, multa scripsit responsa: unde Homerus poëma ornavit. *Dom.* *Qualis erat postquam, &c.*] Traditur et alia causa, cur visu privatus fuerit Tiresias: videlicet quod Palladem lavantem nudam aspexisset. *Micyl.*

267 *Qualis et ipse*] Phineus Arcadiæ rex: qui, ducta Cleopatra uxore, Orytham et Crambin ex ea filios habuit. Superinducta noverca, suasu ejusdem liberos excæcavit: unde et ipsi a Diis iratis eruti oculi, et dapibus non poterat vesci, cum Harpyæ admotæ mensis eas fœdarent. Zetus et Calais Boreæ filii insecuti sunt aves ad Plotas usque insulas, quæ postea dictæ sunt Strophades; eumque tanto supplicio liberarunt. Quo beneficio devinctus canit apud Apollonium Rhodium, monens Argonautas, ut inter Cyaneas petras columbam sequantur, quam Dii mitterent.

268 *Palladiæ*] Argo navis Palladia dicta est, quoniam facta est cura Palladis.

269 *Quique oculis*] Polymnestor rex Thraciæ, veteri amicitia conjunctus cum Priamo, imminente bello Græcorum, Polydorum Priami filium a parentibus sibi demandatum hospitio suscepit. Sed ruentibus Trojanis, auri, quod Polydorus attulerat, aviditate captus, contempto hospitii jure, Polydorum obtruncat. Quod cum Hecuba mater percepisset, dissimulans se ignorare, Polymnestorem rogavit, ut accepto thesauro, quem indicaret, filium redderet. Is secutus mulieris fidem, adductus in secretum, ab Hecuba et ancillis oculis privatur. *Dom.*

271 *Pastor ut Ætnæus*] Polyphemus inter Cyclopes Siculos Homeri carmine celeberrimus, oculum amisit, adusto stipite effossum ab Ulysse, cum absumptis quinque sociis Ulyssis, vino obrutus jaceret.

272 *Telemus Eurymedes*] *Eurymides* dictum Met. XIII. 771. *Heins.* *Telemus*] Vates, qui prædixit Polyphemo aliquando futurum, ut ei oculus effoderetur ab Ulysse.

273 *Ut duo Phinidæ*] Crambis et Orythus, duo Phinei filii ex Cleopatra, vim intulerunt Idæ, quam Phineus superinduxerat, filiam Dardani Scytharum regis: qua de causa excæcati a patre sunt.

274 *Thamyræ*] Filius Philammonis et Argiopes Nymphæ, et a Lino Musicam edoctus. Dicitur ab Homero Thamyris aptus ad lyram et carmen: ut scribit Diodorus, claruit musica; adeo ut ex Œchalia Peloponnesi veniens, Musas, quibus occurrit, in certamen provocaverit; a quibus excæcatus est. *Demodocique*] Duo cantores sunt apud Homerum: Phemius in convivio procorum, Demodocus in convivio Alcinoi: cujus musicam laudat Homerus. Hunc cæcum valde Musa dilexit, dedit bonumque malumque: oculis quidem privavit, sed cantum dedit suavissimum.

277 *Nec tibi sit*] Ceyx Alcyones conjunx, cum ad oraculum navigasset, facto naufragio submersus est: cujus rei dolore Alcyone in avem conversa est sui nominis. Vide Ovid. Metam. lib. XI. *Dom.*

278 *Frater, &c.*] Dædalion Ceycis frater filiam habuit, nomine Chionem, formosissimam, quam Apollo et Mercurius compressere, et nati sunt gemelli: Apollini Philamon, qui musica claruit, patrem imitatus; Autolycus autem Mercurio, fur nobilis. Suam præferre Chione formam Dianæ ausa est, a qua est sagittis interempta. Cujus in rogum pater Dædalion præ dolore se voluit immittere: at prohibitus, in Parnassum montem abiit. Unde cum se præcipitem dedisset, in volucrem ab Apolline est mutatus.

280 *Semeles est miserata soror*] Cadmo Thebarum conditori ex Harmonia, Veneris et Martis filia, filiæ fuere Agave, Autonoë, Ino, et Semele, et Polydorus. Athamanti Æoli filio

Thebarum regi Ino nupsit, quæ Clearchum genuit et Melicertam, qui Junonis odio haud diu vixere.

283 *Vel quæ qui redimi*] Attilius Regulus, qui captus patribus suasit, ne captivorum permutatio fieret: maluitque ad paratum supplicium reverti, quam vivere inutilis civis patriæ. Quo supplicio sit affectus, non satis constituunt Annales. *Dem.*

284 *A duce Punico*] *Cinyphio* Constantii codex: quomodo Noster Metam. xv. 'Cinyphium Jubam' dixit. *Heins.*

286 *Cui nihil Hercæi*] Priamus, desperata salute sua et suorum, confugit ad aram Jovis Hercæi, quæ in media regia erat, ubi a Pyrrho obtruncatus est: nihil enim profuit numen Jovis. *Dem.*

287 *Utque dedit saltus*] Plutarchus memorat divinatricem quandam, Aglaonicem nomine, Egemonis Thessali filiam, quum in Ossa monte Lunæ coitus observaret, in judicio convictam, a mulierculis, existimantibus ab ea Lunam cælo deduci, gravissimis affectam suppliciis, et ex Ossa præcipitatam. *Dessel.* *E summa Thessalus Ossa*] *De summo* quatuor scripti et primæ editiones: sic Met. x. *Œtam* bis masculino genere dixit, ut in optimis est codicibus: et tum τὸ *monte* subintelligitur. Sic Othrys apud Græcos fœminini generis est, masculini apud Romanos. *Heins.*

289 *Aut velut Euryali*] Hæmon filium habuit Thessalum, Thessaliæ regem, qui ab Euryalo advena (nam erat Corcyræus) ex Ossa monte præcipitatus est. Ea cæde cum purgari non posset Euryalus, deditum Stygiæ paludi caput, furialibus anguibus dicitur absumptus.

291 *Minoia*] Minos ob injuriam acceptam a Dædalo, labyrintho fabricato, eum classe persecutus est ad Cocalum regem Siciliæ, ad quem confugerat: multisque præclaris operibus editis, illius gratiam sibi comparaverat. Cum primum Minos classem appulit in Siciliam, hostiliterque agrum popularetur, Cocalus ad colloquium eum provocavit, proposita spe dedendi Dædali. Tamdiu autem jussit eum in thermis clausum expectare, quoad vaporibus calidarum aquarum est extinctus. Exanimum corpus reddidit sociis, affirmans eum casu lapsum in aquas calidas mortuum esse.

293 *Utque parum mitis*] Scribe *miti*; et refer ad τὸ *sanguine*. Heins. *Inqune Prometheus*] Prometheus, a Vulcano religatus in Caucaso monte, pascit aquilam: quoniam et olim Deos deceperit, et ignem surripuerit de cælo.

295 *Aut velut Etracides*] Etracides cum Clebam puerum Dori filium in deliciis haberet, eique tribueret omnia, ab eo occisus est. Nam puer in militarem ardorem excitatus, necato domino, exercitum contraxit, lateque evagatus condidit Cumam Phryconitidem. *Dem.* *Magno ter ab Hercule quintus*] Qui quintus Hercules vocatus est, post ter magnum illum Herculem, cujus ingentia facta Theseus est æmulatus.

297 *Aut ut, &c.*] Philippus Amyntæ filius, Macedonum rex, ab oraculo acceperat, ut quadrigas evitaret: nam erat ab eis in fatis ut occideretur. Non tamen fati periculum effugere potuit. Stuprato etenim Pausania ab Attalo Philippi sororio, apud quem sæpissime Pausanias conquestus est, rex autem hoc protrahendo parvi fecit; Pausanias inimici Attali injuriam in ipsum judicem vertit, quem gladio, in quo quadrigæ erant, interfecit. *Zar.*

301 *Achæi*] Intellige Andromachi filium, qui cum universam cis Taurum Asiam imperio suo regeret, a Bolide et Cambylo proditus, et ad regem Antiochum adductus, crudelissimo supplicio interiit, ut Polyb. lib. VIII. pag. 528. describit. Et vult Naso

Achæum non ipso in Pactolo suspensum, sed juxta eum, atque illo quasi arbitro et inspectante. *Salvagnius.*

302 *Qui miser aurifera triste pependit aqua*] *Teste pependit* ex scriptis potioribus. *Heins.*

303 *Aut ut Achilliden*] Alii *Achilliden.* Scribe *Achillida*, hoc est Pyrrhi Neoptolemi. *Idem.* *Aut ut Achilliden*] Pyrrhus materno genere ab Achille oriundus, paterno ab Hercule, cum adversus Antigonum Argos obsideret, anus e tecto spectans filium prodeuntem in aciem, et periculo commota, utraque manu tegulam demisit, qua exanimatus est Pyrrhus, ut Plutarchus et Cornelius scribunt. *Dom.*

305 *Nec tua quam Pyrrhi*] De Pyrrho Neoptolemo intelligendum Achillis filio, cujus ossa per fines Ambraciæ sparsa esse, narrat Hyginus, fab. 123. *Mic.*

306 *Ambracias*] Ambracia, teste Livio, urbs in Epiro est, aspero subjecta tumulo, dudum Pyrrhi regia fuit.

307 *Nataque ut Æacidæ*] Ut in veteri legimus commentario, Laodamia, sive Periboea, Pyrrhi filia fuit: quæ cum in templum Cereris Ambraciæ confugisset, inimicorum telis est interfecta. Intelligunt nonnulli Heracliam, Hieronis filiam ex Achillis genere, quæ in templo Cereris una cum duabus filiabus a populo Syracusano telis confossa cecidit.

308 *Non licet*] Vid. Justin. lib. XXVIII. *Zar.*

309 *Utque nepos dicti, &c.*] Mihi Pyrrhus designari videtur, qui tertius est ab eo, cujus res in Italia gestæ memorantur. Hic enim magni Pyrrhi nepos fuit. Deinde Olympias mater ejus, vel avia, ut nonnulli volunt, Tigridem puellam Leucadiam, ejus concubinam, φαρμάκοις ἀνέκτεινεν, veneno sustulit, inquit Athenæus lib. XIII. p. 579. Edition. Casaub. ut suspicer, Pyrrhum una cum Tigride amica sublatum esse. *Salvag.*

310 *Cantharidum succos*] Cantharis vermis viridis: vide Plin. lib. XXIX. 4. et Dioscorid. lib. VI. *Val. Andr.*

311 *Aut pia te caeso*] Leucon, ut vetustissimus docet interpres, ex Persicis regibus Spartacum fratrem occidit, regno inde potiri sperans, cum et rem haberet cum ipsius fratris uxore. Non tamen votum valuit consequi: nam in palude Sabedana Leuconem mulier interfecit, quare pia est judicata. Dicunt nonnulli, Oxilochi regis Ponti uxorem hanc fuisse, non Spartaci.

313 *Carissima corpora*] *Pignora* Sarrav. placet: et *Quam finem*, pro *Quem*, idem; ut Met. XIII. ex veterrimo codice Florentino, 'Hanc ego, me Cyclops nulla cum fine petebat.' Adeantur quæ notamus ad Amores libro II. 12. *Heins.*

315 *Utque Jovis Libyci*] Cambyses, cujus meminerunt Herodotus et Trogus, cum studio evagandi Ægyptum peteret, misit qui popularentur templum locupletissimum Jovis Ammonis: qui omnes ira numinis arenarum cumulis obruti sunt. *Dom.*

317 *Utque necatorum Darei*] De Ocho aliqui dictum volunt, qui Dareus est dictus: cujus historiam Valerius Max. lib. II. vel lib. IX. 2. de Crud.

318 *Sic tua succendens devoret ora cinis*] *Subsidens* plerique veteres: nonnulli etiam *ossa*: sic 'subsidit in ignes Ilium' Virgilio: et Noster Met. XIII. 'Ilion ardebat, nec adhuc consederat ignis.' *Heins.*

319 *Aut ut olivifera*] Neocles (vel Nicocles) Thuscus ex Sicyone pulsus, omnibus vitæ præsidiis destitutus, fame et frigore mortem obiit. *Zar.*

321 *Aut ut Acharnides*] *Atarnites* in melioribus; quod Turnebo in Adversariis probatum est. *Heins.* *Atarnites*] Et de Hermia intellige, Atarnæ rege sive tyranno, ut recte Turneb. Advers. lib. IX. 26. Addit e Diodoro

lib. xvi. Turnebus, Hermiam, quia a Persarum rege defecerat, circumventum ab Hectore duce regis Persarum, et in potestatem redactum. At quod Ovidius ait, 'insutum pelle juvenci,' id de Hermia qui scriberet adhuc non vidi. *Val. Andr.*

323 *Inque tuo thalamo*] In secundo Officiorum docet Cicero, Alexandrum Pheræum uxorem Theben admodum dilexisse: tamen ex epulis ad eam in cubiculum cum se conferebat, Barbarum districto gladio jubebat anteire: deque stipatoribus suis præmittebat, qui muliebres arculas perscrutarentur. Non tamen eum fefellit opinio: nam ab uxore propter pellicatus suspicionem est interfectus.

325 *Quæque putas fides*] Thiodamantis filius fuit Alebas, qui Larissæ in Thessalia dominatum habuit. Satellites, civium timore, Alebas ad custodiam habebat, quos fidos sibi existimabat. At ab ipsis postea est interfectus. Vide Alciatum Parerg. lib. vi. 21.

327 *Utque Milo*] *Milon* Juret. Sarrav. et duo alii. *Heins.* *Utque Milo*] Milones plures fuisse constat: quorum quidam Pisam Elidos tenuit, qui Pisanos cruciatibus afficiebat. Tandem in Alpheum fluvium Pisam profluentem demersus a Pisanis est, si vetustissimo credimus interpreti. Sunt autem Pisæ juxta Alpheum sitæ, ubi ludi Olympii celebrabantur. Forte legendum hic: *utque ille sub quo;* et intelligendum de Pantaleone. Pausan. pag. 240. 242. *Sanct.*

327 *Quæque in Adimantum*] Adimantus Phyletiæ rex, Ponto conjunctæ, sive (ut alii volunt) Thessaliæ, Deorum contemptor, Diis sacrificare neglexit, se ipsis majorem prædicans; quare a Jove fulmine ictus interiit. Pausanias, Corinthiacis, multa scitu dignissima de Phliasiis prodidit.

331 *Aut ut Amastriacis*] Amastris urbs est in peninsula, habens portus ex utraque parte, quam condidit Amastris Oxyartis filia, uxor Dionysii tyranni Heracliensis. Hic Dionysius Lenæus dictus est: qui expulsus a Mithridate, aufugit in Ἀχιλλέως δρόμον, in locum, quem cursum Achillis appellant, ubi a suis desertus, periit omni destitutus ope. *Dom.*

333. *Utque vel Eurydamas*] Mos diu apud Thessalos fuit, ut interficientium corpora circa occisorum sepulchra traherentur, ut Eurydamantis exemplo constat, qui circa Thrasylli (quem interfecerat) tumulum a Simo Thrasylli fratre tractus est, auctore in Iliad. xxii. Porphyrio.

335 *Et qui*] Hector. *Dom.*

337 *Utque novum passa est genus Hippomeneia lethi*] *Hippomeneida* nonnulli veteres. Scribe, *Utque novum passa genus Hippomeneide lethi:* ad Limones adulterum enim hoc distichon est referendum; de Limone acturus est infra vs. 459. Et versu proximo forte scribendum, *Tractus Erechthea humo;* nam veteres *Tractus et Actæa.* Heinsius. *Hippomeneia*] Hippomenes Athenarum princeps fuit, cujus filia in adulterio deprehensa est a patre ob scelus juncta equo: qui conclusus cum alimentis careret, dentes in puellam conjecit. Adulter vero per regionem Atticam ab equis tractus est. *Dom.*

341 *Viscera sic aliquis, &c.*] Locrenses intelligit, qui post eversam Trojam, in patriam redeuntes, ob unius Ajacis noxam, in Eubœæ promontoriis misere naufragio perierunt; ut Virg. Æneid. i. refert: quod et Ajacis ipsius interitus disticho proximo indicat. *Salvagn.* *Scopulis tua figat*] *Scopulus* sex scripti. *Heins.*

343 *Utque ferox periit*] Imprecatur laniationem corporis, qualis Ajaci Oilei contigit naufrago. 'Scribunt hoc factum fuisse, quoniam Cassandram in templo Palladis violaverat; quare indignata Pallas, ipsum circa Caphareum promontorium, fulmine

interfecit, navesque dissipavit.

345 *Mens quoque*] Imprecatur furorem mentis, qualis contigit Marsyæ, qui tibia inventa modulatione adeo est elatus, ut Phœbum in certamen provocaverit: in quo superatus pellem amisit, pependitque ex platano. Parrhasius et Micyllus hoc de Ajace Telamonio intelligi volunt: sed contra mentem Salvagnii, qui priorem expositionem probat.

346 *Unum qui toto corpore vulnus habet*] Cui erat Juret. qui erat duo alii; recte. Met. VI. de Marsya, 'Nec quicquam nisi vulnus erat.' Libro XV. de Hippolyto, 'unumque erat omnia vulnus.' *Heins.*

347 *Utque Dryantiadæ Rhodopeia regna tenenti*] Lycurgum Dryantis filium intellige, qui Liberum de regno fugavit: quem cum negaret Deum esse, vinumque bibisset, et ebrius matrem suam violare voluisset, tunc vites excidere est conatus: qui, insania a Libero objecta, uxorem suam et filium interfecit; ipsumque Lycurgum Liber pantheris objecit in Rhodope, qui mons est Thraciæ, cujus imperium habuit. Hic traditur unum pedem sibi pro vitibus excidisse. Atque hunc μονοκρήπιδα Græci quoque vocarunt, utpote altero pede cæso sive læso. *Micyl.* *Dryantiadæ*] *Dryantides* meliores. *Heins.*

349 *Ut fuit*] Hercules Œtæus dictus est ab Œta monte, in quo arsit: vel ob tunicam venenatam, missam a Deianira, ut fabulæ ferunt. Ovid. Metam. IX. *Generoque draconum*] Athamas in furorem versus est, ira Junonis. Gener fuit Cadmi et Harmoniæ: qui in Illyricum profecti, in dracones versi sunt: unde gener draconum dictus est.

350 *Tisamenique patri*] De Oreste intellige, qui ex Hermione Tisamenum filium suscepit. *Dom.* *Callirhoësque viro*] Alcmæonem intelligit Ovidius, Amphiarai et Eriphyles filium, qui occisa matre in furorem versus fingitur. Consulto oraculo, in terram omnium recentissimam ire jussus est. Nactus itaque terram, qua Achelous in mare erumpit, filiam Acheloi Callirhoën uxorem habuit. Vide Apollodor. lib. III. *Val. Andr.*

351 *Nec tibi contingat, &c.*] Ægialeam intelligit, Diomedis uxorem. Cum enim Venus a Diomede vulnus accepisset, ejus uxorem tantæ libidinis impotentem reddidit, ut se passim Hippolyto et Cometi prostitueret; quorum furiosis amoribus adeo exagitabatur, ut ipsi Diomedi, Troja redeunti, necem molita sit, quam ad Junonis aram noctu confugiens vix evadere potuit. *Salvag.*

354 *Locris*] Hypermnestra Locrensis, cum fratris viri concubitum appeteret, clam nocturno tempore id assecuta, mane pudore affecta, ut scelus suum dissimularet, ancillam cum famulo necavit, quasi in ejus concubitu eos deprehendisset.

356 *Conjuge quam Talai*] Eriphyle Amphiarai uxor, Talai filia, latentem maritum ne ad bellum Thebanum iret, in quo per auguria prospexerat se periturum, prodidit corrupta monili, quod olim Venus possederat. Deprehensus maritus, et in bellum proficiscens, Alcmæoni filio mandavit, ut cum mortuus esset, mactaret tumulo suo Eriphylem matrem; quod factum est, sed postea insanus factus. *Tyndareique gener*] Agamemnon gener Tyndari (nam Clytæmnestra Tyndari filia fuit, ut scribit Pausan.) interfectus est ab uxore dolis Ægisthi. *Dom.*

359 *Byblidos*] Byblis, Mileti filia et Cyanes, Caunum fratrem impudice amavit; cujus concubitum cum assequi non posset, lacrymis liquata est in fontem. Ovid. Metam. IX. *Dom.* *Et Canaces*] Fuit Canace Æoli et Amphiteæ filia; cujus ardens amore Macareus frater eam violavit. Verum conceptus infans rem vulgavit. Æolus itaque filiæ ensem misit; quæ accepto ense flagitium a fratre illatum nece sua

ultá est. *Dousel.*

360 *Sit tibi fida soror*] *Nota* nonnulli; nam 'fida' mox sequitur. Superiori versu *sicut facit*, pro *facis*, scribendum cum Bononiensi codice et libris Constantii Fanensis. *Heins.*

361 *Filia si fuerit*] Pelopeia cum patre Thyeste inscio concubuit: ex quo nefario concubitu Ægisthus natus est; quem a matre, ut scelus tegeret, in sylvis expositum, a capris nutritum fabulantur: unde et illi nomen. Hic ætate grandior Atreum et Agamemnonem occidit. *Val. Andr.* *Pelopea Thyesti*] *Thyestæ* quatuor libri; recte: ut monui ad Epist. VIII. *Heins.*

362 *Nyctimene*] Cum patris concubitum esset assecuta, pudore in avem conversa sui nominis, luce non volat, solaque amat tenebras. Fabula est apud Ovidium in quarto Metamorph. *Dom.* *Myrrha suo patri*] Fuit Cynaræ Cypriorum regis filia Myrrha, quæ ut in Metam. X. inscio cum patre concubuit, a quo cognita parum abfuit quin occideretur, nam stricto gladio eam petiit: quæ in pedes se dedit, in Arabiam usque; ubi in Myrrham arborem dicitur mutata, et Adonem formosissimum edidisse, qui adeo a Venere creditur amatus. *Zar.*

364 *Quam Pterela*] Thebarum rex a Creonte necatus est, proditione Polydices filiæ. Ovid. Metam. VIII. *Tua, Nise, fuit*] Pandion Athenarum rex quatuor habuit filios, Nisum, Ægeum, Lycum, Pallantem. Nisus Megarensium rex obsessus a Minoë, proditione Scyllæ filiæ, quæ Minois amore capta est, crinem fatalem amisit, sicque interemptus est. Ovid. Metam. VIII. *Dom.* *Quam tua vel Pterela*] De Taphiorum rege ejusque filia Comæthone locum intellige, quæ Cephali amore capta, patriam patremque hostibus prodidit. *Val. Andr.*

365 *Infamem*] Tullia Tarquinii filia * carpentum per ora patris interfecti agi jussit, quo scelere loco nomen dedit. Nam vicus ille est dictus Sceleratus. *Dom.*

367 *Ut juvenes pereas*] His versibus Hippodamiæ proci tanguntur; quos Œnomaus, Elidis et Pisæ rex, curuli certamine victos interfici jussit. Cum enim Œnomaus ex oraculo percepisset, aliquando fore ut a genero conficeretur, omnibus artibus procos ab Hippodamiæ filiæ conjugio deterrere est conatus. Equis enim fisus, quos Aquilone velociores habebat, certamen curule proposuit, ea lege, ut qui victor exstitisset, Hippodamiæ nuptias obtineret, qui vero victus, temeritatis pœnas capite lueret; eoque pacto non paucos vita privavit; quorum deinde capita Pisæ foribus affigi imperabat, ut aliis fastidio terrorique forent: unde Naso eorum juvenum vultus 'fastidia' nuncupat. *Salvag.* *Projecta cadavera quorum Oraque Pisææ sustinuere fores*] Multi ex antiquis, *quorum fastigia vultus Olim Pisææ sustinuere fores;* recte, si cum Menteliano et Constantii codice *foris* reponas. Possit, pro *Olim* aut *Oraque*, etiam legi *Ossaque*. Heins.

369 *Ut qui perfusam*] Œnomaum dicit: qui, ut modo docuimus, tredecim procis interemptis, seipsum a Pelope victum interfecit. *Miserorum cæde procorum*] *Sæpe* Mentel. et quinque alii: miserorum procorum sanguine perfusam; ut Œnomaum intelligat. *Heins.*

371 *Proditor ut sævi*] Myrtilus, cum ab Hippodamia promissum præmium posceret, a Pelope est in mare præcipitatus, cui et nomen dedit: nam Myrtoum dicitur pelagus, estque inter Ionium et Ægeum. *Zar.*

373 *Ut qui velocem*] Atalanta, Schœnei filia.

374 *Dum facta est*] *Capta est* ex multis veterum. Noster Epistola Cydippes, 'Cydippen pomum, pomum Schœneida cepit.' In Priapeis Epigrammate XV. 'Qualibus Hippomenes cepit Schœneida pomis:' ut *rapuit Schœ-*

neide nunc minus bene legitur. *Heins.*

375 *Ut qui tecta*] Androgeo Minois filio Athenis interfecto, numinis ira sterilitas agrum Atticum invasit, qua liberari posse Athenienses didicerunt ex oraculo, si Minoën placarent: quod ut fieret, jactis sortibus, septem juvenes Athenienses singulis annis Minotauro mittebant, quem labyrinthi ambagibus clausum habebat Minos. Theseus voluit et ipse tanto se periculo exponere, quia inter cives rumor erat, ipsum malorum causa a periculis abesse; qui Ariadnæ auxilio victor domum rediit.

376 *Cæcæ domus*] Labyrinthus. *Zar.*

377 *Ut quorum*] Achilles in rogum Patrocli ardentem duodecim Trojanos fortissimos jugulatos conjecit, ut Homerus scribit, quatuor equos præterea, et duos canes, uncto prius cadavere pingui ovium et boum qui mactati sunt. *Dom.* *In altum rogum*] *Altos rogos* cum tribus scriptis. *Heins.*

379 *Victos ambagibus oris*] *Lusos* eleganter Politiani liber et duo alii; nisi *vinctos* mavis; ut ad Sphingos nomen alludat. *Idem.*

381 *Ut qui Bistoniæ*] Bistones populi sunt Thraciæ: unde Palladis simulachrum ad Lacedæmonios translatum est, apud quos impia lex, quam ξενηλασίαν appellarunt, est promulgata, ne alicui hospiti Spartæ commorari liceret. Spreta autem lege, Lemnii Spartam venere, quos in templo Palladis Spartani occidere: quo facinore pariter et impietate Deæ imago torva apparere creditur, ut vetus scribit interpres. *Zar.* *Bistoniæ*] Fortasse Naso Minervam Bistoniam appellat, quod illa præesset militiæ, cujus peritia Thraces maxime gloriantur: unde et στρατεία est dicta, et ἄρεια sive Martia. *Salvagn.*

382 *Versa Deæ est*] Plerique *tecta*; alii *torta* vel *torva*. Heins.

383 *Ut qui*] Diomedes Tyndam urbem Thraciæ tenuit, ut scribit Plinius, ubi equos feros, catenis devinctos æneis, corporibus humanis alebat. Eos Hercules sustulit, jussu Eurysthei: Eurystheus sacravit Junoni: eorum genus propagatum est usque ad Alex. Mag. si Diodor. credimus. *Dom.*

385 *Therodamanteos*] Therodamas, rex Scythiæ, sicut vetus docet interpres, timens ne per insidias occideretur, leones hominum sanguine alebat, quo magis sævirent: ut si casus postularet, ad crudelitatem paratos haberet. Hujus in I. de Ponto Ovid. meminit: 'Non tibi Therodamas crudusque vocabitur Atreus, Quisque suis,' &c. *Zar.*

390 *Ut Læstrygonias*] Antiphates Læstrygonum rex fuit, qui et unum ex Ulyssis sociis comedit, ac naves virosque mersit, præter unam, quæ Ulyssem vehebat; ut in XIV. Met. ab Ovid. docemur.

391 *Ut quos dux Pœnus*] Appianus Alexandrinus, in eo, qui 'Libycus' inscribitur, libro, ostendit Carthaginenses quandoque Acerranorum senatum per inducias fidentem puteis immersisse, atque saxis obruisse. Addit vetus interpres, Amilcarem tunc Pœnorum ducem fuisse. De hac puto Poëtam loqui crudelitate, licet alii aliter intelligant.

393 *Sex bis ut Icarides famulæ periere*] Odyss. X. 'Tum substrata procis famularia scorta necantur: Informi tremulum fune pependit onus.' Μὴ καθαρῷ θανάτῳ. Homer. d. l. vs. 462.

394 *Inque caput domini qui dabat arma procis*] Hæc omnia reperies in Odyss. X.

397 *Ut quos Antæi*] Nunc illorum imprecatur mortem, quos certamine Antæus interemit: multos enim externos eum occidisse, Diodorus est auctor.

398 *Lemnia turba dedit*] Lemnienses mulieres, cum Veneris sacra essent aversatæ, irata Dea eis tetrum immisit odorem. Cumque Lemnii viri in Thraces bellum agerent, tandem vic-

tores magnam pellicum turbam secum duxere; quam cum uxores ferre non possent injuriam, unanimes decreverunt viros occidere: quos, ut statuerant, ad unum interemere: pariter et Thraces mulieres, filiosque, metuentes, ne paternam ulciscerentur injuriam: non tamen tantæ immanitatis fuit Hypsipyle, quæ sola patri Thoanti pepercit, eumque servavit. *Zar.*

399 *Ut qui post longum*] *Post nonum* unus; sex alii *post annum*; tres *post annos*. Forte *post tanto*. Pont. III. 4. 'Vix bona post tanto quærenti verba subibant.' Virgil. III. Georg. 'Nunc quoque post tanto videat desertaque regna Pastorum, et longe saltus lateque vacantes.' Lucretius lib. v. 'Quidve novi potuit tanto post ante quietos Inlicere?' *Heins.* *Ut qui post*] Prasillus, ut alii codices habent, Thrasius vel Thrasyllus, Busiridem docuit immolare hospites, cum affirmasset nece humana pluvias impetrari posse a Jove. Primus occisus est, eandemque servavit crudelitatem Busiris in adventum usque Herculis, a quo domitus fuit. *Sacri iniqui*] In quo erat necanda victima. *Post longum*] Longam siccitatem.

402 *Ut qui terribiles*] Diomedem dicit, qui equos humanis pascebat corporibus: hunc Hercules suis equis tradidit edendum. *Zar.*

405 *Ut duo*] Nessus centaurus cum ad Evenum fluvium Deianiram violare vellet, uxorem Herculis, sagitta ab Hercule interemptus est. *Dom.*

406 *Dissimanique gener*] *Dexamenique* corrigendum, ut nonnulli codices; quod jam alii viderunt. Dexameni enim filiam sunt qui Deianiram, non Œnei, esse contendant. *Heins.* *Dexamenique gener*] Per quem Eurytionem centaurum intelligo, Ixionis ex nube filium, Nessi fratrem; qui et ipse occisus fertur vindice Hercule, eo quod Deianiram, sibi a Dexameno metu coacto desponsatam, petiisset. Leopard. Emendat. III. 4. Vide et Hyginum. *Val. Andr.*

408 *Urbe Coronides vidit ab ipse sua*] Hæc vera lectio, quam scripti codices agnoscunt. Adi Notas Epist. IX. 96. *Heins.* *Coronides*] Æsculapius, Coronidis ex Apolline filius. *Zar.*

409 *Ut Sciniș*] *Sinis* tam hic, quam Met. VII. et Epistola Phyllidis: Σίνις est apud Græcos. *Heins.* *Sinis*] Qui (ut scribit Diodorus) alligata corpora curvatis arboribus in altum emittebat unde curvabantur. *Dom.* *Et cum Polypemone*] Procrustes, Polypemonis filius, in eo loco terræ Atticæ quæ dicitur Cardalus, viatores inusitato supplicio sustollebat. In lectica namque eos ponebat: quod si longiores erant, parte supereminente amputabantur; si vero breviores, pedibus distendebantur. *Zar.*

410 *Quique homo*] De Minotauro intelligit, quem Theseus interfecit. *Dom.*

411 *Quique trabes pressas, &c.*] Pityocampten intelligit Poëta, qui ab eo nomen habuit, quod hospites a se certamine victos, diversis pinibus in terram curvatis alligabat, atque ita ligatos, iisdem arboribus, sursum iterum ac pariter emissis, lacerabat. Hic Isthmi angustias obsidebat, quare hic a Poëta dicitur, hujus et illius æquoris aquas, hoc est, Ionium et Ægeum mare aspexisse. Cæterum eundem hunc alii faciunt cum eo quem Sinim supra vocari diximus. Ovidius autem, diversos, Sinin et hunc, de quo hic dicitur, Pityocampten facere videtur: cum supra Sinin, suo ac proprio nomine; hic autem, eum qui arbores in terram curvatas, rursum in auras emisit, suppresso nomine posuerit.

412 *Æquoris aspiciens*] Forte *aspergens*, laceris nempe corporibus; vel *infestans*: num in multis veterum est *aspectans*, *asprectes*, et *expectans*. Heins.

413 *Quaque Ceres vidit*] Cercyonem Arcadem in palæstra Theseus juxta Eleusiniam Cererem superavit, ut

Plutarchus scribit, et ab Ovidio in octavo Metam. tangitur: 'Cercyonis letum vidit Cerealis Eleusis.' *Quaque Ceres vidit læto percuntia vultu*] Propter sublata latrocinia scilicet, quibus ille viam atque aditum ad Eleusinem, ubi Ceres præcipue colebatur, infestarat. *Micyl.*

419 *Qualis erat*] Irus Ithacensis mendicus, celebris carmine Homeri. Hic in mendicitatis objurgationem semper objicitur. 'Binominis' dicitur, quoniam Arneus olim est appellatus a matre: sed dictus Irus ab aliis, a loquacitate mendicandi.

420 *Quique tenent pontem, qui tibi major erit*] *Tenent* scripti magna ex parte; et recte: nam mendicos intelligit. Iidem codices, *quæ tibi major.* Scribe *quæ tibi pejor erit*, et ad fortunam refer. Frustra se exercuerunt magnus Turnebus aliique in hoc loco. *Heins.* *Quique tenent pontem*] Sic Martial. Epigr. x. 5. in maledicum: 'Pontes per urbis erret exul, et clivos, Interque raucos ultimus rogatores, Oret caninas panis improbi buccas.' Et Juvenalis Sat. v. egenos in pontibus considere solitos asserit. *Qui tibi major erit*] Turneb. Advers. lib. IX. 25. videbatur dicendum *qui te major erit:* sed significat, qui in tuis majoribus numerabitur: vel potius, qui judicio tuo, in majoribus numerabitur, et quem præ te magnum dices, quamvis aliis sit infimus et abjectissimus. *Dessel.*

421 *Filius ut Cereris*] Hunc omnes locum, meo quidem judicio, falso interpretantur, cum de Triptolemo aut Asterio intelligunt. Plutum enim intelligit: cujus in Theogonia Hesiodus hanc fabulam refert. Cum Jasio, in templo, quod fuit in Tripoli Cretæ civitate, Ceres concubuit: ex quibus Pluto natus est, qui *opulentia* interpretatur. Dives, quicunque hunc adibat, efficiebatur. Ideo nunc Poëta imprecatur mendicam in inimicum vitam: et quod si forte Plutum adiret, capit ut ab eo spernatur, cui et odio sit. *Zar.*

427 *Utque pater*] Erisichthon, succisa quercu, Dryadum precibus a Cerere irata tanta fame torquebatur, ut coactus sit vendere filiam, Dryopida, vel ut alii volunt, Mestram. Vendita modo pro virgine, modo pro aliis animantibus, patri alimenta diu subministravit: sed tandem coactus est miser morsu proprios artus lacerare.

428 *Conficiare*] *Destituare* nonnulli. *deficiare* codex Jureti bene. Vide Notas Epist. v. 150. *Heins.*

429 *Nec dapis humanæ*] Tydeus Œnei regis filius, vel, ut alii, Martis et Altheæ, in bello Thebano a Menalippo lethali vulnere percussus est. Moribundus Tydeus Menalippi caput ad se deferri jussit: quod Capaneus e vestigio in ipsius Tydei conspectum portavit: quo viso lætatus Tydeus cerebrum dentibus corrosit, ut Statius in octavo Thebaidos scribit. *Zar.*

431 *Aut aliquid*] Alludit ad fabulam Thyestæ et Atrei, a quorum mensa Sol dicitur avertisse currum. Vide Hygin. Fab. 88. et Tragœd. Senecæ Thyest.

434 *Tentabisque cibi fraude*] *Aliqua fraude* Juret. et tres alii: forte *dapis fraude;* quamquam hunc et proximum versum suspectos habeo. *Heins.*

436 *Tantalides*] Pelops filius Tantali, numinibus hospitio susceptis, a patre appositus est, experiente an Dii essent. Reliqui abstinuerunt: una Ceres humerum absumpsit, quem postea reddidit eburneum divinitas. *Tu Tereusque puer*] Ityn filium Terei designat, patri appositum. *Threiciusque puer*] *Tereique* multi veteres. Constantius *Tereos atque.* Lege *Tereidesque* cum Petaviano. *Heins.*

445 *Atque eques*] Dehiscente terra in urbe, aruspices responderunt, Postulionem manium Deum poscere virum fortissimum; qui nisi daretur, interitum urbis imminere. Curtius inventus est, qui armatus eum in lo-

cum se dejicit. Nomen datum est, ut Curtius lacus appellaretur. Vide Val. Max. l. v. 5. *Dom.*

451 *Et quibus exiguo est volucris*] Intellige eas imprecationes, quibus Apollonium Rhodium a Callimacho, sub Ibidis nomine, devotum esse diximus initio harum observationum. Ovidius enim planius describere non potuit Ibidis naturam, quam ventrem rostro purgare solitam prodiderunt. Plin. l. VIII. 32. Ælian. l. VI. 7. de hist. animal. *Salvagn.*

453 *Vulnera totque feras*] De Menœtio nonnulli intelligunt; quod falsum est. Nam loquitur de Osiride qui in 24. partes discerptus fuit a Typhone fratre: huic mortuo sacra instituta fuerunt ab uxore, in quibus piaculum est gladium esse. *Dom.*

455 *Attonitusque seces*] Mos erat, ut Cybeles sacerdotes virilia amputarent. Ejus rei causam hanc tradit Lactantius: Deum, inquit, mater amavit formosum adolescentem, et eundem cum pellice deprehensum, exectis virilibus, semivirum fecit: et nunc a Gallis sacerdotibus sacra ejus celebrantur. *Cybeleia mater*] Cybele a monte Phrygiæ nomen habet, in quo colebatur: alii ἀπὸ κυβιστᾷν τὴν κεφαλὴν, id est, a capitis rotatione, quod proprium est sacerdotum. *Cybeleia mater*] 'Ades, o Cybele, fera montium Dea, ades, et sonante tympano quate flexibile caput; latus horreat flagello; comitum chorus ulůlet,' Altius. Κόρδακα ὀρχούμενοι, Lucian. Dialog. 26.

457 *Deque viro*] Atys a Cybele dilectus, in Phrygiam navi delatus est: quo in loco instinctu numinis pudenda sibi amputavit, comitesque Cybeleios sumptis sacrorum instrumentis, crotalis, tympanis, tibiis, et cymbalis, ad ejus sacra celebranda hortatus est, mentemque furore vexandam. *Zar.*

458 *Molli manu*] Nam illi peculiari nomine, molles, ob evirationem dicebantur. *Salvagn.*

459 *Inque pecus*] Atalanta, superata ab Hippomene cursu, versa est in leænam, marito in leonem converso, cum in Cybelis templo amoris impatiens Hippomenes cum puella rem habuisset. *Dom.*

461 *Solaque Limone*] Limone, Hippomenis ex Atalanta filia, a patre in adulterio deprehensa, equis discerpenda est tradita. *Zar.*

465 *Aut, ut Abantiades*] Perseum intelligit; nam ex Lynceo et Hypermnestra Abas, ex Abante Præteus et Acrisius, ex Acrisio Danaë, e Danaë Perseus oriundus est: qui arculæ inclusus ab Acrisio in mare præceps datus est, postquam consulenti Deum περὶ παίδων γενέσεως ἀῤῥένων, ex oraculo responsum esset, nasciturum e filia filium a quo interimeretur. *Val. Andr.* *Lyrnesius heros*] *Cygneius* cum Sarraviano; multi *Ligneius* et *Leneius.* Pro *Casus* etiam *Clausus* reponendum. Perseus enim et Tenes arcæ inclusi fuerunt, cum in mare præcipitabantur. Nos plura de hoc loco notis uberioribus in medium proferemus. *Heinsius.* *Lyrnesius heros*] Loquitur de Telepho, qui Lyrnesium et Pedasum urbes tenuit imperio. Is cum Auge matre in urnam impositus, ut Euripides et Strabo scribunt, ad ostia Cayci fluminis delatus est, ubi imperii hæres relictus est a Theutrante. *Dom.*

469 *Abdera*] Urbs Thraciæ initio anni hominem devovet pro salute communi, obruitque lapidibus.

472 *Ut satus Hipponoo*] Imprecatur hosti κεραυνοπληγίαν. De Capaneo, Hipponoi filio, quem Poëtæ in oppugnatione Thebarum fulmine percussum esse fingunt. Illud non perinde notum, ab ipso primum scalarum oppugnationem inventam; cujus rei testis est Vegetius l. IV. 21. *Salvagn.* *Dosithoës*] Atrax cum filiam Dosithoën a Jove compressam prodidisset, fulmine extinctus est.

473 *Ut soror*] Semele soror Auto-

noës, luce Jovis, quam decepta impetravit, extincta est. Vide Ovid. Metam. III. *Dom.* *Ut cui matertera Maia*] Non referendum hoc ad Semelen, cui Maia Atlantis filia matertera magna fuit; (tunc enim legendum esset, *et cui mater Maia;*) neque ad Œnomaum, Martis et Steropes Atlantidis filium, cujus domus fulmine quoque arsit: sed potius ad Jasium, Jove et Electra Atlantide natum. *Val. Andr.*

474 *Et temere*] Phaëthon.

475 *Ut ferus Æolides*] Salmonei Æoli filii temeritatem in Æneid. VI. Virgil. cecinit: 'Vidi et crudeles dantem Salmonea pœnas,' &c. Hic solium sibi perforatum extruxit, in quo vehebatur; unde crepitus ingens prodibat, et aquam per foramina emittebat, prædicans tonitrua et pluvias ut Deus edere, quem Jupiter fulminavit. *Zar.* *Ut sanguine natus eodem*] Nescio quid de Ismeneo Lycaonis filio comminiscuntur; qui cum Deos floccifaceret, fulmine percussus interierit: Sanctius de ipso Lycaone interpretatur. Ego hanc libri San-Victoriani lectionem sequor, *ut eodem sanguine nati:* quia Lycaonis liberos intelligo; eos enim partim in lupos conversos, partim fulmine percussos, auctor est Hecatæus Milesius lib. II. Genealog. Natal. Comes Mytholog. l. IX. 9. *Salvagn.* *Sanguine natus*] *Cretus* tres scripti. *Heins.*

479 *Prædaque sis illis*] Imprecatur laniationem a canibus, qualis contigit Thraso puero in Delo; Thrasus autem puer Dianæ dilectus a canibus discerptus est. Ego Thrasum eundem puto cum Thasio, Anii sacerdotis filio, de quo Hyginus cap. 247.

480 *Thraso*] Quidam *Thaso.* *Thasius* Hygino est fab. 247. Mox *Linon,* pro *Linum,* tres scripti. *Heins.*

482 *Quique Crotopiaden diripuere*] Duo Lini fuerunt, alter Apollinis et Psamathes filiæ Crotopi filius, a canibus est discerptus. 'Crotopiades' dicitur, quod nepos sit Crotopi, Pausan. Alter Amphimari, ejus qui fuit Neptuni et Uraniæ filius, qui ab Apolline sagittis confixus fuit, eo quod se illi arte Musices comparasset.

483 *Neve*] Eurydice uxor Orphei filii Œagri et Calliopes. Vide Ovid. Metam. X. serpentis dente icta mortua est.

485 *Quam puer*] Opheltes filius Lycurgi regis Nemeorum, qui postea Archemorus est dictus, dum parum diligenter ab Hypsipyle nutrice custodiretur, serpentis morsu extinctus est. Qua orbitate Lycurgus iratus, dirum jus in Hypsipylem exercuisset, ni a Græcis fuisset prohibitus: at cum ab oraculo admoniti essent Græci, non prius Thebas posse pervenire, quam Archemori manes placassent, ludos funebres constituerunt, de quibus victores apii corona insigniebantur, et ludi postea celebres ex quatuor agonibus Isthmii. *Micyl.* *Quam qui*] Laocoon immisso telo in equum Trojanum ligneum, serpentis morsu cecidit. Notum est carmen Virgilii. *Dom.*

493 *Quam qui dona*] Lichas venenatam tunicam Herculi attulit, a quo in mare Euboicum dejectus est. Hygin. c. 36. *Dom.*

495 *Vel de præcipiti venias in tartara*] Cleombrotus Ambraciotes, Platonis lib. de Anim. immortalitate, qui Phœdon inscribitur, perlecto, e turri in saxa præcipitem se dedit: Cicero autem in mare eum scribit se præcipitasse. *Zar.*

497 *Ut qui Theseæ*] Ægeus Thesei pater, cum revertentis filii vela nigra ex arce prospexisset, mortuum putavit, doloreque sese præcipitavit ex alto. Ab hoc mare Ægeum nonnulli dictum putant.

498 *Iliaca missus ab arce puer*] 'Heu! columen illud regiæ extremum decus, Tantum timendus ad necem extrahitur puer.' Ex Eurip. Hecub.

499 *Nutrix*] Ino Semeles soror, cum Athamantis viri furorem fugeret, e scopulo se cum filio Palæmone dimisit in mare: hæc nutrivit Bacchum.

500 *Ut cui causa*] Perdix Dædali nepos ex sorore, cum serram et circinum ingenio suo adinvenisset, Dædali invidia dejectus ex turri, in avem sui nominis est conversus.

501 *Lydia*] Mars Ilicen Ibyci Lydii filiam amavit, quæ tuta Dianæ auxilio, amores Martis contemnens, diris imprecationibus in furorem acta se demisit e scopulo. *Dom.*

503 *Patrio popularis in arvo*] Hic Ovidius Ibidis patriam subindicat: nam initio hujus libelli, eum quasi Libycum esse ostendimus. Etenim leonibus, quos 'Ibidis populares' Naso vocat, Libya scatet. *Salvagn.* *Fata*] Paphagus Ambraciæ rex, cum incidisset in leænam catulis stipatam, in hortis suis ab ea est dilaniatus.

504 *Sitque Paphagea*] Lege *Phalecea* ex Antonino Liberali Fab. IV. Parrhasius ex Æliano *Phayllea* scribebat. *Heins.*

505 *Quique Lycurgiden laceravit ab arbore natum*] Scribe *letavit, et arbore natum* cum Jureti libro, aliisque nonnullis; atque ita citat Eutyches Grammaticus. *Letandi* verbo usus Noster Metam. III. et Virgilius in Culice. Adonin autem intelligit. *Idem.* *Quique Lycurgiden*] Ego Ancæum, Lycurgi et Antinoës filium, itemque Adonidem et Idmonem (quos et inter Argonautas numerant) intelligo. Vide Hyginum fab. 247. de iis qui apri ictu conciderunt. *Et arbore natum*] Adonim intelligit, Cinyra Cypri rege et Myrrha jam arbore natum, quem juvenem Mars, in porci sylvestris speciem formamque mutatus, ut sibi primas in amore Veneris vindicaret, incaute contra se ruentem percussit. Vide nostrum Metam. X. *Val. Andr.*

506 *Idmonaque*] Idmon Apollinis et Pheretiæ filius: vel, ut alii volunt, Asteriæ. Et 'audacem' poëta illum vocat; quia quum sciret se in illa expeditione (erat enim vates) periturum, tamen una cum Argonautis Argo navim conscendit. Cumque aliquantum a sociis secessisset, ab apro occisus est, ut Orpheus et Apollonius testantur.

507 *Isque vel*] In agro Posidoniatarum in regione Andragathia, qui, cum venando excelleret, captarumque ferarum capita et pedes Dianæ vovisset, capto ingenti apre, solum caput arbori appendit, Dea contempta. Mox cum eodem loco dormiret meridiano æstu, solutum apri caput dormientis os oppressit.

509 *Atque idem*] Atys et Nauclus pinei pomi casu dormientes in venatione obruti sunt.

511 *Minoas*] Socii Minois regis interfecti in Sicilia injuriam ulciscentes, quicunque ex Sicilia in Cretam navigarunt, interficiebant.

513 *Lapsuram*] Alcide Alebæ Larissæi filia cum viro Lycoride eadem domus ruina obruta est. *Dom.* *Ut sanguis Alebæ*] Videtur Poëta historiam Simonidæ significare, cujus meminere Valer. Max. lib. I. cap. de Miraculis: et Cicero item lib. II. de Oratore. [Vid. Delph. not. in loc.] Fuit enim Scopas Alevæ sanguis, hoc est, ex illius progenie, Creontis, et Echecratiæ filius, ut interpres Theocriti tradit. Per 'stellam' ergo Castorem et Pollucem, qui Geminorum sidus constituunt, intellige: per 'Lycoridem' autem virum, Simonidem. *Micyl.*

514 *Lycoridæ*] Sed cur Lycorides ab Ovidio Simonides dictus? Hæret Micyllus, ut et Turneb. quem vide Advers. l. IX. 25. At Jos. Scalig. l. II. Auson. Lect. c. 30. legit: *Stella Leoprepidæ cui, &c.* Fuit enim Σιμωνίδης Λεωπρεποῦς, ut ait Suidas: non tamen ignoro paulo post in eodem Suida legi υἱὸν Θεοπρεποῦς. *Val. Andr.*

515 *Utque*] Evenus, cum Marpissam filiam pulcherrimam haberet, eam poscentes in uxorem in certamen curule provocabat, eorum qui victi essent, capita foribus affigebat, ut reliquos a contentione deterreret. Idas autem, qui Apharei filius ferebatur, cum esset Neptuni, acceptis a patre equis velocissimis, Evenum superavit, Marpissam filiam abduxit uxorem. Evenus autem præ dolore se in Lycormam Ætoliæ fluvium demersit, cui dedit nomen. Nam ex illo est appellatus Evenus. *Dom.*

516 *Nomina des rapidæ*] Aurelius Victor in origine gentis Romanæ sic illum appellat: 'Post eum regnavit Tiberius Silvius, Silvii filius, qui cum adversus finitimos bellum inferentes copias eduxisset, inter prœliantes depulsus in Albulam flumen, deperiit, mutandique nominis extitit causa.' De qua nominis varietate non mirandum; cum ipsi quoque fluvio diversa sint nomina. Fuit Tiberinus octavus Albanorum rex ab Ænea, ut Ovid. Fast. iv. scribit. *Salmagn.*

517 *Hyrtacidæque modo defixo cadavera trunco*] *Decisa* duo veteres. Lege *decisa cadavere trunco*: et *Astacidæque modo* cum Jureti codice; quod et alii viderunt. *Heins.*

518 *Digna feras hominis*] *Digna feris* scripti meliores; recte: *homini* etiam probe quatuor: et mox *Brotem* meliores. *Idem.*

519 *Quodque*] Brotens, Vulcani et Minervæ filius, propter deformitatem oris contemptus, se in pyram ardentem conjecit. Alio nomine Erichthonius dicebatur. Vide et Gell. Noct. Att. l. xxii. 11. *Dom.*

521 *Inclusumque necem cavea*] Callisthenem designat.

523 *Utque repertori*] Archilochus, cum Lycamben Iambico carmine invento ad laqueum compulisset, ab illius domesticis necatus est. Alii in exilium missum dicunt. *Dom.*

524 *Si sit in exitium lingua proterva*] Valerius lib. vi. cap. de Severitate, dicit, libros ejusdem poëtæ Lacedæmonios e civitate sua exportari jussisse: quod eorum parum verecundam ac pudicam lectionem arbitrabantur. De morte Archilochi autem, et de Calonda percussore ejus tradit Suidas.

525 *Utque parum stabili, &c.*] Alciatus Parerg. l. v. 18. et Turneb. Advers. l. ix. 25. *Athenin* legendum asserunt, et de Hipponacte intelligendum: 'Videtur enim,' ait, 'de Hipponacte intelligi, qui claudicante et parum stabili versu, id est, Scazonte, in Bupalum et Athenin invectus est Athenienses: quo in carmine, ne Athenis quidem pepercerat,' &c. *Salmagn.*

527 *Utque lyræ vates*] Alcæum, poëtam lyricum, intelligo, qui mordacissimis versibus Pittacum præcipue, Myrsilum, Megalagyrum, Cleanactidas, aliosque tyrannidem in patria exercentes, insectatus est, teste Strabone l. xiii. p. 424. edit. Casaub. Horat. Od. iv. 9. Per 'læsam dextram,' fidem, quam Pittaco verisimiliter Alcæus obstrinxerat, violatam intelligo; nam in fide adstringenda dexteras jungere solebant. *Salmagn.* *Utque lyræ vates*] De Stesichoro forte loquitur, de quo Horat. Od. iv. 9. 'Stesichorique graves Camœnæ.' Credibile enim est poëtam junxisse tres iambographos eosdemque maledicos, Archilochum, Hipponactem, et Stesichorum. *Sanct.*

529 *Utque Agamemnonia vulnus, &c.*] Orestes, ut jam omnibus constat, interfecta matre furore correptus fuit. Inde liberatus, cum per sylvam iret, a serpente occisus est. *Zar.* *Orestis*] *Orestæ* cum uno Medic. dixi Epist. viii. *Heins.*

531 *Sit tibi*] Eupolis veteris comœdiæ scriptor apud Græcos, ducta uxore Glycerio, prima nocte mortuus inventus est una cum puella.

533 *Periisse*] *Cecidisse* ex scriptis:

nam 'periit' præcesserat. *Heinsius.* *Lycophrona*] Hic cum de antiquorum poëtarum principatu certaret, sagitta ab adversario ictus occidit, ut hic ait Ovidius.

585 *Aut lacer*] Pentheus a furente matre discerptus, nomen a luctu est sortitus. *Dom.*

586 *Angue avo*] Cadmum dicit in anguem versum. *Zar.*

587 *Perque feros*] Dyrce Lyci Thebarum regis uxor, cum Antiopen, quam Lycus ob suspicionem concubitus repudiaverat, in carcerem detrudendam suasisset, mortuo Lyco, Zetus et Amphion nati ex Antiope, eam revinctam taurorum sylvestrium caudis in ultionem maternam dilaniarunt, ad eum locum qui fontis Dyrcæi a Dyrce nomen accepit. Vide Hygin. fab. 7. et 8. *Dom.*

541 *Conditor ut tardæ læsus cognomine Myrrhæ, Orbis*] Ita scripti. *Heins.* *Cognitor ut tardæ*] Cinyras Cypriorum rex cum Myrrha filia deceptus rem habuit; quo detecto facinore, eam stricto ense per Arabiam est insectatus, ubi urbem a filiæ nomine appellatam condidit, quæ in sui nominis arborem est Deorum miseratione mutata. *Zar.*

543 *Inque tuis opifex*] Achæi plures fuerunt: quorum hic unus, de quo nunc agitur, in cujus per hortum ambulantis capite agmen apum insedit: quod cum expellere vellet, eorum aculeis acie oculorum dicitur privatus, ut tradit vetus interpres. *Zar.*

547 *Harpagidæ*] *Harpagides* ex scriptis. *Heins.*

549 *Trunca*] Mamertes, ut scripserunt quidam, Mycernus, Sysaphonis Corinthii frater, cum fratris filium imperii cupiditate necasset, a Sysaphone membratim est laceratus. *Dom.*

550 *Mycerni*] *Mimnerni* veteres plerique. *Heins.*

551 *Utve Syracusio, &c.*] Syracusius poëta Empedocles est, philosophus et poëta. Vide Horat. de Arte poët. 'Deus immortalis haberi Dum cupit Empedocles,' &c. *Val. Andr.* *Syracusio*] *Syracosio* dixi lib. v. Fast. *Heins.*

553 *Nudave*] Marsias victus a Phœbo, pelle exutus, nomen fluvio dedit; de quo supra. *Dom.* *Direpta pelle*] *Derepta*, de quo alibi. *Heins.*

555 *Saxificæ videns*] Perseus, liberata Andromeda, cum Phineo certavit, cui ante promissa fuerat Andromeda, et eum, ipsi puella a parentibus pollicita in uxorem, in saxum vertit, utpote vim inferre nitentem, Cephenosque populos ei parentes, ut Ovid. in Met.

557 *Potniadum morsus*] Glaucus e Potnia civitate, cum Veneris sacra sperneret, suis equabus a Dea furor immissus est: a quibus cum veheretur, morsibus est dilaceratus, ut Virgil. in Georg. III. docet.

558 *Inque maris salias*] Glaucus is piscator ardenter Scyllam amavit, qui in Euboica Andone herba quadam gustata, incredibili cupiditate se in mare projecit, et a Neptuno cæterisque Diis marinis Deus effectus est. Autor Ovid. in Met. XIV.

559 *Utque duobus idem*] Alius quidam Glaucus, Cretensis, (nam plures Glauci fuerunt,) ob lasciviam in filiam venenato melle extinctus est, ut vetus docet interpres. Vide Hygin. Fab. 136.

560 *Noxia mella*] *Gnossia* plerique veteres. *Heins.*

561 *Anyti doctissimus olim*] Veteres plerique *veluti*: an *Melyti?* tam enim Melyti quam Anyti reus Socrates. *Idem.*

564 *Utque sua Macareus*] Insigni dedecore notus est ob concubitum Canaces sororis: eandem turpitudinem Ibidi imprecatur. *Dom.* *Tu potiare*] Sic *potiere* scripti. *Heins.*

566 *Vidit ab urbe puer*] *Ab arce* quinque veteres. *Idem.*

567 *Sanguine probra luas*] Myrrha

Cynaræ filia, ex patris compressu formosissimum peperit Adonim.

569 *Ossibus inque tuis*] Interemit Ulyssem patrem Telegonus, accepto a Circe matre jaculo, cui pro cuspide pastinacæ marinæ spina præfixa erat, dum forte Ithacam venisset, patrem ut viseret, patrisque armenta abigeret, ignarus patris ea esse. *Val. Andr.*

571 *Utque loquax*] Hunc locum explicat Politian. in Miscellaneis cap. 75. Intelligitur autem Anticlus, qui cum cæteris Græcis equo Durateo inclusus, ad vocem Helenæ simulantis sermonem et verba uxoris illius, respondere voluit. Sed ab Ulysse eo usque illius fauces compressæ, donec cum voce una et vitam amitteret: autore Tryphiodoro.

573 *Aut ut Anaxarchus*] Exsecta etiam lingua, ne conviciis, quibus etiam inter supplicia tyrannum incessebat, diutius molestus esset. Vide et Val. Max. lib. III. 3. *Mic.*

575 *Utque patrem Psamathes*] Ita in Aldinis legitur; ut de Crotopo, Psamathes patre, cujus crudelitate Linus infans expositus, et a canibus laceratus fuit, intelligatur. Et hanc lectionem etiam probabilem facit id quod statim sequitur de Coræbo, de quo Pausanias in Atticis. Vel Crotopus Argivorum rex, ubi rescivit filiam ab Apolline vitiatam, atque matrem jam esse, morti dedit. Indignatus Apollo Crotopum suis confecit telis. *Micyl.*

577 *Inque tuos ea pestis eat*] A Chorœbo monstrum filios matrum sinu educens, atque devorans, interfectum, Statius Thebaid. lib. v. ubi hoc monstrum graphice depingit: dicens: 'Sero memor thalami, mœstæ solatia morti Phœbe paras, monstrum infandis, Acheronte sub imo,' &c. Ovidius autem illud monstrum 'pestem' appellat. *Salvagn.*

579 *Utque nepos Æthræ*] Revera Hippolytum, ob iram Veneris, quæ ab eo contemnebatur, interemptum comperio apud Ovid. Fast. lib. v. 'Hippolyte infelix, velles coluisse Dionem, Cum consternatis diripereris equis.' *Salvagn.* *Moriturus*] Meliores *periturus*. Heins.

581 *Ut perdidit hospes*] Id est, ut Polydorus a Polymnestore Thraciæ rege, violato hospitii jure, necatus est, cupiditate auri quod habebat. *Dom.*

583 *Utque ferunt*] De numero filiorum Niobes diversæ apud autores reperiuntur sententiæ: nam Homerus pueros puellasque senos fuisse scribit, bis septenos Euripides, quidam alii scriptores tres tantum volunt. Ovid. etiam in Metam. VII. bis septem dicit, et marium ponit nomina: qui omnes sagitta a Phœbo occisi sunt, propter matris nimiam superbiam, Latonæque contemptum, quam sterilem prædicabat. *Zar.*

585 *Addidit*] Amphion conjunx Niobes, mortuis filiis, sibi mortem conscivit, clarus arte musica. *Dom.*

587 *Soror Pelopis*] Niobe, Tantali ex Taygete filia, Amphionis Thebarum regis uxor fuit: quæ nimio mœrore ob natorum interitum in marmor dicitur versa, ut ab Ovid. in Metam. accepimus.

588 *Et læsus lingua Battus*] In Metam. II.

590 *Quo puer*] Hyacinthus, a Phœbo dilectus, in ludo disci ab eo est extinctus per imprudentiam. *Dom.*

593 *Comicus ut mediis*] Terentii comœdiarum scriptoris significat interitum, qui, cum ex Græcia rediens, navem conscendisset, naufragio periit: et cum eo fabulæ 108. ex Menandro conversæ interierunt. *Zar.* *Comicus ut mediis*] Egnatius Eupolim Comicum putat intelligi, quem bello Peloponnesiaco in Hellesponto periisse naufragio constat ex Suida. Eupolin vero inter priscæ Comœdiæ principes numerat Flaccus Sat. I. 4. *Val. Andr.*

597 *Utque cothurnatum vatem tutela Dianæ*] Euripides, cum apud Archelaum regem cœnasset, domumque reverteretur, a canibus, a quodam æmulo immissis, est discerptus: Tragici carminis præstantia nobilissimus. Val. Maxim. lib. IX. 12.

599 *Aut ubi Trinacrii*] *Tu Trinacrii* ex scriptis. *Heins.* *Aut tu Trinacrii gigantis*] Enceladi.

602 *Strymoniæ*] Mulieres Thraciæ Orpheum laniarunt. *Dom.* *Orpheon esse rati*] *Orphea* dicendum erat. Scribe *Orpheos.* Heins.

605 *Compressa est nupta*] *Compressa* scripti. *Heins.* *Ut nova Phasiaca comprensa est nupta corona*] Eurip. Medea, 'Nec potuit unquam gravius ulcisci virum. Ornata namque Colchicis donis perit Creusa: totam flamma comprendit domum: Ipsum Creontem corripit flagrans lues, Charæ supremis gnatæ inhærentem osculis.'

609 *Pentheiden*] *Penthiden* veteres. *Heins.* *Qua sua*] Butes Lycurgi filius, ob patrem sublatum a Baccho, ejus numinis sacerdotes omnes necavit variis et acerbissimis suppliciis.

611 *Deducere*] *Diducere:* et *Milon* pro *Milo.* Heins.

613 *Muneribus*] Icarus Erigones pater, cum Atticæ colonos vini usum docuisset, illi, inusitato liquore ebrii, venenum datum sibi arbitrantes, eum necarunt uno impetu: cujus morte audita Erigone filia laqueo vitam finivit. Hyginus fab. 130.

616 *Gutturæ est*] *Eant* cod. Polit. et duo alii. *Heins.*

617 *Obstructo*] Tantum erat laudis bellicæ studium apud Lacedæmonios, ut matres filiis in aciem prodeuntibus scuta porrigentes, hæc dicerent: cum his, aut victores, aut mortui. Euryathenes, cum male pugnasset, domum sempiterno dedecore affecit: qua de causa mater indignata, eum clausum inedia perire coëgit. *Dom.* *Limine tecti*] Alii autem *limine templi* putant legendum, quoniam de Pausania intelligatur, qui in templo Minervæ χαλκιοίκου obsessus fuit. Scribit autem Æmylius Probus, matrem Pausaniæ, Alcitheam nomine, cum ille in templum confugisset, ephorique fores ædiculæ, ubi ille abditus erat, obstruerent, ac tectum demolirentur, ut inopia rerum ac fame laborantem hoc pacto conficerent, postquam de scelere ac proditione filii comperisset, primum lapidem ad obserandum illam asportasse: id quod hic Ovid. innuit, cum dicit legem pœnæ ipsam parentem dedisse. Verum in schedis San-Victorianis legitur, *ipse parens:* et tum Agesilaum Pausaniæ patrem ædis fores occlusisse putandum est.

619 *Illius exemplo*] Intelligenda illa sunt de Ajace Oilei, qui, ob violatam Cassandram in templo Palladis Deæ, naufragium fecit, ut ante est dictum ex sententia et Hom. et Strab.

621 *Naupliadæ*] Palamedes, crimine ficto ab Ulysse, quod aurum a Priamo in Græcorum proditionem accepisset, lapidibus obrutus est. *Micyl.*

624 *Io*] Scribe *Ion.* Heins.

627 *Sic tua conjectis*] Ad hujus loci interpretationem tres inferiores versus pertinent: et Dolona Phrygium taxat. Hic ad Græcorum castra exploranda missus est a Trojanis, quibus Achillis equos abducere pactus est: sed ab Ulysse et Diomede per noctem captus occiditur: prius tamen Trojanorum detectis consiliis. *Dom.*

633 *Quam quos cum Rutulo*] Nisus, Hyrtaci filius, et comes Euryalus in Rutulorum castra venere, ubi Rhamnetem multosque alios morti dedere. Tandem et ipsi agniti occisi sunt, ut in Æneid. IX. Virgilius est auctor. *Zar.*

635 *Cliniadæque modo, &c.*] Cliniades Alcibiades intelligitur, cujus pater Clinias dictus fuit. Periit autem in oppido quodam Phrygiæ, cir-

cumdata domum, in qua erat, ignibus, cum ii qui a Pharnabazo ad interficiendum illum missi erant, ferro aggredi non auderent: auctores Plut. et Æmylius. *Micyl.*

636 *Stygiæ neci*] *Rati* ex Politiani libro. *Heins.*

638 *Rustica tela*] Rutrum vel rastrum intelligo. *Zar.*

646 *Et pede, quo debent, &c.*] Carmine iambico utemur ad maledicentiam proprio, ut in principio docuit Poëta, ubi dicit, 'Postmodo si perges, in te mihi liber Iambus Tincta Lycambeo sanguine tela dabit.'

FINIS NOTARUM VARIORUM.

NOTITIA LITERARIA

DE

P. OVIDIO NASONE,

EX JO. ALB. FABRICII BIBLIOTHECA LATINA A JO. AUG. ERNESTI AUCTIUS EDITA, TOM. I. CAP. 15.

[EX ED. BIPONT. 1807.]

OVIDII ÆTAS ET VITA.

P. OVIDIUS NASO[1] ex Ordine Equestri natus Sulmone in Pelignis a. U.C. 711. Hirtio et Pansa Coss. XIII. Kal. April. Vitam suam ipse describit IV. 10. Tristium. Propter ingenium, miramque versus suavissimos, elegiacos[2] præsertim, effundendi facilita-

NOTÆ

[1] Ex hujus Nasonis posteris fuit Nasonius Ambrosius, qui sepulcrum Nasonum in via Flaminia Romæ exstrui curavit, si credimus Jo. Petro Bellorio in descriptione ejus sepulcri a Petro Sancto Bartholo delineati Tom. XII. Thesauri Antiq. Roman. p. 1041. M. Actorii Nasonis mentio apud Sueton. Cæsare c. 9. Axii Nasonis apud Carolum Patinum in nummo pag. 44. famil. Rom. Alius Q. Ovidius, ad quem Martialis x. 44. At in versione veteri Josephi initio lib. XII. Antiq. et apud Freculphum pro Ovidio Sabatareide legendum Cnidius Agatharchides, ut Meursio in Bibl. Græc. pag. 1200. observatum. Ovidii vita scripta a Bono Accursio fuit in Bibl. Is. Vossii. Apud Capellam lib. VIII. p. 273. 'Pelignus juvenis,' intelligitur Ovidius.

[2] Ovidius de se lib. I. de Remedio amoris extrem. 'Tantum se nobis elegi debere fatentur, Quantum Virgilio nobile debet opus.' Poëmata illius ipso etiamnum superstite decantari solita observat Salmasius ad Solin. pag. 601. Versus unus Ovidii omnium durissimus, et judice Franc. Vavassore pag. 38. libri de Epigrammate vix excusandus, hic est: 'Vix excusari posse mihi videor.'

tem, de qua vid. D. Heinsium de Tragœd. Const. c. 13. universis gratus et acceptus, soli Imp. Augusto invisus, qui de solicitata sub Corinnæ nomine lascivis versibus Julia sua suspectum, et alio præterea nomine[1] exosum, Tomos ad læva maris Euxini relegavit,[2] a. ætatis, ut creditur, 51. in eoque decessisse anno 60. qui fuerit Christi decimus septimus. Ita quidem Johannes Masson in vita Ovidii. Ipse de se Poëta Trist. II. 103. 104.

'Cur aliquid vidi? cur noxia lumina feci?
Cur imprudenti cognita culpa mihi est?'

Unde incestum Juliæ cognitum Ovidio causam veram relegationis ejus fuisse conjiciunt Antonius Mancinellus lib. I. Serm. 14. et Lezeau in Ovidii vita. 'Getam' ab illo exilio vocat se ipse IV. 13. e Ponto: 'Carmina quæ faciam pæne poëta Getes.' Et lib. I. 1. 'Naso Tomitanæ jam non novus incola terræ,' etc. Adde III. 9. Trist. Τομεατῶν, Ovidiano exilio celebris civitatis, nummum exhibet Hœschelius ad Photii Bibl. pag. 962. Alios memorat Harduinus in nummis Urbium illustratis. Neque vero ex eo, quod nulli extant Tomitani nummi Augustorum honori percussi ante Trajanum, recte colligas, Tomitanos non paruisse imperio Romano Augusti tempore, cum ablegatum illo ab Augusto Ovidium ipse Poëta non patiatur nos dubitare. Exilium vero ipsum indignius fert Baudius[3] in farragine carminum pag. 631. quam ipse tulit Ovidius. Eo enim judice

NOTÆ

[1] Ovidius Trist. II. 207. 'Perdiderint cum me duo crimina, carmen et error; Alterius facti culpa silenda mihi est.' Idem alibi: 'Inscia quod crimen viderunt lumina, plector. Peccatumque oculos est habuisse meum.' Confer Savarouem ad Sidonium Apollinar. lib. II. Epist. 10. pag. 155. et ad carmen 23. p. 186. seq. et Bælii Lexicon in *Ovide* nota B. et K. Dissertation sur l'Exil d'Ovide, par R. D. R. (Ribaud de Rochefort.) à Moulins 1742. 12. Neue Untersuchung über die Verbannung Ovids; in den vermischten Abhandlungen und Urtheilen über das Neueste aus der Gelehrsamkeit. Tom. I. Berlin 1756. 8. Rutgeri Ouwens noctes Haganas Lib. II. 6. Franeq. 1780. 4. et Tomum IV. versionis Fastorum Galliec 1783-1788. auctore Bayeux.

[2] Ovidius ipse edicti mentionem faciens lib. II. Trist. 137. 'Quippe *relegatus*, non *exul* dicor in illo.' Relegatis bona non fuisse adempta, sed deportatis et exulibus, notatum Nic. Antonio lib. II. de jure exulum c. 24. Itaque et Ovidius bona sibi relicta memorat. De Tomis vide Petr. Wesselingium notis ad Antonini Itinerarium pag. 227. et C. H. Tzschuckium notis ad Pompon. Melam, Vol. III. P. 11. p. 88. sqq.

[3] Baudio jungendus Gallus scriptor M. Deslandes in libro Parisiis et Amstel. 1715. 12. edito, L'Art de ne point s'ennuyer, cap. 5.

Nulla potest tantam feritatem obvolvere causa,
Nullus patricia fictus ab arte color.
Seu quod amare doces, summotus ab urbe Quirini es,
Sive quod arcanum videris horribile.
Nam quod te memorant sobolem temerasse Tyranni,
Suspicio in mores non cadit ista tuos.
Nec reor: esto tamen, fuerit tibi Julia cordi,
Julia tam multis nobilitata procis, &c.
Idcircone Tomos transmitti Romula Siren
Debuit, et Latios deseruisse lares?
Nec venia dignus fuit inter probra tot, unus,
Et vates, et amans, et generosus eques?

Aliud visum auctori hexastichi, quod infra ascripsi:

Tu qui virgineos temerasti carmine vultus,
Deme tuis lauros serta pudica comis.
Ista decent castos Heliconia signa Poëtas:
Sarmatis herba caput cingat amara tuum.
Cedat Pegasidis Ponti mittendus ad undas,
Ingenio periit qui malus ipse suo.

Quæ de calamo[1] ejus argenteo et sepulcro in Moscia reperto feruntur, ea fabulis per me lector ascribet, perinde ut quod nuper scripsit Mironius,[2] relegatum in Calabriam. Vid. Bellorii Descrip-

NOTÆ

[1] De calamo Ovidii hæc Hercules Ciofanus in Ovidii vita: 'Isabella Pannoniæ Regina circiter annum 1540. Ovidii calamum ex argento Tauruni, quæ est urbs inferioris Pannoniæ, ostendit Petro Angelo Bargæo, qui hoc ipsum mihi narravit, cum hac inscriptione: 'Ovidii Nasonis calamus:' qui non multo ante id tempus sub quibusdam antiquis ruinis fuerat repertus. Eum regina ipsa plurimi faciebat, et veluti rem sacram carum habebat. De eodem calamo Cœlius Calcagninus, qui et ipse in Sarmatia fuit, in elegia qua Scytharum mores describit,' &c. Tumulum Poëtæ, post inventos scilicet Ciceronis de Republ. libros, in media Moscia repertum narrat Isaac. Bullartus in Academia scientiarum et artium Tom. I. p. 87. in vita Joannis Zamoscii, tumuloque inscriptum carmen: 'Hic situs est vates, quem Divi Cæsaris ira Augusti Latia cedere jussit humo. Sæpe miser voluit patriis occumbere terris, Sed frustra: hunc illi fata dedere locum.' Item tetrastichon refert Sim. Starovolsius in monumentis Sarmatarum, Cracov. 1655. fol. p. 304.

[2] Voyage du Levant par M. de Mirone, à Liege 1731. 8. Tom. I. pag. 127. 'près du rivage de la mer noire du côté de l'Europe, on voit deux vieilles Tours presque ruinées, qu'on appelle les Tours de Léandre. Quelques-uns prétendent qu'elles ont servi de prison à Ovide, quoique

tionem sepulcri Nasonum T. xii. Thes. Ant. Græv. pag. 1038. Jo. Antonius Campanus, Aprutinus Episcopus, libro septimo Carminum pag. 176. edit. Lips. Sulmonem Ovidii patriam ita de hoc cive suo gloriantem inducit:

Sim licet annorum tot millibus inclyta Sulmo,
Et Pelignorum gloria prima ferar,
Nil habui Ovidio majus Nasone poëta,
Solus is immensas vel mihi præstat opes.
Ætates abeunt, labuntur regna, sed unus
Durat et in pretio est posteritatis honos.

Hercules Ciofanus, Sulmonensis, cujus extant eruditæ in Ovidium gentilem suum notæ, descriptionem Sulmonis Vitæ Ovidii præmisit, Aquilæ 1578. 8. Confer Petr. Antonium Corsignanum de viris illustribus Marsorum cap. 2. Ovidii effigies (nisi Vedii Pollionis potius, ut ΝΑΣΩΝ legerint viri eruditi pro postremis literis nominis ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ) in nummo apud illustrem Spanhemium Diss. I. de usu numismatum p. 54. Tom. I. edit. Londinens. Vid. et pag. 719.

Primam in Ovidii nomine producit Guilelmus Brito: sed antiquiores Poëtæ corripiunt, ut notatum Barthio in notis pag. 73. Ovidii filia Perilla, ipsa quoque a patre edocta carmen componere, qui raras ejus dotes et ingenium celebrat III. 7. Trist. Vitam Ovidii scripsere plures, sed diligentissime et secundum seriem annorum Jo. Massonus Amst. 1708. 8. quam cum Vitis aliorum Tom. IV. Ovidii sui addidit P. Burmannus.

Scripta quæ extant.

Extant I. ejus *Heroides*, sive *Epistolæ* XXI. *elegis versibus.* 1. *Penelope Ulixi.* 2. *Phyllis Demophoonti.* 3. Briseis Achilli. 4. *Phædra Hippolyto.* 5. Œnone Paridi. 6. *Hypsipyle Jasoni.* 7. *Dido Æneæ.* 8. Hermione Orestæ. 9. Dejanira Herculi. 10. *Ariadne Theseo.* 11. *Canace Macareo.* 12. Medea Jasoni. 13. Laodamia Protesilao. 14. Hypermnestra Lynceo. 15. *Sappho Phaoni.*[1] 16. Paris Helenæ. 17. Helena Paridi. 18. Lean-

NOTÆ

l'Histoire assure qu'il fut relégué en Calabre.'

fœminarum, ubi hæc elegia e. variis lectt. exhibetur.

[1] Vide Fulvii Ursini carmina IX.

der Heroni. 19. Hero Leandro. 20. Acontius Cydippæ. 21. Cydippe Acontio. Hoc scribendi genus[1] tenerum, solers, eruditum, primus invenit Ovidius, atque ut ipse ait III. Artis amatoriæ vs. 346. ‘ Ignotum hoc aliis ille notavit opus.’

Penelopes ad Ulixen, reliquasque, quarum titulos simili charactere exprimi curavimus, ipse agnoscit, An. II. 18. 21. Ex ceteris quædam forte Epistolæ auctorem habent Aulum Sabinum, quem eodem loco Naso laudat, et sub cujus nomine tres Epistolas habemus, Ovidianis respondentes, et inter Ovidii poëmata post ed. Venet. 1485. et Parmensem 1489. sæpius vulgatas: 1. *Ulixis ad Penelopen.*[2] 2. *Demophoontis ad Phyllidem.* 3. *Paridis ad Œnonen.* Non nos fugit, Vossium patrem, in lib. de Poëtis Latinis, eas Sabino indignas judicare: sed malumus sententiæ aliorum virorum doctorum subscribere, quibus genuinæ Sabini videntur; in his Nicolai Heinsii, qui etiam notis illustravit. In duos libros divisas fuisse, tradit Auctor Vitæ, quam e Ms. Farnes. edidit N. Heinsius.

Heroidarum Mstum Codicem non contemnendum servat Bibl. Gothana. Extant in eas notæ Jani Parrhasii, Romani, Joan. Scopæ, Aaronis Batalei, Baptistæ Egnatii, Iodoci Badii, ne dicam illorum qui totum Ovidium illustrarunt, ut Gregor. Bersmanni, Jac. Micylli, Herculis Ciofani, &c. Epistolas Heroidum Ovidii exemplo effinxere Latino carmine Eobanus Hessus, Balduinus Cabilavius, Jo. Meursius, et in sacrarum Heroidum libris Claudius Espencæus pag. 991. seqq. Operum. Didonis ad Æneam Epistolæ respondit Nic. Heinsius pag. 211. poëmatum; Phædræ ad Hippolytum Sidronius S. J. Epistola Ulixis ad Penelopen præter rem pro inedita venditatur in Catalogo Bibl. lectissimæ Sarrazianæ n. 1770. in quarto pag. 175.

II. *Amorum libri* III. memorati Ovidio Art. III. 343.

> Deve tribus libris, titulus quos signat Amorum,
> Elige, quod docili molliter ore legas.

Hinc patet, falli Hermolaum Barbarum, qui illos libros laudat sub

NOTÆ

[1] Imitati sunt istud Epistolarum Heroicarum genus e recentioribus multi. Recensum eorum vid. ap. Blankenburg in den literarischen Zusætzen zu Sulzers allgemeiner Theorie der schœnen Künste, Tom. II. p. 84. b.-89. a.

[2] Hanc Epistolam e Msto, in quo sine nomine auctoris Ovidianis adjuncta erat, recenset et illustrat Eustachius Swartius Analect. I. 11.

titulo *Corinnæ Ovidii*: vel auctorem glossarum veterum, quas servo Mss. et Jeremiam de Montagnano, qui in Epitoma Sapientiæ Venet. 1505. 4. edita vocat 'Ovidium sine titulo.' Quinque primum libros Naso illius argumenti scripserat, sed duos sustulit, ut apparet ex hoc epigrammate ipsius præfixo:

Qui modo Nasonis fueramus quinque libelli,
Tres sumus, hoc illi prætulit auctor opus.
Ut jam nulla tibi nos sit legisse voluptas,
At levior demtis pœna duobus erit.

De iisdem videtur intelligendus auctor Vitæ, quam e Codice Farnesiano edidit Nic. Heinsius: 'Scripsit inde Epistolas quasdam ad Tiberii filiam, sub falso nomine ac ficto Corinnæ inscriptas, quæ propter crimen læsæ majestatis combustæ fuerunt. Inde et exilium meruit.' Superstites ceteros jussu Alberti III. Archiducis Austriæ in prosam Germanicam conversos servat Bibliotheca Cæsarea Vindobonensis. Vide Lambecium lib. II. pag. 985.

III. *Artis Amatoriæ libri totidem:* sic enim vetustissima exemplaria inscribunt hos libros, teste Salmasio de Usuris pag. 280. Eos anno ætatis XLI. scripsit Ovidius, ob quos exilio damnatum ab Augusto legas apud Aurelium Victorem in vita Augusti, et Freculfum VIII. 10. Chronici; atque docet ipse Ovidius Trist. III. 14. 6. 'Artibus, artifici quæ nocuere suo.' De iisdem intelligenda, quæ mox, cum scriptis suis reliquis fugam sive exilium dictum negasset, subjungit: 'Tres mihi sunt nati contagia nostra secuti.' Ab Ovidio titulum mutuati sunt Petr. Jacobus Martellus Bononiensis, qui carmen edidit Italicum tribus distinctum cantibus, de arte amandi Deum, 'L'arte d'amar Dio,' Bononiæ 1698. 8. et Thom. Ravasinus, Parmensis, in carmine Latino elegiaco 'de arte amandi S. Mariam Libri II.' Mutinæ 1706. 4. Anglico carmine, 'The Art of Love,' artem amandi, Nasonis imitatione, et castis non indignam auribus, scripsit W. King XIV. libris, Londini editam an. 1714. 8. Gallico Gaoge de Cessieres, Parisiis 1750. 8. et P. Jos. Bernard. ibid. 1780. 8. Germanico, Anonymus, Berolini 1794. 8.

IV. *Remedia amoris, lib.* I. singula genere carminis elegiaco. Codices quidam Mss. et antiquæ editiones, ut Argentinensis Schureriana 1520. 4. dividunt in libros duos, ita ut secundus incipiat a versu 397. Gallico carmine 'Remèdes contre l'amour' scripsit Franc. Cailhava, Parisiis 1762. 8.

V. *Metamorphoseon*[1] *libri* XV. carmine heroico: quod opus merito præclarissimum vocat Lactantius, in quo historia fabularis, eleganter nexis inter se partibus omnibus, expressa est; id quod in hoc opere legendo inprimis observari debet. Ipsum huic operi plurimum, et principatum operum suorum tribuisse, patet e conclusione. Ultimam illi manum auctor haud imposuit, ut ipse refert Trist. II. 555. Confer Trist. I. 6. et III. 14. Illos a se scriptos esse testatur ipse Ovidius Trist. I. 1. 117. 'Sunt quoque mutatæ ter quinque volumina formæ.' Non facile vero aliquis credat, quod in mentem venit ingeniosissimo viro Roberto Hookio,[2] qui in operibus postumis Lond. 1705. fol. vulgatis Ovidium contendit in Metamorphosi sua sub fabulis illis describendas sibi proposuisse varii generis mutationes, quæ telluri contigerunt, et systema quoddam Historiæ Naturalis tradere voluisse. Non magis ad liquidum perduci poterit, quod Hermannus ab Hardt in runis Ovidii lib. VI. Metamorph. detectis ac demonstratis Helmst. 1711. 8. vetustissimam Græcorum historiam in fabulis Nasonis latere, sibi persuasit, licet Græcos potissimum poëtas et scriptores metamorphoseon secutum in illis fuisse Nasonem non sit dubium. Græca prosa reddidit Maximus Planudes, sed quæ lucem non aspexit, exceptis paucis locis, quæ ex ea produxit in præclaris notis suis Nic. Heinsius. Ejus mentionem facit et Volaterranus Comment. Urban. XVII. Scripsit præterea in hoc opus commentaria Jac. Pontanus, Antv. 1618. f. tum brevia et apta tironibus scholia Thom. Farnabius, Amstel. 1630. 1639. 1649. in 12. ut Minellii similes notas pueris scriptas omittamus. Excerpta ex Metamorphosibus Fastisque Ovidii cum notis Thom. Johnsoni prodiere Lond. 1714. Laudanda etiam Pompeii Pasqualini industria, in concinnato indice omnium vocabulorum in Metamorphosibus Ovidii, Rom. 1614. 8. Argumenta antiqui Grammatici, Lactantii Placidi nomine, occurrunt in editione Veneta a. 1553. 8. aliisque. Donato tribuuntur in edit. Coloniensi, et Nic. Heinsius testatus est, se in Bibl. Laurentiana vidisse Ms. chartaceum, cujus titulus esset: 'Donati abbreviatio fabularum Ovidii.' Forte referri debet ad Tiberium Donatum, a quo Maronis descriptam habemus. Prodierunt etiam separatim, pri-

NOTÆ

[1] Metamorphoseon scriptores Græcos retuli lib. III. Bibl. Græcæ, c. 27. §. ult.

[2] Vide Acta Erud. anno 1707. pag. 155.

mum Viennæ 1513. 4. edente Joach. Vadiano, sub titulo: Donati, sive, ut alii volunt, Lactantii argumenta compendiaria in Fabulas potiores Ovidianæ Metamorphoseos. Ipse Vadianus nec Donati nec Lactantii esse putabat. In aliis editionibus, ut Lugd. 1510. fol. cum Petri Lavini notis et Raph. Regii, et Basil. 1543. cum ejusdem Regii et Jac. Micylli notis, habentur sub nomine Lactantii Placidi. In antiquis Codicibus Mstis et editione Veneta anni 1486. argumenta libri xv. desiderantur. Joannes itaque Rænerius, uti multa alia addidit, ita libri xv. argumenta supplevit ex Regii commentariis: quo nomine laudatur a Barthio VIII. 17. Advers. quia putabat, Regium sua ex integrioribus Lutatii exemplaribus hausisse. Sed Victor Giselinus et Thom. Munkerus Rænerium reprehendunt, quod aliena Lutatianis admiscuerit. Sed illa argumenta reperiuntur et in editione Parmensi 1480. unde Regius sumsit. Idem Munkerus, collatis Giseliniana, Hervagii, Birkmannorum, Rænerii et Coloniensi editionibus, sed inprimis secutus primæ Venetæ et Florentini Codicis fidem, argumenta librorum XIV. emendavit, notisque illustravit, et librum XV. ex editione Ræneriana addidit in Tomo posteriore Mythographorum Latinorum, Amst. 1681. 8. Extant quoque Bolognini et Nigri Epitomæ Elegiacæ et Quintiani Stoæ disticha, Basil. 1544. 8. et Visiti Mauritii Piceni Epitome in Ovidii Metamorphoses per singulas fabulas, carmine hexametro et pentametro descripta, Arimin. 1562. 8. Jo. Posthii tetrasticha et Virgilii Solis icones in Metamorphoses, Francof. 1596. 4. Icones a Cypriano Passæo cum epigrammatibus Latinis et Germanicis Antonii Guilielmi Salsmanni, Arnhem. 1507. 4.

Ovidii Metamorphoses per Hubertum Goltzium quinquaginta duabus tabulis iconum illustratæ, folio oblongo, fuere in Bibl. Menarsiana pag. 52. Imaginibus ære descriptis præter alios illustraverunt etiam Jo. Weichard de Valvasor, additis quavis pagina epigrammatis, Wagenspergi 1580. fol.[1] et Ant. Tempesta Amstelodami, apud Guil. Janssonium. 4. Elegantissime vero omnium Denos in 'Collection originale des tableaux les plus intéressants des Metamorphoses d'Ovide,' Paris. 1768. cui præiverant duæ editiones

NOTÆ

[1] Ejusdem Ovidius Satyricus Ms. pluribus quam CLXX. iconibus ornatus memoratur in præclaro ejus opere vernaculo 'Ehre des Herzogthums Crain' Lib. VI. pag. 369.

splendidæ Parisinæ, altera an. 1655. altera 1733. hoc titulo: *Collection originale des tableaux les plus interessants des Metamorphoses d'Ovide, publiée en* 1655. *par M. l'Abbé Marolles, imprimée à Paris la même année et pour la première fois sous le titre* de Tableaux du Temple de Muses, *réprésentans les vertus et les vices, sur les plus illustres Fables de l'antiquité, peints par Diepenbek, éleve de P. P. Rubens, et présentés au public tels que M. Favereau les a fait executer par le Sr. Blœmart, Graveur,* &c. Vid. Neue Bibliothek der schœnen Wissenschaften und freyen Künste Tom. VIII. pag. 161. seqq. Leipzig 1769. 8.

Locum lib. VII. Metamorph. cum Apollonio Rhodio confert Jac. Tollius in gustu Criticarum animadversionum ad Longinum pag. 354. seq. Locus de Phœnicis reparatione ex lib. XV. cum notis G. B. Speltini, extat in hujus poëmatum variorum collectione, edita Erfurti 1501. 4. Fabularum Ovidii expositio tradita in Academia Regiomontana a G. Sabino, Viteb. 1555. 8. 1559. 8. Nic. Triveti, Dominicani, commentarios in Senecam Tragicum, transformationes Ovidii, Boëthium de Consolatione Philosophiæ, Augustinum de civitate Dei, et in Valerium de non ducenda uxore, memorat Jo. Lelandus de Scriptoribus Britannicis pag. 327. Joannem item Guallensem in fabulas Ovidii pag. 307. Habuit etiam in Ovidii Metamorphoses antiqua scholia Casp. Barthius, quæ editurum se recepit Tom. II. in Statium pag. 654. In memoriis literariis Dombensibus, sive Trevoltinis a. 1705. mense Maio pag. 381. traditur cultissimus Poëta Joannes Commirius S. J. cum Nic. Heinsio emendationes suas in Nasonis Metamorphoses communicasse. 'Feu M. Bigot a dit à des personnes dignes de foi, qu'il avoit communiqué à Nicolaus Heinsius des corrections de ce Pere sur ses Métamorphoses d'Ovide: celleci entr' autres dans l'onzieme livre des Métamorphoses v. 764. *Alexirhoë Granico nata bicorni.* On lisoit dans toutes les éditions: *Alexithoë gracili conata bicorni.*'[1]

Latino sermone soluto orationes Ajacis et Ulixis ex libro XIII. Metamorph. expressit Vitus Amerbachius 1545. 8. ad calcem enarrationis libror. Tristium. Christianas Metamorphoses scripsere;

NOTÆ

[1] Plura ad Metamorphoseon libros pertinentia collegit Harles. in Introduct. ad Not. lit. Rom. P. II. p. 472. seq. et in breviori Not. p. 289. coll. Supplem. ad eandem P. I. pag. 481. seq.

Latine, Frid. Dedekindus, Smalkaldiæ 1565. 8. Gallice, Scævola de Sainte Marthe, Paris. 1579. 4. Belgice, Joh. Haselbekius, Amst. 1637. 4.

VI. *Fastorum*[1] *libri sex priores*, (totidem mensium festa et rationes e commentariis Pontificum repetitas complexi,) qui soli ex duodecim ætatem tulerunt, inscripti Germanico Cæsari, versibus elegis. Commemorat Ovidius ipse Trist. II. 549. atque in exilio a Nasone recensitos notavit Ezech. Spanhemius libro de Usu numismatum pag. 608. Nicolaum quidem Heinsium monuit Jo. Frid. Gronovius, inspectam sibi fuisse in Norico vetustam Nasonis editionem, cui Celtes Protacius, qui primus post renatas literas poësin in Germania instauravit, manu sua ascripsisset, reliquos sex fastorum libros servari apud Presbyterum in pago prope Ulmam, principiumque septimi libri in illo Codice tale exaratum fuisse:

> Tu quoque mutati causas et nomina mensis,
> A te qui sequitur, maxime Cæsar, habes.

Sed Heinsio videtur Celtes ab aliquo deceptus, qui visum sibi atque inspectum hujuscemodi codicem affirmasset. Nam Lactantius et alii veteres cum multa e Fastis Ovidii proferant in medium, e libris deperditis nihil prorsus producunt, ut certum sit, reliquam fastorum partem jam ante multa sæcula intercidisse. Eos etiam in Bibl. Regis Galliæ extare falso scripsit Antonius Constantius de Fano. Atque eos ne intercidisse quidem, sed nunquam esse scriptos ab Ovidio, Joannes Masson in ejus vita pag. 172. contendit ex his ejus versibus Trist. II. 549.

> Sex ego fastorum (scil. menses) scripsi, totidemque libellos;
> Cumque suo finem mense volumen habet.
> Idque tuo nuper scriptum sub nomine, Cæsar,
> Et tibi sacratum sors mea rupit (ne scil. absolverem) opus.

Certe nemo veterum est, qui ex posterioribus libris ullum se vidisse testetur, vel verbulum ex illis referat. Fallitur Rabanus Maurus lib. V. de Universo cap. 5. Tom. I. Opp. pag. 99. et

NOTÆ

[1] Vignolius Marvillius T. II. Miscell. Hist. et literat. p. 306. 'Les fastes d'Ovide renferment plus d'érudition qu'aucun autre ouvrage de l'antiquité. C'est le chef-d'œuvre de ce Poëte, et une espèce de dévotion Payenne.' Scriptor XIII. seculi de mirabilibus Romæ, quem edidit Bern. de Montfaucon in Diario Italico cap. XX. pag. 298. appellat 'Martyrologium Ovidii de fastis.'

Vincentius Bellovac. lib. I. Speculi doctrinalis, qui secuti Isidorum lib. VI. cap. 8. Originum, aiunt, Ovidii 'libros fastorum' dici, 'quod de Regibus et Consulibus editi sint.' Ex Bibliotheca Gudiana cum pars Codicum Mss.[1] per auctionem Hamburgi an. 1706. distraheretur, nactus sum parvum volumen in fol. minori charactere et frequentibus compendiis literarum in membrana exaratum ante annos trecentos, in quo continentur glossulæ super Ovidii Metamorphosin, de Tristibus, Epistolas, libros de Fastis, de Ponto, et super Ovidium sine titulo, hoc est (ut supra monui) Amorum libros, necnon in Statii Thebaidem et Achilleidem, Claudianum et Avianum. Glossis in Fastos subjicitur Kalendarium, quale editiones exhibent. Auctor quisquis est glossularum, monet, Ovidium de fastis et nefastis diebus agere, ortus et occasus notare signorum, et Germanicum illius anni summum Pontificem instruere in sacrificiis. Vincentius Gravina libro I. de ratione Poëtica pag. 101. 'Ovidio se non si fosse lasciato portare dalla pienezza della sua vena, sfuggito avrebbe ogni emenda, siccome la sfugge nei Fasti, ove non manca nulla di purità et di esattezza.' Giselinus habuit Mss. codices Fastorum octo, sed omnes trecentorum annorum ætatem non excedentes: nec in ullo erat versus Ennii a Fabricio e meliori libro restitutus: 'Unus erit, quem tu tolles in cœrula cœli.'

Commentariis eximiis hos libros illustravit Car. Neapolis,[2] qui Resuttanii in Sicilia principis frater fuit, et anno ætatis 21. illos absolvit, ac post auctorem anno 22. defunctum edidit Erycius Puteanus Antverp. 1639. fol. sub titulo Anaptyxeos ad Fastos Ovidii Nasonis, præmissis antiquis Kalendariis, quæ una cum aliis recensui infra lib. IV. Quod enim in plerisque editionibus Ovidio præfigi solet Kalendarium vetus Romanum, e Nasone ipso et aliis Kalendariis antiquis aliisque monumentis suppleri et emendari desiderat non paucis in locis. Inter scripta Baptistæ Guarini video etiam memorari commentarium in Fastos Ovidii, sed nescio an editum.

Supplementum horum Fastorum sive sex libros posteriores ex

NOTÆ

1 Reliqua et major pars asservatur in Bibliotheca Guelf.

2 Laudatur ex merito in Sorberianis p. 242. Morhofio hic commentarius visus est sapere officinam Erycii Puteani.

ingenio addidit[1] Claudius Barthol. Morisotus,[2] Divione 1649. 4. Burgignonum Fastorum Ovidii continuatorem laudat Marollesius. Ambrosius quoque Novidius Fraccus[3] similiter libros XII. sacrorum fastorum dicavit Paulo III. Pontifici, et vulgavit Romæ 1547. 4. Denique Hugo Vaillant Ord. Benedicti Monachus libris XII. fastorum memoriam sanctorum per totum annum Epigrammatis celebravit, Paris. 1674. Baptistæ Mantuani fastorum sacrorum libri XII. quos Ovidii imitatione composuit, sæpius editi sunt, ut Paris. 1513. fol. Argentor. 1520. 4. Mediolan. 1540. Antverp. 1576. 8. Tom. II. Opp. Nicolai Andarti fastos sacros his verbis inter alia laudat Justus Lipsius:

Macte operis laudisque: olim Sulmone Poëtam
Carmine qui æquiparas, materie exsuperas.[4]

VII. *Tristia*[5] sive *Tristium Elegiarum libri* V. Josephus Scaliger, sub Yvonis Villiomari nomine latens, in locos controversos Rob. Titii p. 105. 'Aristoteles, Titi, nunquam scripsit libros περὶ τῶν ἠθικῶν, περὶ τῶν πολιτικῶν, sed scripsit ἠθικὰ καὶ πολιτικά, ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν libros. Eodem genio duce et Ovidii titulos corruperunt majores nostri. Nam Tristia, de tristibus, et Pontum, de Ponto inscripserunt.' Hanc veram observationem perstrinxit Jacobus Duportus pag. 187. Poëm.

VIII. *Epistolarum Ponticarum*, sive *e Ponto libri* IV. versibus elegis. In hos quoque libros extant collectanea Joannis Weitzii, viri docti et diligentis 8. et commentarii Jac. Pontani S. I. in hos et Tristium libros a. 1610. fol. De commentario Barthol. Merulæ et Phil. Theodori Verpoortenii notis aliorumque dicetur infra. E

NOTÆ

[1] Nihil in Morisoto poëtici spiritus se observasse profitetur Morhof. I. Polyhist. c. 24. p. 293.

[2] De Morisoti supplemento Jo. Lud. Praschius Satira in Poëtastros: 'aut simili Morisotum reddere facto, Qui fastos Ovidii supplevit dispare versu.' Suorum in librum primum commentariorum meminit Morisotus centuria prima Epistolarum editarum Divione 1656. 4. Epist. 8. et 9.

[3] Hic Fraccus dies hebdomadis a septem sacramentis, menses a duodecim Apostolis nuncupat. Conf. Gisb. Voëtium III. Select. pag. 423.

[4] Add. Les Fastes de l'église par Ant. Godeau, et Les Fastes ou les usages de l'année par Ant. Mar. Le Mierre, de quibus vid. Vers. Fastorum Ovidii Gallicam Desaintangii Tom. I. Præf. pag. XIII. seqq.

[5] *Tristia* potius quam *de Tristibus* inscribendos esse hosce libros notaverat jam Jul. Cæs. Scaliger lib. III. c. 126. sive ult. Poëtices.

duobus Mss. Fabricii emendatiores reddidit Giselinus, sive Fabricius ipse.

IX. *Ibis, sive Diræ in Ibin,*[1] carmine Elegiaco versuum amplius sexcentorum. Cœlius Rhodiginus XIII. 1. Antiquar. Lection. 'Cæcilius Minutianus Apuleius ait, Corvinum [Boëssius et alii malunt *Hyginum*] ab Ovidio Ibin appellatum esse ex avis fœditate, cui ventrem[2] rostro purgare insitum sit, et hoc ex Callimachi imitatione.' Ovidius ipse vs. 451.

Et quibus exigue volucris devota libello est,
Corpora projecta quæ sua purgat aqua.

De Callimachi poëmate adversus Apollonium Rhodium, cujus titulus erat Ibis, et quod pridem intercidit, dixi lib. III. Bibl. Græcæ c. 19. pag. 486. In Ibin Ovidii extat vetus interpres,[3] Gyraldo et aliis laudatus, tum Christ. Zarotti, Venet. 1515. f. Carmen ipsum cum Metamorphosi et libris Fastorum editum extat sine anno et loco in fol. et Venet. 1484. fol. ibid. 1495. cum Domitii Calderini Comm. Eruditus Dionysii Salvagnii Boëssii, Equitis Delphinatis, commentarius prodiit Lugd. 1633. 4. atque iterum 1661. 8. addito vetere interprete, qui in priore edit. desideratur. Is pag. 3. 4. seq. de hujus carminis editionibus et interpretibus videndus est. Veterem interpretem alium ab edito evolvit Cœlius Rhodiginus, atque Turnebus dolet luci non datum lib. IX. 25. Adversar. 'quod et annotatum a veteri interprete fuerat, cujus scrinia alii interpretes compilarunt, et scripta etsi mendosa, unde tamen utilia odorari poteramus, suppresserunt.' Fragmenta quædam Grammatici veteris in Ibin prodierunt Paris. 1581. typis Dionysii Pratensis, sed integriora scholia illa ex duobus Mstis Codicibus vulgavit Boëssius, ut ante dictum.

NOTÆ

[1] Ibis avis Ægyptia κλυστῆρα μιμησαμένη, de qua Plutarchus de solertia animal. pag. 974. Auctor Isagoges Galeno adscriptæ c. I. T. IV. p. 371. et Galenus de venæ sectione contra Erasistratum cap. 6. T. X. edit. Paris. p. 899. Confer Alciati emblema 87. et Aldrovandi Ornithologiam T. III. lib. 20. c. 3. p. 129.

[2] Auctor Isagoges Galeno adscriptæ c. I. et Plinius VIII. 27. Hist. notant, inde hanc avem ad clysteris usum inveniendum hominibus ansam præbuisse. Effigiem ejus habes in Thesauro Græviano Antiquit. Rom. Tom. V. p. 796.

[3] Labbeus Bibl. nova Mss. p. 46. memorat Bernardi Moretti, qui Rhetoricam Bononiæ docuit sub a. 1459. expositionem in Poëma Ovidii adversus Ibin.

x. *Halieuticon*, sive *de piscibus* liber acephalos, versibus hexametris. Hujus poëmatis mentio ap. Plin. xxx. 11. 'His adjiciemus ab Ovidio posita nomina, quæ apud neminem alium reperiuntur, sed fortassis in Ponto nascuntur, ubi id volumen supremis suis temporibus inchoavit.' Idem cap. 2. 'Mihi videntur mira, quæ Ovidius prodit piscium ingenia in eo volumine, quod Halieuticon inscribitur.' Illustravit hoc fragmentum Hercules Ciofanus a. 1580. v. et Swartii Analecta I. 5. Extat quoque in Poëmatis antiquis P. Pithœi. Vide et Vossii IV. 6. et 14. operis præclari de Idololatria, ubi locis quibusdam Halieuticon lucem affert. Fallitur Barthius, qui Olympio Nemesiano hoc poëma ascripsit XLIX. 7. Adversar. nec minus Vlitius, qui Gratio. Initium vero Halieuticon, quod a Sertorio Quadrimano, tanquam e vetustissimo codice descriptum, accepit Hieron. Columna, et in doctissimis commentariis ad Ennii fragmenta pag. 247. seq. edidit, merus est fucus.

XI. *De medicamine faciei* fragmentum elegiaco carminis genere, quod citra causam Nasonis non esse videtur doctis quibusdam viris. Memorat Ovidius ipse artis amatoriæ III. 205.

Est mihi, quo dixi vestræ medicamina formæ,
Parvus, sed cura grande libellus opus.

XII. *Nux* Elegia utrum Ovidii sit necne, dubitant quidam eruditorum. Non tamen est, cujus Ovidium merito pudere possit. Hoc poëma post Dominicum Marium Nigrum illustravit Erasmus, Basileæ 1524. et apud Gryph. 1546. 8. et Tom. I. Opp. In Nucem Ovidianam Erasmi præfatio legitur inter ejus Epist. XXIX. 26. qui poëmation illud Joanni Moro, Thomæ filio, dicavit. Observationes Herculis Ciofani prodierunt Sulmone 1593. 4.

DEPERDITA.

Deperdita Ovidii scripta diligenter enumerat Gyraldus. In his sex libros postremos Fastorum, de quibus supra, et *Medeam Tragœdiam* Quintiliano x. 1. et dialogo de Oratoribus cap. 12. laudatam. Ovidius ipse Trist. II. 553.

Et dedimus Tragicis scriptum regale cothurnis;
Quæque gravis debet verba cothurnus habet.

Versum hunc ex illa affert Quintilianus VIII. 5. 'Servare potui; perdere an possim rogas?' quod Petrus Burmannus observat expressum ex hoc Virgilii in Ciri vers. 275. 'Ut me, si servare potes, ne perdere malis.'

Seneca Pater Suasoria tertia: 'Hoc autem dicebat Gallio Nasoni suo valde placuisse: itaque fecisse quod in multis aliis versibus Virgilii fecerat, non surripiendi causa, sed palam imitandi, hoc animo, ut vellet agnosci. Esse autem in tragœdia ejus: Feror huc illuc, ut plena Deo.' Quoniam diserte Seneca, iterumque affirmat, 'plenam Deo' dictam esse imitatione Virgilii, non occurrit alius Maronis locus, qui huc faciat, quam tritus ille in Eclogis, 'Jovis omnia plena,' quorum verborum non alia est sententia, quam hæc, totus Deo plenus sum, illi mea carmina curæ. Ex his ipsis porro Fabii et Senecæ locis patet, aliam longe esse *Medeam Ovidii*, de qua Tertullianus, carmine scriptam heroico, et ex meris Virgilianis versibus contextam, quam habuit Pirckhaimerus et Salmasius, a quo acceptum initium illius edidit P. Scriverius in fragmentis Tragicorum; aliam vero *Medeam Ovidii*, versu scriptam iambico, et uno vel altero fortasse loco ad Virgilii dicta alludentem, pridemque deperditam. De eadem Ovidii Medea Auctor de causis corruptæ eloquentiæ cap. 12. 'Nec ullus Asinii aut Messalæ liber tam illustris est, quam Medea Ovidii, aut Varii Thyestes.' Aliorum, quæ scripserat Ovidius, hic est index: *Declamationes, Controversiæ*, et *Suasoriæ;* quibus valuisse Nasonem testatur Seneca Controvers. 10. discipulum rhetoris Arellii Fusci, et Porcii Latronis admiratorem. *Metaphrasis Phænomenon Arati*, Lactant. II. 5. et Probus in Georgica Virgilii. *Epigrammata*, de quibus vide Politianum cap. 59. Misc. et fragmenta Ovidii a Nic. Heinsio collecta. *Liber in malos Poëtas.* Quintilianus VI. 3. 'Adjuvant urbanitatem et versus commode positi, seu toti, ut sunt, quod adeo facile est, ut Ovidius ex tetrasticho Macri carmine (i. e. poëmate tetrastichis constante) librum in malos poëtas composuerit.' *Triumphus Cæsaris Tiberii* de Illyriis, III. 4. e Ponto. *Carmen de laudibus Augusti jam defuncti*, sermone Getico, Ovidius ipse IV. 13. e Ponto. *De bello Actiaco* ad Tiberium libri II. *Vaticiniorum liber.*

SUPPOSITA Ovidio.

I. *Consolatio ad Liviam Augustam* de morte Drusi Neronis, quæ sub Ovidii nomine prodiit Venet. 1472. fol. cum Probæ Virgiliocentonibus, atque Ovidio in variis Codd. Msstis tribuitur, Pedonis Albinovani est, ut dictum supra c. 12. Pedonem hunc æqualem suum Ovidius 'sidereum' vocare non dubitat IV. 6. e

Ponto. Consolationem hanc Ovidio præter rem etiam ascripsit Passeratius, et Barthius LIII. 13. Adversar.

II. *Carmen Panegyricum ad Calpurnium Pisonem*, quod Lucano ab aliis tribuitur. Vide, si placet, quæ dicta sunt in Catal. Virgil.

III. *Elegia de Philomela*, sive de vocibus avium ac quadrupedum, et verbis, quibus illæ apud Latinos denotantur. Non Ovidii, sed Grammatici utcunque veteris Christiani esse videtur Vossio lib. I. de vitiis sermonis c. 14. et III. de Idololatria c. 49. Confer A. Schotti observationes Poëticas cap. 52. Sub *Albii Ovidii Juventini* nomine edidit Goldastus, subjecta Julii Sperati elegia de Philomela. De eodem argumento diatribam se scripsisse, testatus est Is. Casaubonus ad Antoninum Getam Ælii Spartiani, qua opes Græciæ in hujus generis vocabulis cum paupertate sermonis Latini non segniter ait se comparasse. Hæc Casauboni diatriba nunquam lucem vidit, quod sciam: sicut intercidit Theophrasti liber περὶ ἑτεροφωνίας τῶν ὁμογενῶν ζώων, memoratus Laërtio V. Sect. 43. et Athenæo IX. pag. 390. ubi ex eo refert, perdices aliis in locis κακκαβίζειν, in aliis τιττυβίζειν. Interim de vocibus animalium, et de verbis, quibus illæ apud Græcos Latinosque appellantur, consuli possunt Joach. Camerarius in commentariis utriusque linguæ pag. 198. seq. Jo. Textoris Officina pag. 280. seq. Andr. Schottus, II. 51. Observatt. Human. Julius Cæsar Bulengerus de venatione Circi cap. 20. pag. 76. seq. Samuel Bochartus in limine Hierozoici, et Frid. Hofmannus in Epigrammatis pag. 158. seq. Græca quædam de vocibus animalium vocabula habes apud Cæsarium qu. LXXVIII. pag. 218. Latina apud Ausonium Epigr. LXXVI. Sed de vocabulis, quibus Græci et Latini[1] voces avium et aliorum animalium exprimunt, præter ante laudatos, et Apuleium in Floridis, Vincentium Bellovacensem XXII. 6. Speculi naturalis ex libro Papiæ; Jac. Pontanum VIII. 2. φιλοκαλίας pag. 164. seq. Christophorum Becmannum in originibus Latinæ linguæ, vocabulo *Murmur;* Gualterum Charletonum de differentiis et nominibus animalium (Oxon. 1677. fol.) illa parte qua pisces persequitur pag. 94-102. et Guilelmum Musgrave in notis ad vitam Imp. Getæ a Spartiano scrip-

NOTÆ

[1] Chaldaica vide in Targum secundo libri Esther c. I. 2.

tam, operæ pretium est conferre, quæ ex Adversariis Is. Casauboni edidit Jo. Christoph. Wolfius in Casaubonianis Hamburgi a. 1710. 8. editis pag. 56. seq.

IV. *De Pulice* Elegia, sub Ofilii Sergiani nomine a Goldasto vulgata, Ovidio certe indigna. Gallica metaphrasis Puliéis Ovidiani extat in libello parum serio et parum pudico, qui Amst. 1720. 12. prodiit sub titulo *les Tetons*, pag. 50. auctorque ait, se natum fuisse sedecim annos, cum illam componeret.

V. *Somnium*, quod incipit: 'Nox erat et somnus,' &c. in Goldasti editione *Ovidii junioris somnus* inscribitur. Hoc Somnium cum Philomela et Pulice, quæ in Heinsiana et Cnippingiana editione Ovidii frustra quæres, extat ad calcem Heroidum et Amorum ex postrema Jac. Micylli recognitione, Francof. 1582. 8. excusa etiam Venet. 1515. 8. cum Ovidii vita ab Aldo scripta, et Paris. 1536. 8. et apud Gryph. 1554. 8.

VI. *Epigrammata scholastica de Virgilii* XII. *libris Æneidos*, sive argumenta librorum Virgilianorum, etsi Ovidio in quibusdam manu exaratis codicibus ascripta, etiam in codice eximio et pervetusto membranaceo Virgilii cum Servii commentariis, quem laudavimus, Morgenvegiano, in cujus calce leguntur simili vetusta manu descripti Ovidii libri de Ponto, communi suffragio virorum doctorum existimantur alterius esse auctoris.

VII. Nihil vero magis ridiculum sit, quam *libros tres de Vetula*[1] genuinis Ovidii scriptis annumerare, qui hexametris versibus descripti cum præfatione Leonis (Protonotarii sacri Palatii Byzantini sub Vatachio Principe) prodiere Coloniæ 1470. Lubecæ 1471. et inter Catalecta Ovidii editore Goldasto, Francof. 1608. 8. denique recensiti e Mss. una cum Nigelli Wirkeri[2] Angli Brunello, sive Speculo stultorum, editi auspiciis Ducis Augusti Guelferbyti 1662. 8. Hoc ludicrum opusculum, ab infimi ævi Monacho (Pamphilo forte Mauriliano[3]) profectum, non evolverat Manutius, qui tanquam tria diversa memorat *de vetula, de quatuor humoribus, et de ludo latrunculorum*, cum de his universis agat hoc

NOTÆ

[1] Beda in Boëthium de Trinitate: 'Exstirpanda est hæresis vetularum, quæ jurant per partes Dei.'

[2] De hoc Nigello extat erudita dissertatio Jac. Thomasii Lips. 1679. qua inter alia observat, eum claruisse circa a. C. 1200.

[3] Vide Barthium ad Guil. Britonem p. 62. et 349.

scriptum. Versus aliquammultos ex libro III. producit Thom. Bradwardinus in causa Dei adversus Pelagium pag. 33. Rogerus quoque Baco, magnus Astrologiæ patronus, nullius fere libentius scriptoris testimoniis utitur, notante Joanne Pico lib. I. in Astrologos pag. 284. Opp. Vide etiam Roberti Holkot lect. XXI. in lib. Sapientiæ, et Joannis Frid. Mayeri Exerc. utrum fata religionum pendeant ab astris, Diss. I. §. 5. De hoc opere copiosius disserere voluit magnus Seldenus lib. III. de Synedriis c. 16. sed morte præventus imperfectum illud opus coactus est relinquere. Librorum de vetula auctorem esse fortasse ipsum illum Leonem Protonotarium, qui præfationem præmisit, suspicatur Polycarpus Lyserus in historia poëtarum medii ævi pag. 2089. ubi porro multis post Ovidium sæculis libros illos Ovidio esse suppositos ex hisce docet flosculis. Scilicet Lib. I. n. XXX. v. 3. edit. Goldasti pag. 127. legitur vocabulum 'treuga,' pro armistitio, quod ævi est recentioris. Lib. I. n. XXXVII. edit. cit. pag. 133. l. ult. vox 'Alkimia,' quæ itidem serius ab Arabibus ad Latinos venit. Idem dicendum de 'Algebra' et 'Almucgrabala,' quæ occurrunt n. XLI. v. 5. pag. 135. 'Algebraque' iterum Lib. III. n. II. v. 5. pag. 163. 'Cognoscere amicam' Lib. II. n. I. v. 5. et 7. pag. 139. est hebraismus, ex lectione S. Codicis haustus. 'Pastorum' et 'Prælaturarum' meminit Lib. II. n. XIV. v. 3. et 8. pag. 143. quæ voces Ecclesiasticæ sunt. 'Camisia' item, quæ affertur Lib. II. n. XXIV. pag. 150. l. 1. non est ævi Ovidiani. 'Sibi' loco 'ipsi' nonnunquam usurpat auctor Lib. II. n. XXXIII. v. 5. pag. 155. n. XXXVI. v. penult. pag. 157. 'Dei unitatem' ubi stabilit auctor Lib. III. n. IV. pag. 164. et 165. vocabula 'principium' et 'principiatum' adhibet, et Manichæorum sententiæ, de duobus principiis mundi sibi contrariis et coæternis, meminit. Vocabulo 'glorificare' nonnunquam utitur, quod est ex Ecclesiastico. 'Christianum,' ut Lib. III. n. V. v. ult. pag. 166. Mundum ex nihilo 'creatum' esse probat Lib. III. n. VI. pag. 166. n. XVIII. pag. 273. 'Resurrectionem mortuorum' credit futuram Lib. III. n. XX. pag. 175. Locum de incommodis senectutis ex Ecclesiastico profert Lib. III. n. XXIII. pag. 176. De religione Christiana multa habet Lib. III. n. XXXII. seqq. ubi vaticinatus talia inducitur Ovidius, et ex foliis Sibyllæ hæc hausisse v. Lib. III. n. XLI. v. antep. pag. 186. de quibus tamen constat, ea ignorata prorsus fuisse ante Commodi Imperatoris tempora. Trinitatem admittit

iis loquendi formulis, quibus ne Christiani quidem primis sæculis utebantur, Lib. III. n. XLII. XLIII. Mariam mediatricem appellat Lib. III. n. XLV. v. pen. pag. 188. eamque in cœlos sumtam esse docet n. XLV. Hæc loco laudato Lyserus: qui pag. 2071-2076. etiam veterem editionem Pamphili confert cum editione Goldastina, ejusque varias et plerasque meliores lectiones annotat, atque integra, quæ Goldastus omisit, supplet disticha.

Catalecta Ovidii, et alia quædam nomine suo suppresso junctim vulgavit, auctoribusque suis Mstorum ope magnam partem restituit Goldastus, Francof. 1610. 8. In eo volumine occurrunt: Epigrammata scholastica de Virgilii XII. libris Æneidos. Epistola Ovidiana Penelopes ad Ulixem, Græce reddita a Carolo Utenhovio. Ovidii junioris somnus. Cornelii Maximiani Galli amores sive sex elegiarum libellus, de quibus dixi capite superiore. In exemplo hujus editionis, quod extat Hamburgi in Bibl. Joannea, variæ lectiones e Msto Codice adjectæ sunt manu Frid. Lindebrogii, quibus non pauca emendantur et supplentur. Ofilii Sergiani Elegia de pulice. Albii Ovidii Juventini elegia de Philomela. Julii Sperati elegia ejusdem argumenti. Pamphili Mauriliani[1] Pamphilus, sive de arte amandi Elegiæ LXIII. De Vetula libri III. cum præf. Leonis Protonotarii. Bedæ Venerabilis elegiæ II. de Cuculo. Benigni Floriacensis elegia de excidio Trojæ. Bernardini Cilænii Veronensis, qui Friderici III. Imp. temporibus vixit, Amores, h. e. libellus elegiarum sive Odarum XXII. ad Juliam, editus antea sub falso nomine Francisci Octavii. Antonii Codri Urcei Bononiensis Rhythmus die S. Martini pronuntiatus. Denique claudit hanc collectionem Goldastinam elegia Baptistæ Mantuani Carmelitæ contra Poëtas impudice loquentes. Christianus Daumius in Epistola ad Joach. Fellerum:[2] 'Vetulam Pseudo-Ovidii, Pamphilum, et alia opuscula, Goldastus se primum ex membranis edere ratus est: at ego habui editiones recenter inventa typographia natas, membranis illis longe meliores et locupletiores. Ideo cum Vossius et alii exinde, quæ in rem suam esse vident, al-

NOTÆ

[1] Hujus Mauriliani meminit Guermundus commentario in artem Prisciani. Ejus vero elegias et libros de Vetula, quos ipsos quoque a Mauriliano scriptos Barthius conjiciebat, cum Msto contulit in eodem Codice Lindebrogius.

[2] Jo. Frid. Felleri monumenta varia inedita, trimestri XI. p. 611.

legent, cur non et horum rationem habeamus? Iis quæ Goldastus omisit, Aldus autem in Ovidii vita meminit, a claustralibus monpsis Ovidio stupide attributa, adjungo olim a me collecta carmina de ventre, de tribus puellis,' &c. Est mihi hæc scribenti in manibus editio vetus sine loci et anni nota in 4. ubi Pamphilo præmittitur Pseudo-Ovidii *liber trium puellarum*, sive elegia de tribus puellis cantu inter se certantibus judice poëta, qui tertiam, Jovis amores canentem, ceteris duabus præfert, sibique adjungit: et *liber de nuntio sagaci*, versibus hexametris homœoteleutis sive leoninis, et *de pulice*. Elegiæ de tribus puellis hoc est initium:

> Ibam forte viam quandam nullo comitante;
>   Solus amor mecum, qui solet esse, fuit.
> Dumque meos versus facio, meditorque puellam,
>   Cui possim versus mittere quos facio;
> Ecce procul video quasi tres nymphas venientes:
>   E quibus, ut memini, longior una fuit.
> Hæc medium sortita locum, currebat; et omnes
>   Currebant pariter, sed tamen illa magis.
> Sed si forte manu jaculum sumsisset et arcum,
>   Illa mihi certe visa Diana fuit.
> Sic etenim solet illa feras agitare per altas
>   Sylvas, cumque suis currere virginibus.
> Tunc ego nosse volens formas et nomen earum
>   Incepi subito currere post solio, &c.

Liber de nuntio sagaci, in quo colloquium est puellæ cum nuntio, qui dona a poëta ipsi affert, ita orditur:

> Summi victoris fierem cum victor amoris
> Sperabam curis finem posuisse futuris,
> Rursus ad arma vocat me, quærit et ecce Cupido,
> Dic, amor, unde venis pharetris sic undique plenis?
> Cujus castra petis, vel cujus vulnera tendis?
> Hinc procul hinc absis, quia mecum nulla videbis,
> Tot tibi sunt Parides, et tot tibi sunt Ganymedes, &c.

Bedæ venerabilis (an Milonis potius, Monachi Elnonensis a. 870. defuncti) elegia una de conflictu veris et hyemis, atque altera[1] de morte cuculi. Benigni Floriacensis elegia de excidio Trojæ, Bernardini Cilænii, &c.

NOTÆ

[1] Incipit: 'Plangamus cuculum, Daphnis dulcissime, nostrum;' eadem, quam sub vero Alcuini nomine edidit Mabillonius Tom. I. Analect. pag. 360.

RECENSUS EDITIONUM

P. OVIDII NASONIS

AUCTIOR FABRICIANO ET IN QUATUOR ÆTATES DIGESTUS.[1]

ÆTAS I. NATALIS

1471—1502.

PRÆTER editionem principem, auctores habet Franc. Puteolanum, Ant. Zarottum, Barn. Celsanum, Bonum Accursium, &c. Surrexere mox commentatores Georgius et Bartholom. Merulæ, Anton. Volscus, Paullus Marsus, Raph. Regius, &c.

[1470 P. Ovidii Nasonis de Vetula libri tres, cum præfatione Leonis (Protonotarii Sacri Palatii Byzantini sub Vatachio Principe.) Coloniæ.—Memoratur Maittario pag. 300. et Fabricio in Bibl. Lat. Tom. I. pag. 465. Sed fabulam, saltem valde suspectam habet hanc editionem Panzerus. Idem valet de editione Lubecensi an. 1471.]

1471 Editio *princeps* librorum de Arte amandi et Remedio amoris. Fol. I. a. 'Publii ovidii nasonis sulmonensis de arte amandi liber primus incipit feliciter.' In fine: 'Explicit liber ovidii de amore.' Sequitur Liber de remedio amoris. In fine: 'Liber publii nasonis Ovidii de remedio amoris feliciter explicit. Impressus in Augusta per Gintherum Zainer ex Reuthlingen progenitum. Anno dni M.CCCC°LXXI° Kal'. Februarii.' Fol.—Editio rarissima, literis gothicis crassioribus impressa, sine sign. cust. et pagg. ceterum, quoad lectionem, ab editionibus

NOTÆ

[1] Asteriscis notavimus editiones, quarum inspiciendarum nobis copia fuit.

recentioribus, si pauca quædam leviora excipias, raro discedens, teste Freytagio in Apparat. literar. Tom. I. pag. 476. seq. Conf. Seemiller in Bibl. Acad. Ingolstadt. incunab. typ. Fasc. I. pag. 26. et Denis Annal. typ. Suppl. Part. I. pag. 8.

— Romana I. quæ *princeps* Operum habetur, duobus voluminibus in fol. comprehensa, ex recognitione Jo. Andreæ Aler.—Volumen I. complectitur libros Metamorphoseon, quibus præmissa est Joan. Andreæ Epistola ad Paullum II. data 'Rome quintodecimo Kal. Augu. M.CCCC.LXXI.' In fine leguntur hi versus:

Aspicis illustris lector quicunque libellos
Si cupis artificum nomina nosse: lege
Aspera ridebis cognomina teutona: forsan
Mitiget ars musis inscia uerba uirum.
Conradus suueynheim: Arnoldus pannartzque magistri
Rome impresserunt talia multa simul.
Petrus cum fratre Francisco Maximus ambo
Huic operi aptatam contribuere domum.

Volumen II. iisdem typis, eodemque forte anno, impressum, habet Amorum libros III. Elegias de arte amandi, Pulicem, de Remedio amoris, Consolationem ad Liviam, Epistolas Heroides, Nucem, Medicatam faciem, Ibin, libros Tristium, de Ponto et Fastos. In fine horum legitur: 'Finis. VI. librorum Fastorum Ouidii Ad. Ti. Cesarem Germanicum Aug.'—Maitt. pag. 303. Panzer Tom. II. pag. 425. Hujus editionis non nisi 550. exemplaria evulgata fuisse, testatur Index librorum ab Arn. Pannartz et Conr. Sweynheim impressorum.

— Bononiensis I. Operum, fol. a Francisco Puteolano recognita, et Francisco Gonzagæ Cardinali Mantuano dicata. Post dedicationem sequitur Vita Ovidii, ad cujus calcem legitur: 'Hujus opera omnia, Medea excepta, et triumpho Cæsaris, et libello illo Pontica lingua composito, quæ incuria temporum perierunt, BALTHESAR AZOGVIDVS ciuis Bononiensis honestissimo loco natus PRIMUS IN SVA CIVITATE ARTIS IMPRESSORIÆ INVENTOR et summa necessitudine mihi conjunctissimus ad utilitatem humani generis impressit. M.CCCC.LXXI.' Char. Rom. sine sign. cust. et pagg.—Maitt. pag. 307. Panzer Tom. I. pag. 204. coll. Tom. IV. pag. 242.

— [de Vetula libri III. Lubecæ.—Maitt. pag. 307. Fabricius l. c. Conf. ad an. 1470.]

1472 Metamorphoses. 'Venetiis per Jacobum Rubeum natione gallicum.' Fol.—Denis Suppl. pag. 16. Panzer Tom. III. pag. 92.

— Consolatio ad Liviam cum Ausonii Epigrammatum libris, &c. Venetiis, fol. min. s. n. typogr.—Maitt. Tom. I. pag. 315. Panzer Tom. III. pag. 92.

1473 Epistolæ Heroides, cum Junii Juvenalis Satiris. In fine Heroidum: 'Explicit. Liber Ouidii epistolarum. In monteregali: in plano ualis. Per Antonium mathiæ quondam Andreæ: de Antuuerpia. Et Baldisalem Corderiumque socium. Anno Domini. M.CCCC.LXXIII. Die XVIII. mensis Februarii.' Fol. min.—Crevenna Tom. III. pag. 219. Panzer Tom. II. pag. 146.

1474 Veneta I. Operum, 2 voll. fol. In fine: 'Hujus opera omnia Medea excepta: et Triumpho Cæsaris: et libello illo pontica lingua composito: quæ incuria temporum perierunt: Jacobus Rubeus natione gallicus honestissimo loco natus ad utilitatem viventium nec non et posterorum impressit. Nicolao Marcello Duce inclyto Venetiarum. M.CCCC.LXXIV.'

Calphurnii carmen ad lectorem.

Perlege Nasonis divina poëmata lector
  Musarum qui uis fontibus esse sacer.
Hic dedit ad reliquos compendia summa poëtas
  Invia qui primus per loca fecit iter.
Corpora ter quino mutata volumine finxit,
  Unde fere est omnis fabula nota tibi.
Alterno teneros tibi carmine lusit amores:
  Sanavitque sua vulnera facta manu.
Cæsare dehinc læso geticum relegatus in orbem
  Composuit fastos: exiliique modum.
Sed dignum, hæc Veneta qui gallicus urbe jacobus
  Impressit, miræ condidit artis opus.

Panzer Tom. III. pag. 104.

— Heroidum libri. Mediolani, per Antonium Zarotum. Fol.—Sax. pag. 562. Panzer Tom. II. pag. 16.

— Domitii Calderini Commentarii in Martialem, cum Defensione et Commentario in Ibin Ovidii, edente Joh. Calphurnio. In fine: 'Impressi sunt Venetiis arte et ingenio diligentissimi impressoris Jacobi de Rubeis natione Gallici, Anno salutis M.CCCC.LXXIV. Idibus Septembris. Nicolao Marcello duce Venetiarum.' Fol.—Panzer Tom. III. pag. 105.

1475 Metamorphoses, cum Epistola Boni Accursii ad magnificum equitem Cicchum Simonetam, et vita Ovidii a Bonacursio collecta. In fine: 'Mediolani impressum per Magistrum Philippum de Lavagnia Mediolanensem 1575. die 5. Junii.' Fol.—Panzer. Tom. II. pag. 19. seq.

1476 Metamorphoses. Fol. Præmissa est Epistola ad Franc. Gonzagam, cum poëtæ vita; in cujus fine: MCCCCLXXVI. In operis calce leguntur hi versus:

Finibus ausonie motus qui cesaris ira est
Augustini tua nunc revocatur ope:
Hac modo si ætherea frueretur ovidius aura
Non tua letheis fama periret aquis:
Carmine inæquali haud tantum cantata corina
Te caneret quantum naso poëta libens:
Dum regit alcides populos in pace feroces
Impressum hoc formis est cito majus opus.

Ergo Ferrariæ per Augustinum Carnerium. Char. Rom. sine sign. et pagg. absque loci et typogr. mentione.—Panzer Tom. IV. pag. 294.

1477 Parmensis, Operum. Fol. min. In fine librorum Metamorphoseon post Indicem 'eorum, quæ impressa sunt in iis voluminibus Ovidii,' legitur: 'Impressum Parmæ ductu et impensis mei stephani coralli lugdunensis. M.CCCC.LXXVII. die primo Julii.'—Maitt. Ind. II. pag. 109. Lengnich neue Nachr. Tom. II. pag. 73. ubi uberior notitia. Panzer Tom. II. pag. 351. seq.

— Metamorphoseon libri. In fine: 'Anno Domini MCDLXXVII. III. Idus Septembris, regnantibus Bona Matre et Jo. Galeacio Maria, piissimis Ducibus. Mediolani, impressit Antonius Zarotus Parmensis, Artifex eximius.' Fol.—Maitt. pag. 383. Panzer Tom. II. pag. 29.

— Libri Fastorum. In fine: 'P. Ovidii Nasonis Fastorum liber sextus et ultimus impressus Mediolani per Magistrum Antonium Zarotum Parmensem Anno Domini MCCCCLXXVII. die primo Aprilis.' Fol. min.—Maitt. pag. 383. Panzer Tom. II. pag. 29.

1478 Heroidum liber et de obitu Drusi Neronis ad Liviam Augustam matrem consolatoria. 'Mediolani per Jacobum de Marliano MCCCCLXXVIII. die quinto Martii.' Fol.—Bibl. Gœtting. Panzer Tom. II. pag. 32.

1479 Metamorphoseos libri, cum Domitii Calderini Veron. vita poëtæ, et summariis ante quemvis librum. In fine: 'Publii

Ovidii Nasonis Metamorphoseos Liber Finit. Impressum Parmæ [per Andream Portiliam, ut videtur] MCCCCLXXVIIII.' Fol. min. —Denis Suppl. pag. 108. Panzer Tom. II. pag. 352.

— De Vetula libri III. cum Leonis Protonotarii sacri Palacii bizantei sub Vatachio principe prefatione. In fine: 'Impressus et correctus summa cum diligentia per me Jo. Koelhoff de Lubeck. Colonie civem. Anno nativit. dom. 1479. in profesto annunciationis beatissime virginis Marie dei genetricis.' Fol.—Maitt. pag. 402. Panzer Tom. I. pag. 284.

1480 Bononiensis II. Operum. Fol. In fine: 'Opus impressum Bononie per me Baldasarem de Azzoguidis civem Bononiensem. Anno incarnationis MCCCCLXXX.' Fol.—Maitt. pag. 407. Panzer Tom. I. pag. 211.

— Vicentina, Operum, cum epistola dedicatoria Boni Accursii Pisani ad Cicchum Simonetam et vita Ovidii. 2. voll. fol. In fine vol. I. legitur: 'Barnabas Celsanus Vicentinus. habes humanissime lector opera P. Ovidii a nobis quam accuratissime potuimus emendata, nec minus diligenter ab Hermano Levilapide Vicentiæ impressa. M.CCCC.LXXX. pridie Idus Aug. feliciter. Τέλος.' In fine vol. secundi: 'Finis omnium librorum P. Ovidii qui extant. eos quam accuratissime emendatos a Barnaba Celsano Vicentino. impressit Hermanus Coloniensis Lichtenstein Vicentiæ M.CCCC.LXXX. Sex. Id. Maii. feliciter.'—Maitt. Tom. I. pag. 407. Crevenna Tom. III. pag. 213. seq. Bibl. de Reviczky pag. 136. seq. Panzer Tom. III. pag. 513.

— Veneta II. Operum, cum interpretatione Paulli Marsi. fol.—Maitt. pag. 776. Panzer Tom. III. pag. 161.

— Metamorphoses. In fine: 'Anno salutis M.CCCC. octuagesimo intra Kalendas februarias Publii Nasonis Ovidii Metamorphoseos liber impressus est Pinerolii diligenter emendatus arte Jacobi de Rubeis natione Gallici.' Fol.—Maitt. pag. 407. Panzer Tom. II. pag. 381.

— Metamorphoses, edente Domitio Calderino, cum tabulis fabularum. In fine: 'Impressum Parmæ Opera Et Impensa Andreæ Portiliæ Anno MCCCCLXXX. Idibus Maiis Joanne Galeazio Maria Mediolani Duce Regnante Feliciter.' Fol.—Maitt. pag. 407. Panzer Tom. II. pag. 353.

1481 Epistolæ Heroides, cum commentariis Ant. Volsei et Hubertini Clerici Crescentinatis. In fine: 'Hæc interpretatio Episto-

larum Heroidum Ovidii non ad ostentationem ingenii aut doctrinæ, sed ad communem utilitatem ab Ubertino cognomine Clerico Crescentinati edita est in loco Casalis sancti Evaxii Anno salutis humanæ M.CCCC.LXXXI. octavo idus septembris, prædicto Ubertino artem dicendi in ipso loco Casalis publice interpretante, &c. Impressit Gulielmus de Canepa-nova de Campanilibus de Sancto Salvatore, impensa prædicti Hubertini, venerabilisque et integerrimi Sacerdotis Presbyteri Stephani de Ulmo' &c. Fol. —Sax. hist. liter. p. CCLXXV. Panzer Tom. I. pag. 271. Commentarius Ant. Volsci separatim etiam prodiit Parmæ, hoc titulo:

— Clarissimi Viri Antonii Volsci Expositiones in Heroidas Ovidii. Hæc in fronte. In fine: 'Impressum Parmæ opera et impensis Andreæ Portiliæ anno salutis MCCCCLXXXI. VI. Septembris.' Fol.—Panzer Tom. II. pag. 354.

— Epistolæ Heroides cum comment. Volsci: Epist. Sapph. cum Georgii Alexandrini interpretatione: et opuscul. de pulice, philomela, remedio amoris, medicamine faciei, nuce. Venetiis per Baptistam de Tortis. MCCCCLXXXI. XV. Decembr. Fol.—Maitt. pag. 419. Panzer Tom. III. pag. 173.

1482 Heroides cum comm. Ant. Volsci, et liber in Ibin cum comm. Calderini. In fine: 'Impress. Venetiis per Thomam de Alexandria MCCCCLXXXII. die VIIII. Januarii.' Fol.—Panzer Tom. III. pag. 179.

— Heroides cum comment. Ant. Volsci, et liber in Ibin cum comm. Calderini. In fine: 'Venetiis per Baptistam de Tortis MCCCCLXXXII. die VIII. Novembr.' Fol.—Panzer Tom. III. pag. 184.

— Fastorum libri cum interpretatione Pauli Marsi. In fine: 'Litterariæ sodalitati Viminali et universæ Academiæ Latinæ ad viventium posterorumque usum Pauli Marsi Pisci. poëtæ Romani Fideliss. fast. interpretationem Baptista Tortius a Neocastro curavit.' (Venetiis.) Fol.—Lengnichs Beytræge zur Kenntniss seltener und merkwürdiger Bücher. Tom. II. pag. 114. Panzer Tom. III. pag. 185.

1483 Heroides Epistolæ cum comment. Ant. Volsci. Venetiis. fol.—Maitt. pag. 778. Panzer Tom. III. pag. 203.

— Epistolæ Heroidum cum comment. Ant. Volsci. Præcedunt Epistola Ant. Volsci Privernatis ad Lud. Diædum. Vita Ovidii.

Ovidii Sappho cum interpretatione Georgii Alexandrini. Sequuntur alia Ovidii opera absque commentariis. In fine: 'Mediolani per Leonardum Pachel et Uldericum Scinzenzeller Socios Alamannos MCCCCLXXXIII. die XVI. Maii.' Fol.—Denis Suppl. pag. 175. Panzer Tom. II. pag. 49.

— Epistola Sapphus cum comment. Domitii. 'Venetiis, per Octavianum Scotum. MCCCCLXXXIII. quarto Nonas Decembris.' Fol. —Maitt. pag. 445.

— Fastorum libri cum interpretatione Pauli Marsi. In fine: 'Religiosæ litterariæ sodalitati Viminali et universæ Academiæ Latinæ ad viventium posterorumque usum Pauli Marsi Piscin. poëtæ. Romani fideliss. interpretationem Johannes Legnanus Mediolanensis librarius ab Antonio Zaroto Parmensi opifice eximio magna opera sua et impensa imprimendam curavit anno salutis M.CCCC.LXXXIII. Nonis Juniis; regnante invictissimo Joanne Galeazio Sphortia Vicecomite duce Mediolani Sexto.' Fol.—Repetitio ed. Venetæ an. 1482. Maitt. pag. 445. Panzer Tom. II. pag. 47.

1484 Heroides cum comment. Ant. Volsci. Sappho et Ibis cum comment. Domitii Calderini. In fine: 'Publii Ovidii nasonis sulmonensis poëtæ clarissimi liber in ibim feliciter explicit. Impressum Venetiis per Thomam de Alexandria die XXIIII. Aprilis. M.CCCC.LXXXIV. Regnante inclito duce Johanne Mozenigo.' Fol.—Panzer Tom. IX. pag. 287.

— Ovidii reliqua opera. (Exceptis scil. Metamorphosibus.) In fine: 'Finis omnium librorum Pub. Ovidii Nasonis qui extant. Eos quam accuratissime emendatos a Barnaba Celsano Vicentino impressit Hermannus Lichtenstein Coloniensis anno salutis M.CCCC.LXXXIIII. XI. Calendas Octobres. Fœliciter.' Fol.—Maitt. pag. 454. Panzer Tom. III. pag. 209. Conf. Harlesium in Suppl. ad brev. Not. Liter. Rom. P. I. pag. 452. qui suspicatur, hunc librum esse partem alteram editionis Operum Vicentinæ an. 1480. mutato tantum ultimo voluminis folio.

1485 Epistolæ Heroidum cum comment. Ant. Volsci: Saphus et Ibis cum Domitii Calderini commentariis. In fine: 'Venetiis per Baptistam de Tortis die XVI. Martii M.CCCC.LXXXV.' Fol. —Pl. Braun Part. II. pag. 122. Panzer Tom. III. pag. 220.

— Epistolarum libri cum comment. Ant. Volsci, et Ibis cum comment. Calderini. In fine: 'Impressit Venetiis Thomas de Alex-

andria die x. Junii M.CCCC.LXXXV. regnante duce Joanne Mocenigo.' Fol.—Maitt. pag. 463. Panzer Tom. III. pag. 217.

— Fastorum libri cum comment. Pauli Marsi Piscinatis. In fine: 'Religiosæ Litterariæ Sodalitati uiminali et uniuersæ academiæ latinæ ad uiuentium posterorumque usum pau. marsi pisci. poe. romani fideliss. fast. interpretationem antonius bactibouis alexandrinus uenetiis imprimendam curauit anno salutis M.CCCC.LXXXV. die XXVII. Augusti,' &c. Fol.—Maitt. pag. 463. Panzer Tom. III. pag. 225.

1486 Veneta III. Operum. Fol. In fronte legitur Bonacursii Pisani epistola ad Cicchum Simonetam Mediolanensem, ex ed. Metamorphoseon Mediolanensi 1475. repetita. Hanc excipit Index fabularum cujuslibet libri Metamorph. Sequitur textus eorundem. Ad calcem ultimi libri subjectum habetur: 'FINIS: Impressum Venetiis per Bernardinum de Nouaria. M.CCCC.LXXXVI. die XIII. Januarii.' Alterum quasi volumen constituunt reliqua poëtæ opera, hoc quidem ordine; Epistolæ Heroidum cum A. Sabini responsionibus, libri Amorum, de Arte amandi, de Remedio amoris, in Ibin, Fasti, libri Tristium, de Ponto, denique opera Ovidio falso attributa, nimirum de Pulice, de Philomela, de Medicamine faciei, de Nuce, et de consolatione Liviæ. In fine: 'FINIS. Impressum Venetiis per Bernardinum de Nouaria, die XXVII. nouembris M.CCCC.LXXXVI. Feliciter.'—Splendidissimam hanc et rarissimam ed. accuratius descripsit Denis in Merkwürdigkeiten der Garellischen Bibliothek pag. 122. Conf. Panzer Tom. III. pag. 232.

— Heroides, cum consolatoria ad Liviam Aug. de morte Drusi Neronis et libro de Philom. In fine: 'Mediolani Christofferus Ratisponensis impressit MCCCC.LXXXVI. die vero XXI. mensis Novembris. Deo Gratias Amen.' Fol.—Maitt. pag. 476. Panzer Tom. II. pag. 54.

— Metamorphoses. Parmæ. Fol.—Maitt. pag. 474. not. 8. Ind. II. pag. 571. Panzer Tom. II. pag. 356. Dubia valde editio.

— Saphus, cum Persii Satyris. Mediolani. Impensis Antonii Zaroti. Fol.—Denis Suppl. pag. 219. Panzer Tom. II. pag. 53.

1487 Epistolæ cum comment. Volsci, Sapph. et Ibis cum comment. Domitii Calderini. In fine: 'Venetiis per Bartholomeum de Zanis de Portesio Anno MCCCCLXXXVII. die XXIIII. Novembris.' Fol.—Maitt. pag. 484. Panzer Tom. III. pag. 247.

— de Arte amandi et Remedio amoris. Lugduni. 4.—Maitt. pag. 780. Panzer Tom. I. pag. 537.

— Libri Fastorum cum comment. Antonii Constantii Fanensis et Pauli Marsi. Venetiis. Fol.—Maitt. pag. 490. Panzer Tom. III. pag. 249.

1488 Heroides cum comment. Ant. Volsci, et in Ibin cum comment. Domitii Calderini. In fine: 'Impressum Mediolani per Uldericum Scinzenzeller die VIII. Octobris MCCCCLXXXVIII.' Fol.—Denis Suppl. pag. 253. Panzer Tom. II. pag. 57.

— Heroides. Venetiis, per Andream de Paltascichis Catharensem. Fol.—Maitt. pag. 502. et 505. Panzer Tom. III. pag. 251.

— Remedia amoris. Ad calcem: 'Impressum Liptz per Jacobum Thanner Herbipolensem: anno Domini MCCCCLXXXVIII.' 4.—Denis Suppl. pag. 253. Panzer Tom. IV. pag. 342.

1489 * Veneta IV. Operum. Prima pagina fol. I. vacua relicta est. In aversa pag. incipit Boni Accursii Pisani Epistola ad Cicchum Simonetam, cum vita Ovidii ab eodem collecta. Sequitur Index fabb. libri Metamorphoseon. Hunc excipit Val. Superchii Pisaur. ad Jo. Sfortiam Pisauri Principem Epistola, cui subjecta 'Ejusdem Val. Superchii Elegia: Conqueritur quod barbari velint pariter cum Nasone opera illius interire.' Sequitur jam P. Ovidii Metamorphoseos liber primus, &c. Singulis fabulis præmissa intra ipsum textum summaria. In fine: 'FINIS. Publii Ovidii Nasonis Metamorphoseos opera Lucantonii Florentini impensa a Matheo Capcasa Parmense accuratissime impressa [Venetiis] Fœlici faustoque auspicio hic clauduntur. Anno. MCCCCLXXXVIIII. Pridie Calen. Januarias.' Post hæc 'Registrum hujus operis—Amen.' In folii seq. prima pagina: 'Publii Ovidii Nasonis Sulmonensis poëtæ clarissimi Heroidum liber unicus incipit.' Sequuntur Sabini Epistolæ, libri Amorum, de Arte amandi, de Remedio amoris, in Ibin. Tum tertio quasi volumine continentur Fasti, libri Tristium, de Ponto, de Pulice, de Philomela, de Medicamine faciei, de Nuce, et Consolatio ad Liviam. Denique 'Mauri Ugerii mantuani: De Anima Ovidii quæ migraverit in Valerium Superchium.' In fine: 'Publii Ovidii Nasonis opera Luc-antonii Florentini Impensa a Matheo Capcasa Parmense accuratissime impressa,' &c. ut in calce Metamorphoseon. Fol.—Editio vitiosissima, et in qua integræ sub-

inde paginæ, typothetarum incuria omissæ, desiderantur. Exemplum ejus servatur in Bibl. Acad. Heidelbergensi.

— Fastorum libri cum comment. Antonii Constantii Fanensis. In fine: 'Impressum Rome per Eucharium Silber alias Franck natione Alemanum ab Anno nostre salutis M.CCCC.LXXXIX. die vero veneris. XXIII. mensis Octobris.' Fol.—Panzer Tom. II. pag. 495.

— Fastorum libri cum comment. Pauli Marsi. In fine: 'Literariæ Sodalitati—Gabriel Conagus Civis Mediolanensis ab Ulderico Scinzenzeler Theutonico sua opera et impensa imprimendum curavit. Anno salutis MCCCCLXXXIX. quarto Idus Novembris.' Fol.—Panzer Tom. II. pag. 59.

1490 Epistolæ cum comment. Ant. Volsci, in Ibin cum comment. Calderini. In fine: 'Venetiis, per Lazarum de Isoardis de Saviliano. die XX. Aprilis M.CCCC.XC.' Fol.—Panzer Tom. III. pag. 292.

— Epistola Sapho Phaoni, c. interpretatione Domitii Calderini. Ad calcem: 'Impressa Venetiis per magistrum Jacobum de Paganinis Brixiensem M.CCCC.LXXXX. XXIIII. Decembris.' Fol.—Denis Suppl. pag. 293.

1491 Epistolæ cum duplici commento (Ant. Volsci et Ubertini Clerici.) In fine: 'Hoc opus Philippus Pincius mantuanus accuratissime diligenterque imprimere adnixus est. idque deo maximo bene iuvante effecit Venetiis Anno M.CCCC.LXXXXI. quarto nonas Februarii.' Fol.—Denis Suppl. pag. 312. Panzer Tom. III. pag. 306.

— Epistolæ Heroidum cum comment. Ant. Volsci. Accedunt Domitii Calderini commentaria in Sapho et Ibin Ovidii. In fine: 'Impressum Venetiis per Bartolameum (sic) de Zanis de Portesio. Sub Anno domini M.CCCC.LXXXXI. die XII. Maii. Laus deo.' Fol. — Maitt. pag. 533. Panzer Tom. III. pag. 303.

1492 Veneta v. Operum. Fol. ex rec. Boni Accursii Pisani. In fine: 'Venetiis per Lazarum de Saviliano. Anno MCCCCXCII. Calendis Aprilibus.' Fol.—Maitt. pag. 546. Panzer Tom. III. pag. 324.

— Epistolæ Heroidum cum comment. Ant. Volsci et Hubert. Clerici. Item Carmina Sapphus et in Ibin cum comment. Domitii

Calderini. In fine: 'Impressa fuere Venetiis per Bonetum Locatellum mandato nobilis viri Octaviani Scoti Modœtiensis. MCCCCLXXXXII. XIIII. kalendas Novembris.' Fol.—Denis Suppl. pag. 331. Panzer Tom. III. pag. 316.

— * Epistolæ cum duobus commentis (Ant. Volsci et Ubertini Clerici.) Item Carmina Sapphus et in Ibin cum comment. Domitii Calderini. In fine: 'Impressum Venetiis per Bartolomeum Venetum de Ragazonibus MCCCCLXXXXII. die vero Novembris decimo. Laus Deo.' Fol.—Extat in Bibl. Acad. Heidelberg.

— Epistolæ Heroidum cum comment. Ant. Volsci et Hubertini Clerici. 'Venetiis, per Martinum de Rovado de Lazaronibus et Christophorum de Quietis Antignato Cremonensem socios.' Fol. —Maitt. pag. 548. Panzer Tom. III. pag. 327.

— Libri III. qui affectus amoris, a Platone commendati, comprehendunt, passiones illius celebrantes, artem amandi exordiuntur. Acc. Val. Catulli Epithalamium. In fine: 'Lipsiæ per Martinum Landsberg de Herbipoli 1492. die 2. Novembr.' 4.—Panzer Tom. I. pag. 477.

— Metamorphoseon libri XV. ex recognitione Boni Accursii Pisani. In fine: 'Finis P. Ovi. Nasonis Metamorphoseos libri quintidecimi. Impressum Venetiis per Christophorum de Pensis de Mandello. M.CCCC.LXXXXII. die VII. mensis Januarii.' Fol.—Panzer Tom. III. pag. 323.

— Libri Metamorphoseos, cum Epistola Boni Accursii ad Cicchum Simonettam. In fine: 'Finis Publii Ovidii Nasonis Metamorphoseos libri quintidecimi. Venetiis per Lazarum de Saviliano. MCCCCLXXXXII. die III. Martii.' Fol.—Panzer T. IV. p. 445. Videtur esse pars Operum a Lazaro de Saviliano impressorum.

— Fastorum libri sex cum comment. Pauli Marsi. In fine: 'Venetiis per T. Z. P. MCCCCLXXXXII. die XXVII. Octobris.' Fol. —Panzer Tom. III. pag. 329.

1493 Veneta VI. Operum. Venetiis per Christophorum de Pensis. Fol.—Panzer Tom. III. pag. 340.

— Heroides Epistolæ cum comment. Ant. Volsci et Ubertini Crescentinatis. Acc. Saphus Epistola et liber in Ibin cum comment. Domitii Calderini. In fine: 'Et sic est finis hujus operis in quo hæc omnia continentur, &c. Quod opus fideliter accuratissimeque impressum fuit Venetiis per Martinum de Rovado de Laza-

ronibus et Christophorum de qietis antignato (sic) Cremonensem socios. M.CCCC.LXXXXIII. XIX. kalen. Januarii. Laus deo.' Fol. min.—Panzer Tom. IV. pag. 447.

— Metamorphoseon libri cum comment. Raph. Regii. Venetiis per Bonetum Locatellum impensis Octaviani Scoti. Fol.—Panzer Tom. III. p. 334. Vid. ad an. 1494.

— Metamorphoses cum integris ac emendatissimis Raphaëlis (Regii) enarrationibus et reprehensione illarum ineptiarum: quibus ultimus Quaternio primæ editionis fuit inquinatus. In fine: 'Ad Lectorem: Si quid forte litterarum immutatione, transpositione, inversione, appositione, omissione aliave depravatione offenderis, studiose lector: id correctionis difficultati adscribas rogat Simon Ticinensis cognomento bibilaqua, cujus industria Raph. Regius in hoc opere describendo usus est Venetiis Principe feliciss. Augustino Barbadico, septimo idus septembres MCCCCXCIII.' Fol. —Panzer Tom. III. pag. 340.

1494 * de Arte amandi et de Remedio amoris cum commento. In fine: 'Enarrationes in ovidium de Arte Amandi, et de Remedio amoris diligenter et accurate compositas a Bartholomaeo Merula Mantuano. Impressit Venetiis Vir solers et Industrius Joannes de Tridino alias Tacuinus. Anno salutis. M.CCCC.LXXXXIIII: Tertio nonas Maias: [in aliis exemplaribus, 'tertio nonas Iulias'] Augustino Barbadico Duce Inclyto ac fœlicissimo.' Fol.—Bibl. Acad. Heidelberg.

.... Metamorphosis cum integris ac emendatissimis Raph. Regii enarrationibus et reprehensione illarum ineptiarum: quibus ultimus Quaternio primæ editionis fuit inquinatus.—Præmittuntur operi: Privilegium Raphaëli Regio concessum. Præfatio ad Franciscum Gonzagam directa, Ovidii vita, et Index eorum quæ quoque in libro Metamorph. continentur. Fol. 7. opus ipsum incipit. Finem libro imponunt duæ Regii Epistolæ, ex quarum altera ad Paulum Cornelium discimus, Octavianum Scotum fuisse illum typographum, qui, inscio auctore, primam editionem typis mandare jussit. In ejus calce legitur: 'Laus omnipotenti Deo. Impressum Venetiis per Bernardinum Benalium.' Fol. s. a. n. sed certe ad an. 1494. referenda. Vid. Seemilleri bibl. acad. Ingolst. incun. typogr. Fasc. III. pag. 171. n. 161. Maittarius eam ad nonas Sept. an. 1493. quibus scripta est Præfatio Regii, retulit. Unde Panzerus diversas statuit, alteram an. 1493. alteram hanc

sine anno, quæ tamen una eademque editio est. Vid. Ann. Tom. III. pag. 337. coll. pag. 493.

— Domitii Calderini elucubratio in quædam Propertii loca et in Ibin Ovidii.—Adhæret Statii Operibus. Venetiis per Bartholomeum de Zanis de Portesio. Fol.—Panzer Tom. III. pag. 355.

1495 Heroides cum comment. Ant. Volsci, et in Ibin cum comment. Domitii Calderini. Mediolani. Fol.—Panzer Tom. II. pag. 79.

— de Remedio amoris cum comment. Ægidii Delphi. Parisiis. 4.—Panzer Tom. II. pag. 309.

— Metamorphosis, cum libris Fastorum, Consolatione Liviæ, in Ibin et Philomelam, cum comment. Raph. Regii. Venetiis. Fol. —Maitt. pag. 605. Panzer Tom. III. pag. 382. Dubia editio.

1496 Veneta VII. Operum. ' Venetiis per Joannem de Tridino alias Tacuinum.' Fol.—Panzer Tom. III. pag. 399.

— Epistolæ Heroidum cum comment. Ant. Volsci et Ubertini Clerici. Sappho et in Ibin cum comment. Domitii Calderini. In fine: ' Quod opus fideliter accuratissimeque impressum fuit Venetiis per Simonem Papiensem dictum Bevilaqua MCCCCLXXXXVI. die quintodecimo mensis Julii.' Fol.—Panzer Tom. III. pag. 394.

— Metamorphoseos liber una cum enarratione Raph. Regii. In fine: ' Parisiique per magistrum Andream Bocard (sumptibus vero Petri Reginaldi Cadomensis librarii) optimis characteribus impressus feliciter finit; ex die VI. Septembris M.CCCC.LXXXXVI.' 4.—Panzer Tom. II. pag. 312. seq.

— Metamorphoseos cum laudatis commentationibus (sc. enarrationibus Raph. Regii) libri. In fine: ' Impressum Venetis characteribus anno dni MLXXXXVI.' (sic.) Fol.—Panzer Tom. III. pag. 404.

— Libri Fastorum cum comment. Venetiis. Fol.—Panzer ibid.

1497 Epistolæ Heroidum cum comment. Ant. Volsci et Ubertini Clerici, et in Ibin cum comment. Domitii Calderini. Venetiis per Jo. Tacuinum de Tridino. Fol.—Panzer Tom. III. pag. 415.

— de Arte amandi et de Remedio amoris cum comment. Barthol. Merulæ. Lugduni typis P. Mareschall et Chaussard. 4.—Bibl. Fayana pag. 221.

— Metamorphoseon libri cum comment. Raph. Regii. Lugduni per Jacobum Malliet. 4.—Panzer Tom. I. pag. 552.

— Metamorphosis cum integris ac emendatissimis Raph. Regii enarrationibus et reprehensione illarum ineptiarum, quibus ultimus

Quaternio primæ editionis fuit inquinatus. In fine post duas Regii epistolas: 'Si quid forte litterarum immutatione &c. offenderis studiose lector id correctionis difficultati ascribas rogat Simon Ticinensis cognomento bibilaqua: cujus industria Raph. Regius in hoc opere describendo usus est Venetiis Principe feliciss. Augustino Barbadico. Octavo idus Julii M.CCCCXCVII.' Fol.—Panzer Tom. III. pag. 413.

— Fastorum libri sex cum comment. Pauli Marsi et Antonii Constantii Fanensis. In fine: 'Impressum Venetiis opera et impensa solertissimi viri Joannis Tacuini de Tridino Censore viro eruditissimo Bartholomæo Merula, Mantuano. Inclyto ac felicissimo Principe Augustino Barbadico. Anno MCCCCLXXXXVII. pridie Idus Junii.' Fol.—Panzer Tom. III. pag. 415.

— Ovidius in Sappho. Lipsiæ. 4.—Panzer Tom. I. pag. 488.

1498 Veneta VIII. Operum, cura Boni Accursii Pisani. In fine: 'Publii Ovidii Nasonis Sulmonensis Poëtæ Clarissimi opera omnia impressa Venetiis per Xtoforum de Pensis de Mandello Anno Dni. MCCCC.LXXXXVIII. Kalendas Decembris. Laus Deo.' Fol. maj.—Panzer Tom. III. pag. 435.

— 'P.O.N. Sulmonensis Elegiographorum Vexilliferi Ars amandi ad Juventutem romanam.' Sequitur hunc titulum Dicolon Distrophon Andree Prepositi (Probst) Delitzschensis ad Lectorem. In fine editionis, literis gothicis excusæ: 'Ingeniosissimi Vatis Ovidii Nasonis Sulmonensis Ars amandi finit. Impressa a Jacobo Abiegno cive Liptzensi. Anno salutis nostre M.CCCC.LXXXXVIII. 4.—Textus hujus ed. repetitus est ex ed. Augustana an. 1471. Freytag Appar. litter. Tom. I. pag. 477. seq. Panzer Tom. I. pag. 490.

— duo libri continentes Remedia amoris. In fine: 'Impressum Liptzik per Jacobum Thanner Herbipolensem. Anno Domini MCCCCLXXXXVIII.' 4.—Panzer ibid.

— Metamorphosis, cum Raph. Regii enarrationibus, et reprehensione illarum ineptiarum, quibus ultimus Quaternio primæ editionis fuit inquinatus. Venetiis per Simonem Ticinensem cognomento Bibilaqua. Fol.—Panzer Tom. III. pag. 433.

1499 Ovidii et Sabini Epistolæ Heroides. Lipsiæ. 4.—Panzer Tom. I. pag. 496.

— Epistolæ Heroidum cum comment. Ant. Volsci et Hubertini Clerici. Venetiis. Fol.—Panzer Tom. III. pag. 467. Dubia editio.

— tres de Arte amandi libelli. Lipsiæ per Jacobum Thanner. 4. — Panzer Tom. I. pag. 496.

— Metamorphoseon libri. Venetiis. Fol.—Panzer Tom. III. pag. 468. Editio incerta. Forte anni 1497.

— Pauli Suardi in Metamorphosin Ovidii Prælectio. In fine: 'Brixiæ per solertissimum impressoriæ artis Presbyterum Baptistam Farfengum Juris Pontificii Doctorem anno MID.' 4. — Panzer Tom. I. pag. 260.

— de Tristibus, cum commento. In fine: 'Enarrationes in Ovidium de Tristibus diligenter et accurate compositas ab Eruditissimo viro Bartholomeo Merula impressit Venetiis vir diligentissimus et industrius Joannes de Cereto de Tridino: alias Tacuinus: anno salutis MCCCCLXXXXVIIII: die XXVI. Martii Augustino Barbadico regnante. Fol.—Panzer Tom. III. pag. 458.

— Fastorum libri VI. cum comment. Barthol. Merulæ. Venetiis per Joan. Tacuinum. Fol.—Panzer Tom. IV. pag. 452.

— Fastorum libri cum comment. Pauli Marsi. In fine: 'Literariæ Sodalitati Viminali et universæ Academiæ Latinæ ad Viventium posterorumque usum Marsi Piscinatis—fidelissimam Fastorum interpretationem Gabriel Conagus Civis Mediolanensis ab Ulderico Scincenzeler Theutonico, sua opera et impensa imprimendam curavit Anno MCCCCXCIX. quarto Idus Novembris.' Fol.— Panzer Tom. II. pag. 90.

1500 'P. O. N. Heroidum Epistole Sapphus: atque in Ibin argutie Cum triplici explanatione altera familiari: et cum totius operis exactissima castigatione.' Hæc in fronte. In fine Heroidum: 'Finis Sapphus Ovidii: ceterarumque epistolarum cum triplici commentario: atque eorundem annotationibus et indicibus: fideliter impressatum Lugduni Anno gratie M.CCCCC. VII. Kal. Martii. Impensis probi bibliopole Stephani Guaynardi. Opera vero et artificio discreti viri Johannis de Vingle Impressoris.' Sequitur Sapphus et in Ibin, cum Domitii Calderini et Badii Ascensii commentariis. In fine horum: 'Finis argutissimi opusculi Ovidii In Ibin duplici commentario diligenter explanati impensis Stephani Guaynardi. Opera vero et artificio Johannis de Vingle Anno gratie M.CCCCC. III. Nonas Aprilis.' 4. maj.—Alii minus recte hanc ed. ad an. 1503. referunt. Conf. Panzer Tom. IX. pag. 507.

— Epistolæ Heroides cum comment. Ant. Volsci et Hubertini Clerici. Venetiis. Fol. — Panzer Tom. III. pag. 480.

— Epistolæ Heroides cum comm. Ant. Volsci et Ubertini Clerici. Mediolani. Fol. — Panzer Tom. IV. p. 361.

— tres de Arte amandi libelli: diligentissime correcti. In fine: 'Ars amandi finit. Impressa a Jacobo Abiegno cive Liptsensi Anno salutis nostre 1500.' 4. — Panzer Tom. I. pag. 498. coll. Tom. XI. pag. 326.

1501 Epistolæ Heroides, Sappho, et in Ibin. In fine: 'Et sic est finis hujus Operis, in quo hæc omnia continentur, videlicet, P. Ovidii Nasonis Epistolæ heroides, una cum expositionibus eximiorum virorum, Ant. Volsci, Ubertinique clerici, Crescentinatis. Ejusdem Ovidii Sappho, cum expositione singularissimi interpretis, Domitii Calderini. Nec non ejusdem ovidii libellus in Ibim, cum expositione ejusdem Domitii. Quod opus feliciter accuratissimeque impressum fuit Venetiis per Joannem Aluysium de Varisio, Mediol. MCCCCCI. Vigesimo Kalendas Julii. Laus Deo.' Fol. — Panzer Tom. VIII. pag. 344.

— Epistolæ cum comment. variorum. In fine: 'Impressum Venetiis per Joannem Tacuinum de Tridino MDI. die X. mensis Julii.' Fol. cum figg. — Panzer Tom. VIII. pag. 341.

— Epistolarum liber. Impressa. Liptzick per Baccalaurium Wolfgangum Monacensem Anno Domini MCCCCCI. 4. — Panzer Tom. VII. pag. 138.

— in Sappho. Sapphicon Arnoldi Westefeldes Lindaviensis ad Lectorem. In fine: 'Impressum Lipsk per Jacobum Thanner Herbipolensem anno salutis nostre 1501.' 4. — Panzer Tom. XI. pag. 429.

— duo libri continentes amoris Remedia. In fine: 'P. Ovidii Nasonis de remedio amoris libri duo: industria Arnoldi Westefeldes ingenuarum artium magistri emendati. Anno a natali christiano 1501. septimo idus Junii: feliciter terminantur.' Insigne typ. Jac. Thanner. 4. — Panzer ibid.

— 'Ovidii quindecim metamorphoseos libri diligentius recogniti cum familiaribus commentariis: et indice alphabetico ab ascensio summa cura collecto.

Si virtus animi rebus prestare caducis
Creditur: excultis nil dignum duxero libris.

Ecce parare tibi posthac studiosa juventus
Ere potes modico quos multo impressimus auro.
Venundantur lugduni ab Jacobo huguetano ejusdem civitatis bibliopola et cive in vico mercuriali, &c. Et parrhisiis in vico sancti Jacobi sub diva virgine prope Sanctum benedictum.' In fine: 'Publii Ovidii Nasonis metamorphoseos liber una cum enarrationibus Raphaëlis Regii duplicique repertorio. Lugduni impressus per magistrum Nicolaum Wolff de alemannia. Die XXIX. Novembr. Anno dni M. quingentesimo primo.' 4. — Rarissima editio, literis Gothicis luculentis impressa. Diligentius eam descripsit Freytag. App. litter. Tom. I. pag. 479. seqq.

Ad hanc ætatem porro pertinent editiones sequentes sine anni nota:

. . . . Opera. In fine: 'P. Ovidii Nasonis opera omnia, diligenter emendata, Antonius Zarotus Parmensis ad utilitatem juvenum, nec non et posterorum impressit.' (Ergo Mediolani.) Fol.— Panzer Tom. II. pag. 94.

. . . . Epistolæ cum duobus commentis. Fol. s. a. l. et typogr.— Panzer Tom. IV. pag. 170.

. . . . Heroides et in Ibin. Fol. s. a. l. et typogr.—Panzer ibid.

. . . . Heroidum Epistolarum liber unicus, Elegiæ sive Amores, libri de Arte amandi, de Remedio amoris, de Tristibus, de Ponto, opusculum de Pulice, liber de Philomela, libellus de Medicamine faciei, de Nuce, libri Fastorum, liber in Ibin, et Consolatio ad Liviam. Fol. s. a. l. et typogr.—Catalogue des Livres imprimés de la Bibliothéque du Roi. *Poëtes.* n. 1131.

. . . . Epistolæ Heroides, Sapphus epistola et in Ibin. In fine: 'Et sic est finis hujus operis in quo hæc omnia continentur videlicet. P. Ovidii Nasonis Epistolæ herodies (sic) una cum expositione Ant. Volsci. Ubertinique clerici Crescentinatis. Ejusdem Ovidii sapho cum expositione Domitii Calderini. Nec non ejusdem Ovidii libellus in Ibin. cum expositione ejusdem Domitii. Quod opus fideliter accuratissimeque impressum fuit. Laus Deo.' Fol. min. s. a. l. et typogr.—Panzer Tom. IV. pag. 476.

. . . . de Arte amandi, Remedio amoris, in Ibin, de Nuce, Fastis, Tristibus, Ponto, Pulice, Philomela. Fol. s. a. l. et typogr.— Panzer Tom. IV. pag. 170.

. . . . de Remedio amoris cum comment. 'Parisiis apud vicum

citharæ per Philippum Pigouchet commorantem in domo collegii de dainville.' 8. s. n. a.—Panzer Tom. II. pag. 346.

.... Libri Metamorphoseon. Incipit versibus: 'Orba parente suo,' &c. In fine: 'Finis.' Fol. s. a. l. et typogr. char. eodem, ut videtur, quo Vindel. de Spira et Jo. de Colonia usi sunt in Plauto 1472. aut eo, quo Udalr. Han et Sim. de Luca an. 1471. impresserunt Tortellii orthograph.—Panzer Tom. IV. pag. 170. Ejusdem editionis exemplum, quod simul continet libros Fastorum, citat Harlesius in Suppl. ad brev. Notit. Lit. Rom. P. I. pag. 449.

.... Metamorphoses. In fine: 'P. Ovidii Nasonis Metamorphosis: et cum ea commentaria Doctissimi viri Raphaëlis Regii: de litterisque optime meriti: suo candori restituta fœliciter expliciunt: Quod opus quanto studio: quantaque cura et diligentia impressum fuerit legentium erit Judicium.' Fol. s. l. a. et typogr. sed Venetiis impressa, judice Panzero Tom. III. pag. 404.

.... Metamorphoses. Incipit absque prævia notitia. In fine legitur: 'Pvblii Ovidii Nasonis Peligni poëtæ clarissimi Liber vltimvs Metamorfoseos fœliciter explicit.' Fol. s. a. l. et typogr.—Pl. Braun P. I. pag. 109. Panzer Tom. IV. pag. 170.

.... Donati Grammatici peritissimi fabularum breviatio ovidii nasonis elegans et succincta. In fine: 'GRATIAS ALTISSIMO DEO. Petrus maufer normanus Rhotomagensis civis.' 4. s. a. et l. (Patavii.)—Panzer Tom. II. pag. 377.

.... Fastorum libri VI. 4. s. a. l. et typogr.—Catal. Bibl. Reg. *Poëtes* n. 1153.

.... Fastorum libri cum comment. Ant. Constantini et Pauli Marsi. Parisiis. Fol. s. a. et typogr.—Panzer Tom. II. pag. 349.

.... Libri Fastorum, Tristium, de Ponto, Pulice, Philomela, Medicamine faciei, de Nuce, et Consolatio ad Liviam. Fol. s. a. l. et typogr.—Denis Suppl. pag. 629.

.... Libri de Tristibus cum luculentiss. comment. *Venetiis.* Fol. s. indicio anni et typogr.—Bibl. Panzeri Part. I. pag. 15. n. 120.

.... in Ibin. Lipsiæ per Martinum Herbipolensem. 4. s. a.—Panzer Annal. Tom. I. pag. 501.

.... Liber de Vetula. In fine: 'Publii Ovidii Nasonis Pelignensis liber de vetula finit.' 8. s. a. l. et typogr.—Panzer Tom. IV. pag. 476.

ÆTAS II. ALDINA, s. NAUGERIO-MICYLLIANA. 1502—1582.

Quis primæ Aldinæ præfuerit, nobis non cognitum. Secundam curavit Andr. Naugerius. Post quem Ovidio profuere Jac. Micyllus, Victor Giselinus, et Hercules Ciofani. Novi accessere interpretes, quorum uti priorum curas complectitur editio Basileensis an. 1543. seqq. seu Micylliana.

1502 sq. Aldina I. Operum, 3 voll. in 8. Primo volumine continentur: Ad Marinum Sanutum Epistola, qui apud Græcos scripserint μεταμορφώσεις. Aldo Privilegium concessum ad reip. literariæ utilitatem. Orthographia dictionum græcarum per ordinem literarum. Vita Ovidii ex ipsius operibus. Index fabularum et cæterorum, quæ insunt in hoc libro secundum ordinem alphabeti. Ovidii Metamorphoseon libri quindecim. In fine: 'Venetiis in Ædibus Aldi mense Octobri MDII.' Secundum habet: Heroidum Epistolas. Auli Sabini Epistolas. Libros Amorum et de Arte amandi. De Remedio amoris. In Ibin. Epistolam ad Liviam de morte Drusi. De Nuce. De Medicamine faciei. In fine: 'Venetiis in Ædibus Aldi mense Decembri. MDII. In tertio exhibentur: Fastorum libri. De Tristibus libri. De Ponto. In fine Fastorum: 'Venetiis in Aldi Romani Academia mense Januario MDII.' In fine Tristium et de Ponto:
'Venetiis in Academia Aldi mense Februario MDIII.
Cavimus at si quis nobis non credat avarus,
Incidet in casses præda petita meos.'
Panzer Tom. VIII. pag. 355.

— Epistolarum Heroidum liber. In fine: 'Impressum Liptzk per Jacobum Thanner Herbipolensem MDII.' 4.—Panzer Tom. VII. pag. 142.

— de Arte amandi et Remedio amoris. In fine: 'Venundantur Lugduni ab Jac. Huguetano: et Parrhisiis in vico Scti Jacobi sub diva Virgine prope Sctum Benedictum: impressit Lugduni Nicolaus Wolff Alemannus millesimo quingentesimo secundo pridie Nonas Januarias.' 4.—Panzer Tom. VII. pag. 278.

— Metamorphosis. In fine: 'Impressum Mediolani per Joannem Angelum Scinzenzeler anno domini MCCCCCII. die III. Junii.' Fol. cum figg.—Panzer Tom. IX. pag. 533.

— Fastorum libri cum duobus commentariis Antonii de Fano et Pauli Marsi. In fine: 'Venetiis opera et impensa solertissimi viri Joannis Tacuini de Tridino. Censore viro eruditissimo Barthol. Merula Mantuano. Anno MCCCCCII. pridie idus Octobris.' Fol.—Panzer Tom. VIII. pag. 353.

1503 tres de Arte amandi libelli, diligentissime correcti. In fine: 'Ingeniosissimi vatis Ovidii Nasonis Sulmonensis ars amandi finit Liptzk a Jacobo Abiegno impressa anno supra MDIII.' 4.—Panzer Tom. IX. p. 482.

— Remedia amoris. In fine: 'P. Ovidii Nas. Sulm. de remedio amoris libri duo bene emendati terminantur. Impressi Liptzk per Jac. Thanner anno a nat. christ. 1503. quinta decima die Septembris.' 4.—Panzer ibid.

— Epistola Sapphus ad Phaonem. In fine: 'Impressum Liptzk per Jacobum Thanner Herbipolensem Anno 1503.' 4.—Panzer Tom. VII. pag. 147.

1504 Ovidius in Œnone (h. e. epistola Paridis ad Œnonem.) Lipzyk, per Jac. Thanner. 4.—Harles. Suppl. P. I. pag. 457.

— Metamorphosis cum comment. Raph. Regii. In fine: 'Liber impressus per Magistrum Claudium Davost alias de Troys M. D. IIII. die XXII. Oct. Venundatur Lugduni ab Jacobo Huguetano ejusdem civitatis Bibliopola in vico Mercuriali, &c. et Parisiis in vico S. Jacobi sub diva virgine prope S. Benedictum.' 4.—Panzer Tom. VII. pag. 280.

1505 Heroidum epistole. Sapphus atque in Ibin argutie. In fine: 'Lugduni per Nicolaum Wolff MDV. die III. Septembr.' 4.—Panzer Tom. VII. pag. 282.

— Metamorphosis, cum integris ac emendatissimis Raph. Regii enarrationibus et repræhensione illarum ineptiarum quibus ultimus Quaternio primæ editionibus (sic) fuit inquinatus. In fine: 'Impressum anno domini M. CCCCC. V. Die vero VII. Februarii.' Fol. s. l. et typ. sed quantum ex literarum characteribus colligere licet, Venetiis impressa.—Panzer Tom. VIII. pag. 379. Conf. Freytag. App. litt. Tom. I. pag. 483. seqq.

— Metamorphoseon libri cum comment. Raph. Regii. Parmæ. Fol.—Panzer Tom. VIII. pag. 220.

— Fastorum libri V. per Faustum Andrelinum recogniti. Parisiis per Nicolaum de Pratis. 4.—Panzer Tom. VII. pag. 516.

1506 de Arte amandi et de Remedio amoris cum commento. In

fine: 'Enarrationes in Ovidium de arte amandi, &c. compositas a Barthol. Merula Mantuano. Impressit Venetiis vir solers et industrius Joannes de Tridino alias Tacuinus Anno salutis MDVI. die XXVIII. Junii Leonardo Lauredano Duce inclyto ac felicissimo.' Fol.—Panzer Tom. VIII. pag. 381.

— Metamorphoses cum enarrat. Raph. Regii. Lugduni. fol.—Bibl. Kulenkamp.

1507 Epistola Sapphus ad Phaonem. In fine: 'Impressum liptzig per Baccalarium Martinum Lantzbergk herbipolensem Anno 1507.' 4.—Panzer Tom. VII. pag. 158.

— De Arte amandi et de Remedio amoris, cum comment. Barth. Merulæ. In fine: 'Venundantur Lugduni ab Jacobo Huguetano. Lugduni impressit Natalis Braham MDVII. die XXIII. Aprilis.' 4.—Panzer Tom. VII. pag. 287.

— duo Libri continentes Remedia amoris. In fine: 'Impressum Liptzk per Jacobum Thanner herbipolensem. Anno dni 1507.' 4.—Panzer Tom. IX. pag. 487.

..... Libri de Tristibus cum luculentissimis commentariis Barth. Merulæ, et aliis additionibus novis nuper in lucem emissis, aptissimisque figuris ornati: nec non castigatissima tabula, quæ omnia vocabula, omnesque historias, et quæque scitu dignissima secundum alphabeti ordinem diligentissime complectitur. Fol. s. a. l. et typogr. Patet vero ex Epistola huic ed. præmissa, eam an. 1507. Venetiis ex officina Jo. Tacuini de Tridino prodiisse.—Panzer Tom. VIII. pag. 386.

— Libri de Ponto cum luculentissimis commentariis Barth. Merulæ noviter in lucem emissis: nec non castigatissima tabula, quæ omnia vocabula, omnes historias, et quæque scitu dignissima secundum alphabeti ordinem diligentissime complectitur. In fine: 'Enarrationes in Ovidium de Ponto—impressit Venetiis Vir diligentissimus Joannes de Tridino alias Tacuinus. Anno salutis M. D. VII. Die nono mensis octobris. Regnante Leonardo lauredano Principe inclyto ac fœlicissimo.' Fol.—Panzer ibid.

— Libri de Ponto cum luculentissimis commentariis Barthol. Merulæ. In fine: 'Impressit Mediolani vir diligentissimus Magister Leonardus Pachel anno Domini MDVII. die 4. Decembris.' Fol.—Panzer Tom. XI. pag. 461.

1508 Liber Heroidum Epistolarum. Liber Sapphus. Libellus in

Ibin. Cum expositione Ant. Volsci, Ubertini Clerici, Domitii Calderini et Iodoci Badii singularium Interpretum. ‘ Lugduni per Claudium Davost alias de Troyes MDVIII.’ 4. — Panzer Tom. VII. pag. 290.

— Fastorum libri cum comment. Ant. Constantii Fanensis et Pauli Marsi, censore Barthol. Merula. In fine: “ Impressum Venetiis per Joannem Tacuinum de Tridino MDVIII. die IIII. Junii.’ Fol.—Panzer Tom. VIII. pag. 391.

— Jac. Constantii Fanensis collectaneorum hecatostys prima: in Ibin Ovidii sarritiones annotationum: in ejusd. Metamorphoses assumenta annotationum. Impressa Fani ab Hieron. Soncino. 4. — Bibl. Emtinck. P. IV. pag. 152. n. 903.

1509 de Arte amandi et de Remedio amoris cum comment. Barth. Merulæ. In fine: ‘ Venetiis per Joannem Tacuinum de Tridino MDIX. die XIX. Septembr.’ Fol.—Panzer Tom. VIII. pag. 397.

— Metamorphosis cum luculentissimis Raph. Regii enarrationibus. In fine: ‘ Apud Georgium de Rusconibus Mediolanensem Venetiis die II. Maii. MDIX.’ Fol. c. figg.—Panzer Tom. VIII. pag. 398.

— Metamorphosis moraliter a Magistro Thoma Walleis, Anglico, explanata. Parisiis ex officina Ascensiana. MDIX. 4.—Panzer Tom. VII. pag. 537.

— Ovidius de Fastis per Faustum recognitus annotatusque. In fine: ‘ P. Ovidii Nasonis—libri sexti et ultimi Finis. Parrhisiis M.CCCCC.IX. Impensis Johannis Petit. Venalis est hic liber in vico sancti Jacobi,’ &c. 4. Prodiit hæc ed. ex officina Nicolai Pratensis. Panzer Tom. X. pag. 4.

1510 Epistole heroides diligenti castigatione exculte aptissimisque figuris ornate: commentantibus Ant. Volsco et Ubertino Crescentinate, in Ibin vero Domitio Calderino et Christofero Zaroto, &c. In fine: ‘ Impressum Venetiis per Joannem Tacuinum de Tridino. Anno dni M.D.X. die XXX. Julii.’ Fol.—Panzer Tom. VIII. pag. 402.

— de Arte amandi et Remedio amoris cum interpretatione Barth. Merulæ. Impressum Mediolani per Leonardum Vegium MDX. Fol.—Panzer Tom. VII. pag. 389.

— Metamorphoseos libri. Lugduni per Claudium Davost MDX. XV. Cal. Maii. 4.—Panzer Tom. VII. pag. 294.

— Accipe Studiose Lector P. Ovidii Metamorphoseis cum lucule-

tissimis Raph. Regii enarrationibus: quibus plurima adscripta sunt: que in exemplaribus antea impressis non inveniuntur. Quæ sint rogas? Inter legendum facile tibi occurrent. In fine: 'Si quid forte litterarum transpositione—offenderis studiose lector id Librariorum incurie adscribas rogat Georgius de Rusconibus Mediolanensis cujus industria Raphaël Regius in hoc opere describendo usus est. Mediolani Impressit Magister Leonardus Pachel Anno Domini M.D.X. die II. Novembris.' Fol. c. figg.—Panzer Tom. VII. pag. 388.

— Metamorphoseon libri moralizati cum pulcerrimis fabularum præcipuarum figuris, &c. nec non et tropologica fabularum novellarum enarratione per R. P. M. Petrum Lavinium adjecta. Lugduni apud Stephanum Gueynard. M.D.X. 4.—Panzer Tom. VII. pag. 293.

— Fastorum libri diligenti emendatione typis impressi, aptissimisque figuris ornati, commentatoribus Ant. Constantino Fanensi: Paulo Marso Piscinate, viris clarissimis, additis quibusdam versibus, qui deerant in aliis codicibus: insuper græcis characteribus, ubi deerant in aliis impressionibus, &c. In fine: "Impressum Mediolani per Magistrum Leonardum Pachel. Anno Domini MCCCCCX. die XVII. Febr.' Fol.—Panzer Tom. VII. pag. 387. seq.

1511 de Amoris remediis libri duo. In fine: 'Impressum Liptzk per Jacobum Thanner Herbipolitanum Anno Domini 1511.' 4. —Panzer Tom. VII. pag. 174.

— Metamorphosis moraliter explanata per Thomam Waleys Anglum. 'In ædibus Ascensianis MDXI. ad Nonas Aprilis. Venundantur in ædibus Ascensianis Joannis Parvi.' 4.—Panzer Tom. VII. pag. 551.

— Metamorphoseos libri moralizati, cum pulcherrimis fabularum principalium figuris—nec non et tropologica nonnullarum fabularum enarratione per Petr. Lavinium. Venundantur Lugduni ab Jacobo Maillet. In fine: 'Impressum fuit hoc opus Lugduni per Nicolaum Wolf. Impensis honesti viri Jacobi Maillet. Anno Domini Millesimo undecimo. VIII. Kal. Augusti.' Fol.—Panzer Tom. VII. pag. 297.

— de Tristibus cum comment. Barth. Merulæ. In fine: 'Impressum Venetiis per Joannem de Cereto de Tridino alias Tacuinum MDXI. die XXV. Junii.' Fol.—Panzer Tom. VIII. pag. 404.

— de Tristibus cum commento. 'Impressum Mediolani per Leonardum Pachel Anno Dni MDXI.' Fol.—Panzer Tom. VII. pag. 390.

1512 Epistolæ Heroides, item in Ibin, cum comment. Ant. Volsci, Ubertini Clerici, et Domitii Calderini. In fine: 'Impressum Venetiis per Joannem Tacuinum de Tridinó MDXII. die XIII. Maii.' Fol. c. figg. — Panzer Tom. VIII. pag. 408.

— de Arte amandi et Remedio amoris cum comment. Bartholom. Merulæ. 'Lugduni per Johannem de Platea MDXII. Non. Maii.' 4. — Panzer Tom. VII. pag. 301.

— Artis amandi libri tres, Remedii amoris duo, castigate impressi. (cum Indice philologico-morali, auctore Joach. Vadiano, qui etiam præfatus est.) In fine: 'Impressum Viennæ Pannoniæ per Hieron. Vietorem et Jo. Singrenium. Expensis vero Leonardi et Lucæ Alantse, fratrum. Idibus Novembr. Anno M.D.XII.' 4. — Denis Wiens Buchdr. Geschichte p. 72.

— Metamorphoseos libri, cum Lactantii argumentis, M. Petri Lavinii, et Raph. Regii enarrationibus.—Lugduni per Jacobum Sacon. 4. — Panzer Tom. IX. pag. 512.

— Metamorphoseos libri moralizati cum pulcherrimis fabb. principalium figuris. In fine: 'Impress. Lugduni per Jacobum Sacon. Impensis honesti viri Jac. Huguetan an. Domini Milles. quingentesimo duodecimo XI. die mensis Januarii.' Fol.—Panzer Tom. VII. pag. 299.

— Libri Tristium et ex Ponto cum comment. Barth. Merulæ. In fine: 'Impressit Mediolani Magister Ludovicus de Bebulco MDXII. die III. Decembris.' Fol. —Panzer Tom. VII. pag. 392.

— Fastorum libri, cum argumentis in librorum capitibus additis. In fine: 'Impressum Liptzk per providum nec non honestum virum Baccalaureum Martinum Herbipolensem. Anno Millesimo quingentesimo duodecimo.' 4. — Panzer Tom. VII. pag. 176.

1513 Heroidum Epistolæ, cum Sabini Epp. In fine: 'Impressum Viennæ Pannoniæ, in ædibus Hier. Vietoris et Jo. Singrenii sociorum. Expensis vero Leonardi et Lucæ Alantsee fratrum, tertio Kalendas Augusti. Anno M.D.XIII.' 4. — Panzer Tom. IX. pag. 17.

— Heroidum Epistolæ, Sapphus: atque in Ibin argutie cum expositione familiari Ant. Volsci, Ubertini Clerici, Domitii Calderini

et Iod. Badii. In fine: 'Hujus preclari operis finis. Lugduni impressi Per Johannem thomas Impensis discreti viri Steph. Gueynard alias Pineti Bibliopole et civis prefate civitatis Lugduni. Anno nostre salutis Millesimo quingentesimo XIII. octavo Kalendas Novembris.' Fol. — Panzer Tom. VII. pag. 304.

. . Heroidum Epistolæ. 'Romæ, apud Sanctum Thomam in regione Parionis per Stephanum Guillireti.' 4. s. a. — Cat. du Duc de la Valliere Tom. II. pag. 95.

— Metamorphoseos libri moralizati cum pulcherrimis fabb. principalium figuris et cum Lactantii Firmiani Cœlii in singulas Fabulas Argumentis: nec non tropologicæ nonnullarum Fabularum Enarratione Petri Lavinii, &c. In fine: 'Impressum fuit hoc opus Lugduni impensis honesti viri Johannis Robioni Anno domini Millesimo decimo tertio (sic) quarta die Septembris.' Fol. — Panzer Tom. VII. pag. 304.

— Metamorphoseon libri cum comment. Raph. Regii. Venetiis per Joannem Tacuinum de Tridino. Fol. — Panzer Tom. VIII. pag. 412.

— de Tristibus libri quinque denuo revisi. In fine: 'Impressum Viennæ Pannoniæ opera Hieron. Victoris et Jo. Singrenii Calcographorum. Impensis vero Leonardi et Lucæ Alantsee fratrum bibliopolarum. Civium Viennensium undecimo Calendas Novembris. Anno M.D.XIII.' &c. 4. — Panzer Tom. IX. pag. 18.

— Fastorum libri sex diligentissime recogniti. Addito Calendario Romano venerandæ vetustatis, nunquam antea impresso. In fine: 'Impressum Viennæ Pannoniæ per Hieron. Victorem et Jo. Singrenium. Expensis vero Leonardi Alantse Quinto Nonas Octobris. Anno dni MDXIII.' 4.—Panzer ibid. Denis Wiens Buchdr. Gesch. pag. 90.

— Fastorum libri sex cum argumentis in librorum capitibus additis. Lipsiæ per Martinum Herbipolensem. 4.—Panzer Tom. VII. pag. 180.

— P. O. N. liber de tribus puellis. Ovidius de sagaci nuncio; de Pulice. Pamphilus de amore. Ovidius de nummo; de cuculo; de ventre. Epistola amatoria a meretrice conscripta. Epistola de vita Ovidii. 1513. 4. s. l. et typogr.—Panzer Tom. IX. pag. 113.

— Orationes familiares et elegantissime ex omnibus P. Ovidii libris formate. Quin etiam versus integri notatu digni ejusdem poëtæ

cum expositione vocabulorum magis difficilium per Hermannum Torrentinum. In fine: 'Impresse Colonie per Martinum de Werdena, &c. Anno domini M.CCCCC.XIII.' 4.—Panzer Tom. XI. pag. 396.

1514 P. O. N. præclarum opus de novo impressum, et a mendis castigatum, una cum figuris ornatum, in quo continentur hi libri partiales: Liber Heroidum epistolar. liber Sapphus, liber in Ibin cum expositione vulgari Ant. Volsci, Ubertini clerici Crescent. Domitii Calderini et Iod. Badii singularium interpretum. Venundantur Lugduni et Tholosæ, &c. Lugduni impensis Jo. Robioni bibliopolæ MDXIV. III. Kal. Nov. 4.—Panzer Tom. VII. pag. 307. sq.

— de Arte amandi et Remedio amoris libri, cum enarrationibus Barth. Merulæ. Lugduni per Jacobum Myt. 4.—Panzer Tom. VII. pag. 306.

— De Remedio amoris libri II. de Philomela elegia. Argentorati, in ædibus Schurer. 4. — Harles. Suppl. P. I. pag. 462. Insunt quoque in Ibin et de Pulice.

— Tristia. In fine: 'Impressum Liptzk per Jacobum Thanner Herbipolensem MDXIV.' 4. —Panzer Tom. IX. pag. 492.

1515 et 1516. * Aldina II. Operum, 3 voll. 8. curante Andr. Naugerio. Prodiit hoc ordine: I. Heroides Elegiæ de Arte amandi, de Remedio amoris, de Nuce, de Medicamine faciei. In fine: 'Venetiis in Ædibus Aldi et Andreæ Soceri mense Maio MDXV.' — II. Cl. Ptolemæi inerrantium stellarum significationes per Nic. Leonicum e Græco translatæ. XII. Romanorum menses in veteribus monimentis Romæ reperti. P. Ovidii Nas. Fastorum libri VI. Tristium libri V. de Ponto libri IV. in Ibin, ad Liviam. In fine: 'Venetiis in Ædibus Aldi et Andreæ Soceri Mense Januario MDXVI.' — III. Quæ in hoc volumine continentur. Annotationes in omnia Ovidii opera. Index fabularum, et cæterorum, quæ insunt hoc libro secundum ordinem alphabeti. Ovidii Metamorphoseon libri XV. In fine: 'Venetiis in Ædibus Aldi et Andreæ Soceri mense Februario MDXVI.'

— Jo. Bapt. Egnatii in Ovidii Heroides, Sapphus Epistolam, et Ibin Observatt. P. Ovidii Nas. Heroides longe emendatissimæ. Ejusdem Sappho. Ejusdem Ibis. In calce: 'Ex ædibus Alex. Paganini impressorum accuratissimi. Venetiis MDXV. d. XV. Jun.' Fol. min.— Harles. Suppl. P. I. pag. 458.

— Heroides cum commentariis. In fine : ' Mediolani per Gotardum de Ponte MDXV.' Fol. — Panzer Tom. VII. pag. 394.

— Metamorphoseon libri XV. c. præf. Nic. Gerbelii. In fine : ' Argentorati ex ædibus Matthiæ Schurerii mense Julio MDXV.' 4. — Panzer Tom. VI. pag. 74.

— Metamorphoseon libri XV. cum Indice repertorio omnium fabularum. Argentinæ, Joanne Schotto pressore MDXV. 4. — Panzer Tom. VI. pag. 73.

— XV. libri Metamorphoseos diligenter recogniti, cum commentariis et Indice ab Ascensio collect. et enarrationibus Raph. Regii. Lugduni per mag. Nicolaum Wolff. Fol.—Panzer Tom. IX. pag. 514.

— Metamorphosis Ovidiana, moraliter a Thom. Waleys, Anglico Dominicano, explanata. Parisiis, ap. Franc. Regnault. 8. — Cat. des livres impr. de la Bibl. du Roi. *Poëtes* n. 1165.

— Fastorum libri VI. cum indice et vita auctoris. In fine : 'Argentorati ex ædibus Schurerianis.' 4.—Harles. Suppl. ad brev. Not. literat. Rom. P. I. pag. 474.

— de Tristibus libri V. In fine : ' Argentorati ex ædibus Schurerianis mense Martio MDXV.' 4.—Panzer Tom. VI. pag. 74.

— de Ponto libri IV. In fine : ' Argentorati ex ædibus Schurerianis mense Martio MDXV.' 4.—Panzer ibid.

— Libri de Ponto, cum comm. Barth. Merulæ. Mediolani. Fol.— Biblioth. Emtinck. P. IV. pag. 31. n. 291.

— Sylva sententiarum ex Ovidio delectarum. Lipsiæ per Jacobum Thanner. 4.—Panzer Tom. VII. pag. 189.

1516 Heroidum epistolæ atque Auli Sabini responsiones, nec non argutissimæ imprecationes in Ibin, cum Guidonis Morilloni argumentis. Præcedit Epist. Guidonis Morilloni ad Franc. Campogirauldo, quæ data est : ' Ex celebratissimo Parrhysiorum gymnasio pridie nonas Julias anno ab orbe redempto MDXVI.' 8.— Panzer Tom. VIII. pag. 37. Harles. Suppl. P. I. p. 457.

— Heroidum diversarum epistolæ : Quas poëta ille ingeniosissimus teneris adhuc annis auspicatus est : Opus profecto varium disertum : multiplex : copiosum : affectus utriusque sexus eruditissime et elegantissime exprimens. In fine : ' Impressum Liptzk per Jacobum Thanner Herbipolitanum Anno dni Millesimo quingentesimo decimo sexto.' 4.—Panzer Tom. IX. pag. 493.

— Epistolæ Heroidum cum comment. Ant. Volsci. In fine : ' Anno

post partum Virginis Millesimo quingentesimo decimo sexto pridie Kalendas Novembris Lugduni Joannes de Jonvelle dictus Piston imprimebat.' Fol.—Panzer Tom. VII. pag. 316.

— de Arte amandi et de Remedio amoris, cum comment. Bartholom. Merulæ. In fine: 'Impress. Venetiis MDXVI. die IIII. Januarii.' Fol. c. figg.—Panzer Tom. VIII. pag. 437.

— Metamorphoseos libri moralizati cum pulcherrimis fabb. principalium figuris. In fine: 'Impressum fuit hoc opus Lugduni impensis honesti viri Jacobi Huguetan in ædibus Jacobi Myt anno Dom. Millesimo quingentesimo decimo sexto, duodevigesimo Junii mensis die.' Fol.—Panzer Tom. VII. pag. 314.

— Sylva sententiarum ex Ovidio: non librorum sed rerum ac titulorum ordine servato: delectarum. In fine: 'Impressum Liptzk per Valentinum Schumann Anno Salvatoris nostri 1516.' 4.—Panzer Tom. VII. pag. 195.

1517 Liber Heroidum epistolarum. Liber Saphus. Liber in Ibin. Cum expositione familiari Ant. Volsci, Domitii Calderini et Iod. Badii. Mediolani. fol. c. figg.—Panzer Tom. VII. pag. 396.

— Epistolæ Heroides cum comment. 'Taurini per Joh. Angel. et Bernard. fratres de Sylva.' Fol.—Bibl. Panzeri P. I. pag. 60. n. 457.

— de Arte amandi et Remedio amoris, cum comment. Barth. Merulæ. In fine: 'Lugduni venundantur a Constantino Fradin in vico Mercuriali: impressit vir solers et industrius Jacobus Myt: anno MCCCCC. et XVII. duodevicesimo Junii die.' 4.—Panzer Annal. Tom. VII. pag. 318.

— Metamorphoseon libri XV. cum Raph. Regii enarrationibus. 'Impress. Mli.' (Mediolani.) Fol.—Panzer Tom. VII. pag. 396.

— Metamorphosis cum luculentis Raph. Regii enarrationibus, quibus cum alia quædam ascripta sunt, quæ in exemplaribus antea impressis non inveniuntur: tum eorum apologia, quæ fuerant a quibusdam reprehensa. In fine: 'Si quid forte literarum immutatione, &c. aliave depravatione offenderis studiose lector, id correctionis difficultati ascribas rogat Georgius de Rusconibus Mediolanensis, cujus industria Raph. Regius in hoc opere describendo usus est. Venetiis Principe felicis. Leonardo Lauredano. Die XX. Aprilis. MDXVII.' Fol.—Panzer Tom. VIII. pag. 441.

1518 Heroidum epistolæ. A. Sabini epistolæ. De nuce elegia, De medicamine faciei. In fine: 'Argentorati ex officina Schureriana mense Marcio MDXVIII.' 4.—Panzer Tom. VI. pag. 88.

— Amorum libri tres. De medicamine faciei libellus: et Nux. Infinitis pene erroribus e manuscriptis exemplaribus emaculati. Una cum Dominici Nigri Veneti luculentissimis enarrationibus: addito indice eorum: quæ digna notatu visa sunt. His insuper accedunt Pulex et Philomela: licet falso Nasoni ascribantur. In fine: 'Venetiis in ædibus Tacuini de Tridino Anno MDXVIII. Mense Januario.' Fol.—Panzer Tom. VIII. pag. 445.

— Libri de Arte amandi et de Remedio amoris. Una cum luculentissimis commentariis Barth. Merulæ: et aliis additionibus novis: super in lucem emissis: aptissimisque figuris ornati, &c. In fine: 'Impressum Venetiis in ædibus Joannis Tacuini de Tridino Anno Domini MDXVIII. die XX. Februarii.' Fol.—Panzer ibid.

— Metamorphosis cum luculentissimis Raph. Regii enarrationibus: quibus cum alia quædam ascripta sunt: quæ in exemplaribus antea impressis non inveniuntur: tum eorum apologia quæ fuerant a quibusdam repræhensa. In fine: 'Impressum Venetiis per Joannem Tacuinum de Tridino MDXVIII.' Fol.—Panzer ibid.

— Metamorphoses cum Petr. Lavinii tropologicis nonnullarum fabb. enarrationibus. Lugduni in ædibus Simonis Bevilaquæ MDXVIII. Fol.—Panzer Tom. VII. pag. 321.

1519 Ovidii Nas. vita ex ipsius libris excerpta. Heroidum epistolæ. Amorum libri III. De arte amandi libri III. De remedio amoris libri II. De medicamine faciei. Nux. Somnium. Pulex et Philomela, quamvis Ovidii esse dicantur, non magis tamen ipsius sunt, quam Sabini tres illæ, quæ illi ascribuntur Epistolæ. Ne quid tamen desiderari a nobis possit, hæc etiam adjunximus. In fine: 'Florentiæ per hæredes Philippi Juntæ Florentini Anno Domini MDXIX. Leone Decimo Pontifice.' 8.—Panzer Tom. VII. pag. 31.

— Quindecim Metamorphoseon libri, cum vita Nasonis per Aldum Manutium. Argentorati per Joannem Knoblouch. 4.—Panzer Tom. VI. pag. 90.

— Sylvæ Sententiarum ex Ovidio: non librorum sed rerum ac titulorum ordine servato: delectarum. In fine: 'Lipsiæ ex offi-

cina Jacobi Thanner Anno salutis humane MDXIX.' 4.—Panzer T. IX. pag. 496.

1520 Heroidum Epistolæ. A. Sabini Epistolæ. De Nuce. De Medicamine faciei. In fine: 'Argentorati ex officina Schureriana, mense Maio MDXX.' 4.—Panzer Tom. VI. pag. 94.

— Epistolæ et in Ibin. In fine: 'Venetiis per Georgium de Rusconibus MDXX. die XXVII. Septembr.' Fol. Panzer Tom. VIII. pag. 461.

— de Remedio amoris libri duo. Item in Ibin. (De Nuce. De Puliee. De Philomela.) In fine: 'Argentorati ex officina Schureriana, Mense Maio MDXX.' 4.—Panzer Tom. IX. pag. 571.

— Fastorum libri diligenti emendatione. Typis impresse aptissimisque figuris ornate commentatoribus Ant. Constantio Fanensi: Paulo Marso piscinate viris clarissimis additis quibusdam versibus qui deerant in aliis codicibus insuper grecis characteribus ubi deerant in aliis impressionibus: appositis rebus notabilibus quibusdam in margine una cum Tabula in ordinem alphabeti: quæ nullo in alio codice impressa reperies. In fine: 'Impressum Venetiis in Ædibus solertissimi viri Joannis Tacuini de Tridino Anno Dni. MDXX. Die XII. Aprilis. Inclyto ac felicissimo principe Leonardo Lauretano.' Fol.—Panzer Tom. VIII. pag. 460.

— de Tristibus, libri V. In fine: 'Argentorati ex ædibus Schurerii, mense Februario MDXX.' 4.—Panzer Tom. VI. pag. 94.

— Poëma de Tristibus, cum Barth. Merulæ doctissimis commentationibus. Mediolani. Fol.—Panzer Tom. VII. pag. 400.

— Sylva sententiarum ex Ovidio delectarum. Lipsiæ ex ædibus Valentini Schumann. 4.—Panzer Tom. VII. pag. 215.

1521 Metamorphosis moraliter a magistro Thoma Walleis Anglico explanata. Parisiis opera Thomæ Laisné. 8.—Panzer Tom. VIII. pag. 76.

— Sylva sententiarum ex Ovidio, non librorum sed rerum ac titulorum ordine servato, selectarum. Coloniæ. 4.— Panzer Tom. VI. pag. 386.

1522 Metamorphoseos libri XV. nunc primum in lucem dati castigatissimi. Index fabularum et eorum quæ scitu digna sunt quam locupletissimus. (cur. Car. Viviano.) In fine: 'Florentiæ per heredes Philippi Juntæ. Anno Dominicæ incarnationis MDXXII. Kal. Septembr.' 8.—Panzer Tom. VII. pag. 38.

1523 Opera, quibus in omnes metamorphoseos fabulas, Lactantii

queque argumenta, quæ luculentissime impedita expediunt, accesserunt. Atque Henrici Glareani et Longolii annotationes, quæ ad Metamorphosin intelligendam vel solæ abunde sufficiunt. Item fragmenta quædam Ovidii ex libris, quæ magna ex parte periere, Epigrammaton. Et non male natum carmen ad Pisonem. Basileæ per Henricum Petrum MDXXIII. 8.—Panzer Tom. VI. pag. 239.

1524 Mariangeli Accursii Diatribæ in Ausonium, Solinum, et in Ovidii Metamorphoses. In fine: 'Romæ octavo Kalendas Aprilis MDXXIV. in ædibus Marcelli Argentei.' 4.—Panzer Tom. VIII. pag. 267.

— Commentarius Erasmi Roterod. in Nucem Ovidii. Ejusdem commentarius in duos Hymnos Prudentii. In fine: 'Excusum Coloniæ apud Joannem Soterem, impensis integerrimi bibliopolæ Godefredi Hittorpii civis Coloniensis.' 8.—Panzer Tom. VI. pag. 391.

— Idem liber. Basileæ, apud Jo. Frobenium. 8.—Panzer Tom. VI. pag. 244.

1525 Metamorphoseon libri XV. In fine: 'Argentorati per Johannem Knoblochum mense Julio MDXXV.' 8.—Panzer Tom. VI. pag. 107.

— Cl. Ptolemæi inerrantium stellarum significationes per Nic. Leonicum e Græco translatæ. XII. Romanorum menses in veteribus monimentis Romæ reperti. Sex priorum mensium digestio ex sex Ovidii Fastorum libris excerpta. P. Ovidii Nas. Fastorum libri VI. Tristium libri V. De Ponto libri IV. In Ibin. Ad Liviam. In fine: 'Florentiæ per heredes Philippi Juntæ Anno Domini MDXXV. Clemente Pontifice Max. mense Aprili.' 8.—Panzer Tom. VII. pag. 40.

1526 Heroides. Argentorati. 8.—Panzer Tom. IX. pag. 374.

— Libri de Arte amandi et de Remedio amoris una cum luculentissimis commentariis Barth. Merulæ et aliis additionibus novis nuper in lucem editis, aptissimisque figuris ornati. Tusculani apud Benacum in ædibus Alexandri Paganini.—4. Panzer Tom. VIII. pag. 333.

— de Arte amandi et Remedium amoris, cum comment. Barth. Merulæ et Gul. Ramesei. Lugduni. 4.—Catal. impress. librorum Bibl. Bodleianæ.

— *Metamorphosis cum luculentissimis Raph. Regii enarrationibus,

quibus cum alia quædam ascripta sunt: quæ in exemplaribus antea impressis non inveniuntur: tum eorum apologia quæ fuerant a quibusdam reprehensa. In fine: ' Impressum Tusculani apud Benacum. In ædibus Alexandri Paganini. MDXXVI.' 4. c. figg.

— Fastorum libri VI. cum comment. Antonii Constantini et Pauli Marsi, ac Tristium libri V. Tusculani apud Benacum in ædibus Alexandri Paganini. 4. — Panzer Tom. VIII. pag. 334.

— de Ponto libri IV. et Opuscula cum comment. Barth. Merulæ. Tusculani apud Benacum in ædibus Alexandri Paganini. 4.—Panzer ibid.

— In Ibin cum expositione Calderini et Iodoci Badii. Parisiis. 4. —Panzer Tom. VIII. pag. 95.

— Des. Erasmi Roter. Commentarius in Nucem Ovidii et in duos Hymnos Prudentii. Parisiis apud Simonem Colinæum. 8.—Panzer Tom. VIII. pag. 97.

1527 Opera, castigata ad fidem veterum exemplarium a Joanne Sichardo. Accesserunt omnium additionibus, quæ in hunc diem extant, fragmenta quædam Ovidii hactenus non visa, ex libris qui periere Epigrammaton, et Carmen eruditissimum ad Pisonem. In fine: ' Basileæ apud Adamum Petrum, mense Martio. Anno MDXXVII.' 8.—Panzer Tom. XI. pag. 383.

— Metamorphoseos libri XV. opus auctum et recognitum. Cum variorum commentariis. Lugduni in officina Joannis Crespini. Fol.—Panzer T. VII. p. 342.

— Fastorum libri. Antverpiæ in ædibus Jo. Theobaldi Gourmont. 8.—Panzer Tom. VI. pag. 12.

1528 P. O. N. Vita ex ipsius libris excerpta. Heroidum Epistolæ. Amorum libri III. De Arte amandi libri III. De Remedio amoris libri II. De Medicamine faciei. Nux. Somnium. Pulex et Philomela, &c. (cur. Ant. Francino.) In fine: ' Florentiæ per heredes Philippi Juntæ Florentini. Anno Domini MDXXVIII. Mense Decembri.' 8.—Panzer Tom. VII. pag. 45.

— Metamorphoses cum commentariis variorum. ' Venundantur Lugduni in vico Mercuriali apud probum virum Guillelmum Boulle. In officina Joannis Crespini, expensis Guillelmi Boulle.' Fol. et 4.—Panzer Tom. VII. pag. 344.

— Fastorum libri. Parisiis, per M. Guichardum Soquand. 8.—Fabricii B. L. Tom. I. pag. 455.

— Commentarius Erasmi Roterod. in Nucem Ovidii et in duos Hymnos Prudentii. Lugduni apud Seb. Gryphium. 8.—Panzer Tom. VII. pag. 345.

1529 Opera. 3 voll. Parisiis apud Simonem Colinæum. 8.—Panzer Tom. VIII. pag. 123.

— Epistolæ cum comment. variorum doctorum. In fine: 'Excudebat Joannes David alias de Mouche. Lugduni MDXXIX. die Martii XIII.' 4.—Panzer Tom. VII. pag. 347.

— de Tristibus libri V. magno studio et labore recogniti per Ant. Melam. 'Cracoviæ apud Mathiam Scharffenberg. Anno Domini MDXXIX. VI. Kalendas augusti.' 4.—Panzer Tom. VI. pag. 472.

1530 Metamorphoseon libri XV. Index fabularum et eorum quæ scitu digna sunt quam locupletissimus. In fine: 'Impressum Venetiis per Dominum Bernardinum Stagninum de Tridino. Anno domini MCCCCCXXX. die XXI. Januarii.' Fol. — Panzer Tom. X. pag. 50.

1531 de Arte amandi et Remedio amoris cum comment. 'Venundantur Lugduni a Guill. Boulle in vico Mercuriali.' 4.—Panzer Tom. VII. pag. 350.

1532 Opera. Basileæ, apud H. Petri. 2 voll. 8.—Conf. Placcii Theatr. Anon. et Pseudon. n. 1969.

1533 *Aldina* III. Operum. 3 voll. ex rec. Andr. Naugerii.—Vol. I. P. Ovidii Nas. Vita per Aldum ex ipsius libris excerpta. Heroidum Epistolæ. Amorum lib. III. De Arte amandi lib. III. De Remedio amoris lib. II. De Medicamine faciei. Nux. Somnium. Pulex et Philomela quamvis Ovidii esse dicantur, non magis tamen ipsius sunt, quam Sabini tres illæ, quæ illi ascribuntur epistolæ. Ne quid tamen desiderari a nobis posset, hæc etiam adjunximus. In fine: 'Venetiis in ædibus hæredum Aldi et Andreæ Soceri, Mense Januario MDXXXIII.'—Vol. II. Quæ hoc volumine continentur. Annotationes in omnia Ovidii opera. Index fabularum et cæterorum, quæ insunt hoc libro secundum ordinem alphabeti. Ovidii Metamorphoseon libri XV. Aldus MDXXXIII. In fine: 'Venetiis in ædibus hæredum Aldi et Andreæ Soceri Mense Septembri MDXXXIII.—Vol. III. Fastorum libri VI. De Tristibus libri V. De Ponto libri IV. In fine: 'Venetiis in ædibus Hæredum Aldi et Andreæ Soceri, Mense Decembri MDXXXIII.' 8.—Panzer Tom. VIII. pag. 531.

— Heroïdes Epistolæ, cum A. Sabini aliquot responsionibus : ad-

ditis Jo. Egnatii observationibus, ac Guid. Morilloni in singulas epistolas argumentis et margineis annotationibus. Lugduni, apud Melch. et Gasp. Trechsel. 8.—Cat. de la Bibl. du Roi. Poëtes. n. 1133.

— Epistolæ Heroidum cum commentariis variorum. Tusculani apud Benacum in ædibus Alexandri Paganini. 4.—Panzer Tom. VIII. pag. 334.

— Des. Erasmi Roter. Commentarius in Nucem Ovidii et in Prudentii Hymn. Parisiis apud Sim. Colinæum. 8.—Panzer Tom. VIII. pag. 165.

1534 Metamorphoseos libri XV. cum Raph. Regii, Lactantii, et Petri Lancini comment. appositis etiam figuris. In fine : 'Venetiis in ædibus Joannis Tacuini de Tridino. Anno dni MDXXXIIII. die VII. Sept.' Fol.—Panzer Tom. X. pag. 52.

— Henr. Glareani Annotationes in Ovidii Metamorphosin. Basileæ, apud Henr. Petrum. 8.

— Poëtæ tres egregii nunc primum in lucem editi. Gratii de venatione lib. I. *P. Ovidii Nas. Halieuticon.* M. Aur. Olymp. Nemesiani Cynegeticon lib. I. et carmen bucolicum. T. Calphurnii Bucolica. Adriani Cardinalis venatio. In fine : 'Venetiis in ædibus hæredum Aldi Manutii et Andreæ Soceri MDXXXIIII. Mense Februario.' 8.—Panzer Tom. VIII. pag. 537.

— Gratii de venatione lib. I. *Ovidii Nas. Halieuticon*, liber acephalus. M. Aur. Olymp. Nemesiani Cynegeticon lib. I. Ejus carmen bucolicum. T. Calphurnii Siculi Bucolica. Per Georg. Logum. Augustæ Vindelicorum in officina Henrici Steyner. 8.—Panzer Tom. VI. pag. 169.

— de Vetula. s. n. l. et typogr. 8.

1535 Opera. Lugduni apud Seb. Gryphium. 8.—Panzer Tom. VII. pag. 364.

— *Heroides Epistolæ P. Ovidii Nas. et A. Sabini Responsiones: cum Guidonis Morilloni argumentis ac scholiis. His adjecimus Jo. Bapt. Egnatii observationes. Omnia multo quam hactenus castigatiora. Lugduni apud Seb. Gryphium 1535. 8.—Bibl. Acad. Heidelberg.

— *Heroides Epistolæ cum A. Sabini responsionibus. In Ibin libellus. His accesserunt Jo. Bapt. Egnatii observationes et Guidonis Morilloni in singulas epistolas argumenta et scholia. Poëtæ vita in calce addita. Lugduni apud hæredes Simonis Vincentii. In

fine: 'Dionysius ab Harsio excudebat Lugduni anno MDXXXV.' 8.—Bibl. Acad. Heidelberg.

— Tristium libri quinque a Fausto emendati, adjectis ad singula Elegia argumentis materiam distinctius enucleantibus. 'Parisiis apud Prigentium Calvarin in clauso Brunello ad insigne geminarum Cypparum MDXXXV.' 8.—Panzer Tom. VIII. pag. 190.

— Commentarius Erasmi Roterod. in Nucem et in duos Hymnos Prudentii. Lugduni ap. Seb. Gryphium. 8.—Maitt. Tom. II. pag. 571.

1536 Heroides. 'Mediolani per Vincentium Meddam ad instantiam domini Baldesar de Trebato MDXXXVI. XXVIII. Julii.' 4.—Panzer Tom. VII. pag. 403.

— Amatoria. Heroidum Epistolæ. In Ibin. Ad Liviam. De Nuce. De Medicamine faciei. Fragmenta. Carmen ad Pisonem incerti auctoris. Parisiis apud Simonem Colinæum. 8.—Panzer Tom. VIII. p. 194.

— Opera amatoria. Lugduni apud Seb. Gryphium. 8.—Panzer Tom. VII. pag. 367.

— Fastorum libri VI. Tristium libri V. de Ponto libri IV. Lugduni apud Seb. Gryphium. 8.—Panzer ibid.

— Fastorum libri VI. Tristium et de Ponto. Parisiis apud Sim. Colinæum. 8.—Panzer Tom. VIII. p. 194.

1537 Metamorphoseon libri XV. Parisiis apud Simonem Colinæum. 8.—Maitt. Tom. III. pag. 273.

— Halieuticon, una cum Gratio, Nemesiano et Calpurnio, addita Hadriani Cardinalis Venatione. Lugduni apud Seb. Gryphium. 8.

1538 Heroides et libellus in Ibin, cum commentariis Ant. Volsci et aliorum. Venetiis, per Jo. Tacuinum de Tridino. Fol.—Cat. de la bibl. du Roi. Poëtes. n. 1134.

— Metamorphoseon libri XV. cum Donati in potiores fabulas argumentis compendiariis suis locis interjectis. His adjectæ annott. marginales Gyberti Longolii. Henr. quoque Glareani annotationes ad finem additæ. Coloniæ. Excud. Jo. Gymnicus. 8.—Harles. Suppl. P. I. pag. 467.

— Fastorum libri sex, et Elegia de medicamine faciei. Parisiis apud Franciscum Gryphium. 8.—Maitt. Tom. III. pag. 292.

— Libri Fastorum, Tristium et de Ponto. Basileæ. 8.

1539 Metamorphoses. Lugduni, apud Seb. Gryphium. 8.

— Erasmi Commentarius in Nucem Ovidii, et in duos Hymnos

Prudentii. Parisiis, apud Sim. Colinæum. 8.—Maitt. Tom. III. pag. 307.

1540 Opera. Lugduni, ap. Seb. Gryphium. 8. 3 voll.—Catal. de la Bibl. du Roi. Poëtes n. 1115.

— Erasmi Commentarius in Nucem Ovidii, &c. Antverpiæ. 8.

1541 Opera. Parisiis, apud Sim. Colinæum. 12. 3 voll.—Maitt. Tom. III. pag. 330.

— Heroidum Epistolæ. Parisiis, ex offic. Rob. Stephani. 8.—Maitt. ibid.

— De Ponto libri IV. cum argg. et dispp. Viti Amerbachii. Argentorati. 8.

1542 Metamorphoseon libri XV. cum figuris et brevissimis in singulas quasque fabulas Lactantii Placidi argumentis; omnia multo diligentius ac unquam antea ab Joanne Ræuerio recognita. Lugduni, apud hæredes Sim. Vincentii. 8.—Maitt. Tom. III. p. 340.

— Metamorphoseon Liber primus. Parisiis, ex offic. Mich. Vascosani. 4.—Maitt. Ind. pag. 110.

— Ovidianæ Metamorphoseos Epitome per Fr. Nigrum. Tiguri, apud Christophor. Froschoverum. 8.—Maitt. ibid.

— Halieuticon, cum C. Plinii Nat. Hist. Lib. IX. et XXXII. Parisiis, ex officina Mich. Vascosani. 4.—Maitt. Tom. III. pag. 337.

— De Nuce, Philomela, Pulice. Parisiis, apud Mauritium de Porta. 8.—Maitt. Ind. pag. 110.

1543 Heroides Ovidii et Auli Sabini responsiones. P. item Nasonis in quendam, quem vocant, Ibin, cum Guidonis Morilloni argg. et scholiis. His adjecimus Jo. Bapt. Egnatii observatt. Omnia multo, quam hactenus, castigatiora. Coloniæ excud. Jo. Gymnicus. 8.—Harles. Suppl. P. I. pag. 458.

— Heroides, Metamorphosis, de Ponto, cum varr. comm. Venetiis. Fol.—Cat. Rhul. pag. 15.

— *Micyllianæ Vol. I. Metamorphoseos libri XV. cum comm. Raph. Regii: adjectis etiam annotationibus Jac. Micylli, (qui præfatus est) nunc primum in lucem editis. Basileæ, per Jo. Hervagium. Fol.—Micyllus et Regius poëtam grammatice tantum interpretati sunt. Hæc autem Metamorph. editio primum volumen constituit Operum omnium Ovidii, quorum secundum et tertium lucem videre 1549. et 1550. ubi vid.

— Tristia. Parisiis, apud Jo. Lodoic. Tiletanum. 4.—Maitt. Ind. pag. 111.

— De Ponto libri IV. Parisiis, ap. eund. 4.—Maitt. ib.
— Opuscula de Nuce, Philomela, Pulice. Parisiis, apud Petr. Gromorsum. 4.—Maitt. Tom. III. p. 355.
1544 Heroidum Epistolæ. Parisiis, ap. Jo. Lodoic. Tiletanum. 4. —Maitt. Tom. III. pag. 372.
1545 Amatoria Opera. Parisiis, apud Sim. Colinæum. 12. 3 voll. —Maitt. Tom. III. pag. 383.
— Metamorphoseon libri XV. Raph. Regii Volaterrani explanatio, cum Jac. Micylli additionibus: Lactantii Placidi argumenta: Jac. Phanensis, Cœlii Rhodigini, Jo. Bapt. Egnatii, Henr. Glareani et G. Longolii annotationes. Venetiis, typis Hieron. Scoti. Fol.—Bibl. Emtinck. P. IV. pag. 30. n. 282.
1546 Opera. Lugduni, apud Seb. Gryphium. 8. 3 voll.
— Amatoria Opera. Antverpiæ, excudebat Jo. Crinitus. 8.—Maitt. Tom. III. pag. 392.
— Metamorphoses, cum Donati argumentis compendiariis et annott. marginalibus Gisb. Longolii. Accesserunt ad finem Glareani et Erasmi Roter. annott. Coloniæ. 8.
1547 Amatoria. Lugduni. 16.—Biblioth. Huls. Tom. II. pag. 445.
— Fastorum libri VI. quibus Cl. Ptolemæi inerrantium stellarum significationes præfixæ sunt; Tristium libri V. De Ponto libri IV. Lugduni, apud Godefr. et Marcel. Beringi. 16.—Catal. des livres impr. de la bibl. du Roi, Poëtes. n. 1156.
— Elegia de Nuce, cum Erasmi comm. Lutetiæ, ex officina Roberti Stephani IX. Cal. Julii. 8.—Maitt. Tom. III. pag. 402.
1548 Opera, edente Jo. Sichardo. Basileæ. 8.—Repetitio ed. 1527.
— Amatoria, &c. additis Guid. Morilloni argumentis ac scholiis. Basileæ. 8.—Bibl. Emtinck. P. IV. pag. 311. n. 1533.
— Fastorum libri VI. Parisiis, ex officina Mich. Vascosani. 4.—Maitt. Ind. pag. 110.
— De Ponto Libri IV. Liber primus. Parisiis, e typographia Matth. Davidis. 4.—Maitt. Tom. III. pag. 410. tres alios se non vidisse asserens.
1549 * Micyllianæ Vol. II. Opera, quæ vocantur, amatoria, cum doctorum virorum commentariis partim hucusque etiam alibi editis, partim jam primum adjectis, quorum omnium catalogum versa pagina reperies. His accesserunt Jac. Micylli annotationes longe doctissimæ, quibus passim et quæcunque in his depravata hactenus erant loca, vel parum recte intellecta, aut penitus etiam

prætermissa ab aliis, ita nunc emendantur et explicantur, ut nihil ad hæc quidem probe intelligenda desiderari amplius ab æquo lectore possit. Ejusdem Jac. Micylli locorum aliquot ex Ovidiana Metamorphosi retractatio. Basileæ, per Joan. Hervagium. Fol.—Primum locum occupant vitæ Ovidii ex Gyraldo et Crinito desumtæ, tum ex ipsius libris collecta; sequitur Constantii Fanensis disceptatio, an Ovidius plures filias habuerit, an Perilla ejus filia fuerit, an tertia uxor ei soli nupserit. In hoc autem volumine continentur Epistolæ Heroides cum commentariis Ant. Volsci, Hubert. Clerici, et annott. Jani Parrhasii, Jo. Scopæ, Aaronis Battalei, Gaudentii Merulæ, Domitii Calderini, Georg. Merulæ, Bapt. Egnatii, Jac. Micylli, &c. Sabini Epistolæ tres ad Ovidianas responsoriæ cum annott. Guidonis Morilloni. Ovidii Amorum libri III. cum Dominici Marii enarrationibus et annott. Jac. Micylli. De arte amandi libri III. et de remedio amoris libri II. cum Barthol. Merulæ et Jac. Micylli enarrationibus. Consolatio ad Liviam, cum interpretatione Jac. Micylli. Elegia de Nuce, cum Dominici Marii et Des. Erasmi comment. De medicamine faciei elegia, cum Dominici Marii et Micylli annott. Halieuticon fragmentum. Ad Pisonem carmen. De Pulice elegia, incerti auctoris. De Philomela. Fragmenta ex epigrammatis. Conf. an. 1543.

— Enarratio librorum Ovidii de Tristibus, et paraphrasis duarum Ovidianarum, Ajacis et Ulyssis, orationum, a Vito Amerbachio conscripta, nuncque primum in lucem edita. Basileæ, per Jo. Oporinum. 8.—Maitt. Tom. III. pag. 581.

1550 Amatoria. Lugduni, apud Seb. Gryphium. 16.—Cat. de la Bibl. du Roi. Poëtes. n. 1136.

— * Micyllianæ Vol. III. Fastorum libri VI. Tristium libri V. de Ponto libri IV. in Ibin, cum commentariis doctiss. virorum, Ant. Constantii Fanensis, Pauli Marsi, Barth. Merulæ, Domitii Calderini, Zarotti: multo quam hactenus usquam et elegantius et emendatius excusis. His accesserunt enarrationes Viti Amerbachii, Jac. Micylli et Phil. Melanchthonis annotationes longe doctissimæ: quibus loca vel depravata, vel obscuriora, parumque recte hactenus ab aliis intellecta, ita emendantur et explicantur, ut vix quicquam desiderare amplius horum librorum studiosi possint. Basileæ, per Jo. Hervagium. Fol.—Conf. an. 1543. et 1549.

— Fasti, Tristia et de Ponto. Lugduni, apud Seb. Gryphium. 16.

1551 Metamorphoses, cum notis Glareani et Longolii. Basileæ, apud Henr. Petri. 8.—Harles. Suppl. P. I. pag. 468.

1552 Heroidum Epistolæ, et A. Sabini responsiones, cum Guid. Morilloni argumentis ac scholiis, et Jo. Bapt. Egnatii observationibus; item Ovid. in Ibin. Pictav. ex offic. Bouchetorum fratrum. 8.—Maitt. Tom. III. pag. 616.

1553 Metamorphoses, cum comment. Raph. Regii, Micylli et aliorum. Venetiis, apud Hieron. Scotum. Fol.—Maitt. Ind. pag. 111.

— Fastorum libri VI. Parisiis, apud viduam Mauritii a Porta. 4.—Maitt. ibid.

— Tristium liber primus, cum comment. Barth. Merulæ et Viti Amerbachii expositionibus. Parisiis, apud Matth. David. 4.—Catal. de la Bibl. du Roi. *Poëtes* n. 1160.

1554 Fastorum libri VI. Parisiis, apud Mich. Vascosanum. 4.—Maitt. Tom. III. pag. 649.

— Fastorum libri. Lugduni, apud Seb. Gryphium. 12.—Maitt. Ind. pag. 111.

1555 Heroidum Epistolæ. Lutetiæ, apud Mich. Vascosanum. 4.—Maitt. Tom. III. pag. 669.

— Metamorphoseon libri XV. cum brevissimis Lactantii Placidi argumentis: omnia a Jo. Rænerio denuo recognita. Lugduni, apud Jo. Frellonium. 16.—Cat. de la Bibl. du Roi. *Poëtes* n. 1140.

— Georg. Sabini fabularum Ovidii interpretatio. Wittebergæ. 8.

— Fastorum libri. Coloniæ. 8.

— Fastorum, Tristium et de Ponto libri. Lugduni, apud Jo. Frellonium. 16. Cat. de la Bibl. du Roi. *Poëtes* n. 1157.

— Elegia de Nuce, cum Erasmi commentario, ex postrema auctoris recognitione. Lutetiæ, apud Car. Stephanum. 8.—Maitt. Tom. III. pag. 669.

1556 Metamorphoses, cum notis Glareani. Coloniæ. 8. Conf. 1551.

— Metamorphoses, cum notis varr. per Micyllum. Venetiis, apud Jo. Gryphium. Fol.—Bibl. Emtinck. P. IV. pag. 30. n. 284.

— Halieuticon. In Conr. Gesneri de Piscibus et Aquatilibus Libris III. Tiguri. 8.

1558 Opera. Lugduni, apud Seb. Gryphium. 12. 3 voll.

— Heroidum Epistolæ. Venetiis. 4.

1559 Metamorphoses. Lugduni, apud Seb. Gryphium. 8.

— Fastorum libri. Antverpiæ. 8.

1560 Heroidum Epistolæ, cum notis varr. Venetiis. 4.

— Heroidum Epistolæ, cum argg. et scholiis Guidonis Morilloni. Accedunt Jo. Bapt. Egnatii observationes emendatæ. Ejusdem Ovidii aliquot alia opera. Parisiis. 12.—Bibl. Emtinck. P. IV. pag. 442. n. 452.

— Heroidum Epistolæ. Coloniæ. 8.

— Metamorphoseon libri XV. In singulas fabulas Lactantii Placidi argumenta. Scholia ad marg. Recens adjectæ Henr. Glareani annott. Parisiis, apud Hieron. de Marneuf. 12.

— Metamorphoses, cum notis Glareani et Longolii. Basileæ. 8.—Repetitio ed. 1551.

1561 Opera, cum argumentis et notulis Guidonis Morilloni. Antverpiæ, apud Christophorum Plantinum. 16. 3 voll.—Cat. de Boze pag. 185. n. 968.

1563 Metamorphoses. Lugduni, apud Seb. Gryphium. 8.

— Metamorphoses, per Jo. Sprengium. Francofurti. 8.

1566 Opera, ex Andr. Naugerii castigatione. Antverpiæ, ex offic. Christoph. Plantini. 16. 3 voll.—Cat. de la Bibl. du Roi. *Poëtes* n. 1117.

— Metamorphoses, e recensione Vict. Giselini, qui in dedicatione libri scribit Ge. Fabricio, se plures Mstos libros habuisse, in his duos antiquissimos, quos e Germania nactus sit, item exemplum Gryphianum, a Car. Langio cum aliquot Mss. antiquissimis collatum; sed propter brevitatem temporis ad emendandum textum uti non potuisse, sed Aldinum secutum esse, additis paucis et brevibus scholiis, Donati argumentis, atque Gisb. Longolii et Henr. Glareani notis.

1567 Heroides, cum Nizolii et Egnatii annott. Lugduni. 8.

— Metamorphoseon libri ex postrema Jac. Micylli recognitione. Francofurti. 8. c. figg. a Virg. Solis buxo insculptis.—Bibl. Uffenbach. Tom. I. pag. 684. n. 81.

1568 Opera, cum argg. et annotationibus Th. Freigii: additis Guid. Morilloni in Heroides et Auli Sabini epistolas tres ac in Ibin argumentis et annotationibus: accessit Erasmi commentarius in Nucem Ovidii. Basileæ, ex offic. Henric-Petrina. 8. 3 voll.—Cat. de la Bibl. du Roi. *Poëtes* n. 1118.

— Metamorphoses. Lugduni, apud Gryph. 12.

1569 Metamorphoseon libri XV. Coloniæ Agripp. 8.

1570 Metamorphoses, cum vers. Italica Fabii Maretti. Venetiis. 4.

— Vid. Verss. Italicas h. a.

— Metamorphoseon liber primus, cum annott. Longolii. Parisiis, apud Thom. Brumennium. 4.—Cat. de la Bibl. du Roi. *Poëtes* n. 1142.

1571 Opera. Lugduni, apud Ant. Gryphium. 12. 3 voll.—Harles. Suppl. P. I. pag. 453.

— * Heroidum Epistolæ, una cum aliis Ovidii operibus, (scil. in Ibin, de Arte amandi, de Rem. amoris, ad Liviam, de Nuce, de Medicamine faciei, Fragmenta epigrammatum, ad Pisonem, Halieuticon) ex postrema Jac. Micylli recognitione. Francofurti ad M. In fine: 'Impressum Francofurti ad Mœn. ap. Georg. Corvinum et hæredes Vuigandi Galli.' 8.

— Metamorphoses, ex recognitione Jac. Micylli. Francofurti. 8.

1572 Metamorphoseon libri XV. denuo castigati. Lugduni, apud Ant. Gryphium. 12.—Bibl. Emtinck. P. IV. pag. 442. n. 454.

— Fabularum Ovidii interpretatio, tradita in Acad. Regiomont. a Georg. Sabino. Witebergæ, apud Clem. Schleich. 8.

1573 P. O. N. Libellus in quendam, quem vocat Ibin; cui nunc tandem adjectus est vetus interpres, nunquam antea in lucem missus. Parisiis, apud Dionysium a Prato. 4.—Cat. de la Bibl. du Roi. *Poëtes* n. 1161.

1574 P. O. N. Heroides epistolæ, cum interpretibus Hubertino Crescent. et Jano Parrhasio: ejusdem Sappho cum Domitio, et Ibis cum Christoph. Zaroto: cum enarrationibus Jo. Badii Ascensii in hæc omnia; et annotationibus Jo. Bapt. Egnatii. Venetiis. 4.—Bibl. Emtinck. P. IV. pag. 124. n. 621.

1575 Opera, ex Andr. Naugerii castigatione. Antverpiæ, ex offic. Christoph. Plantini. 16. 3 voll.—Cat. de la Bibl. du Roi. *Poëtes* n. 1119.

— Metamorphoses, cum comm. variorum. Venetiis. Fol.

— Metamorphoses, ex Jac. Micylli recognitione. Francofurti. ad Mœn. 8. c. figg.

— In Miletum navigatio. Extat inter Hodœperica a Nathan. Chytræo collecta, et edita Francofurti ad M. apud heredes Chr. Egenolfi. 8.

— Herculis Ciofani, Sulmonensis, in P. Ovidii Metamorphoseon ex

XVII. antiquis libris Observationes, quibus loci quamplurimi et emendantur, et aliorum quoque tum Græcorum tam Latinorum poëtarum aut simili aut etiam varia doctrina illustrantur. Venetiis, apud Aldum Nep. 8.—Renouard Annal. Tom. I. pag. 391.

1578 Opera, ab Andr. Naugerio castigata, et Vict. Giselini scholiis illustrata, &c. Antverpiæ, apud Christoph. Plantinum. 16. 3 voll.

— Heroidum epistolæ, elegiæ, &c. ex recognitione Jac. Micylli. Francofurti. 8.

— Fasti, Tristia, de Ponto, in Ibin, ex castigatione Andr. Naugerii. Lugduni, apud Gryphium. 12.

1579 Metamorphoseon libri XV. et in singulas fabulas argumenta: ex postrema Jac. Micylli recognitione. Francofurti ad M. apud Georg. Corvinum. 8.—Cat. de la Bibl. du Roi. *Poëtes* n. 1143.

— Libri Tristium et de Ponto. Francofurti. 8.

— Georg. Sabini fabularum Ovidii interpretatio, tradita in Academia Regiomontana. Parisiis, apud Hieron. de Marnef. 16.

1580 Heroides. Parisiis. 12.

— Heroides, c. n. Ubertini Clerici, Jani Parrhasii, Domitii, Iod. Badii. Ibis, c. n. Christ. Zenotti. Venetiis. 8.

— Raptus Proserpinæ, e lib. IV. Fast. v. 419-618. Argonautarum apud Colchos res gestæ, e lib. VII. Metamorph. v. 7-157. Iter Æneæ in Latium, ex Met. lib. XIII. Iter Milesium, e lib. I. Trist. Eleg. IX. In Hodœporicorum s. Itinerum totius fere orbis Lib. VII. a Nic. Reusnero collectis. Basileæ, apud Pernæam Lecythum 1580. 8.

1581 *Heroides. Amorum libri. De remedio amoris. De medicamine faciei, &c. Omnia ex accuratissima Andr. Naugerii castigatione. Lugduni, apud Ant. Gryphium. 12.

— Libellus in Ibin, c. veteri Interprete, ex biblioth. Nic. Mouthui. Parisiis, apud Dionys. a Prato. 4.—Conf. an. 1578.

1582 Opera. Antverpiæ, apud Plantin. 16. 3 voll.

— *P. O. N. Heroidum Epistolæ, una cum aliis ejusdem operibus, (sc. in Ibin, Amorum lib. III. de Arte amandi, de Remediis amoris, Consolat. ad Liviam, de Nuce, de Medicamine faciei, de Pulice, de Philomela, Fragm. ex Epigrammatis, ad Pisonem, Halieut.) ex postrema Jac. Micylli recognitione. Francofurti ad M. apud Christoph. Corvinum, impensis Jo. Feyrabendii. 8.

— Metamorphoseon libri XV. ab Andr. Naugerio castigati, et Vict.

Giselini scholiis illustrati. Londini, typis Thom. Vautrollerii. 16.

— *Metamorphoses, cum brevissimis in singulas quasque fabb. Lactantii Placidi argumentis. Omnia multo diligentius ac unquam antea a Jo. Raenerio denuo recognita. Lugduni, apud Ant. Gryphium. 12.

— *Fastorum libri VI. Tristium libri V. de Ponto libri IV. ex postrema Jac. Micylli recognitione. Francofurti ad M. apud Christoph. Corvinum, impensis Jo. Feyrabendii. 8.

ÆTAS III. BERSMANNIANA

1582—1628.

Auctore Greg. Bersmanno, qui curis Naugerii, Micylli et Giselini ita suas junxit, ut lectio Ovidiana curatius constituta videretur. Itaque saepius excusa est haec editio. Praestantior est editio Wechel. 1601. quae Bersmanni, Micylli, Ciofani et multorum aliorum annotationes conjunctas exhibet.

1582 Opera, ex Jac. Micylli recognitione et recensione Greg. Bersmanni, Prof. Lips. Lipsiae, apud Voegelin. 8.—Usus est ed. Aldina, castigationibus Ciofani, et Ms. Adami Siberi, in quo erant Tristia et Epistolae de Ponto. Sed turbae de religione, per quas etiam motus est loco hujus anni principio, non siverunt eum perficere, quod potuisset. Vid. Praef. ad Fastos. Micylli textum cum sequatur, ejus tamen castigationes valde contemnit; annotationes vero ut eruditissimas laudat.

1583 Heroidum Epistolae et A. Sabini responsiones, cum Guidonis Morilloni argumentis et scholiis. Venetiis, ex bibliotheca Aldina. 8.—Renouard Annal. Tom. I. pag. 405.

— Heroidum epp. Amorum libri III. de Arte amandi libri III. de Remedio amoris libri II. (cum aliis poëmatibus Ovidio olim ascriptis) ex Andr. Naugerii castigat. Antverpiae, ex offic. Christoph. Plantini. 12. c. notis criticis in margine positis.

— Heroidum epp. Amorum libri. De Arte amandi et de Remedio amoris libri, &c. Londini, typis Thom. Vautrollerii. 16.

— Metamorphoseon libri, illustrati per Jo. Sprengium, una cum picturis. Parisiis. 12.

— Metamorphoses ab Andr. Naugerio castig. c. scholiis Vict. Giselini. Antverpiae, ap. Plantin. 12.

— Fastorum libri. Tristium libri. De Ponto libri. In Ibin. Ad Liviam. (c. notis Andr. Naugerii.) Londini, typis Thom. Vautrollerii. 16.

— Herculis Ciofani in omnia Ovidii opera Observationes; una cum ipsius Ovidii vita et descriptione Sulmonis. Antverpiæ, ex offic. Christoph. Plantini. 8.

1584 Fabularum Ovidii interpretatio ethica, physica et historica, tradita in Acad. Regiomont. a Georg. Sabino, et in unum collecta et edita studio et industria T. T. Accessit etiam ex Natalis Comitis Mythologiis de fabularum utilitate, varietate, &c. tractatio. Cantabrigiæ, ex offic. Thomæ Thomæ. 8.

1586 Metamorphoseon libri XV. cum Raph. Regii explanat. &c. Venetiis, apud Nic. Moretum. Fol.—Gœtzii M. B. Dresd. II. pag. 540. seq.

—* Fastorum, Tristium, et de Ponto libri, in Ibin, ad Liviam. Ex accuratissimis Andr. Naugerii, Aldi Manutii, et aliorum doctiss. virorum castigationibus. Lugduni, apud Ant. Gryphium. 12.

1587 Heroides epp. cum interpretibus Hubertino et Jano Parrhasio; Sappho cum Domitio; Ibis cum Christophoro Zaroto: cum enarrationibus Iodoci Badii Ascensii in hæc omnia, et annotationibus Jo. Bapt. Egnatii. Venetiis, apud Marc. Ant. Zalterium. 4.—Catal. de la Bibl. du Roi. *Poëtes* n. 1135.

—* Metamorphoseon libri XV. In singulas quasque fabulas argumenta. Ex postrema Jac. Micylli recognitione. Francofurti ad Mœn. 8.

— Fastorum libri, Tristium, et ex Ponto. Antverpiæ. 12.

1588. Heroidum Epistolæ P. O. N. et A. Sabini responsiones, cum Guid. Morilloni argg. et scholiis. Item Jo. Bapt. Egnatii observationes. Nunc a Jac. Rosetto auctæ scholiis, indiceque scholiorum, ac delectu versuum prudenter et argute dictorum. Venetiis, ex bibliotheca Aldina. 8.—Renouard Ann. Tom. I. pag. 415.

— Tristia, ex Jac. Micylli recognitione, et recensione nova Greg. Bersmanni, cum ejusd. annotatt. Lipsiæ. 8.

1589 Metamorphoseon libri XV. ab Andr. Naugerio castigati, et Vict. Giselini scholiis illustrati. Londini, excudebat Rich. Field, impensis Jo. Harrisoni. 16.

— Tristia. Coloniæ. 8.

— De Ponto libri IV. ex postrema Jac. Micylli recognitione, et recensione nova Greg. Bersmanni, cum ejusd. notationibus. Lip-

siæ. 8. Acc. varietas lection. in libr. illis ex emendat. Georg: Fabricii, et a pag. 613. ad fin. Ovidii Diræ in Ibin ac fragm. Halieuticon c. notis marginalibus grammaticis et criticis.

1590 Bersmanniana II. Opera quæ extant, ex postrema Jac. Micylli recognitione, et recensione nova Greg. Bersmanni, cum ejusdem aliorumque virr. doctt. notationibus. Editio II. aliquot locis priore auctior. Lipsiæ, apud heredes Steinmanni. 8. 3 voll.

— Opera, c. notis et variis lectt. diversorum. Francofurti, apud Jo. Wechelum. 12. 3 voll.

— Opera, minutissimis characteribus. Lugduni Bat. apud Fr. Raphelengium. 24.

1591 * Fastorum libri VI. Tristium libri V. De Ponto libri IV. In Ibin. Ad Liviam. Ex accuratissimis Andr. Naugerii, Aldi Manutii, et aliorum doctiss. virorum castigationibus. Lugduni, apud Ant. Gryphium. 12.

1591 et 1592 Opera. Antverpiæ, ex offic. Plantin. 16. 3 voll.

1593 Heroidum epp. Amorum libri III. de Arte amandi libri III. de Remedio amoris, aliaque hujus generis. Omnia ex accuratissima Andr. Naugerii castigatione. Guid. Morilloni argumenta in epistolas. Antverpiæ, ex offic. Plantin. apud viduam et Jo. Moretum. 12.—Margini ascriptæ sunt variæ lectiones et interdum emendationes.

1594 Heroidum epp. Amorum libri III. de Arte amandi libri III. de Remedio amoris libri II. aliaque hujus generis, quæ sequens pagina indicabit. Guid. Morilloni argumenta in epistolas. Londini, excudebat R. F. (Rich. Field.) impensis Jo. Harrisoni. 8.

1595 Opera, cum scholiis Vict. Giselini. Antverpiæ, ex offic. Plantin. 16. 3 voll.

1596 Bersmanniana III. Operum. Lipsiæ. 8. 3 voll.

— Halieuticon. Inter Pithœi Epigrammata vetera. Lugduni. 8.

1598 Fastorum, Tristium, et de Ponto libri, in Ibin, ad Liviam. Antverpiæ. 8.

— Ibis, cum Fr. Sanctii notis. Salmanticæ. 8.

1599 Opera, ex recognitione Jac. Micylli. Francofurti, typis Jo. Sautii. 8. 3 voll.

1601 Opera, ex Andr. Naugerii, Aldi Manutii, Ge. Fabricii, L. Fruterii, Herc. Ciofani, Jos. Scaligeri, Justi Lipsii, et aliorum castig. et notis in lucem edita. Francofurti, apud Wechel. 12. 3 voll.

— Opera cum variorum doctorum virorum commentariis et emendationibus unum in corpus magno studio congestis. Francofurti, typis Wechelian. apud Claud. Marnium et heredes Jo. Aubrii. Fol. III. Partes uno volumine.—In hac ed. præter Bersmanni, Micylli, et Ciofani observationes integras in Ovidium occurrunt in Heroides Ant. Volscus, Hubertinus Clericus, Janus Parrhasius, Jo. Scopa, Aaron Battuleus, Gaudentius Merula, Domitius Calderinus, Georg. Merula et Bapt. Egnatius, atque Guid. Morilloni argumenta: in libros Amorum Dominicus Marius Niger: in Artem et Remedia amoris Barthol. Merula: in Nucem Niger et Erasmus: in poëma de medicamine faciei iterum Niger: in libros Fastorum Ant. Constantius Fanensis, Paulus Marsus, Phil. Melanchthon et Vitus Amerbachius: in Tristium libros et de Ponto Barthol. Merula et Amerbachius: in Metamorphoses Raph. Regius: in Ibin Zarottus.

— Metamorphoses, c. interpretatione Georg. Sabini. Francofurti. 8.

1602 * Opera, cum vita Ovidii ex ejus operum fragmentis contexta. (Lugduni Bat.) Ex officina Plantiniana Raphelengii. 24. 3 voll.

1603 Opera. In Corpore Poëtarum Lat. Aureliæ Allobr. edito apud Sam. Crispinum. 4.

1604 Bersmanniana IV. Operum. Heidelbergæ, ex officina Vœgeliana. 8. 3 voll.

1605 Jo. Weitzii Collectanea in libros Ovidii Tristium et de Ponto. Erphordiæ, apud Jo. Pistorium. 8.

1606 Fastorum libri VI. in usum Hassiacarum scholarum. Casellis, apud Wilh. Wessel. 8.

— Fastorum, Tristium, et de Ponto libri. Antverpiæ, apud Nutium. 12.

— Georg. Sabini Interpretatio fabularum poëticarum in Ovidii Metamorphosi. Lipsiæ. 8.

1607 Bersmanniana V. Operum. Lipsiæ. 8. 3 voll.

— Heroides epistolæ. Roterodami. 8.

— Tristia, præmissa vita Ovidii. Ingolstadii. 8.

1608 Metamorphoses, c. notis Georg. Sabini. Francofurti. 12.

1609 Ecphrasis Metamorphoseon Ovidii. Francofurti. 8. c. figg.ære a Th. de Bry incisis.

1610 P. Ovidii Nas. erotica et amatoria opuscula, de amoribus, arte et modis amandi; nunc primum ex vetustis membranis et Mstis codicibus deprompta, et in lucem edita, diversa ab iis quæ

vulgo inter ejus Opera leguntur; cum aliis quibusdam ejusdem argumenti libellis. Francofurti, apud Wolfg. Richterum. 8.

— Metamorphoses et Heroidum epistolæ, ex accuratissimis virorum doctiss. castigationibus emendatæ. Heidelbergæ, apud Vœgelinum. 8.

— In P. Ovidii Nas. Tristium et de Ponto libros novi Commentarii (Jac Pontani). Item Hortuli Ovidiani, i. e. Sententiæ et Proverbia ex aliquot Poëtæ monumentis—conquisita, in locos communes redacta, et commentationibus explicata. Ingolstadii, ex typogr. Adami Sartorii. Fol.

— Catalecta. Francofurti. 8.—Vid. supra pag. 4177.

1611 Opera. In Corpore Poëtarum Lat. Ed. II. Aureliæ Allobr. apud Sam. Crispinum. 4. 2 voll.

1612 Opera. Ex officina Plantiniana Raphelengii. 12. 3 voll.

— Metamorphoses. Tornaci. 8.

1613 * Heroidum epistolæ et responsiones. Amorum libri III. De Arte amandi libri III. De Remedio amoris libri II. aliaque hujus generis. Omnia ex accurata Andr. Naugerii castigatione: omniaque Guid. Morilloni argumentis ac scholiis illustrata. Coloniæ Allobr. Excudebat Petr. de la Rouiere. 12.

— P. O. N. Metamorphoseon liber XV. sectionibus et in easdem argumentis probe distinctus et locupletatus. Ex ejusdem libro XIII. Armorum judicium. Item Nasonianum Paradigmaticon, i. e. exempla moralia ex Metamorphosi, &c. (curante Jac. Pontano.) Monachii. 8.

— * Fastorum libri VI. Tristium libri V. De Ponto libri IV. Ad Liviam. In Ibin. Ex accuratissimis Andr. Naugerii, Aldi Manutii, et aliorum doctiss. virorum castigationibus. Coloniæ Allobr. Excudebat Petr. de la Rouiere. 12.

1614 Opera, cum Andr. Naugerii, Aldi Manutii, et aliorum castigatt. et notis. Francofurti. 12.—Bibl. Uffenbach. Tom. IV. pag. 528.

— Metamorphoses, cum indice omnium vocabulorum: ex bibliotheca Pompeii Pasqualini, Bononiensis. Romæ, apud Mascard. 8. 2 voll.

1618 Ex P. Ovidii Nas. Metamorphoseon libris XV. Electorum libri totidem, ultimo integro. Ad eosdem novi Commentarii Jac. Pontani, cum sectionibus et argumentis. Accesserunt in poëma-

tion in Ibin Val. Andr. Desselii et Franc. Sanctii notationes. Antverpiæ, apud heredes Mart. Nutii. Fol.

1619 Opera (ex rec. Naugerii). Amsterodami, ap. Guil. Janssonium. 24. 3 voll.

— Metamorphoseon plerarumque historica, naturalis, moralis ἔκφρασις, ad figuras eleg. accommodata. Francofurti. 8.—Conf. an. 1609.

— Pulex. Nux. Psittacus. Philomela, et de vita solitaria. Extant in Casp. Dornavii Amphitheatro Sapientiæ Socraticæ jocoseriæ. Hanoviæ. Fol.

1620 Bersmanniana VI. Operum. Lipsiæ, apud Henning. Grosium seniorem. 8. 3 voll.

1621 Metamorphoseon libri XV. Lipsiæ. 8. c. figg.

1623 Epistolæ Heroidum. Antverpiæ. 8.

1624 Opera. Amstelodami, apud Guil. Jansson. 12. 3 voll.

1627 Opera. In Corpore Poëtarum Lat. Genevensi ed. III. 4. 2 voll.

1628 Fasti, Tristia, de Ponto, in Ibin, et ad Liviam. Editio recens a mendis repurgata, et ad exemplar emendatissimum fideliter expressa. Parisiis, apud Jo. Libert. 12.

ÆTAS IV. HEINSIANO-BURMANNIANA

1629—1808.

Prolusit ei Dan. Heinsii recensio, constituta dein ab ejus filio Nic. Heinsio, denuo castigata a Petro Burmanno; quorum lectio hodie est vulgata.

1629 Opera, quæ extant omnia. Dan. Heinsius textum recensuit. Accedunt breves notæ ex collatione codicum Scaligeri et Palatinis Jani Gruteri. Lugduni Bat. ex offic. Elzeviriana. 16. 3 voll.

1630 Opera. Amstelodami. 12. 3 voll.—Repetitio ed. 1629.

— Opera, cur. Jac. Pontano. Coloniæ. 12.

— Metamorphoses, cum notis Thom. Farnabii. Amstelodami, typis Jo. Blæu. 12.

— Metamorphoseon libri XV. ab omni obscœnitate purgati, cum

bibliopolæ ad lectorem epistola hujus editionis institutum declarante. Parisiis, apud Seb. Cramoisy. 12.

1631 Metamorphoses, c. notis Greg. Bersmanni. Cantabrigiæ. 8.

1633 Libellus in Ibin, Dion. Salvagnii Boëssii opera restitutus et illustratus. Lugduni. 4.

1634 Opera. Dan. Heinsius textum recensuit. Amstelodami, apud Jo. Janssonium. 16. 3 voll.

1637 Metamorphoseon libri xv. ad fidem editionum optimarum et codicum Mss. examinati, nec non notis illustrati, opera et studio Thom. Farnabii. Parisiis, sumtu Ægidii Morelli. Fol. c. figg.

1638 Opera. Amstelodami, apud Guil. Blæu. 12.

1639 Metamorphoses, c. notis Farnabii. Amstelodami. 12.

— Fastorum libri, cum Car. Neapolis Anaptyxi. Antverpiæ, ex offic. Plantin. Fol.

1643 Opera. Amstelodami. 8.

1645 Halieuticon. Emendavit et notis illustravit, cum Gratio et Nemesiano, Janus Vlitius, sub indice Venationis Nov-antiquæ. Lugduni Bat. ex offic. Elzevir. 12.—Conf. an. 1653.

1646 Fasti, Tristia, de Ponto, in Ibin, et ad Liviam. Parisiis, apud Jo. Libert. 12.—Repetitio ed. 1628.

1649 Opera, ex rec. Dan. Heinsii. Amstelodami, apud Guil. Blæu. 16. 3 voll.

— Metamorphoses, c. n. Farnabii. Amstelodami. 12.

— Fastorum libri XII. quorum sex posteriores a Cl. Bartholom. Morisoto substituti sunt. Divione, apud Guyot. 4.

1650 * Metamorphoseon libri, cum notis Farnabii. Amstelodami, typis Jo. Blæu, sumptibus societatis. 16.

1651 Amorum libri, cum interpret. Gallica et notis. Parisiis. 8.

1652 Opera, ex rec. Dan. Heinsii. Amstelodami, apud Elzevir. 12. 3 voll.

1653 * Fasti, Tristia, de Ponto, &c. cum notis margg. edente P. Biman. Impensis Alb. Kluppel, Enchusani. 12.

— h. a. Halieuticon editio an. 1645. mutata tantum indicis prima pagina, et addita nova dedicatione ad Christinam, Suecorum reginam, solita librariorum fraude, quasi recentior comparuit.

1655 Metamorphoseon libri, ad finem editionum optimarum et codicum Mss. examinati, animadversi, nec non notis illustrati, opera et studio Thom. Farnabii. Amstelod. apud Jo. Jansson. 12.

1656 Opera, ex recensione Greg. Bersmanni. Londini. 8.

1657 Eadem, ibid. 8.

1659 Jo. Guil. Capoferrei Animadversionum in Ovidii Metamorphosin Liber I. Lipsiæ, apud Jo. Wittigau. 12.

1660 seq. Poëmata, cum notis et interpretatione Gallica Marollesii. Parisiis. 8. 8 voll.—Desunt Metamorphoseon libri.

1661 * Operum P. Ovidii Nas. editio nova. Nic. Heinsius, Dan. F. recensuit, et notas addidit. Amstelodami, ex offic. Elzevir. 16. 3 voll.—Nic. Heinsius, verus Ovidii sospitator, multis antiquis libris, per opportunitatem itinerum per omnes cultioris Europæ partes, collatis,[1] textum accurate correxit, additis notis eximiis. Secundum hujus ed. vol. præfert an. 1659.

[1] De his codd. vid. P. Burmannum Sec. in Commentariolo de vita Nic. Heinsii, qui est in capite Adversar. Heinsianorum.

— Dion. Salvagnii Boëssii Miscella (videl. commentarius in Ibin, vetus Interpres Ovidiani libelli in Ibin, Philo Byzant. de septem mundi miraculis, &c.) Lugduni. 8.

1662 Opera omnia, ex recensione Nic. Heinsii, cum notis selectissimis variorum, accurante Corn. Schrevelio. Lugduni Bat. apud Petr. Leffen. 8. 3 voll. cum figg. æneis elegantissimis.

— Brunellus Nigelli, et Vetula Ovidii—ambo ante duo prope sæcula junctim publico charactere Coloniæ excusa, nunc vero denuo ex illustri quadam Saxoniæ inferioris bibliotheca depromta, atque e vetusto exemplari in hanc minusculam compagem bona fide conformata. Wolferbyti. 8.

1663 Opera, ex recens. Dan. Heinsii. Amstelodami, apud Jo. Jansson. 12. 3 voll.

1664 Opera, ex castigatione Nic. Heinsii. Amstelodami, apud Elzevir. 12. 3 voll.

— Tristia, cum vers. Germ. J. H. Seyp. Darmstadii. 8.

1666 Heroidum Epp. Antverpiæ, apud Plantin. 12.

— Tristia, cum notis varr. Amstelodami, apud Haak. 8.

— Tristia et de Ponto, c. n. varr. cur. Corn. Schrevelio. Lugduni Bat. 8.

1667 Metamorphoses, c. notis varr. Amstelodami, apud Haak. 8.

1668 Opera, ex recensione Nic. Heinsii. Amstelod. ex offic. Elzevir. 16. 3 voll.

1670 Opera omnia, cum notis variorum selectissimis, quibus non pauca, ad suos quæque antiquitatis fontes diligenti comparatione

reducta, accesserunt, studio Borchardi Cnippingii. Lugduni Batavorum. 8. 3 voll.—Melior et diligentior hæc Cnippingii est Schreveliana illa compilatione.

1671 Metamorphoses, c. n. Farnabii. Amstel. ap. Wæsb. 12.

1676 Opera, accurante Nic. Heinsio. Amstelodami, apud Elzevir. 16. 3 voll.

1677 Metamorphoses, c. notis Farnabii. Londini. 12.

— Metamorphoses, cum vers. Gall. P. Ryerii. Bruxellis. fol.

1678 Tristia, cum notis Heinsii. Amstelodami. 8.

1681 Lactantii Placidi Narrationes fabularum, quæ in Ovidii *libris* XV. Metamorphoseon occurrunt, c. notis Thom. Munckeri. *In* Tomo II. Mythographorum Lat. a Munckero editorum Amstelodami 1681. 8. Repetitæ in Aug. van Staveren Auctoribus mythograph. Lat. Lugduni Bat. 1742. 4. c. notis varr.

1683 * Opera, cum notis varr. studio Borchardi Cnippingii. Amstelodami, ex offic. Blaviana. 8. 3 voll.

1684 Tristium libri, cum notis perpetuis Jo. Minellii. Hagæ Com. 12.

1685 * Opera, editio nova, accurante Nic. Heinsio. Amstelodami, apud Abrah. Wolffgang. 12. 3 voll.

— Opera, ex recens. Nic. Heinsii. Lipsiæ. 12. 3 voll.

— Tristium libri, ex castigatione Andr. Naugerii. Lipsiæ, apud Lanzenberger. 8.

1686 Metamorphoses, cum notis Jo. Minellii, edente P. Rabo. Roterodami. 12.

1687 Metamorphoses, ab omni obscœnitate expurgatæ, cum selectis Micylli et Raderi notis. Parisiis, apud Cl. Thiboust. 12.

— Tristium libri, cum notis perpetuis Jo. Minellii, adjuncto indice copiosissimo rerum et verborum, cum in textu, tum in notis memorabilium. Londini, pro societate Stationariorum. 12.

1688 Fastorum, Tristium, de Ponto libri, in Ibin, ad Liviam, ex accuratissimis Andr. Naugerii, Aldi Manutii, et aliorum doctiss. virorum castigationibus. Lugduni. 12.

1689 Opera. Interpretatione et notis illustravit Dan. Crispinus ad usum Delphini. Lugduni, apud Anissonios, Jo. Posuet, et Claud. Rigaud. 4. 4 voll.

— Tristium libri V. de Ponto libri IV. ab omni obscœnitate diligenter expurgati; tum juxta novissimarum editionum probatissima exemplaria annotatione selectarum sententiarum auctiores

et correctiores. Usui studiosæ juventutis consecrati. Cracoviæ, ex offic. Nic. Alex. Schedel. 8.

1691 Metamorphoseon libri, ad fidem editionis Heinsianæ accurate emendati, cum notis Minellianis. Londini, pro societate Stationariorum. 12.

1696 Metamorphoseon libri. Interpretatione et notis illustravit Dan. Crispinus ad usum Delphini. Recensuit Joh. Freind. Oxonii, e theatro Sheldoniano. 8.

— Metamorphoses, c. notis Th. Farnabii. Amstel. 12.

1697 * Opera, ex rec. Nic. Heinsii. Lipsiæ et Francofurti, impensis Jo. Lud. Gleditschii et hæredum M. G. Weidmanni. 12. 3 voll.

— Opera, cum notis perpetuis Jo. Minellii in Tristium libros, et ejusdem annotationibus posthumis in Metamorphoseon libros, quas magna ex parte supplevit atque emendavit P. Rabus. Roterodami, apud Leers. 12. 2 voll.

— Opera, c. vers. Gall. et notis Martignaci. Lugduni. 12. 9 voll.

— Metamorphoses. Venetiis. 12.

1698 Metamorphoses, cum notis Minellianis. Londini, pro societate Stationariorum. 12.—Repetitio ed. 1691.

1699 Fastorum libri VI. cum notis selectissimis variorum, accurante Corn. Schrevelio. Londini. 8.

— Ad inaccessum opus Metamorphoseon Ovidianarum per loca ab Jo. Henr. Bœclero subnotata aditus; cui subjuncta est Georg. Sabini earundem fabularum interpretatio. Lipsiæ, apud Christoph. Gottschickium. 8.

1700 Epistolæ Heroidum. Edinburgi. 8.

1701 Opera, ex rec. Nic. Heinsii. Amstelodami. 12. 3 voll.

— Metamorphoses, cum interpret. et notis. Rotomagi. 12.

— Metamorphoseon libri, cum annott. Jo. Minellii ex emendatione P. Rabi. Francofurti et Lips. apud Jo. Justum Erythropilum. 8.

— Tristia, cum notis Minellii. Ibidem, ap. eund. 8.

— Electa majora ex Ovidio, Tibullo, et Propertio, cum Consolatione ad Liviam. Londini. 8.

1702 Opera, cum notis variorum. Studio Borchardi Cnippingii. Amstelodami, apud Wæsbergios, Boom, et Gœthals. 8. 3 voll. —Repetitio ed. 1670.

— Epistolarum Heroidum liber. Interpretatione et notis illustra-

vit Dan. Crispinus ad usum Delphini. Londini, impensis H. Bonwick, &c. 8.

— Heroides, c. n. Minellii. Francof. et Lips. apud Erythropilum. 8.

— *Metamorphoses, cum vers. Gall. Ryeri. Amstelodami. Fol.— Vid. Verss. Gall. h. a.

— Epp. ex Ponto libri IV. c. n. Minellii. Francof. 8.

— Brunellus Nigelli et Vetula Ovidii. Wolferbyti. 8.

1703 Opera, ex rec. Nic. Heinsii. Lipsiæ, apud Gleditsch et Weidmann. 12. 3 voll.

— Heroidum epp. et libri Amorum, c. versione Gall. Jo. Barrin. Coloniæ. 8. 2 voll.

— Tristium libri. Interpretatione et notis illustravit Dan. Crispinus in usum Delphini: cum indice vocabulorum. Cantabrigiæ. 8.

1704 Heroides, cum Franc. Dini responsionibus ad Heroides Ovidii. Venetiis. 8.

— Metamorphoseon libri XV. expurgati et explanati a Jos. Juvencio. Cantabrigiæ, apud Hayes. 12.

— Metamorphoses, cum comment. Jos. Juvencii. Romæ. 12. 2 voll.

1705 Metamorphoseon libri XV. expurgati et explanati; cum appendice de Diis et heroibus poëticis, auctore Jos. Juvencio. Rotomagi, apud Rich. Lallemant. 12.

— Tristium libri, c. interpret. et notis Dan. Crispini. Cantabrigiæ. 8.—Repetitio ed. 1703.

1706 Metamorphoses. Coloniæ Agripp. 12.

1708 Metamorphoseon libri XV. Interpretatione et notis illustravit Dan. Crispinus in usum Delphini. Londini. 8.

1709 Epistolæ ex Ponto, c. n. ad modum Minellii. Lipsiæ. 12.

1710 Metamorphoseon libri, cum annott. posthumis Jo. Minellii quas magna ex parte supplevit P. Rabus. Roterodami. 12.

— Tristium libri et Epp. ex Ponto. Hildesii. 12.

1711 Epistolæ Heroidum, c. notis Minellii. Hafniæ. 8.

— Metamorphoses, c. notis Minellianis. Londini. 12.

— Tristium libri v. cum notis novis ac perpetuis ad modum Jo. Minellii, ad optimos codices emendati et illustrati opera et studio Erdmanni Uhsei. Lipsiæ, sumtibus J. L. Gleditschii. 12.

1712 Decerpta ex Ovidii Fastis per Th. Johnson, usui scholæ Brentfordiensis et quarumvis aliarum. Londini. 12.

— Tristium libri v. et Epistolarum ex Ponto libri iv. scholiis perpetuis explanati, adjectaque tabula geographica, vita Ovidii, chronologia horum carminum et indice copioso locupletata a Phil. Theod. Verpoortenio. Coburgi. 8. — In præfat. erudita de haud paucis locis obscuris corruptisque acute disserit editor.

1713 Opera. Inter opera et fragmenta veterum Poëtarum Lat. a Mich. Maittario edita. Londini. Fol. Tom. i. pag. 534. seq.

— Tristium libri v. Notas, dictionem præcipue illustrantes, adjecit Isaac. Verburgius. Amstelodami. 12.—Editio præstans.

— * Tristium libri v. de Ponto libri iv. et liber in Ibin, cum vita auctoris. Editio postrema, summo studio correcta. Coloniæ Munatianæ, typis et impensis Societatis fraternæ. 12.

— Tristia, cum notis Jo. Minellii. Roterodami. 12.

1714 Opera. Petrus Burmannus ad fidem veterum exemplarium castigavit. Trajecti Bat. 12. 3 voll. sine notis.—Burmannus in tractandis poëtis felicissimus vir post Heinsium, idem poëta, ut Heinsius, excellens, multa Ovidii loca ex probatis codd. correxit.

— Epistolarum Heroidum liber, c. n. Dan. Crispini. Londini. 8.—Repetitio ed. 1702.

— Metamorphoseon libri xv. Jo. Georg. Walchius ad exemplar probatissimorum codd. recensuit, emendavit, et copiose illustravit commentariis philologicis et aliis ad modum Minellii. Lipsiæ, sumpt. Lud. Gleditschii et M. G. Weidmanni. 12.

— Excerpta ex Metamorphosibus Fastisque Ovidii, cum notis Thom. Johnsoni. Londini. 8.

1715 Opera, tribus Tomis comprehensa. Londini, ex offic. Jac. Tonson et Jo. Watts. 12. curante Mich. Maittario, qui Tomo iii. addidit varias aliquot lectiones.

— Opera, ad exemplar N. Heinsii et P. Burmanni castigata. Præmissa est Jo. Georg. Walchii Diatribe critica de Latinitate poëtica. Lipsiæ, sumpt. Gleditschii et Weidmanni. 12. 3 voll.

1717 Opera, e rec. Heinsio-Burmanniana. Amstelodami. 12. 3 voll.—Repetitio ed. 1714.

— * Metamorphoseon libri xv. expurgati. Interpretatione, notis, et appendice de Diis et heroibus poëticis illustravit Jos. Juvencius. Rotomagi, apud Richard. et Nic. Lallemant. 12.

1718 Opera, curante Mich. Maittario. Londini, ex offic. Jac. Tonson et Jo. Watts. 12. 3 voll.—Repetitio ed. 1715.

— * Tristium libri V. c. notis novis ac perpetuis ad modum Jo. Minellii, ad optimos codd. emendati et illustrati opera atque studio Erdman. Uhsei. Editio II. Lipsiæ, sumpt. Maur. Ge. Weidmanni. 12.—Vid. ad an. 1711.

— Tristium libri et Epp. de Ponto, cum notis Germ. Halæ, apud Renger. 12.

— * Sabini Interpretatio fabularum Ovidii, cui ob doctrinæ paritatem subjungimus Jo. Henr. Bœcleri Collegium privatum ad inaccessum opus Metamorphoseon Ovidian. Lipsiæ, ap. Jo. Kunckelium. 8.

1719 Heroides. Jo. Henr. Kromayerus recensuit, et notis ad modum Minellii illustravit. Lipsiæ, apud Weidmann. 12.

— Metamorphoses, cum notis et interpr. Dan. Crispini. Londini. 8. —Repetitio ed. 1708.

— Tristia, cum notis ejusdem. Londini. 8.

— Epistolarum ex Ponto libri et Ibis, cum notis Jo. Henr. Kromayeri. Lipsiæ, apud Weidmann. 12.

1720 Fastorum libri c. interpret. et notis Dan. Crispini. Recensuit et interpretationem emendavit A. Tooke. Londini. 8.

1721 Epistolæ duæ Leandri ad Hero et Herus ad Leandrum, notis illustratæ a J. H. Kromayero. Adjunctæ ejusdem editioni Musæi. Halæ. 8.

1722 Epistolarum Heroidum liber, c. n. Dan. Crispini. Londini. 8.

1723 Decerpta ex Ovidii Metamorphoseon libris, c. notis Anglicis Gul. Wyllimotti et Th. Ruddimanni. Edinb. 12.

1724 Metamorphoseon libri, cum versione Latina prosaica et notis Anglicis a N. Bailey. Londini. 8.

— * Tristia c. n. Erdm. Uhsei. Editio III. Lipsiæ, apud Weidmann. 12.—Vid. an. 1718.

— Tristium libri et Epp. ex Ponto, c. n. ad modum Sinceri. Aug. Vind. 8.

1725 Opera, ex rec. P. Burmanni. Amstelodami. 12. 3 voll.—Repetitio ed. 1714.

— Metamorphoseon libri expurgati, c. notis, &c. Jos. Juvenell. Parisiis. 12 maj. 2 voll.

1726 Tristium libri, cum notis Minellii. Opera et studio N. Bailey. Londini. 8.

1727 * Opera omnia, IV. voluminibus comprehensa, cum integris Jac. Micylli, Herc. Ciofani, Dan. et Nic. Heinsiorum, et excerptis aliorum notis, quibus suas adjecit Petr. Burmannus. Amstelodami, apud R. et J. Wetstenios et G. Smith. 4.—In Tomo I. sunt Heroides, libri Amorum, Ars amatoria, Remedia amoris, Medicamina faciei, Halieuticon, Epicedion Drusi, Sabini Epp. tres. Tom. II. Metamorphoses, cum eorundem et Constantii Fanensis et Glareani notis. Tom. III. libri Fastorum, cum eorundem et Car. Neapolis notis; et libri Tristium et Epp. e Ponto. Tom. IV. Ibis, cum notis eorundem, et Jac. Constantii Fanensis et Dion. Salvagnii Boëssii; Appendix, continens vitas et elogia Ovidii, præfationes virorum doctorum, et tres indices. Promiserat Heinsius, se suas notas curis secundis castigatas et auctas daturum. Sed promissa non potuit perficere, eratque Petr. Burmanno destinatum, hoc dono mactare orbem eruditum. Is textum Heinsianum iterum castigavit e libris scriptis et editis, in eoque constituendo et emendando ab Heinsii audacia sæpenumero discessit. Notas Heinsii tertia parte ex ejus autographo auctiores edidit, iisque suas adjecit: ita ut hæc editio merito præstantissima habeatur. Textum ejus maxime sequitur editio nostra.

— Epistolarum Heroidum liber, cum interpr. et notis Dan. Crispini. Londini. 8.

— Heroides, c. n. perpetuis Minellii. Amstelodami. 12.

— Tristia, c. anal. et notis per Osw. Dyke. Londini. 8.

— Tristia, c. n. perpetuis Minellii. Amstelodami. 12.

1728 Epistolæ Heroidum, c. n. Minellii. Londini. 8.

— Tristium libri, c. n. Minellii. Londini. 12.

— Iidem, Lat. et Angl. interprete Jo. Stirling. Lond. 8.

— Epp. ex Ponto et Ibis, c. n. Kromayeri. Lipsiæ, apud Weidmanni her. 12.—Repetitio ed. 1719.

— Electa minora ex Ovidio, Tibullo, et Propertio, usui scholæ Etonensis. Londini. 8.

1729 Epistolæ Heroidum, c. n. Jac. Pontani. Ingolstadii. 8.

— Metamorphoses, c. interpr. et notis Dan. Crispini. Accedunt annotationes ex Constantii Fanensis, H. Loritii Glareani, Micylli, Ciofani, Heinsii, Burmanni, &c. commentariis. Dublini, apud Ge. Grierson. 4.

— Metamorphoses, cum notis Minellii. Amstelod. 8.

— Tristium libri, c. n. Minellii. Opera et studio N. Bailey. Londini. 8.—Repetitio ed. 1726.

— Tristium libri, c. notis Jac. Pontani in compendium redactis ad usum scholarum S. J. Ingolstadii. 8.

1730 Opera, ad exemplar Nic. Heinsii et Petr. Burmanni. Lipsiæ. 12.

— Metamorphoses, c. interpr. et notis Dan. Crispini. Londini. 8.

— Tristium libri, cum anal. et notis Osw. Dyke. Londini. 8.

— Tristium libri, c. n. ad modum Minellii, opera et studio Erdm. Uhsei. Lipsiæ, apud Weidmann. 12.

— Tristium libri. Coloniæ Agripp. 8.

1731 Opera, cum interpretatione et notis Dan. Crispini. Venetiis. 4. 4 voll.

— Opera, in tres Tomos divisa. Amstelodami, apud Wetsten. 16.

— Epistolæ Heroidum, ab omni obscœnitate purgatæ, c. annott. et interpretatione ad usum scholarum S. J. Ingolstadii. 8.

— Metamorphoses, Edinburgi, ap. Rob. Freebarnium. 12.

— Metamorphoses, c. n. Minellianis. Londini. 12.

— Elegiæ Tristium, c. com. Jac. Pontani. Tyrnaviæ. 8.

1732 Metamorphoses, cum vers. Gall. et annott. Bannierii. Amstelodami, apud Wetsten. et Smith. fol. maj. 2 voll. c. figg. a Picarto aliisque artificibus sculptis.

— Eadem editio, c. vers. Belgica Is. Verburgii. Ibid. ap. eosd. Fol. maj. 2 voll.

— Eadem, c. vers. Anglica. Ibid. ap. eosd. Fol. maj. 2 voll.

— Tristium libri v. et Epp. ex Ponto libri iv. captui studiosæ juventutis accommodati, oder deutliche und nach dem Begriff der studirenden Jugend eingerichtete Erklærung der Bücher Tristium und ex Ponto—nach Art der durch Em. Sincerum an das Licht gegebenen Autorum. Augspurg, verlegts Mertz und Mayer. 8.

1733 Opera. Venetiis. 12. c. appendice de Diis et heroibus poëticis, auctore Jos. Juvencio.

1734 Epistolæ Heroidum, c. interpr. et notis Dan. Crispini. Londini. 8.

— Tristia, ex rec. et cum notis Is. Verburgii. Amstelodami. 8.

1735 Opera, in tres Tomos divisa. Amstelodami, apud Wetsten. 24.

— Metamorphoses, cum notis Minellii. Hafniæ. 8.

— Metamorphoses, cum vers. Anglica, ad verbum, quantum fieri potuit, facta per Jo. Clarke. Londini. 8.

— Fastorum libri, cum Car. Neapolis anaptyxi, et additamentis Jo. Felicis Palesii. Panormi. fol.

— * Tristium libri, c. n. Minellii. Hafniæ, apud viduam Hier. Christ. Paulli. 8.

1736 Metamorphoses, cum notis Minellii. Hafniæ. 8.

— Tristium libri, c. notis ad modum Minellii, studio Erdm. Uhsei. Editio quinta. Lipsiæ, apud Weidmann. 12.

— Tristia, with Improvements after a new Method by John Stirling. London. 8.

1737 Metamorphoses, c. interpr. et notis Dan. Crispini. Londini. 8.

1738 Metamorphoses, cum notis Germ. Halæ, apud Renger. 8.

— Tristium libri, et Epp. ex Ponto, c. n. ad modum Sinceri. Augustæ Vindel. 8.

— *Tristia, et de Ponto, cum vers. Gall. et notis Kervillarsii. Parisiis. 8.

— Epp. ex Ponto et Ibis, c. n. Kromayeri. Lipsiæ. 8.

1739 Opera, ad exemplar Nic. Heinsii et Petr. Burmanni castigata, cum præf. Jo. Ge. Walchii. Lipsiæ, apud Weidmanni her. 12. 3 voll.

— Heroides. Lausannæ, apud Pott. 12.

— Heroides, cum notis Kromayeri. Lipsiæ, apud Weidmann. 12.

— Metamorphoses, c. notis Germ. Norimbergæ, apud Krauss. 8.

— Metamorphoseon libri, c. n. Germ. Viennæ. 8.

— Decerpta ex Ovidii Metamorph. cum interpretatione Anglica Jo. Clarke. Glasguæ. 8.

1740 Tristium libri, cum notis Minellii. Hafniæ. 8.

— Epistolæ de Ponto, cum Jac. Pontani commentario in compendium redacto. Ingolstadii. 8.

1741 Metamorphoseon libri, cum versione Lat. prosaica et notis Anglicis N. Bailey. Londini. 8.

1742 * Selectæ fabulæ e libris Fastorum, cum vers. Gallica et notis Kervillarsii. Parisiis. 8.

1743 Epistolæ Heroidum, cum interpr. et notis Dan. Crispini. Londini. 8.

1744 Epistolæ Heroidum, cum versione Lat. prosaica et notis Anglicis N. Bailey. Londini. 8.

— Metamorphoseon libri, cum interpr. et notis Dan. Crispini. Londini. 8.

— * Tristium libri singuli. Catalauni, ap. Cl. Bouchard. 4.

1745 Opera. Londini, typis J. Brindley. 16. 5 voll.
— Opera. In Corpore Poëtarum Lat. cum versione Italica editorum, Tomo XXIII-XXV. Mediolani. 4.
— Epistolæ Heroidum, c. n. Minellii. Hafniæ, apud Pelt. 8.
— * Metamorphoseon libri expurgati. Cum interpretatione, notis, et appendice de Diis et heroibus poëticis. Parisiis, apud viduam Brocas. 8.
— Tristium libri et Epp. de Ponto, cum notis Germ. ad modum Sinceri. Augustæ Vindel. 8.
1746 Epistolæ Heroidum, cum vers. Angl. et notis. Londini. 8.
— Florilegium poëticum ex Ovidio. Londini, apud Hitsch. 8.
1747 Metamorphoseon libri, cum variorum lectionibus et indice. With Abbé Banier's Arguments and Explanation of the History and Mythology in English. London. 8.
— Fastorum libri ex rec. P. Burmanni; revidit, et notas maxime criticas tum aliorum tum suas, itemque librorum singulorum descriptionem adjecit Ge. Christ. Taubnerus. Laubæ et Lipsiæ, apud Wirthgen. 8. 2 voll. quorum secundum prodiit ibid. 1749. indicem historico-philologicum in Fastos continens.
— Fastorum libri, ex editione P. Burmanni. Londini. 8.
1748 Metamorphoses, cum vers. Anglica et notis. Londini, apud Jos. Davidson. 8.
1749 Epistolæ Heroidum, ab omni obscœnitate purgatæ, cum annotatt. et interpretatione ad usum scholarum S. J. Ingolstadii et Aug. Vindel. 8.
— Tristia, cum Jac. Pontani commentario in compendium redacto. Tyrnaviæ. 8.
1750 seqq. * Metamorphoseon libri singuli, cum notis ad faciliorem scholasticorum usum accommodatis. Catalauni, apud Cl. Bouchard. 4.
— Tristia, cum interpr. et notis Dan. Crispini. Londini. 8.
— Tristia, cum notis Germ. ad modum Sinceri. Aug. Vind. 8.
— * Nux. Ad usum studiosæ juventutis Collegiorum S. J. Metis, typis Jos. Collignon. 4.
1751 Opera. Amstelodami, apud Wetsten. 24. 3 voll.
— Metamorphoses, cum interpretatione et notis Dan. Crispini. Londini. 8.
— Electa minora ex Ovidio, Tibullo, et Propertio, usui scholæ Etonensis. Londini. 8.

1752 Elegiæ Tristium, cum Jac. Pontani comment. in compendium redacto, ad usum scholarum S. J. Ingolstadii et Aug. Vind. 8.
— Tristia, c. n. Erdm. Uhsei ad modum Minellii. Lipsiæ. 12.
— Tristia, Latine et Anglice, per Jo. Stirling. Londini. 8.
1754 Metamorphoses. Halæ, sumpt. Orphanotrophei. 12.
— Epistolæ de Ponto, c. comm. Pontani. Monachii. 8.
1756 Tristium libri. Halæ, sumpt. Orphanotrophei. 12.
— Tristia, ex rec. Burmanni. Norimbergæ. 8.
— Tristium et Epp. ex Ponto libri, c. n. Germ. ad modum Sinceri. Augustæ Vind. apud Mertz. 8.
— Epistolarum ex Ponto libri. Halæ, sumpt. Orphanotrophei. 12.
1757 Opera. Accedit Chrestomathia, historiam poëticam, geographiam et cujusvis generis antiquitates strictim ac dilucide exponens, curante Petr. Millero. Berolini, ap. Haude et Spener. 8. 4 voll.
— Metamorphoses, c. notis Germ. ad modum Sinceri. Augustæ Vind. 8.
1758 *Opera, e recensione Nic. Heinsii, cum ejusdem notis integris. Præfatus est Jo. Aug. Ernesti. Curavit, indicemque verborum copiosissimum adjecit Jo. Frid. Fischerus. Lipsiæ, in libraria Weidmania. 8. 2 voll.
— Metamorphoses, cum notis Minellianis. Londini. 8.
— Tristium libri, cum vers. Germ. Mich. Lory. Augustæ Vind. et Friburgi. 8.
— Tristium et Epp. ex Ponto libri, cum notis Germ. Gottschlingii. Norimbergæ. 8.
1759 Metamorphoseon libri expurgati et explanati. Cum appendice de Diis et heroibus poëticis, auctore Jos. Juvencio. Monachii et Ingolstadii, sumpt. Jo. Franc. Xav. Crætz. 8. maj.
— Metamorphoses, c. vers. Angl. et notis. Londini, apud Jos. Davidson. 8.—Repetitio ed. 1748.
1760 Metamorphoses, cum versione Anglica Jo. Clarke. Londini. 8.—Conf. an. 1735.
1761 Epistolæ Heroidum, cum interpretatione et notis Dan. Crispini. Londini. 8.
— Tristium libri, c. n. Henr. Braunii. Aug. Vind. apud Lotter. 8.
1762 *Opera. Parisiis, typis Jos. Barbou. 12. 3 voll.
— Epistolæ Heroidum, c. vers. Lat. prosaica et notis Anglicis N. Bailey. Londini. 8.—Repetitio ed. 1744.

1763 Metamorphoseon libri, cum interpretatione et notis Dan. Crispini. Londini. 8.
— Tristium libri, c. notis Erdm. Uhsei. Lipsiæ, apud Weidmann. 12.
— Epistolæ ex Ponto, c. notis Henr. Braunii. Augustæ Vind. apud Lotter. 8.
1764 Metamorphoses, cum vers. Gall. et notis Banierii. Parisiis. 4 maj. 4 voll.
1765 Metamorphoses, cum interpretatione et notis Dan. Crispini. Londini. 8.
— Tristium libri, c. n. Minellii. Hafniæ, ap. Pelt. 8.
— Epistolæ de Ponto, cum Jac. Pontani commentario in compendium redacto. Monachii et Ingolst. 8.
1766 Opera. In collectione Pisaurensi omnium poëmatum, carminum, fragmentorum Latinorum, &c. Pisauri, ex Amantina chalcographia. 4. 6 voll.
— Epistolæ Heroidum, cum vers. Anglica. Londini. 8.
— *Metamorphoseon libri, c. n. Gallicis et appendice Gall. de Diis et heroibus poëticis. Parisiis, apud J. Barbou. 8.
— Metamorphoses, cum not. Minellii. Hafniæ, apud Pelt. 8.
— Fastorum libri. Halæ, sumpt. Orphanotrophei. 12.
1767 seqq. *Tristium libri singuli. Metis, typis Jos. et Jo. Bapt. Collignon. 4.—Repetitio ed. 1744.
1769 Tristium libri. Halæ, sumpt. Orphanotrophei. 12.
— Electa ex Ovidio et Tibullo. Etonæ. 8.
1770 Metamorphoseon libri, c. versione Lat. prosaica et notis Anglicis N. Bailey. Londini. 8.
1771 Metamorphoses. Parisiis. 8.
1772 Tristium et ex Ponto libri, ex rec. Petr. Burmanni, et cum notis Theoph. Christoph. Harlesii. Erlangæ; ap. Walther. 8.— In libris e Ponto duobus Mss. Bavarico et Erfurtano usus est. In notis conscribendis opes Heinsianas, Burmannianas, Verpoortenias, Verburgianas aliasque contractas transfudit in hanc editionem, easque observationibus criticis, philologicis, præcipue æstheticis, de vitiis virtutibusque quorundam versuum poëticis, locupletavit.
1773 Opera, ex rec. Nic. Heinsii, cum ejusdem notis integris. Præfatus est Jo. Aug. Ernesti. Curavit, indicemque verborum

copiosissimum adjecit Jo. Frid. Fischerus. Lipsiæ, apud Weidmann. 8. 2 voll.—Conf. an. 1758.

1774 Metamorphoses. Halæ, sumpt. Orphanotrophei. 12.

1775 Tristium libri, et Epp. ex Ponto, cum notis Germ. ad modum Sinceri. Francofurti. 8.

— Electa ex Ovidii Metamorphoseon libris, c. annott. in gratiam rudiorum. Etonæ, excudebat J. Pote. 8.

— Electa ex Ovidio et Tibullo. Etonæ. 8.

1776 Metamorphoses, ex rec. Burmanni. Norimbergæ, apud Riegel. 8 min.

— Tristia, ex rec. Burmanni. Ibid. ap. eund. 8 min.

1777 Metamorphoses, Lat. et Gall. Parisiis. 12 maj. 2 voll.

— Fastorum libri, ex rec. Burmanni. Norimbergæ, ap. Riegel. 8 min.

— Epp. ex Ponto libri et Ibis, ex rec. Burmanni. Ibid. ap. eund. 8 min.

1778 Metamorphoses, cum interpretatione et notis Dan. Crispini. Londini. 8.

— * Metamorphoseon libri, c. notis ad faciliorem scholasticorum usum accommodatis. Metis, apud Jo. Bapt. Collignon. 4.—Repetitio ed. 1750.

— * Tristium libri v. ex Ponto libri iv. et Ibis. Lectionis varietatem, eruditorum conjecturas et clavem adjecit Jer. Jac. Oberlinus. Argentorati, apud Jo. Frid. Stein. 8.—Textus est Burmann. In notis potiores variæ lectiones afferuntur. In Elegiis de Ponto duo Msti Argentinenses præsto fuerunt. Clavis spectat potissimum ad antiquitatis et mythologiæ intelligentiam.

— * Epistolæ selectæ ex Ponto, cum vita Ovidii et Walchii Diatribe critica de Latinitate poëtica. Ad usum Gymnasiorum Trevirensium. Confluentiæ, sumpt. J. C. Huber. 8.

1779 Epistolarum Heroidum liber, ab omni obscœnitate purgatus. Herbipoli, apud Stahel. 8.

— Tristium libri. Ibid. apud eund. 8.

— Iidem. Fuldæ. 8.

— Tristium libri, cum interpretatione et notis Dan. Crispini. Londini, typis Car. Rivington. 8.

— Epistolæ de Ponto. Herbipoli, apud Stahel. 8.

1780 Opera, ad usum scholarum. Herbipoli, ap. Stahel. 8.

— Electa ex Ovidii Metamorphoseon libris, cum annotationibus in gratiam rudiorum. Etonæ, excud. Jo. Pote. 8.

— Halieuticon. Inter Poëtas Lat. minores a Jo. Christ. Wernsdorfio editos. Altenburgi, in offic. Richteria. 8. Tom. 1. pag. 163. seqq.

1782 Tristia, ex rec. Burmanni. Norimbergæ, ap. Riegel. 8 min.

1783 Opera, ad optimas editiones collata. Præmittitur Vita ab Aldo Pio Manutio collecta, cum notitia literaria. Studiis societatis Bipontinæ. Editio accurata. Biponti, ex typogr. Societatis. 8 maj. 3 voll.

— Electa ex Ovidio et Tibullo. Etonæ. 8.

1784 Metamorphoses, ex rec. Burmanni. Varietate lectionis et notis perpetuis illustravit Theoph. Erdm. Gierig. Lipsiæ, sumpt. E. B. Schwickerti. 8 maj. 2 voll. quorum posterius lucem vidit an. 1787. Conf. an. 1804.

— Metamorphoses, cum versione Gall. metrica. Parisiis. 8 maj. 3 voll.

— Metamorphoses. Halæ, sumpt. Orphanotrophei. 12.

— Metamorphoses, ex rec. Burmanni. Norimbergæ, ap. Weichel. 8.

— Metamorphoses, ex rec. Burm. Norimbergæ, ap. Riegel. 8.

— * Chrestomathia Ovidiana, in usum scholarum edita cur. Jos. Dieffendingero. Magontiaci, sumpt. Gymnasii Electoralis. 8 maj.

1785 Metamorphoses, c. interpretatione et notis Dan. Crispini. Londini. 8.

— Metamorphoses, cum vers. Gallica L. de M. Parisiis. 8. 3 voll.

1786 * Heroides, et Sabini Epp. ex emendationibus Nic. Heinsii, Petr. Burmanni et Jac. Frid. Heusingeri. Brunsvicæ, sumpt. orphanotrophei Ducalis. 8.

— J. G. L. Mellmann comment. de causis et auctoribus narrationum de mutatis formis ad illustrandum opus Metamorph. Ovidianum. Lipsiæ. 8 maj.

1787 Metamorphoses, cum versione Lat. prosaica et notis Anglicis N. Bailey. Londini. 8.

— Fastorum libri. Norimbergæ, apud Riegel. 8 min.

— Epistolarum ex Ponto libri. Ibid. apud eund. 8 min.

— Electa ex Metamorph. libris, cum annotationibus in gratiam rudiorum. Etonæ. 8.

1788 Epistolarum Heroidum liber, cum interpretatione et notis Dan. Crispini. Londini. 8.

— Amatoria, e rec. Petr. Burmanni, cum varietate lectionis præcipua. Helmstadii, apud Kuhnlin. 8. 2 Part.—Præfuit huic ed. Christ. Gottl. Wernsdorfius, Prof. Helmst. Prior Pars habet Heroidum epistolas, cum epp. Sabini. Altera continentur Libri Amorum, Remedia amoris, et Medicamina faciei.

— Metamorphoses, cum versione Latina prosaica et notis Anglicis N. Bailey. Londini. 8.

— Eclogæ Ovidianæ, oder aus dem Ovid gesammelte Stücke, mit Einleitungen und einem historisch-mythologisch geographischen Register versehen, zum Behuf der Schulen herausgegeben von Alb. Christ. Meineke. Gotha bey Ettinger. 8.

1789 Metamorphoseon libri expurgati, cura Juvencii. Rotomagi. 12.

— Metamorphoses, cum appositis Italico carmine, interpretationibus, ac notis. Mediolani, ex typogr. S. Ambrosii. 8. Tom. I.

1790 Epistolæ, cura Henr. Homeri. Londini. 8.

— Excerpta poëtica ex Ovidio, Propertio, Horatio, Juvenali, &c. In tres Partes divisa. Londini, apud Dilly. 8.

1791 Tristia, Epistolæ ex Ponto, et Ibis. Mannhemii, apud Schwan et Gœtz. 8 min.

— Ovids Metamorphosen im Auszuge zum Gebrauch auf Schulen. Von Alb. Christ. Meineke. Braunschweig. 8 min.—Cui editioni jungendæ:

1792 Erklærende Anmerkungen zu Ovids Metamorphosen zum Gebrauch auf Schulen, herausgegeben von Carl Gotth. Lenz. Braunschweig. 8 min. 2 voll.

— Fastorum libri. Mannhemii, apud Schwan et Gœtz. 8 min.

1793 Heroides, ex rec. Petr. Burmanni. Norimbergæ, ex offic. Riegel. 8 min.

— Metamorphoses. Halæ, sumpt. Orphanotrophei. 12.

— Libri Tristium, mit zweckmæsigen Anmerkungen und einem doppelten Register zum Gebrauche der Schulen. Leipzig, bey Schwickert. 8.

— Eclogæ veterum poëtarum Latinorum, cum annotatione Frid. Guil. Doëringii. Gothæ. 8.—Insunt Heroidum Epist. x. Ex Arte am. lib. I. v. 685-746. Fast. lib. II. a vers. 685-852. Fast. lib. V. v. 159-378. Ex Ponto lib. III. Epist. 2.

1794 Metamorphoses. Für Schulen in einem Auszuge herausgegeben von G. K. F. Seidel. Berlin, bey Nauck. 8.—Textus sub-

jectas habet notas breves Latine scriptas, in quibus præcipuæ lectt. varr. indicantur.

— Auserlesene Stücke der Lat. Elegien-Dichter und Lyriker. Zum Gebrauche auf Schulen herausgegeben von Carl Gotth. Lenz. Braunschweig. 8 min. cum notis Germanicis, separato volumine excusis.—Insunt: Excerpta ex libris VI. Fastorum. Heroidum Epist. I. Artis amatoriæ Lib. II. v. 109-152. Tristium libri IV. Elegia 10.

1796 *Opera, e rec. P. Burmanni. Curavit, indicesque rerum et verborum philologicos adjecit Chr. Guil. Mitscherlich. Gottingæ, apud Jo. Christ. Dieterich. 8 maj. 2 voll. quorum secundum prodiit 1798. Indices adhuc expectantur. A lectione Burmann. subinde discessit doctiss. Editor.

1797 Rœmische Anthologie oder Sammlung einiger lateinischen Gedichte, die gewœhnlich nicht in den Schulen gelesen werden. Zum Gebrauch der Schulen von Joh. Heinr. Christ. Barby. Berlin, bey Felisch. 8.—Insunt ex Ovidio quædam Heroidum Epp. Ex Fastis excerpta. Consolatio ad Liviam.

1798 Metamorphoses, ex rec. Petr. Burmanni. Norimbergæ, apud Riegel. 8 min.

1799 Epistolæ ex Ponto. Hafniæ. 8.

1802 Amatoria, e rec. Petr. Burmanni, cum varietate lectionis præcipua. Helmstadii, apud Fleckeisen. 2 Partes. 8.—Continet eadem omnia quæ habentur in ed. 1788.

— *Metamorphoses, cum versione Gallica et notis Fontanelli. Parisiis. 8 maj. 4 voll. c. figg.

— Metamorphoseon Chrestomathia, in usum juventutis conscripta ab A. W. Brorson. Hafniæ. 8.

1804 Heroidum Epistolæ, cum versione Italica Morosini. Venetiis. 8.

— *Metamorphoses. Recensuit, varietate lectionis notisque instruxit Gottl. Erdmann Gierig. Editio altera, ad singulos prope versus vel emendatior vel auctior. Lipsiæ, sumtu E. B. Schwickerti. 8 maj. Tom. I. 1804. Tom. II. 1807.—Præmissa est Commentatio de opere Metamorphoseon Ovidiano in usum eorum qui nondum magnam contraxerunt cum eo familiaritatem. Præstans editio.

— *Fastorum libri, cum versione Gallica et notis F. Desaintange. Parisiis. 8 maj. 2 voll.

1806 Opera. Parmæ, apud Aloys. Mussi. Fol. 5 voll.—Splendida editio.

— Metamorphoses, ad optimas edd. collatæ, tironum institutioni accommodatæ. Studio et cura J. J. Bellermanni. Erfurti. 8.

— Lateinische Chrestomathie aus den Metamorphosen des Ovidius für die mittlern Classen der Gymnasien. Herausgegeben von G. E. Gierig. Leipzig, bey Dyk. 8.

— Symbolæ observationum in Ovidii Fastos, in novæ editionis specimen exhibitæ a Frid. Henr. Guil. Gesenio. Altonæ, apud Hammerich. 8.

1807 Heroides, et A. Sabini epistolæ tres tribus Ovidii epistolis respondentes, ad optimas edd. collatæ cura F. X. Schœnberger. Viennæ, apud Pichler. 8.

1808 Metamorphoseon Chrestomathia, in usum juventutis conscripta ab A. W. Brorson. Francofurti ad Mœn. apud Varrentrapp et Wenner. 8.—Conf. a. 1802.

— Metamorphoseon libri, mit Anmerkungen zum Nutzen der Jugend herausgegeben von Alb. Christ. Meineke. Lemgo, in der Meyerschen Buchhandlung. 8.

— Fabulæ ex P. Ovidii Nas. Metamorphoseon lib. xv. in usum adolescentiam selectæ et expurgatæ, ceterum editæ e recens. P. Burmanni, curante Th. Ph. Chr. Kaisero. Curiæ. 8.

VERSIONES.

PORTUGALLICA.

1789 Portugallicam Heroidum Ovidianarum versionem, auctore Miguel de Couto Guerreiro, editam 1789. 8. memorant Ephemer. litt. Jenenses an. 1792. p. 559.

HISPANICÆ.

1494 Lo Libre de las Transformacions del Poëta Ovidi (sermone Gotholaunico, interprete Franc. Alegre.) In fine: ‘Acaben los quinze libres de transformacions del poëta Ovidi: e los quinze libres de allegories, e morals exposicions sobre ells: estampats en Barcelona per Pere Miguel Bonaventuradamente en Espanya,

e en los regnes d'Arragò regnant los invictissims e preclarissims Don Fernando e Donna Ysabel, any 1494. a. 24. de Abril.' Fol.

1550 Libro del Metamorphoses traduzido. En Sevilla. 8.

1580 Los quince libros de las Transformaciones de Ovidio con sus Alegorias por Don Antonio Perez de Sigler. En Salamanca, Juan Perez. 4.—Eadem versio repetita prodiit Burgis 1609. 8.

1586 Del Metamorfoseos de Ovidio en otava rima traducido por Felipe Mey siete libros, con otras cosas del mismo. En Tarracona, por Felipe Mey. 8.

1589 Las Transformaciones de Ovidio en Terceros y Octavas Rimas, con el comento y explicacion de las Fabulas reduciendolas à Filosofia moral, natural, Astrologia y Historia, por Pedro Saynz de Viana. En Valladolid, Diego Fernandez. 4.

.... Las Transformaciones de Ovidio, en versos por Luis Hurtado. En Toledo, Francisco de Guzman.

1595 Las Transformaciones de Ovidio. En Anvers, Petro Belleto. 8.

1613 Remedia amoris, Hispanice versa a Lud. Carillo y Sotomayor, extant in ejusdem Operibus. Madriti. 4. pag. 78-107.

1628 Heroyda Ovidiana: Dido a Eneas; con parafrasis Espagnola, y morales reparos ilustrada, por Seb. de Alvarado y Alvear. En Bourdeos. 4.

1717-1738 Obras de Ovidio traduzidas comentadas en Castellano por el Doct. Diego Suarez de Figueroa, Capellan de honor de Su Magestad, su Teniente de Limosnero mayor y Calificador del Santo Officio. En Madrit, Francisco del Hierro. 4. 12 voll.

1732 Epistolam Ariadnes Hispanice vertit illustravitque Steph. Pietres. Madriti.

ANGLICÆ.

1480 The XV. Bookes of Metamorphoses. In which ben contaynid the fables of Ovid. (Translated out of French by William Caxton, and printed by him.)

1560 The fable of Ovid treting of Narcissus, translated out of Latin into English mytre, with a moral thereunto, very pleasaunte to rede. MDLX. Imprinted at London by Thomas Hackette. 4.

1565 The Pleasant Fable of Hermaphroditus and Salmacis, which

is a part of Ovid's Metamorphosis, translated into English Verse. To which is added, A Moral to the Fable in English Verse, and an Explanation of Character in Prose of the Names of Men and Women mention'd in the said Fable. By Thomas Peend, or De la Peend, Gent. Printed at London in an Eng. Char. 1565. 8.

— The fyrst fower Bookes of P. Ovidius Nasos worke, intitled Metamorphosis, translated oute of Latin into Englishe meter by Arthur Golding. Imprinted at London by Willyam Seres. 4.

1567 The xv. Bookes of P. Ovidius Naso, entytuled Metamorphosis, translated oute of Latin into English meeter, by Arthur Golding. Gent. Imprynted at London by Willyam Seres. 4.

— The Heroycall Epistles of the Learned Poet Publius Ovidius Naso, In Englishe Verse: set out and translated by George Turbervile, with Aulus Sabinus Annsweres to certaine of the same. London, printed by John Charlewood, for Henry Denham. 8.

1569 Ovid, his Invective against Ibis. Translated into English Meter (by Thomas Underdowne.) Imprinted at London by T. East and H. Middleton. Anno Domini 1569. 8.

1575 The xv. Bookes of P. Ovidius Naso, &c. ut 1567. by Art. Golding. Imprinted at London by William Seres. 4.

1577 Invective against Ibis, &c. ut 1569. (by Thom. Underdowne.) Imprinted at London by Henry Bynneman. 8.

1580 The first three Books of Ovid's Tristia translated into English by Tho. Churchyard. Printed at London. 4.

1584 The xv. Bookes of P. Ovidius Naso, &c. ut 1567. by Art. Golding. Printed at London by John Windet et Tho. Judson. 4.

1587 The xv. Bookes of P. Ovidius Naso, &c. ut 1567. by Art. Golding. London, printed by Robert Waldegrave. 4.

1593 Ovid's Metamorphosis translated by Art. Golding. London, printed by John Danter. 4.

. . . . Certaine of Ovid's Elegies by C. Marlow († 1593.) At Middleburgh. 16. s. a.

1595 Ovid's Banquet of Sauce, a coronet for his mistress Philosophy and his amorous Zodiac (by George Chapman.) London. 8.

. . . . s. a. (circa an. 1598.) All Ovid's Ellegies: Three Bookes, by C. M. (Christopher Marlowe.) Epigrams by I. D. (John Davis.) At Middleborough.

1599 Ovid's Remedy of Love, by an anonymous translator.

1600 Ovidius Naso His Remedie of Love. Translated and Intituled to the Youth of England, by F. L. London, printed by T. C. (Thomas Creed) for John Browne. 4.

— The Heroycall Epistles, &c. ut 1567. by George Turbervile. London, by Simon Stafford. 8.

1602 Salmacis and Hermaphroditus, translated by Fr. Beaumont. 4.

1603 Ovid's Metamorphosis translated by Art. Golding. London, by W. W. 4.

1612 Eadem versio. London, by Thomas Purfoot. 4.

1626 Ovid's Heroical Epistles, translated into English Verse, by W. S. (Wye Saltonstall) and illustrated with 24. Pictures curiously engraved on Copper-plates. London. 8.

1627 The first five Books of Ovid's Metamorphoses translated into English Verse, methodized and expressed in figures. By George Sandys. London. Fol.

1632 Eadem versio. Oxoniæ. Fol.

1636 Ovid's Heroical Epistles—by Wye Saltonstall. London. 8.

1638 The first five Books of Ovid's Metamorphoses—by George Sandys. London. 8.

1639 Ovid's Book de Tristibus, in English Verse, by Zach. Catlin. London. 8.

1640 Ovid's Festivals, or Roman Calendar, englished by John Gower. London. 8.

— Four Books of Elegies of Ovid de Ponto, translated into English by Wye Saltonstall. The second edition. London. 8.

— The first five Books of Ovid's Metamorphoses—by George Sandys. London. Fol.

1645 Leander's letter to Hero, and her answer, written by Ovid and translated into English with Annotations by Sir Robert Stapylton, printed with his Loves of Hero and Leander translated from Musæus. Oxford. 4.

1647 Eadem versio. Londini. 8.

1655 Phaëton's Folly: or, the downfal of pride, translated paraphrastically and grammatically from the second Book of Ovid's Metamorphoses: Also the first Elegy of Ovid's Book de Tristibus, by Thomas Hall. Both printed at London. 8.

1658 Ovid's Invective against Ibis, translated into English Verse, by John Jones. Oxford, printed for Richard Davis. 12.

1672 Ovid's Tristia, containing five Books of mournful Elegies, which he sweetly composed in the midst of his Adversity, while he lived in Tomos, a City of Pontus, where he dyed after seven years Banishment from Rome. Translated into English by W. S. (Wyé Saltonstall.) The fourth Edition. London. 8.

1673 Ovid's Heroical Epistles translated into English by Franc. Quarles. London. 8.

— The first five Books of Ovid's Metamorphoses—by George Sandys. London. 8.

1677 Ovid's Heroical Epistles—by Wye Saltonstall. London. 8.

1678 The first five Books of Ovid's Metamorphoses—by George Sandys. London. 8.

1680 Ovid's Epistles, translated by several Hands, with the Addition of three Epistles of Aulus Sabinus, in answer to as many of Ovid, adorned with a variety of cuts. London. 8.

1681 Eadem versio repetita Londini. 8.

1682 Two Essays: The former, Ovid de arte amandi, or the Art of Love: the first Book. The latter, Hero and Leander of Musæus from the Greek, by Thomas Hoy. London. 4.

— The first five Books of Ovid's Metamorphoses—by George Sandys. London. Fol.

1683 Ovid's Epistles, translated by several Hands, &c. ut 1680. London. 8.

1684 Miscellany Poems, containing a new Translation of Virgil's Eclogues, Ovid's Love-Elegies, Odes of Horace, and other Authors, by the most eminent Hands. London. 8.

1686 Ovid's Heroical Epistles—by Wye Saltonstall. London. 8.

1688 Ovid's Epistles, translated by several Hands, &c. ut 1680. London. 8.

1693 Idem liber. Londini. 8.

1695 The History of Love, a connexion of select fables from Ovid's Metamorphoses, by Charles Hopkins. London. 8.

1705 Ovid Travestie, a Burlesque upon Ovid's Epistles by Alexander Radcliffe of Grays-Inn. London. 8.

1712 Ovid's Art of Love, in three Books. Translated by Mr. Dryden, Mr. Congreve, &c. together with the Remedy of Love. To which are added the Court of Love, a Tale of Love from Chaucer, and Hopkins's History of Love. London, printed for W. Innys. 8. with cuts.

1714 The Art of Love, an imitation of Ovid de arte amandi, with a Preface containing the Life of Ovid, by Dr. William King. London. 8.

1717 Sappho to Phaon. A Love Epistle. Translated from Ovid, by Elijah Fenton, in his Poetical Works. London. 8.

— The fifth Elegy of the first Book of Ovid, Paris to Helen, and the Epistle of Acontius to Cydippe, translated from Ovid's Epistles into English Verse by Richard Duke, in his Poems, annexed to the Poems by the Earl of Roscommon. London. 8.

— Ovid's Metamorphóses, translated by the most eminent Hands (viz. John Dryden, Joseph Addison, William Congreve, Nicholas Rowe, John Gay, Ambrose Philips, Samuel Croxal, George Sewell, and Samuel Garth) adorned with Sculptures. London, printed for Jac. Tonson. Fol.

1720 Eadem versio repetita Londini 2 voll. 8.

1721 Translations from Ovid's Metamorphoses, viz. Meleager and Atalanta, Baucis and Philemon, out of the eighth Book; Pygmalion and the Statue, Cyniras and Myrrha, Ceyx and Alcione, out of the tenth Book; the twelfth Book wholly translated; the Speeches of Ajax and Ulysses, from the thirteenth Book; of the Pythagorean Philosophy, from the fifteenth Book, by Mr. Dryden in his Fables ancient and modern, translated into Verse, from Homer, Ovid, Boccace, and Chaucer, with original Poems. London, printed for Jacob Tonson. 8. p. 80-92. 115-137. 200-214. 240-282. 299-319.

— Ovid's Metamorphoses Book II. viz. The Story of Phaëton, Phaëton's Sisters transform'd into Trees, the Transformation of Cycnus into a Swan, the Story of Calisto, the Story of Coronis, and Birth of Æsculapius, Ocyrrhoë transform'd to a Mare, the Transformation of Battus to a Touch-stone, the Story of Aglauros, transform'd into a Statue, Europa's Rape. Ovid's Metamorphoses Book III. viz. the Story of Cadmus, the Transformation of Actæon into a Stag, the Birth of Bacchus, the Transformation of Tiresias, the Transformation of Echo; the Story of Narcissus, the Story of Pentheus, the Mariners transform'd to Dolphins, the Death of Pentheus. The Story of Salmacis and Hermaphroditus, from the fourth Book of Ovid's Metamorphoses. Notes on some of the foregoing Stories in Ovid's Metamorphoses.

By the right honourable Joseph Addison, Esq. in his Works. London, printed for Jacob Tonson. 1721. 4. Vol. I. p. 150-247.

1722 Ovid's Amours, Book II. Elegy 5. and 10. Translated into English Verse by John Oldham, in his Works, together with his Remains. London. 12. Vol. II. pag. 92-99.

1723 Helen to Paris, from Ovid, translated by the Earl of Mulgrave and Mr. Dryden, in the Works of John Sheffield, Earl of Mulgrave, Duke of Buckingham, printed at London by Alderman Barber 1723. 2 voll. 4.

1724 Ovid's Metamorphoses — translated by the most eminent Hands. London. 2 voll. 8.—Repetitio ed. an. 1717.

1725 Ovid's Art of Love—by Mr. Dryden, Mr. Congreve, &c. ut 1712. London. 8. with cuts. — Sæpius dein repetita hæc versio.

1727 Acontius to Cydippe, from Ovid, and the Story of Arethusa, from the 5th Book of Ovid's Metamorph. By Mr. Walter Harte, in his Poems on several occasions. London. 8. p. 43-56. 83-89.

— Ovid's Metamorphoses—translated by the most eminent Hands, &c. ut 1717. London. 2 voll. 8.

1728 Select Epistles from Ovid, viz. Sappho to Phaon, Œnone to Paris, Paris to Helen, Penelope to Ulysses, Ariadne to Theseus, Dido to Æneas, Leander to Hero, Laodamia to Protesilaus, translated into English Verse by Mr. William Pattison, in the second volume of his Poetical Works. London. 1728. 8. pag. 1-111.

— Ovid's Tristia, in Latin and English, by John Stirling. London. 8.

1732 Ovid's Metamorphoses in Latin and English, translated by the most eminent Hands. With Historical Explications of the Fables, written in French by the Abbé Banier—translated into English. Adorned with Sculptures by Bernard Picart, and other able Masters. Amsterdam, printed for Wetsteins and Smith. 2 voll. fol.

— The Story of Arachne, from the beginning of the sixth Book of Ovid's Metamorphoses, by Mr. J. Gay, in Mr. Pope's Miscellany Poems. The sixth Edition. London. 1732. 12. Vol. II. pag. 115-125.

1733 Ovid's Metamorphoses made English by several Hands, and much improved, by G. Sewell. London. 2 voll. 12.

1734 Ovid's Amours. Book II. Elegy 11. To his Mistress going to Sea, translated by Mr. D. Book II. Elegy 16.—The Poet invites his Mistress to his Country-Seat, translated by Mr. B. in the Gentleman's Magazine for April 1734. p. 210. 211.

1735 P. Ovidii Nas. Metamorphoseon Libri XV. cum versione Anglica, ad verbum, quantum fieri potuit, facta. Or, Ovid's Metamorphoses, with an English Translation, as literal as possible. Done with the greatest Care, and from the best Editions; for the more expeditious Attainment of the Sense and Elegancy of this great Poet. By John Clarke, Author of Essays upon Education and Study. London, printed for Bettesworth and Hitch. 8.

1736 Ovid's Metamorphoses—translated by the most eminent Hands, &c. ut 1717. London. 2 voll. 8.

— Ovid's Tristia—by John Stirling. London. 8.—Repetitio ed. an. 1728.

1737 Translations from Ovid by Mr. Jabes Hughes, in his Miscellanies in Verse and Prose. London, printed by John Watts. 8.

1739 The Story of Piramus and Thisbe from the fourth Book of Ovid's Metamorphoses, translated into English Verse by John Hughes. In his Works published by William Duncomb. London. 2 voll. 12.

1740 Ovid's Amours, Book III. Elegy 3. translated by Matthew Prior. In his Miscellaneous Works. London. 8. Vol. II. pag. LXXXII-LXXXVII.

1742 Ajax's Speech to the Grecian Knabbs, from Ovid's Metamorph. Book 13. by Rob. Forbes. Aberdeen. 8.

1746 Ovid's Epistles translated into English Prose by Edward Jamieson. London, printed for Joseph Davidson. 8.

1747 Ovid's Art of Love paraphrased and adapted to the present State; with Notes by Henry Fielding. London, Cooper. 8.

1748 Ovid's Metamorphoses translated into English Prose, with the Latin Text and English Notes. London, printed for Joseph Davidson. 8.

— Ovid's Elegy 8. Ovid laments that he could not gain admission by Poetry to his mercenary Mistress, by Mr. Browne, in the Gentleman's Magazine for August 1748. pag. 374.

1751 Ovid's Metamorphoses—translated by the most eminent Hands, &c. ut 1717. London. 2 voll. 8.

1752 Sappho to Phaon, an Epistle from Ovid; the Fable of Dryope, from the ninth Book of Ovid's Metamorphoses; Vertumnus and Pomona, from the fourteenth of Ovid's Metamorphoses. Translated into English Verse, by Alex. Pope. In his Works. London. 1752. 8. Vol. II. p. 1-25. 225-235. 238-249.

— Penelope to Ulysses, from Ovid. Being a specimen of a new Translation of Ovid's Epistles. London, Bathurst. 4.

— A Specimen of a new Translation of Ovid's Epistles, in the Gentleman's Magazine for June 1752. pag. 280.

— Ovid's Tristia—by John Stirling. London. 8. Repetitio ed. 1728.

1753 Ovid's third Book of the Art of Love, translated into English Verse, with Notes, by Mr. William Congreve. In his Poems upon several occasions, annexed to the third volume of his Works. London. 1753. 12. pag. 299-332.

1755 The Transformation of Actæon into a Stag, translated from Ovid's Metamorphoses, in the Universal Magazine of Knowledge and Pleasure for January 1755. pag. 31.

1757 Ovid's Art of Love, together with his Remedy of Love. Translated into English Verse by several Hands. To which are added The Court of Love, a Tale from Chaucer, &c. London, printed for Jacob and Richard Tonson. 8.

— Ovid's Fasti, or the Romans sacred Calendar. Translated into English verse. With explanatory notes. By William Massey. To which is prefixed a plan of Old Rome, taken from Marlianus's Topographia Romæ, neatly engraved by T. Kitchen. London, Keith. 8.

1758 Dido to Æneas. From Ovid. By Miss Elizabeth Caroline Keene. London, Kinnersley. 4.

1759 Ovid's Elegy composed to the memory of Tibullus. Of this Poem Dr. Grainger has annexed a good translation, by a friend, to the life of Tibullus, prefixed to Mr. Grainger's poetical Translation of the Elegies of Tibullus. London. 12. Vol. I. pag. XL-XLVI.

— Ovid's Epistles translated into English verse; with critical essays and notes. Being part of a poetical and oratorial lecture, read in the Grammar-school of Ashford; and calculated to initiate youth in the first rudiments of taste. By S. Barrett. London, Richardson. 8.

1760 Translations from Ovid's Metamorphoses, viz. the twelfth Book wholly translated; the Speeches of Ajax and Ulysses; the Death of Ajax; Story of Acis, Polyphemus, and Galatea, from the thirteenth Book; of the Pythagorean Philosophy, from the fifteenth Book. Translations from Ovid's Epistles; Preface concerning Ovid's Epistles; Canace to Macareus; Helen to Paris; Dido to Æneas. The first Book of Ovid's Art of Love; Ovid's Amours, Book I. Eleg. 1. 4. Book. II. Eleg. 19. By John Dryden. In his Miscellaneous Works. London. 1760. 8. Vol. III. pag. 456-494. Vol. IV. pag. 1-68. 69-109. 113-159.

— P. Ovidii Nasonis Metamorphoseon Libri XV.—Or, Ovid's Metamorphoses, &c. ut 1735. by John Clarke—The fourth Edition. London: printed for W. Clarke, son of the Author: and sold by C. Hitch and L. Hawes. 8.

1761 Ovid's Metamorphosis epitomized in an English poetical Style. For the Use and Entertainment of the Ladies of Great Britain. London, Horsfield. 12.

1766 A new Translation of Ovid's Epistles into English Prose, with the Latin Text and order of Construction in the opposite Page, and critical, historical, geographical Notes in English, from the best Commentators both ancient and modern, besides a great Number of Notes entirely new. London, printed for G. Keith, &c. 8.

1767 Ovid's Epistles translated into English Prose.—London. 8.—Repetitio ed. 1746.

1769 et 1770 The Creation of the World translated from the first Book of Ovid's Metamorphosis. A Description of the Golden Age, from Ovid's Metamorphosis, by Mr. J. Daintrey, and Temple of Fame. Ov. Met. Book XII. translated by the same, in the Town and Country Magazine for the year 1769. p. 159. sq. and for the year 1770. p. 50. 553.

1773 A Translation of the fifth Elegy of the first Book, and the fourth Elegy of the second Book of Ovid's Amours, by a young Gentleman of the University of Cambridge, in his Poems and Translations 1773.

— Phædra to Hippolytus, translated from Ovid, by J. C. late of Trinity-Hall, Cambridge, in his Poems 1773. 8.

— Ovid's Metamorphoses, translated by the most eminent Hands.

Adorned with Sculptures. The fourth Edition. London, printed for T. Davies, &c. 12. 2 voll.

1781 Œnone to Paris: an Epistle translated from Ovid. London, Law. 4.

1782 Translations from Ovid, by S. Rogers, A. M. in his Poems on various Occasions, consisting of original Pieces and Translations from some of the most admired Latin Classics. London. 1782. 2 voll. 12.

1783 A new Translation of the Second Book of Ovid's Metamorphoses, published by the Author, W. Green. Liverpool. 12.

1787 Ovid's Heroids; or Epistles from the Heroines of Antiquity. Translated into English Verse, by James Ewen. London, Dixwell. 8.

1790 Œnone to Paris, an Epistle of Ovid. To which is added an Elegy of Shenstone, translated into Latin Elegiac Verse. London, Lewis. 8.

1792 The Story of Pyramus and Thisbe, translated from Ovid's Metamorphosis, in the Town and Country Magazine for February 1792. p. 90. sq.

1796 Poems: containing the Goldfinch, a Rhapsody; a Translation of Ovid's first Heroic Epistle of Penelope to Ulysses; Sonnets, &c. By a Student of Lincoln's Inn. London, Johnson. 4.

1800 Leander and Hero, translated from the Heroic Epistles of Ovid, with other Poems original and translated. London, Rivington. 8.

GERMANICÆ.

. . . . s. a. et l. Das Buch Ovidii von der liebe zu erwerben, auch die liebe ze verschmehen als doctor hartlieb von latein zu teutsch gepracht hat durch bete und gescheffte eines fürsten von Œsterreych. Fol.—Notitiam hujus ed. dedit Schelhornius in Diatr. prælim. ad Quirini libr. de opt. script. edit. p. 33. De Hartliebo ejusque scriptis conf. Zach. Conr. von Uffenbach merkwürdige Reisen durch Niedersachsen, Holland, und Engelland. Erster Th. Ulm und Memmingen 1753. p. 316.

1482 Hie hebt sich an das buch Ovidy von der liebe zu erwerben. auch die liebe zeverschmehen Als doctor hartlieb von latein ze

teutsch gepracht hat. durch bete und geschæffte eines fürsten von œsterreych als hernach geschriben steet. In fine: dz buch hat zu teutsch gemacht doctor hartlieb von geschicht unnd gebot des hochgelobten fürsten herczog Albrechts sun des tugent und erenreychsten fürsten herczog Ernnsten Erczherczog inn Œsterreich. Sequitur pag. LXXXIX: Das buch Albertanus von d' Laidigung liebe vnd mynne. Auch von unsytten der frawen dadurch er meint die liebe vertilgen und leiden. In calce: Gedruckt und volenndet in der keyserlichen statt Augspurg von Anthoni Sorgen an der mitwochen vor saut Pauls bekerung tag Anno dni CD jm Lxxxii. iare. Fol.

1484 Eadem, cum finali: Gedruckt und vollendet in der keyserlichen Statt Augspurg bei Antoni Sorg MCCCCLxxxiiii. Fol.

— Eadem. In fine: Gedruckt und volendet zu Strassburg von Martino Schotten nach Cristus geburt MCCCCLxxxiiii Ior. Uff Zinstag noch Sant Gertruten tag aber nit darumb das volbracht werd schand und übel, sunder vermitten werd. Wann nit bœss ist bœss künden, aber bœss zu volbringen. Dann unwissend übel mag nit vermitten werden. Fol.

1545 Metamorphoseon libri XV. (in Reimen) verdeutscht durch Albertum von Halberstadt um das Jahr 1210. auf Befehl Hermanns, Landgrafen in Thüringen, und gedruckt zu Mayntz. Fol. —Novam hujus versionis, ex ingenio a se mutatæ, editionem mox curavit Georgius Wikramus:

1551 P. Ovidii Nasonis des aller Sinreichsten Poëten Metamorphosis, d. i. von der wunderbarlichen Verænderung der Gestalten und Menschen, Thiere und anderer Creaturen, &c. Etwann durch den Wolgelarten M. Albrechten von Halberstatt in Reimenweiss verteutscht, Ietzt erstlich gebessert und mit Fig. der Fabeln geziert, durch Georg Wikram zu Colmar, &c. Epimythium d. i. der lustigen Fabeln des obgemeldes Buchs Ausslegung jedermann kurzweilig vornemlich aber allen Liebhabern der Edlen Poësi stadtlich zu lesen, Gerhardi Lorichij Headamarij. Getruckt zu Meyntz bei Ivo Schoffer, Anno M. D. L. I. Fol.

1564 Ovidius Metamorphosen in alte teutsche Vers gebracht. Frankfurt am M. bey Georg Raben, Siegmund Feyerabend und Weig. Hanen Erben. 8.—Principem hanc esse versionis Sprengianæ editionem, ex præfatione editionis 1571, quæ subscriptum habet annum 1564. suspicatur cl. Degen.

1571 P. O. N. dess sinnreychen und hochverstendigen Poëten, Metamorphoses oder Verwandlung, mit schœnen künstlichen Figuren gezieret, auch kurtzen, doch sehr nützlichen Argumenten und Auslegungen erklært, und in teutsche Reymen gebracht durch M. Johann Spreng, von Augsburg. Frankfurt am Mayn. 8.

1581 Metamorphosis, oder wunderbarliche und selttzame Beschreibung von der Menschen, Thier und anderer Creaturen Verænderung. Ietzund wieder renovirt und an den tag geben durch Siegmund Feyerabendt, Buchhændlern. Frankfurt am Mayn. Fol. —Repetitio ed. 1551.

1600 Artis amatoriæ versionem Germanicam, auctore anonymo, Magdeburgi 8. impressam, post Schummelium memorat Schlüterus in Uebersetzer-Bibliothek p. 190.

1603 Ovidius de arte amandi, verteutscht, und mit vielen lustigen Liedern und Reimen geziert. Leipzig. 8.

1606 P. Ovidii Nasonis de arte amandi d. i. von Kunst der Lieb. Deventer. 8.

1609 Artis amatoriæ libri III. Magdeburgi. 8.—Forte ex ed. 1600. repetiti.

- - P. Ovidii Metamorphosis, oder wunderbarliche und seltzame Beschreibung, von der Menschen, Thieren, anderer Creaturen Verænderung, auch von den Wandeln, Leben vnd Thaten der Gœtter Martis, Veneris, Mercurii, &c. Ietzt wiederumb auf ein neuwes, dem gemeinen Vaterlandt teutscher Nation zu grossem Nutz und Dienst auss sonderlichem fleiss mit schœnen Figuren, auch dess Hochgelehrten Herrn Gerardi Lorichii der Fabeln ausslegung, renoviert, corrigiert, und an tag geben. Frankfurt am Mayn. 4.—Emendatior editio versionis Alberto-Wikramianæ, eaque a textu Latino minus aberrans. Repetita Francofurti an. 1625. 1631. et 1641. 4.

1652 Kurze Verfassungen über des Ovidii Verwandlungs-Beschreibung, mit einem kurzen Inhalt der Bücher und Gedichte vermehrt, auch sonsten hin und wieder verbessert, zum anderumahl herausgegeben von Johann. George Schochen. Leipzig. 8. c. figg. —Prima editio prodiit sub titulo: Ovidianische Verwandlungs-Beschreibung.

1664 P. O. N. Tristium libri, mit einer deutschen Uebersetzung und Anmerkungen, durch Joh. Heinrich Seyp. Darmstadt. 8.

1689 Metamorphoses d'Ovide en rondeaux; Verwandlungen des Ovidii in Rund-Gedichten. Nürnberg. 8. c. figg. ligno incisis.

1702 Die Kunst zu lieben, oder Extract aus des Ovidii arte amandi, auf Verlangen eines guten Freundes übersetzt.—Inserta libro inscripto: Christliche Vesta und Irrdische Flora. (Nürnberg.) 1702. 8. Auctor profitetur, se obscœna omnia rescidisse.

1704 Brieffe der Heldinnen, ietzo zum erstenmahl ihrer ungemeinen Anmuth und Vortrefflichkeit halber in ungezwungene teutsche Verse übersetzt und mit dero beygefügten Liebes-und Leidens-Geschichten, wie auch allerhand courieusen Anmerkungen erlæutert (von Caspar Abel.) Leipzig. 8.—Non omnes, sed dimidia tantum Epistolarum Heroidum pars hoc volumine continetur. Pleniorem earum versionem auctor prodire jussit an. 1723. ubi vid.

1706 Ovidii Briefe der Helden, von Joh. Ulr. von Gerding. Leipzig. 8.

1709 Des dritten Buchs der Trauerelegien siebente Elegie, von Junker.—In dem siebenten Theil der Hofmannswaldauischen Gedichte. Leipzig. 1709. 8.

1711 Ovidii Metamorphosis in ungebundener Rede, nebst hin und wieder untermischten Versen, durch J. G. S. (Joh. Ge. Schmid) JCtum. Strassburg. 8.—Repetita ibid. 1712. 8.

1713 Ovids siebende Heroide. Item die dritte Elegie des vierten Buchs der Liebeselegien, von Philander (Joh. Burkh. Menke.) In ejusdem Poëmatibus. Lipsiæ 1713. 8.

1723 Epistolæ Heroidum, oder Briefe der Heldinnen, ietzo insgesammt, nebst denen noch übrigen drei Antwort-Schreiben des Auli Sabini, ihrer ungemeinen Anmuth und Vortreflichkeit wegen, in ungezwungene teutsche Verse übersetzt, und mit dero beigefügten Liebes-und Leidensgeschichte herausgegeben (von Caspar Abel.) Quedlinburg und Aschersleben. 8.

1724 Uebersetzungen aus dem Virgil, Ovid, und Theatre Italien. Bresslau. 8.

— I. U. S. C. R. P. Uebersetzungen aus dem Publ. Virgilio Marone, P. Ovidio Nasone, &c. Wismar. 8.

1730 Uebersetzungen des Anfangs aus dem ersten Buche der Verwandlungen des Ovidius von M. Joh. Heinrich Winkler.—In dem ersten Band der Schriften der deutschen Gesellsch. Leipzig 1730. 8. pag. 454. seqq.

1734 Die siebende Fabel aus dem ersten Buche der Verwandlungen des Ovidius, übersetzt von M. Joh. Heinrich Winklern.—Im zweyten Bande der nemlichen Schriften pag. 481.

1739 Des dritten Buchs der Trauerelegien dritte Elegie, von May. —Im dritten Bande der Schriften der deutschen Gesellschaft, pag. 607.

— C. F. Hinübers Uebersetzungen einiger Trauer-Lieder aus dem Ovidius (Lib. I. Eleg. 3. III. 2. 7. 8. V. 8.) nebst einem Anhange von allerhand Gedichten. Bremen. 8.—Prodierunt una cum ejusdem versione aliquot Odarum Horatii.

1745 Die siebende Fabel des ersten Buchs der Verwandlungen von M. Joh. Christ. Brœstedt.—Inserta ejusdem versioni Libri I. Odarum Horatii. Luneburgi. 1745. 8.

1746 Tereus, Philomela und Progne von F**.—In dem Versuch in zærtlichen Gedichten. Rostock. 1746. 8. pag. 91. seqq.

1753 Pyramus und Thisbe.—In dem zehnten Bande der Neuen Erweiterungen der Erkenntnis und des Vergnügens.

1758 Singulas Metamorphoses vertit J. J. Dusch in Alex. Popens sæmtlichen Werken mit Warburtons Commentar aus dem Engl. übersetzt. Altona. 1758-64. 8 maj.

— Trauerlieder des Publius Ovidius Naso in deutschen Reimen, nebst einem Unterricht die deutschen Verse zu machen, herausgegeben von P. Michael Lory. Augsburg und Freyburg im Brissgau. 8.

1763 Ovids Verwandlungen aus dem Lateinischen (in gereimte Verse) übersetzt von Joh. Balthasar Sedlezki. Augsburg. 8.

1764 Lehrreicher Zeitvertreib in Ovidianischen Verwandlungen von Joh. Gottlieb Lindner. Leipzig. 8.

1766 Ovids Verwandlungen ins teutsche übersetzt und mit Anmerkungen herausgegeben von Joh. Samuel Saft. Berlin. bey Mylius. 8.

1767 Lehrreicher Zeitvertreib, oder die Ovidianische Verwandlungen von Hn. Conrektor Lindner.—Sic in pagina prima. Tertia sequentem offert titulum: Ovids sæmtliche XV. Bücher der Verwandlungen durch des Hn. du Rier CXXIV. annehmliche Kupfer gezieret, und mit einer mythologischen Einleitung versehen. Nunmehro aber überdies mit einem Anhang vermehrt, zur Erklærung der Lateinischen so wohl, als der deutschen Ausgaben des Ovids und andrer Dichter, wie auch vieler Kunstwerken

der Mahler und Bildhauer, welche auf die Gœtter-Fabeln zielen. Frankfurt und Leipzig, bey den Gebrüdern van Düren. 8.

— Erisichthon, aus dem achten Buche der Verwandlungen, von Goldhagen.—In dem ersten Th. der griechischen und rœm. Anthologie. Brandenburg 1767. 8.

1769 Epistolarum ex Ponto interpretationis metricæ specimen dedit C. A. Schmid. Vid. ejusd. versionem Ætnæ Corn. Severi editam Brunsvici 1769. 8.

1770 Pyramus und Thisbe, von einem Ungenannten.—In dem ersten Theile der wœchentlichen Beschæftigungen für Liebhaber der Wissenschaften. Berlin 1770. 8.

1772 Versuch einer poëtischen Uebersetzung eines Theils der zwey ersten Bücher des Ovids von den Verwandlungen, gewagt und mit Anmerkungen versehen von M. Chr. Gottfr. Haymann. Dresden. 4.

1773 Probe einer Uebersetzung der Ovidischen Trauerelegien von Sella (Hermstædt.) Hersf. 8.

— Der von Rom Abschied nehmende Ovidius. Lib. I. Trist. Eleg. 3. übersetzt von Joh. George Gœtzen. 4.

— Auf den Tod eines Papageys. Nach dem Ovid. Des zweiten Buchs sechste Elegie.—In den Belustigungen für allerlei Leser. Erst. Bændch. Leipzig 1773. 8. pag. 37.

1774 Biblis und Caunus aus dem Ovid. Verwandl. 9. Buch, v. 453—664. Von J. G. Schummel.—In der Uebersetzungsbibl. Wittenberg. 1774. 8. p. 360.

— Phaëton, eine Romanze.—In den Romanzen. Mitau 1774. 8.

1777 Ovidius von der Liebe. Erstes-drittes Buch. Uebersetzt von Joh. Baptista von Knoll. Frankf. und Leipzig. 8.—Repetita ibid. 1785. 8. et Aug. Vind. 1791. 8.

— Versuch einer Uebersetzung der fünf Trauerbücher des P. Ovidius Naso, nebst Anmerkungen und der Lebensbeschreibung des Dichters von Joh. Heinr. Kirchhof. Hamburg. bey Reuss. 8.

1778 Versuch einer Uebersetzung der Briefe aus Ponto des P. Ovidius Naso, nebst Anmerkungen von Joh. Heinr. Kirchhof. Hamburg. bey Reuss. 8.

1779 Des vortreflichen Dichters Ovidius Heldenbriefe ins Deutsche übersetzt von Paul Benjamin Nassgott. Frankf. und Leipzig. 8.

— Ovids zehnte Heroide, von einem Ungenannten. — In dem Journal für Freunde der Religion und Litt. Augsburg. 1779. 8.

1780 Aktæon. — In Baczko's Preusischem Tempe. Kœnigsberg. 1780. 8.

— Ovids fünf Bücher Trauergedichte, aus dem Lateinischen übersetzt und mit Anmerkungen begleitet (von Joh. Jac. Sell.) Halle, bey Joh. Jac. Gebauer. 8.

1781 Verwandlungen aus dem Ovid (von Bremer.) Leipzig. bey Schwickert. 12.

— Auf den Tod des Tibullus (Amor. III. 9.) von Aug. Rode. — In dem deutschen Museum 1781. St. 7. Recepta etiam in Sammlung der besten zerstreuten Uebersetzungen aus Griechen und Rœmern. Berlin. 1783. 8.

1782 Ovids Heldenbriefe. Aus dem Lateinischen übersetzt von V * * *. Lüneburg. bey Lemke: 1782. et 1787. 8. 2 voll.

— Pygmalion, von Fr. L. Gr. zu Stollberg. — Vid. das deutsche Museum. Mon. Maj. 1782. p. 459.

— Ovids Festkalender oder Zeitbücher. Aus dem Lateinischen übersetzt von V * * *. Lüneburg. bey Lemke. 8.

1783 Ovids Verwandlungen, aufs neue verdeutscht. Eisenach. 8.

— Biblis und Caunus von Schummel. Orpheus und Eurydice von Piper. Pygmalion von Chr. Gr. von Stolberg. Der Schlaf und der Neid von Piper. — In der Sammlung der besten zerstreuten Uebersetzungen aus Griechen und Rœmern. Berlin. 1783. 8.

— Medea, Fragment einer poëtischen Uebersetzung aus dem Ovid. Metam. B. 7. vs. 164-220. von G. L. S. — In der Berliner Monatschrift 1783. M. Merz. pag. 233.

— Apoll und Daphne, nach dem Ovid. — Ibid. mense Julio.

— Orfeus und Eurydiçe nach Ovid. Verwandl. 10. B. vs. 9-68-72-82. 11. B. 1-53. von Halem. — Im deutschen Museum 1783. 10. St. p. 362. sqq.

— Ovid auf den Tod des Tibullus, von Karl Friedr. Reinhardt. — Inserta ejusdem versioni Elegg. Tibulli. Turici. 1783. 8.

1784 Deutsche Anthologie der rœmischen Elegiker von Joh. Friedr. Degen. Nürnberg. 8. — Insunt sequentia Ovidii: Amor. I. El. 1. 3. 7. 13. 15. II. 6. et 16. III. 1. 5. 9. 10. 13. 15. Metamorph. IV. 55-166. Trist. I. 3. III. 12. et 13. IV. 2. et 9.

— Ovids Verwandlungen, erstes Buch (vs. 1-252.) metrisch übersetzt von J G. K. Schlüter. — In Schummels Uebersetzer-Bib-

liothek fortgesetzt von Schlüter. Hannover 1784. 8. p. 462-478. Recusa in der vollstændigen Sammlung aller Uebersetzungen der Gr. und R. Frankfurt und Leipzig 1785. 8. p. 462.

— Der Verwandlungen erstes Buch vs. 1-150. metrisch übersetzt von Dt.—In der Olla Potrida 1784. Dritt. St. p. 151.

1785 An eine untreue Geliebte. Nach Ovids Amor. Lib. III. El. 14. von Alxinger. In der Quartalschrift: Für ældere Literatur und neuere Lecture. Leipzig 1785. 8.

— Ovids Verwandlungen. Funfzehn Bücher. Frey übersetzt von Ferdinand * * *. s. l. 8.

— Niobe. Verwandl. B. 6. vs. 115-313. metrisch übersetzt von Aug. Rode.—In den philosophischen und andern Gedichten aus dem Lateinischen. Hamburg. 1785. 8. pag. 94. sqq.

— Verwandlung der Io.—Im deutschen Merkur 1785. St. 8.

— Dædalus und Ikarus, eine poëtische Uebersetzung aus Ovids Kunst zu lieben B. 2. vs. 15-96. von G. L. S. (Spalding.)—In der Berliner Mon. Schrift. 1785. Dritt. Band. pag. 214.

1786 Ovids Schule der Liebe, das ist, dessen Liebeshændel, Kunst und Arzeney der Liebe. Neueste freye Uebersetzung. Berlin und Leipzig. (Wien, bey Mœssle.) 8.

— Ovids Verwandlungen, metrisch übersetzt von Joh. Georg Karl Schlüter. Leipzig, bey Schwickert. 8.

— Philemon und Baucis, metrisch übersetzt von Voss.—In dem Vossischen Musenalmanache.

1787 Ovids zehnte Heroide, von Gurlitt.—Mit Katulls epischem Gesang von der Vermæhlung des Peleus und der Thetis. Leipzig. 1787. 8. pag. 71. seqq.

— Heroide der Sappho an den Phaon. Cum Bione et Moscho, a S. H. Catel germanice versis. Berolini. 1787. 12.

— Ovids Verwandlungen. Funfzehn Bücher. Frey übersetzt von Ferdinand S * * *. Neue Auflage. Halle, im Verlag des Waysenhauses. 8.

1788 Ovids erste Heroide, von Lenz.—In Wiedeburgs Humanist. Magazin 1788. Viert. St. pag. 344-355.

— Probe einer metrischen Uebersetzung der Liebeselegien, von Posselt.—In desselb. wissenschaftl. Magazin für Aufklærung. Dritt. B. Leipzig 1788.

— Daphne (Metam. I. 452. sqq.) in gereimten ungleichen Versen,

von Prandstetter.—In der Berliner Mon. Schrift 1788. Mon. Jun.

— Hippomenes und Atalante, aus Ovids Metamorphosen B. 10. vs. 560-705.—Im deutschen Museum 1788. St. 10.

1789 Ovids zweite Heroide, von Lenz.—In Wiedeburgs humanistischem Magazin 1789. Erst. Stück.

— Ovids Heldenbriefe, nach Auswahl travestiert. Leipzig. 8.

— Des Publ. Ovidius Naso Lieder der Liebe. Metrisch verteutscht von D. Ernst Ludw. Posselt. Leipzig, bey Jacobæer. 8.

1789—94 Ovids Verwandlungen, erstes und zweytes Buch, teutsch. Dresden, bey Joh. Sam. Gerlach 1789. 8. Drittes und viertes Buch. Ebend. 1790. 8. Fünftes bis achtes Buch. Ebend. 1791. 8. Neuntes und zehntes Buch. Ebend. 1794. 8.

1790 Zwey Heroiden.—In Wiedeburgs hum. Magazin 1790. Erst. St.

— Die Kunst zu lieben, ein lyrischdidaktisches Gedicht in drey Gesængen von P. Ovidius Naso, metrisch verteutscht und mit Anmerkungen erlæutert (von Nitz.) Leipzig, bey Græff. 8.

— Ovids Epistel über seinen Abschied von Rom von G. W. C. Starcke.—Prodüt in ejusdem auctoris Gedanken über die Uebersetzung griech. und rœm. Dichter. Halle 1790. 8.

1791 Dido an den Æneas; Ovids siebente Heroide, übersetzt von Ph. L. Haus. Mainz. 8.

— Ovids Verwandlungen, aus dem Lateinischen übersetzt, und mit Anmerkungen für junge Leute, angehende Künstler und ungelehrte Kunstliebhaber versehen, von August Rode. Berlin, bey Mylius. Zwey Theile. 8.

— Ovids Verwandlungen, aufs neue verdeutscht. Erster Theil, das erste bis fünfte Buch enthaltend. Berlin. bey Maurer. 8.

— Arion, aus Ovids Iahrbüchern frey übersetzt.—In Wiedeburgs philol. pæd. Magazin 1791. Zw. St. n. 2.

— Dritte Elegie des ersten Buchs der Trauerelegien, metrisch übersetzt von Lenz.—Ibidem.

1793 Quatuor Epp. Heroid. in linguam Germ. versæ extant in Friedr. Ecks Blumen des Abend-und Morgenlands. Halle 1793. 8.

— Ovids Kunst zu lieben. Ein Gedicht in drey Gesængen, metrisch übersetzt von J. G. K. Schlüter. Leipsig, im Schwickertschen Verlage. 8.

— Ovids Elegie auf den Tod eines Papageien, von Voss.—In dem Vossischen Musenalmanach 1793. pag. 21.
— Ovids Verwandlungen, neu übersetzt und herausgegeben von einer Gesellschaft. Wien. 3. Theile. 4. c. figg.
— P. Ovidius Naso, des weiland wohlbestallten rœmischen Hofpoëten Metamorphoses d. i. Verwandlungen. Mit æcht franzœsischer Freiheit übersetzt und dabey von allen Obscœnitæten sorgsam laxirt und purgirt, durch Amalgundum Holzbirn dermaligen Rectorn des Gymnasii zu Novazembla, und mit Anmerkungen begleitet vom Pastor Loci. Hamburg. 1793. et 1795. 8.
— Zweite und vierte Elegie des ersten Buchs der Trauerelegien, metrisch übersetzt von Lenz.—In Wiedeburgs philol. pædag. Mag. 1793. Zw. St. n. 3. und dritt. St. n. 6.
1794 Ovids zehnte Heroide, von C. W. Ahlwardt.—Im neuen deutschen Merkur 1794. St. II. p. 310. sqq.
— Amor. I. Eleg. 1. et 5. II. 4. 10. et 12. III. 7. et 9. Trist. I. Eleg. 3. rhythmis germanicis elegantissime expressit J. C. F. Manso in Nachtrægen zu Sulzers allgemeiner Theorie der schœnen Künste. Leipzig. 1794. 8. T. III. P. II. pag. 345. sqq.
— Ovids Verwandlungen, neuntes und zehntes Buch (von C. J. G. Haymann.) Friedrichsstadt. 8.—Conf. an. 1772.
1795 Ovids Briefe der Heldinnen, metrisch übersetzt mit Anmerkungen von J. G. K. Schlüter. Leipzig. 8.
— Ovids Kunst zu lieben, in der Versart des Originals übersetzt von Friedr. Karl von Strombeck. Gœttingen, b. Joh. Christ. Dieterich. 8.
— Ovids Werke von der Liebe. Nach Blumauer travestirt von Carl Wilh. Friedr. Schaber. Berlin und Leipzig. 8. 3. Th.
1796 Ovids zehnte Heroide, Ariadne und Theseus, mit Anmerkungen von C. F. Becher. Gœrliz, b. Anton. 8.
— Ovids Heilmittel der Liebe, in der Versart des Originals, mit erlæuternden Anmerkungen, und einer Skizze von dem Leben des Dichters von F. K. von Strombeck. Braunschweig. 8.
— Ovids Mittel wider die Liebe, metrisch übersetzt und mit erlæuternden Anmerkungen von J. G. K. Schlüter. Leipzig, b. Schwickert. 8.
— Ovids Lieder der Liebe, metrisch übersetzt und mit erlæuternden Anmerkungen von J. G. K. Schlüter. Leipzig, bey Schwickert. 8.
— Ibis, eine Schmæhschrift, metrisch übersetzt und mit Anmerk. von J. G. K. Schlüter. Leipzig, bey Schwickert. 8.

1797 Ovids sæmtliche Werke. Erster Band. Dessen Verwandlungen, übersetzt von Heynemann. Frankfurt am M. bey Hermann. 1797. 8. Zweiter Band. Dessen Heroiden, übersetzt mit Anmerkungen von N. G. Eichhof. 1798. Dritter Band. Dessen Festkalender, übersetzt von J. Ph. Krebs. 1799.

— Ovids Heroiden, aus dem Lateinischen in jambische Verse übersetzt und mit erklærenden Anmerkungen begleitet (von G. F. W. Thyme.) Sorau und Leipzig, bey Ackermann. 8.

— Mittel wider die Liebe, metrisch übersetzt mit Anmerkungen von J. G. K. Schlüter. Leipzig. 8.

— Ovids vier Bücher der Briefe aus d. Pontus, metrisch übersetzt mit erlæuternden Anmerkungen von J. G. K. Schlüter. Leipzig, bey Schwickert. 8.

1798 Verwandlungen nach P. Ovidius Naso, von Joh. Heinr. Voss. Berlin. bey Vieweg. 2 Theile. 8.

— Ovids fünf Trauerbücher, metrisch übersetzt und mit erklærenden Anmerkungen von J. G. K. Schlüter. Leipzig. 8.

ITALICÆ.

1481 I libri de arte amandi (tradotti in terza rima senza nome del traduttore.) Milano per Lionardo Pachel e Ulderico Scinczenceller. 4.

1488 Ovidio de Arte amandi in Volgare, in terza rima. In fine: Impressum Florentiæ per Antonium uenetum. Anno salutis MCCCCLXXXVIII. v. idus Augusti. 4.

1489 Le epistole di Ovidio volgarizzate da Domenico da Monticello Toscano. Brescia. 4.

1491 Epistole de Ovidio in (ottava) rima. In fine: Finiscono le Epistole de Ovidio in rima: Impresse per D. pre (presbyterum) Baptista de farfengo nella cita de Bressa del anno M.CCCCLXXXXI. Die v. de Novembrio. In secundo folio legitur: Incomincia el libro dele Epistole di Ovidio in rima: vulgarizate per messere Dominico da monticielli thoscano, &c. 4.

1494 Ovidio de arte amandi, tradotto in terza Rima. A Milano per Filippo de Mantegazi. 4.

1497 Ovidio metamorphoseos (per Gio. de Bonsignore.) In fine: Fine de lo Ovidio Metamorphoseos vulgare. Stampato in Venetia per Zoane rosso vercellese ad instantia del nobile homo

miser Lucantonio zonta fiorentino del. M.CCCC.LXXXXVII. Adi X. del mese de Aprile. Fol.

.... L'Eroidi in prosa (senza luogo nè tempo.) In prima pag. fol. I. legitur: Incomincia il prologo sopra lepistole dovidio nasone di compagna il quale fu sottilissimo et octimo poëta. In fine: Qui finisce il libro delle pistole che fecie Ovidio Nasone traslate di gramatica in volgare fiorentino. S. R. D. A. i. e. Sixtus Riesinger de Argentina. (Neapoli.) 4.

.... Epistole in ottava rima del famoso Ovidio. (senza luogo, anno, e nome dello Stampatore.) 4.—Forte ex ed. 1491. recusa.

.... Il clarissimo Poëta Ovidio de arte amandi libro primo chominza. Ad calcem: Clarissimi Poëtæ Ovidii de arte finis. 4. s. a. l. et typogr.

.... Incomincia il libro nomato Ovidio de arte amandi poëta clarissimo. 4. Char. lat. quo Florentius de Argentina an. 1472. Jac. Romani Orationem et alia impressit.

.... Ovidio de' Rimedj d'Amore Libri II. (senza luogo, anno, e Stampatore.) Fol. min.

1501 Ovidio Metamorphoseos vulgare. Per Joanni de Bonsignore. In fine: In Venetia, per Christofolo de Pensa ad instantia di miser Lucantonio Zonta MDI. adi VII. de Marzo. Fol. cum figg.

1502 Epistole del famosissimo Ovidio vulgare in octava rima. In fine: Finiscono le Epistole del famosissimo auctore Ovidio in rima per vulgare. Impresse nella Cita di Venetia. Per Jo. Bapt. Sessa 1502. Adi 14. Zenaro. 4.—Repetitio ed. 1491.

1508 Epistole d'Ovidio in ottava rima per Domenico da Montivello (leg. Monticcello) Toschano. Impresse nella Città di Venetia per Melchior Sessa. MDVIII. adi XVI. Novembre. 4.

— Ovidio Metamorphoseos Vulgaro Historiado. In Venezia, per Alessandro de' Bindoni 1508. Fol. —Sine dubio ex ed. 1497. repetita.

1513 La Epistola di Ovidio di Saffo a Faone tradotto da Filippo Pellenegra.—Legitur in calce Timonis Luciani a Matheo Maria Boyardo Italice versi. Venet. 1513. 8.

1515 Epistole del famosissimo Ovidio vulgare in octava rima Instoriato (per Domenico da Monticcello) nova stampa. In fine: finiscono le Epistole del famosissimo auctore Ovidio in rima

per vulgare. Impressus Mediolani per zanotto da Castelliono. M. v. xv. (sic) Die xx. Novembr. 4.

1517 Ovidio Metamorphoseos, &c. In Venezia, per Georgio de' Rusconi nell' anno dell' Incarnazion di N. S. J. Christo 1517. adi 20. del mese di Maggio. Fol.

1519 Ovidio Metamorphoseos, &c. In Milano nell' officina Minuziana. Fol. con figure.

— Le Metamorphosi in terza rima per Lorenzo Spirito da Perugia. Perugia, per Girolamo di Francesco Cartolaro e Bianchino dal Lione. 8. c. figg.

1520 P. Ovidio Metamorphoseos vulgare (per Gio. de Bonsignore) nuovamente stampato, diligentemente correcto et historiato. In fine: A honore di Dio et della Gloriosa Vergine Maria. Finisse lo Ovidio Metamorphoseos vulgare. Nuovamente stampato in Milano per Rocho et Fratello de Valle ad instantia di Messer Nicolò da Gorgonzola nell' anno MDXX. adi XXX. di Agosto. Fol.

1522 Ovidio Metamorphoseos, &c. (ut supra) In fine: A honore &c. Finisse lo Ovidio vulgare novamente stampato in Venetia per Georgio de Rusconi: nel Anno de la incarnatione del nostro Signore Jesu Christo. M.D.XXII. adi X. del mese de Zenaro. Imperante lo inclito Principe Antonio Grimano duce de Venetia. Fol.

— Le Metamorphosi in terza rima per Lorenzo Spirito da Perugia. In Venezia, per Giorgio de Rusconi. Fol. con fig.

— Tutti gli libri de Ovidio Metamorphoseos tradutti dal litteral in verso vulgar con le sue Allegorie in prosa. In fine: Qui finisce Lovidio Metamorphoseos composto per Nicolò agustini, et stampato in Venetia per Jacomo da Leco ad instantia de Nicolò Zoppino et Vincentio di Pollo suo compagno correnti gli anni del Signore. M.D.XXII. a giorni sette di Magio regnante lo inclito Principe messer Antonio Grimani. 4.

— Ovidio de arte amandi vulgare historiato. novamente stampato. In fine: Stampata in Vinegia per Francesco Tacuino de Tridino. MDXXII. adi XXVI. de Julio. 8.

1526 L'arte d'amare in terzetti. Venezia. 8.

1532 Epistole d'Ovidio, tradotte di latino in lingua toscana. Per lo Eccellentissimo dottore messer Carlo Figiovanni Cittadino

Fiorentino. In fine: Qui finiscono le Epistole di Ovidio. Novamente stampate in Vinegia per maestro Bernardino de Vitali Venetiano. Del Mese di Aprile. M.D.XXXII. 8.

— Epistole d' Ovidio di Latino in lingua Toscana tradotte (da Carlo Figiovanni) e nuovamente con somma diligenza corrette. In fine: In Venetia, per Pietro e Cornelio Nipote di Nicolini da Sabio. MDXXXII. 8.

1533 Le Metamorfosi d'Ovidio tradotte in Ottava rima da Nicolò degli Agostini. In Venetia, per Giovanni da Lecco. 4. con fig.

— Eadem versio. In Venetia, presso Niccolò Zoppino 1533. adi 16. di Maggio. 4.

— Le Metamorfosi di Ovidio colle sue allegorie. Milano. 4. con figure.

1535 Ovidio de arte amandi volgare historiato e novamente corretto et con somma diligentia stampato. In fine: In Vinegia per Vettor de Ravani et Compagni. 8.

1536 Eadem, ib. apud eosdem. 8.

1537 Le Metamorfosi—da N. Agostini. In Venetia, per Niccolò Zoppino. 4.

1538 Di Ovidio le Metamorphosi, cioè transmutationi. Tradotte dal Latino diligentemente in volgar verso, con le sue allegorie, significationi, et dichiarationi delle Favole in prosa. Aggiontovi novamente la sua tavola dove piu facilmente si potra trovare tutti i capitoli: con le sue figure appropiate à suoi luoghi con ordine poste. E di nuovo corretto. In fine: Qui finisce lo Ovidio Metamorphoseos composto per Nicolò di Agustini, stampato per Bernardino di Bindoni Milanese. Correnti gli anni del Signore. MDXXXVIII. Dil mese di Marzo. Regnante il Serenissimo Principe Andrea Gritti. 4.

1539 Il Primo Libro delle Trasformationi d' Ovidio da M. Lodovico Dolce in volgare tradotto. In fine: Impresso in Vinegia per Francesco Bindone et Mapheo Pasini, del Mese di Maggio l'Anno MDXXXVIIII. 8.

1541 Le due Orazioni che sono nel XIII. libro delle Metamorfosi d'Ovidio, l'una d'Ajace, et l'altra d'Ulisse. Tradotte in versi sciolti dall' Academico Stordito Intronato (Alessandro Piccolomini.) In Venetia al segno del Pozzo. 8. Repetita ib. 1545. 8.

1542 Ovidio de arte amandi, &c. in terzetti. Per Augustino de' Bindonis 1542. adi 23. di Giugno. 8. Repetitio ed. 1522.

1547 Eadem. In Venezia, per Francesco Bindoni e Massini. 8.

.... Libro nono del Metamorphosis, cioè delle Trasformationi d'Ovidio (tradotto in versi sciolti da Camillo Cautio.) s. a. l. et typogr. 8.

— Eadem versio. In Roma, per Antonio Blado 1547. 4. Ed. II. emendatior.

— Epistole d'Ovidio di latino in lingua toscana tradotte (da C. Figiovanni) et nuovamente con somma diligenza corrette. In Venetia. M.DXLVII. In fine: In Venetia per Pietro et Cornelio Nepote di Nicolini da Sabio. 8.

— Di Ovidio le Metamorphosi, &c. (ut 1538.) stampato per Bernardino di Bindoni Milanese. MDXXXXVII. del mese di Ziugno, Regnante il Serenissimo Principe Francesco Donato. 4.

1548 Il Decimo libro le Trasformationi d'Ovidio novamente tradotte da Messer Camillo Cautio. In fine: In Vinegia per Comin da Trino di Monferrato, L'anno M.D.XLVIII. 8.

— Ovidio de arte amandi, &c. In Venezia, presso Francesco Bindoni e Maffeo Pasini. 8.—Repetitio ed. 1522.

— Epistole, &c. (ut 1532.) Figiovanni, &c. In fine: Qui finiscono, &c. In Vinegia per Maestro Bernardino de Vitali Venetiano. Del mese di Aprile. MDXXXXVIII. 8.

— Di Ovidio le Metamorphosi, &c. (ut 1538.) MDXXXXVIII. Dil mese di Zugno. Regnante il Seren. Principe Francesco Donato. 4.

1551 I Fasti di Ovidio tratti alla lingua volgare per Vincenzo Cartari Regiano. In Venetia MDLI. In fine: In Venetia per Francesco Marcolini il mese di Aprile nel MDLI. 8.

.... Delle Metamorfosi d'Ovidio libro primo di Gio. Andrea dell' Anguillara ad instanza di Alberto di Gratia di Lucha detto il Thoscano. 4. s. a. et l.

1553 All' Invitiss. e Gloriosiss. Imp. Carlo Quinto. Le Trasformationi di M. Lodovico Dolce. In Venetia, appresso Gabriel Giolito de Ferrari e Fratrel. MDLIII. 4.—In triginta libros divisa est metaphrasis hæc Ovidianæ Metamorphoseos, sæpius dein recusa.

— Le Trasformationi di M. Lodovico Dolce di nuovo ristampate,

e da lui ricorrette, et in diversi luoghi ampliate. Con la Tavola delle Favole. In Venetia, appr. Gabr. Giolito de Ferrari e fratel. MDLIII. 4.

1554 Dele Metamorfosi di Ovidio Libri III. al Re Xmo et Invittissimo Henrico II. di Giovanni Andrea dell' Anguillara. In Parigi, per Andrea Wechelo. 4.

1555 Delle Metamorfosi d'Ovidio libri III. &c. (ut supra) In Vinegia, nella bottega d'Erasmo, appresso Vicenzo Valgrisi. 4.

— Epistole d'Ovidio di Remigio Fiorentino (in versi sciolti) divise in due libri. In Vinegia, appresso Gabriel Giolito de Ferrari et fratelli. 8.

— Le Trasformationi di M. Lodovico Dolce in questa terza impressione di nuovo da lui reviste, et emendate, &c. In Venetia, appresso Gabriel Giolito de Ferrari e fratel. 4.

1556 Il Libro primo delle Metamorfosi d'Ovidio, tradotto (in versi sciolti) per Pietro Sirena. In Vinegia. 8.

1557 Le Trasformationi di M. Lodovico Dolce. In questa quarta impressione da lui in molti luoghi ricorrette. In Vinegia, appresso Gabr. Giolito de Ferrari. 4.

1558 Le Trasformationi di M. Lodovico Dolce. In questa quinta impressione in molti luoghi corrette, &c. MDLVIII. In fine: MDLVII. 4.—Nihil differt ab ed. antecedente.

1559 Eadem, ibid. apud eundem. 4.

— Il Libro del Clarissimo Poëta Ovidio de Arte amandi. In fine: In Brescia per Bernardinum de Misintis de Papia die XIII. Zugno. MCCCCCLIX. 4. (forte MCCCCXCIX. Typographus enim hic ultima sæculi XV. decade floruit.)

— La Vita et Metamorfoseo d'Ovidio, figurato, et abbreviato in forma d'Epigrammi da M. Gabriello Symeoni. Con altre Stanze sopra gl' effetti della Luna: il ritratto d'una Fontana d'Overnia: et un Apologia generale nel fine del libro. A Lione, per Giovanni de Tornes. M.D.LIX. 8.

1560 Epistola I. d'Ovidio in terza rima (da Cristoforo Serraglio.) Si legge alla pag. 148. e seg. delle Rime di diversi Autori excellentiss. Libro nono. In Cremona 1560. 8.

— Epistole d'Ovidio di Remigio Fiorentino, divise in due libri. Con le dichiarationi in margine delle Favole, e dell' Historie. Et con la tavola delle cose notabili. In Vinegia, appresso Gabriel Giolito de' Ferrari. 12.

1586 Epistole d'Ovidio di Remigio, &c. Di nuovo ristampata, e ricorretta per M. Borgarutio Borgarucci. In Venetia, per gli heredi di Jacomo Simbeni. 12.

1587 L'Epistole d'Ovidio tradotte in terza rima da Camillo Camilli, con gli argomenti al principio di ciascuna. In Venetia, appresso Gio. Battista Ciotti. 12.

— Le Metamorfosi d'Ovidio tradotte dall' Anguillara. In Venezia, appresso gli heredi di Pietro Deuchino. 8.

— Alcune Opere di Ovidio tradotte in terza rima dal Principe Vincenzo Maria Perugino. In Perugia. 8.

1588 Le Metamorfosi, &c. (ut 1575.) In Venetia, appresso gli Heredi di Pietro Deuchino. 4.

1589 Le Metamorfosi, &c. (ut 1575.) In Venetia, appresso Giovanni Alberti. 4.

1590 Tre delle Epistole Heroide d'Ovidio (I. II. et X.) tradotte in terza rima da Benedetto Venier Dottore. In Verona, appresso Girolamo Discepolo. 8.

— Il Canto di Polifemo a Galatea, tradotto da Ovidio (in verso intero sciolto) nel XIII. delle Metamorfosi dal Signor Niccolò Bellausa. In Trevigi, per Angelo Mazzolini. 8.

1592 Le Metamorfosi d'Ovidio ridotte da Gio. Andrea dall' Anguillara, &c. Nuovamente di bellissime vaghe figure adornate, et diligentemente corrette. Con le annotationi, &c. (ut 1575.) Et con nuove Postille et Argomenti di M. Franc. Turchi. In Venetia, appresso Bernardo Giunti. 4.

1593 Eadem, ib. apud eundem. 4.

— Epistole, &c. (ut 1586.) In Venetia, appresso Matteo Zanetti, et Comino Presegni. 12.

1599 Epistole d'Ovidio di Remigio, &c. In Venetia, appresso Lucio Spineda. 12.

. . . . Ovidio de Arte amandi nel quale si mostra alli amanti l'arte di amare. 12. s. l. et a.

1600 De Rimedj contro l'amore ridotto—da M. Angelo Ingegneri, &c. Bergamo, per Comin Ventura. 4.

1604 Epistole, &c. (ut 1599.) In Venetia, presso Lucio Spineda. 12.

— L'Epistole d'Ovidio di nuovo tradotte in ottava rima da Marc' Antonio Valdera Medico Fisico. Con gli Argomenti nel principio di ciascuno. In Venetia, appresso Francesco Bariletto. 12.

— De' Rimedj contro l'amore, &c. (ut 1576.) Bergamo per Comin Ventura. 4.

1607 Epistole d'Ovidio di Remigio, &c. In Venetia, appresso i Farri. 12.

— Le Metamorphosi — ridotte da Gio. Andrea dell' Anguillara, &c. In Venetia per Marc' Antonio Zaltiero. In fine: 1601. 8. c. figg.

1609 Epistole d'Ovidio di Remigio, &c. In Venetia. Presso Lucio Spineda. 12.

1610 Le Metamorfosi—ridotte da G. A. dell' Anguillara, &c.— In questa nova Impressione di vaghe figure adornare. In Venetia, appresso Marc' Antonio Zaltieri. 8.

1613 Le Metamorfosi (eodem interprete.) Venetia, per Antonio Turlino. 4.

1614 Le Metamorfosi — da Gio. Andr. dell' Anguillara, &c. Con gli argomenti di M. Francesco Turchi à ciascun libro. Di nuovo con diligenza rivedute, et da infiniti errori espurgate. In Venetia, appresso Gio. Guerigli. 24.

1617 Le Metamorfosi, da Gio. Andrea dell' Anguillara, &c.—Di nuovo in questra nostra Impressione con somma diligenza ricorrette, et di vaghe figure adornate. In Venetia, appr. Giorgio Valentini. In fine: Fr. Andrea Berna Venetiano, Minore Conventuale, Correttore Approvato. 8.

1618 La Trasformazione del Primo Libro delle Metamorfosi d'Ovidio di Francesco Pona Medico ed Filosofo Veronese. Nella quale, oltre la copia, e novita de' concetti, si sono inseriti molti passi di varia dottrina, fuori del ristretto d'Ovidio. In Verona, appresso Bartolomeo Merlo. 4.

1620 Epistole d'Ovidio di Remigio, &c. (ut 1560.) In Milano, appresso Gio. Battista Bidelli. 12.

1624 Le Metamorfosi — da Gio. Andrea dell' Anguillara, &c. con gli Argomenti di M. Francesco Turchi. In Venetia, appresso Nicolò Misserini. 24.

1625 Le Metamorfosi, &c. (ut 1617.) In Venetia, appresso Gio. Antonio Giuliani. 8.

1630 Epistole d'Ovidio di Remigio, &c. In Vinetia. Per il Spineda. 12.

1632 L'Arte degli Amanti (in ottava rima) di Pietro Michiele No-

bile Viniziano. In Venezia, presso Giacomo Scaglia. 12. — In VIII. libros artem amandi divisit Petrus Michieli, liberius versatus in interpretando Ovidio.

1637 Le Metamorfosi, da Gio. Andrea dell' Anguillara, &c. In Venetia, appresso Gio. Antonio et Gio. Maria Misserini Fratelli. 8.

1646 Eadem, ibid. 8.

1655 Arte degli Amanti del Signor Pietro Michiele Gentilhuomo Venetiano. In Venezia, ad instantia degli Guerigli. 12.

1669 Le Metamorfosi, &c. (ut 1617.) In Venetia, appresso Carlo Conzatti. 8.

1676 Le Metamorfosi — da Gio. Andrea dell' Anguillara, &c. Di nuovo ristampate, e di bellissime Figure adornate. In Venetia, appr. Zaccaria Conzatti. 8.

1677 Le Metamorfosi, &c. (ut supra.) In Venetia, presso Zaccaria Conzatti. 8.

1680 Le Metamorfosi d'Ovidio ridotte al Morale da Flaminio Langhi Cherico Regolare di S. Paolo. In Milano, senza nome di Stampatore.

1682 L'Epistole d'Ovidio in terza rima del Signor Angelo Rodolfini cogl' argomenti del Signor Ippolito Aurispa. In Macerata, per Giuseppe Piccini. 12.

1696 Ovidio Istorico, politico, e morale brevemente spiegato, e delineato con artificiose figure (della Scuola di Tiziano, e del Tentoretto.) In Venezia, per Girolamo Albrizzi. 8.

1703 et 1711 L'Epistole Eroiche di Ovidio tradotte in terza rima dal Conte Giulio Bussi. In Viterbo, per Giulio de' Giulii. Prima Parte 1703. Parte seconda 1711. 12.

1707 I libri de arte amandi trasportati de Gaëtano Vernice. Colonia.—In Indice librorum prohibitorum an. 1744.

1711 L'Epistole Eroiche di Ovidio, &c. In Viterbo, per Giulio de' Giulii. 12.—Eadem cum ed. 1703. mutato non nisi titulo.

1725 Delle Poësie Malinconiche di P. Ovidio Nasone libro primo —comentato dal P. Bernardo Clodio della Compagnia di Gesù. Venezia, per Angelo Geremia. 8.—Hæc edit. tres priores tantum Tristium libros complectitur.

1735 La prima Elegia del primo libro de Tristibus tradotta in versi Martelliani si legge nelle Prose et Poësie dell' Abate Girolamo Tagliazucchi. In Torino 1735. 8.

1742 Delle Poësie Malinconiche, &c. (ut 1725.) Venezia, per Angelo Geremia. 12.

1745—1754 Raccolta di tutti gli antichi Poëti Latini colla loro versione nell' Italiana favella. In Milano. 4.—Tomo XXIII. contiene i libri de'Fasti, tradotti da Vicenzo Cartari Regiano. 1745.—Tom. XXIV. le Epistole Eroiche, tradotte in parte dal Conte Giulio Bussi, ed in parte da Remigio Fiorentino. 1745.—Tom. XXV. i cinque libri delle Tristezze, tradotti da una Pastorella Arcade (la Signora Francesca Manzona Giusto.) 1745.—Tom. XXVI-XXVIII. li libri delle Metamorfosi, tradotti da Fabio Maretti. 1749.—Tom. XXIX. le Epistole da Ponto, tradotte dal P. Don Massimiliano Buzzi Cherico Regolare Barnabita; ed i Rimedj d'Amore, tradotti da Giuseppe Baretti. 1752.—Tom. XXX. degli Amori libri tre, tradotti in versi Italiani da Giuseppe Baretti; le Invettive contro Ibi, i Liscj, e la Pescagione, tradotti dall' Abate Pellegrino Salandri. 1754.—Tom. XXXI. l'Arte dell' Amore libri tre, tradotte dall' Abate Filippo Sacchetti Romano: la Consolazione di Livia Augusta: la Noce: e le Tre Lettere d'Aulo Sabino; il tutto tradotto dall' Abate Angelo Teodoro Villa. 1754.

1746 Saggio d'una Traduzione delle Eroidi d'Ovidio (cioè l'Epistola d'Arianna a Teseo, in terzine) del Sig. Conte Bernardino Pasole di Feltre.—Nel Tomo XXXV. della Raccolta d'Opuscoli Scientifici e Filologici 1746. pag. 321.

1747 L'Arte del Disamorarsi (in verso sciolto) tratta da Ovidio alla moderna Gioventù. Piacenza nella Stamperia di Giuseppe Cantatori. 8.

1751 Epistole di Ovidio tradotte (in versi Martelliani) dall' Abate Cesare Frassoni. In Modena, per Francesco Torri. 8.

1754 Alcune Opere di P. Ovidio Nasone per la prima volta nella lingua Italiana tradotte, col Testo Latino a fronte. Si premette la Vita dello stesso Poëta nuovamente scritta ed accresciuta dal Sig. D. Filippo Argelati Bolognese, con le spiegationi del medesimo a'luoghi più difficili delle suddette Opere. Tomi II. Messina, appresso la nuova compagnia. 4.

1755 Traduzioni d'alcune Elegie, e di alcuni Frammenti di Elegie d'Ovidio. Si leggono alla pag. 193. del libro: Prose Sacre e Poësie Varie già separatamente in diversi luoghi e tempi stampate, &c. Raccolta fatta dā Silvestro Calza. In Venezia. 1755. 4.

1757 Epistole Eroidi di Ovidio Nasone ed il Canto di Museo sopra Erone e Leandro trasportati in verso Italiano (da Marcantrelio Soranzo, Gentiluomo Viniziano.) In Venezia, per Angelo Pasinello. 8.

— Le Metamorfosi—ridotte da Gio. Andrea dell' Anguillara, &c. In questa nuova Impressione spurgato di molti errori. In Venezia, nella Stamperia di Girolamo Dorigoni. 3 voll. 12.

1759 L'Arte del Disamorarsi, &c. (ut 1747.) Parma, per Filippo Carmignani. 8.

1762 Epistole Eroicbe di P. Ovidio Nasone, tradotte da Remigio Fiorentino. In Parigi, appresso Durand. In fine; In Parigi da' Torchj di Giovanni Agostino Grangè alli 18. Marzo 1762. 4.

1771 I Fasti di P. Ovidio Nasone tradotti in terza rima dal testo Latino ripurgato, ed illustrato con note dal Dottor Gio. Batista Bianchi di Siena, &c. In Venezia, appresso il Bettinelli. 8.

1774 Delle Poësie Malinconiche di P. Ovidio Nasone dal P. Bernardo Clodio. Venezia. 3 voll. 12.

1777 Pentamerone delle Metamorfosi di Ovidio fedelmente e cautamente volgarizzate, e ridotte a novelle da un Prosatore Toscano. Siena. Si vende da Filippo Gerardi a Pasquino. 2 voll. 8.

1785 Le Epistole d'Ovidio, volgarizzate (da Girol. Pompei.) Bassano, Remondini. 8.

1789 Metamorphoses, cum vers. Italica, interpretationibus ac notis. Mediolani. 8. Tom. I.

1791 I rimedi di amore di P. Ovidio Nasone volgarizzati da Eschilo Acanzio P. A. &c. Vicenza, Rossi. 8.

1794 Amori Ovidiani (di Dercillo Ippaniense.) Sulmona. 12.

1804 Le Eroidi di Ovidio. Versione col testo originale a rincontro del E. Domenico Morosini. In Venezia, presso Antonio Rosa. 8.

GALLICÆ.

1484 Les Métamorphoses d'Ovide moralisées par Thomas Waleys, translatées et compilées par Colard Mansion en la noble ville de Bruges. In fine: Faict et imprimé en la noble ville de Bruges en Flandres par Colard Mansion, citoyen de icelle, au mois de May l'an de grace M. quatre cens IIII. XX. et IIII. Fol. Char. goth. c. figg.

1493 Métamorphose d'Ovide moralisée par Thomas Waleys appellée la Bible des Poëtes de métamorphoze. Paris, par Antoine Verard 1493. ce premier de Mars. Fol.

.... Les XXI. Epîtres d'Ovide, translâtées de Latin en François par Octavien de Saint Gelais, Evesque d'Angoulême, impr. à Paris par la veuve Jehan Trepperel et Jehan Jehannot. 4. s. a. n. Char. goth.

.... Ovide de Arte amandi, translaté de Latin en vers françois, avec le chief d'amours et les sept arts libéraux. Genefve. 4 min. s. a. n. Char. goth.

.... Ovide de l'Art d'aimer, avec la clef d'amours et les sept arts libéraux : le remede d'amours (d'Æneas Sylvius,) avec les additions de Baptiste Mantouan : plus un discours fait à l'honneur de l'amour chaste pudique au mépris de l'impudique. Paris, par Nic. Bonfons. 16. s. a. n.

.... La Bible des Poëtes, ou les Métamorphoses d'Ovide. Paris, chez Jean Petit. Fol. Char. goth.

1505 Les XXI. Epitres d'Ovide, translatées par Octavien de Saint Gelais. Paris, Jehan Trepperel. 4.

1509 Ovide du Remede d'amour, translaté nouvellement en François, avec l'exposition des Fables consonante au texte. In fine: Imprimé à Paris le quatrième jour de Février l'an 1509. pour Antoine Verard. Fol.

1522 Les XXI. Epistres d'Ovide, translatées par Octavien de Saint Gelais. Chez Olivier Arnoullet à Lyon 1522. le 19. Juillet. 4.

1523 La Bible des Poëtes d'Ovide métamorphosée, &c. Paris, par Michel le Noir. Fol. Char. goth. c. figg.

1525 Les XXI. Epistres d'Ovide, translatées par Octavien de Saint Gelais. Paris, le 23. jour de Feubrier MDXXV. 4. Char. goth. c. textu Latin. et figg.

.... Le premier livre des Métamorphoses d'Ovide, translaté en vers françois par Clement Marot. Lyon, Gryphius. 8. Char. goth. s. a.

1530 Le grand Olympe des Histoires poëtiques du Prince de Poësie Ovide Naso en sa Métamorphose, Œuvre authentique et de haut artifice, pleine d'honnête récréation ; traduit du Latin en prose françoise. Lyon, chez Romain Morin. 8.

1532 Idem liber. Lugduni, apud eundem. In fine : Imprimé nou-

vellement à Lyon par fidele imprimeur Denys de Harsu lan de grace 1532. 8.

— Les cent Epigrammes avec la vision, la Complainte de vertu traduite de frere Baptiste Mantuan, et la fable de l'amoureuse Biblis et de Caunus, traduite d'Ovide par Michel d'Amboyse. Paris, chez Jehan Longis. 8.

1534 Les XXI. Epistres d'Ovide, translatées par Octavien de Saint Gelais, nouvellement revues et corrigées. Paris, Guillaume de Bossozel. 12.

.... Le dixième Livre des Métamorphoses d'Ovide, traduit en prose, avec la complainte du Noyer, par Michel d'Amboise. Paris, par les freres Angeliers. 8. s. a. n.—Idem Amboisius Epistolas ad Ovidianas responsorias edidit 1541. Parisiis, apud Dion. Janot. 8.

1536 Ovide de lart daymer translaté en françois. La clef d'amour. Les sept arts liberaulx. Le Remede d'amour composé par Eneas Sylvius, &c. In fine: Cy fine le remede d'amours nouvellement imprimé (à Paris) 1536. 12.

— Le premier livre de la Métamorphose, translaté par Clement Marot. Paris, par Estienne Roffet dict la Faulcheur. 8.

1537 Le grand Olympe, &c. Paris, Pierre Sergent. 3 voll. 8. c. figg.

1538 Les XXI. Epistres d'Ovide, translatées par Octavien de Saint Gelais, nouvellement revues et corrigées. On les vend à Paris en la grande rue St. Jacques par Vivant Gautherot. 8.

— Le grand Olympe, &c. Paris, par Arnould l'Angelier et Jehan Real. 8. Char. goth. c. figg.

1541 Les XXI. Epîtres d'Ovide, translatées par Octavien de Saint Gelais. Paris, par Denys Janot. 16.

1544 Les mêmes, imprimées à Rouen par Nic. le Roux, pour Pierre Regnault. 16.

.... Quatre Elegies d'Ovide en ses Amours (I. 3. 5. II. 4. 15.) traduites en rime françoise par François Habert; dans ses Epîtres Cupidiniques. Paris. 8. s. a.

1545 Le premier et le second livre de la Métamorphose d'Ovide, traduits en vers françois par Clement Marot. Dans les Œuvres de Cl. Marot. Lyon, 1545. 8. et dans les differentes autres éditions.

1546 Les XXI. Epistres d'Ovide, translatées par Octavien de St. Gelais, nouvellement revues et corrigées: s'ensuivent quatre Epistres d'Ovide nouvellement faictes et composées par André de la Vigne. Paris, Nic. du Chemin. 16.

1547 Le Procès d'Ajax et d'Ulysses pour les armes d'Achilles, contenu au treizième livre de la Métamorphose, translaté en vers françois par Jacques Colin. Prémise la description desdites armes translatée du Grec d'Homere. Lyon, par Pierre de Tours. 8.

.... L'Elegie d'Ovide sur la complainte du Noyer, en vers françois par Calvy de la Fontaine. Paris, Arnoul l'Angelier. 16. s. a.

1550 La Fable de Caunus et de Biblis, suivant Ovide en sa Métamorphose, en vers françois par Lazare de Baïf. A la suite de sa Traduction de la Tragédie d'Hecube d'Euripide, à Paris, chez Robert Etienne. 12.

1552 Les (dix premières) Epistres d'Ovide nouvellement mises en vers françois par Charles Fontaine, avec des notes. Lyon, par Eustache Barricat, pour Philbert Rollet. 16.

1554 Traduction de l'Elégie d'Ovide du Noyer en vers Alexandrins, adressée par une lettre en vers à Mademoiselle Françoise d'Ouartis par Richard le Blanc. Paris, Charles l'Angelier. 12.

1555 Traduction en vers françois du premier livre du Remede d'amours d'Ovide par Charles Fontaine. Dans un Recueil de poësies de l'Auteur, intitulé: Les Rouisseaux de Fontaine. à Lyon. 12.

1556 Les XXI. Epistres d'Ovide: les dix premieres traduites par Charles Fontaine; le reste par lui revû et augmenté de Préfaces. Lyon, Jean de Tournes. 16.—Les onze Epîtres non traduites, mais revues par Fontaine, sont de la traduction d'Octavien de Saint Gelais, excepté la traduction de l'Epître de Leandre à Hero, et de Hero à Leandre, qui est de M. de Saint Romat.

— Les trois premiers livres de la Métamorphose d'Ovide traduits en vers françois, le premier et second par Clement Marot, le tiers par Barthelemy Aneau, mythologisez par allegories historiales, naturelles, et morales, illustrez de figures et images convenables; avec une préparation de voie à la lecture et l'intelligence des Poëtes fabuleux. Lyon, Macé Bonhomme. 12.

1557 La Métamorphose d'Ovide figurée. (En vers françois, avec

les figures du petit Bernard.) Lyon, Jean de Tournes. 12.—Repetita ibid. ap. eund. 1564. 12. et Parisiis ap. Hier. de Marnef 1566. 16.

1561 Le quatrième et sixième livre de l'Eneïde de Virgile, avec la complainte de Didon à Enée prise d'Ovide, &c. traduits en François par Joach. du Bellay. Paris, Fred. Morel. 4.

1571 Les loyaux Infortunez, (la fable de Ceïx et d'Alcyone) pris d'Ovide, en vers françois par Scévole de Sainte Marthe. Dans le second livre de ses Imitations et Traductions recueillies de divers Poëtes Grecs et Latins. Paris, chez Fred. Morel 1571. 12. et dans l'édition de ses Œuvres 1633. Paris, chez Villery. 4. sous le titre : les Alcyons.

1573 Les XXI. Epîtres d'Ovide : les dix premieres traduites par Charles Fontaine, &c. Lyon, Jean de Tournes. 16.—Repetitio ed. 1556.

— Les quinze livres de la Métamorphose d'Ovide, interprétés en rime françoise, selon la phrase latine, par François Habert. Paris, de l'imprimerie de Jer. de Marnef et Guil. Cavellat. 18. c. figg.

1576 Le grand Olympe, &c. Paris, par Nic. Bonfons. 16.

1578 Le Noyer, pris d'Ovide, en vers françois, par Ant. de Cotel; dans ses Mignardes et gayes Poësies, à Paris 1578. 4.

1580 Les XXI. Epîtres d'Ovide: les dix premieres traduites par Charles Fontaine, &c. Paris, Hier. de Marnef. 12. c. figg.

1583 Le grand Olympe, &c. revû, corrigé et mis en meilleur langage par Loys Turquet. Lyon, Jean de Tournes. 16.

1584 Le Combat d'Hercule et d'Achelous, pris d'Ovide, par J. du Bellay.—Dans les Œuvres de Joachim du Bellay. Paris 1584. 12.

1595 Les Histoires des Poëtes, comprises au grand Olympe, et en suyvant la Métamorphose d'Ovide, et autres additions et histoires poëtiques propres pour la poësie, par Christophe Deffrans. Nyort, Thomas Portau. 8.

1597 Le grand Olympe, ou Métamorphose d' Ovide, traduction nouvelle par le Sr. du Bartas. Lyon, Jean Tournes. 16.

1601 Les quinze livres de la Métamorphose d'Ovide, contenant l'Olympe des histoires poëtiques, traduits en françois. Rouen. 16. c. figg.

1603 Epîtres de Canacé à Macarée, de Sapho à Phaon, d'Helene

à Paris, d'Hypermenestre à Lynceus, de Pénélope à Ulysse, traduites par differens auteurs, les quatre premieres en prose; la derniere en vers. Dans le livre intitulé: Les fleurs de bien dire, recueillies des cabinets des plus rares esprits de ce tems, &c. à Paris, chez Mathurin Guillemot. 12.

— Les Métamorphoses d'Ovide en vers françois par le Sieur de Massac. Paris. 8.

1609 Epistres de Didon a Enée, et de Hero à Léandre, it. Les Amours de Pirame et de Thisbée, en vers françois, imité du quatrième livre des Métamorphoses par F. G. de la Rocque; parmis ses Œuvres poëtiques, à Paris 1609. 12.

1612 Les XXI. Epistres d'Ovide, traduites en prose par le Sr. de Deimier, avec la traduction d'une Epistre d'Aulus Sabinus; à la suite des ses Lettres amoureuses. Paris 1612. 8.

— Les Métamorphoses d'Ovide, (traduites en prose,) avec XV. Discours, contenans l'explication morale des fables, par Nic. Renouard. Paris, Matthieu Guillemont. 8. c. figg.

—Le premier livre des Remedes contre l'amour, traduit en prose par Nic. Renouard. Paris, chez la veuve de Matthieu Guillemont. 12.

1613 Epître de Phyllis à Demophoon, imitée du Latin d'Ovide par Jean Prevôt. Dans le Boceage de l'auteur, imprimé à Poitiers 1613. 12. Tom. 5. p. 407.

1616 Epître de Filis à Demofoon, imitée d'Ovide, par Claude-Gaspard Bachet de Meziriac. Dijon. 12.

— Les Epîtres d'Ovide, traduites en prosé françoise par les Sieurs du Perron, des Portes, de la Brosse, de Lingendes, Hedelin, et Colletet. Paris. 8.—Repetita ibid. 1618. et 1621. 8.

1617 Les Métamorphoses d'Ovide, mises en vers françois par Raymond et Charles de Massac, pere et fils. Paris. 8.

1619 Les Métamorphoses d'Ovide, traduites en françois, revues et ornées de figures, aveo XV. Discours, &c. augmentées de quelques Epîtres d'Ovide (VII. X. XII.) et d'autres divers traitez, par Nic. Renouard. Paris, chez la veuve d'Abel Angelier. Fol.

1620 Traduction des vers qu'Ovide adresse à sa Dame pour la détourner de rendre son amour mercenaire (Amor. I. 10.) en vers françois par Charles de Piard. Dans les 'Délices de la poësie françoise.' Paris. 1620. 8.

1621 Les Amours d'Ovide, avec les receptes aux Dames pour l'embellissement de leurs visages; et les Epîtres de Sapho à

Phaon, et de Canacée à Macaré, traduites en prose par le Sieur de Bellefleur. Paris. 8.

1622 L'Art d'aimer d'Ovide, fidélement traduit (en prose) par le Sr. Nasse. Lyon, Jean Lautret. 12.

— Les Métamorphoses d'Ovide, traduites par Nic. Renouard. Paris. fol. c. figg.

1623 Livre premier des Remedes contre l'amour, traduit d'Ovide. 8. s. l. (à Geneve.)

— Les Métamorphoses d'Ovide, de nouveau traduites en françois, avec XV. Discours, &c. Ensemble les Epîtres d'Ovide, traduites par les Srs. du Perron, de la Brosse, de Lingendes et Hedelin. Geneve, Phil. Gamonet. 8.

1625 Les Métamorphoses, traduites par Nic. Renouard. Paris, Guillemont. 8.

— Les Regrets d'Ovide, traduits en prose par Jean Binard. Paris, de l'imprimerie de Robert Etienne, chez Henri Sara. 8.

1626 Les Epistres d'Ovide en vers françois, avec des Commentaires fort curieux, par Claude-Gaspard Bachet Sieur de Meziriac, premiere partie. Bourg en Bresse, J. Tainturier. 8. —Repetita ibid. 1631. 8.

— Les Métamorphoses d'Ovide, traduites par Nic. Renouard. Paris. 8. c. figg.

1629 Plaintes de Pénélope à Ulysse pour sa trop longue absence, traduites en vers par J. D. du Perron, avec la lettre de Phyllis à Démophoon en prose; dans le Recueil des Œuvres de du Perron. Paris. Fol.

1633 Les Amours d'Ovide, &c. par le Sr. de Bellefleur. Paris. 8. — Repetitio ed. 1621.

— Les Métamorphoses, traduites par Nic. Renouard. Paris, chez Nic. Jean de la Coste. 8.

1637 Eadem versio. Parisiis, apud Petr. Billaine. Fol. — Repetitio ed. 1619.

1640 Eadem, Parisiis. 4. c. figg.

1641 Ibis d'Ovide, traduit en vers françois, et mis en deux parties, par Emanuel Trippault. Premiere partie. Orleans. 12.

1649 L'Ovide bouffon, ou les Métamorphoses burlesques, par L. Richer. Paris. 4.—Repetita ibid. 1662. et 1665. 12.

1650 L'Herototechnie, ou l'art d'aimer d'Ovide, en vers burlesques, par le Sr. D. L. M. B. Paris. 4.

— Ovide en belle humeur de M. d'Assouci (Charles Coypeau,) enrichi de toutes les figures burlesques. Paris. 4.—Repetita ibid. 1653. 4. et 1664. 12.

1651 Les Métamorphoses, traduites par Nic. Renouard. Paris, Augustin Courbé. Fol.

1653 Eadem versio repetita Rotomagi per J. Berthelin. 8.

1655 Les Métamorphoses d'Ovide, traduites en françois par Pierre du Ryer, avec des explications sur toutes les fables. Paris. 4.

1660 seq. Les Œuvres d'Ovide (excepta Metamorphosi) traduites en françois, avec des remarques, par Michel de Marolles. 8 voll. 8. c. textu Lat.

— Les Elegies amoureuses d'Ovide (au nombre de dix-sept) et le premier livre de l'art d'aimer en vers françois, par Jean Nicole, Président à l'Election de Chartres; dans le Recueil de ses Œuvres, à Paris 1660. 1684. 1693. et 1705. 12.

— Les Métamorphoses d'Ovide, traduites en françois, avec des nouvelles explications historiques, morales, et politiques, par Pierre du Ryer. Paris. fol. c. figg.

1661 Recueil de diverses pièces d'Ovide, et d'autres Poëtes anciens, en Latin et en François, avec des remarques, par Michel de Marolles. Paris. 8.

1662 L'art d'aimer d'Ovide, avec les Remedes d'amour, nouvellement traduits en vers burlesques. Paris. 12.

1665 Plaidoyez d'Ajax et d'Ulysse pour les armes d'Achille, avec le changement du sang d'Ajax en hyacinthe du treizième livre des Métamorphoses: traduits en vers burlesques par le Chevalier de Loutaud. Paris, P. Variquet. 12.

1666 Les remedes contre l'amour, travestis en vers burlesques, et divisés en chapitres, par le Sr. du Four. Paris. 12.

1668 Les Elegies choisies des amours d'Ovide, par Nic. Bourdin Marquis de Villenes. Paris, Barbin. 12.

1669 Les quatre premiers livres des Métamorphoses d'Ovide, traduits en vers françois par Thomas Corneille. Paris. 12.

1670 Piéces choisies d'Ovide (Heroid. Epp. 5. 6. 10. 14. 15. 18. 19. Amor. II. Eleg. 7. 8. 19. III. 4. 11. 14.) traduites en vers françois per Thomas Corneille. Rouen. 12.

1676 Six des Epitres Heroides, et toutes les Elegies amoureuses d'Ovide, traduites en vers françois par Jean Barrin. Paris. 12.

— Métamorphoses d'Ovide en Rondeaux (par Is. de Benserade.) Paris, de l'imprimerie Royale. 4. c. figg.

— Traduction des Epîtres d'Ovide en vers françois. Rouen, Pierre Cailloué. 8.

1677 Les Métamorphoses d'Ovide, en Latin et en François, de la traduction de Pierre du Ryer, avec ses explications: édition nouvelle enrichie de très belles figures; avec le Jugement de Paris par Nic. Renouard, et quelques Epîtres choisies d'Ovide, partie en prose, partie en vers, par les meilleurs auteurs. Bruxelles, Foppens. Fol.

1679 Les Métamorphoses d'Ovide en Rondeaux, par Is. de Benserade. Amsterdam, chez Abr. Wolfgang. 8 min. c. figg.

1680 Les Métamorphoses de la traduction de P. du Ryer. Paris, Etienne Loyson, 3 voll. 12.

1685 Les Epîtres et toutes les Elegies amoureuses d'Ovide, traduites par Jean Barrin: à la Haye, de Hondt 1685. et 1701. 12.

— Philemon et Baucis: plus, les filles de Minée, sujets tirés des Métamorphoses d'Ovide, et imités en vers françois par Jean de la Fontaine; dans le premier volume du recueil intitulé: Ouvrages de prose et de poësie des Srs. de Maucroix et de la Fontaine. Paris, 1685. 12.

1686 Traduction des Elegies amoureuses d'Ovide en vers françois. Rouen, veuve d'Ant. Maurry. 12.

1693 Les Métamorphoses d'Ovide, de la traduction de P. du Ryer. Amsterdam, Mortier. 3 voll. 12.

1696 L'art d'aimer d'Ovide en vers françois. Cologne, Balth. d'Egmont. 12.

— L'art d'aimer, et les Remedes d'amours. Paris. 2 voll. 12.

1697 Les Œuvres d'Ovide, traduction nouvelle par Etienne Algay de Martignac, avec des remarques, et le Latin à côté. Lyon, Horace Molin. 9 voll. 12.

— Les Métamorphoses d'Ovide, mises en vers françois par Thom. Corneille. Paris, J. B. Coignard. 3 voll. 12. c. figg.

1698 Les mêmes. Liege, Jean Franç. Broncart. 3 voll. 12. c. figg.

1701 Les Métamorphoses d'Ovide, avec des explications à la fin de chaque fable: traduction nouvelle par M. l'Abbé de Bellegarde; avec quelques Epîtres choisies d'Ovide traduites par le même. Paris, P. Emery. 2 voll. 8. c. figg.

1702 Les Métamorphoses d'Ovide en Latin et François, de la traduction de P. du Ryer, avec ses explications. Amsterdam, chez P. et J. Blaev, Janssons a Wæsberge, Boom et Gœthals. Fol. c. figg.

1703 Les Epîtres et toutes les Elegies amoureuses d'Ovide, traduites par Jean Barrin. Cologne, Marteau. 2 voll. 8. c. textu Lat. et figg.

1704 Les Métamorphoses de la traduction de P. du Ryer. Paris, veuve Barbin. 3 voll. 12.

1711 Traduction de quelques vers choisies du troisième livre de l'art d'aimer et de l'Elegie x. du quatrième livre des Tristes, par Alex. de Prepetit de Grammont; dans son Recueil de diverses traductions d'Horace et autres. Paris. 12.

1712 Les Métamorphoses d'Ovide. Traduction nouvelle par M. de Bellegarde. Seconde edition corrigée. Paris. 2 voll. 8.

1714 L'Art d'aimer et le Remede d'amour, traduction en vers; dans le Tome second des Œuvres diverses du Sr. D. . . (De Losme de Montchesnay.) Amsterdam. 12.

— Les Métamorphoses d'Ovide en Rondeaux par Is. de Benserade. Amsterdam, Wetstein. 2 voll. 8.

— Le premier livre des Fastes d'Ovide, traduction nouvelle, avec des notes critiques et historiques par M. Lezeau. Paris. 12.

1716 Commentaires sur les Epîtres d'Ovide, avec la traduction en vers françois des mêmes Epîtres, par Cl. Gaspard Bachet de Meziriac: à la Haye, H. du Sauzet. 2 voll. 8.

— Les Métamorphoses d'Ovide. Traduction nouvelle par M. de Bellegarde. Amsterdam, Etienne Roger. 2 voll. 12.

1718 Les Métamorphoses d'Ovide, de la traduction de P. du Ryer. Amsterdam. 3 voll. 12. c. figg.

1723 Epîtres choisies des Heroines d'Ovide, traduites en vers françois par M. Richer. Paris, Etienne Ganeau. 12.

— Les Elegies d'Ovide pendant son exil, traduites en françois, avec des remarques critiques et historiques, par J. M. de Kervillars. Paris. 1723. et 1726. 2 voll. 12. c. textu Lat.

1727 L'Epître de Léandre à Héro, imitée d'Ovide, en vers françois, par Simon Tissot; dans le Tome troisième de ses Œuvres poëtiques. Amsterdam. 12.

1728 Les Métamorphoses, avec des explications nouvelles histo-

— Les Métamorphoses, de la traduction et avec des Notes à l'usage des écoles par Jacq. Charles Louis Malfilâtre. Paris, Masson. 3 voll. 8.

1800 Traduction en vers des Métamorphoses d'Ovide, avec des commentaires par F. Desaintange. Paris, Deterville. 2 voll. 8. c. figg.

1801 Métamorphoses d'Ovide, ornées de 138. figures d'après les dessins de Seb. Leclerc, precedées de la vie d'Ovide et d'un abregé de l'histoire poëtique; ouvrage destiné à l'instruction de la Jeunesse. Paris, Cordier. 2 voll. 4.

1802 Les Métamorphoses d'Ovide, traduites par J. G. Dubois-Fontanelle. Nouvelle édition, revue, corrigée et augmentée de Notes par l'auteur. On y a joint un Dictionnaire Mythologique, et des notes explicatives d'après Banier, Dupuis, Noël, &c. Paris, chez Duprat, Letellier et Comp. 4 voll. 8 maj. c. textu Lat. et figg.

1803 L'Art d'aimer d'Ovide, suivi du Remede d'amour, traduit nouvellement avec des Remarques par. F. A. D. L. Paris, P. Ancelle. 8.

— Métamorphoses d'Ovide, traduites par Malfilâtre. Nouvelle édition, enrichie de 194. figg. Paris, P. Crapart. 3 voll. 8.

— Traduction en vers des Métamorphoses d'Ovide, avec des commentaires et de notes par F. Desaintange. Paris. 12.

— Céix et Alcione, traduction d'une des Métamorphoses d'Ovide. Traduction de l'histoire de Biblis, tirée des Métamorphoses d'Ovide par Stanilas Boufflers. Dans ses Œuvres pag. 83-106. Paris. 8. chez L. Pelletier.

1804 Les Fastes d'Ovide, traduction en vers, avec des Remarques d'érudition, de critique, et de litérature fleurie, par F. Desaintange. Paris, Levrault, Schœll et Comp. 2 voll. 8 maj.

— Premier livre des Métamorphoses d'Ovide, traduit en françois par Richerolle. Paris, Barrois. 12.

1805 Les Métamorphoses d'Ovide, traduction nouvelle avec le texte latin, suivie de l'analyse de l'explication des fables par Banier, et de notes géographiques, historiques, mythologiques et critiques, par M. G. Th. Villenave; ornée de gravures d'après les dessins de Mrs. Lebarbier, Monsiau, et Moreau. Paris, Didot l'ainé. 4 voll. in 4. et in 8.

1806 Les mêmes, traduites par J. G. Dubois-Fontanelle, avec des notes. Paris. 2 voll. 12.

1807 Les mêmes, de la traduction de Mr. l'Abbé Banier. Paris, chez Crapelet. 2 voll. 8. c. figg.

— L'Art d'aimer d'Ovide, traduction en vers avec des Remarques par Mr. Desaintange. Paris. 12.

1808 Les Métamorphoses, traduites en vers françois par F. Desaintange. Paris, Crapelet. 4 voll. c. figg.

BELGICÆ.

1559 Ovidius Sendtbrieven. Antwerpen. 8.

1588 Metamorphoses. Amsterdam. 8.

1595 De Konste der Minnen, in Latin beschreven door Ovidius. Rotterdam. 8.

1604 Uytleggingh op den Metamorphosis P. Ovidii Nasonis door Carel van Mander. tot Harlem. 4.

1608 Metamorphoses in vlæmsch. Antwerpen. 8. c. figg.

1615 Der Griechscher Princessen ende Ioncvrouwen klachtighe Zeyntbrieven, overgheset door Cornelius. van Ghistele. Rotterdam, by Jan van Wæsberghe. 8.

1619 Metamorphoses, door Jo. Floria overgheset. Antwerpen. 8.

1637 Metamorphoses. Rotterdam. 8. c. figg.

1643 Car. Manderi Metaphrasis Metamorphoseon recusa Dordraci. 4.

1647 Metamorphosis of herschepping van Ovidius Nazo, door P. C. Hooft. t'Amsterdam. 12.

— Paris Oordeel met de Schaking van Helena door J. V. G. vertaalt. Noch Menelaus Brief aan Helena. t'Amst. 12.

1650 Metamorphosis, dat is, die herscheppinge oft Veranderinge van den Poëet Ovidius, in onse duytsche Tale overgheset (door Jo. Florianus.) t'Antwerpen. 8. c. figg.

1657 Treurbrieven der blakende Vorstinnen, en Minnebrieven der Vorsten en Vorstinnen van P. Ovidius Naso et A. Sabinus, in Nederduytschen Rym overgeset door J. Cabeliau. tot Rotterdam. 8.

1662 Uytlegging over de Metamorphosis of herschepping van P. Ovidius Naso, door K. Vermander. t'Amsterdam. 12.

1665 Avond-school voor vryers en vrysters, om in de minne-kunst geœffent te werden na de lessen van Ovidius, getzokken uyt syne drie bœken de arte amandi, door J. Westerbæn. 's Grav. 4.

1666 Nieuw avond-school, of raad tegen de liefde, volgens de lessen van Ovidius, getzokken uyt syne twee bœkies de remedio amoris, door J. Westerbæn. 's Grav. 4.

1671 P. Ovidius Nasoos herscheppinge, vertaalt door Joh. van Vondel. t'Amsterdam. 4.

1692 P. Ovidius Nasoos treuergesangen, in Nederduytsch overgeset, en met aantekeningen verrykt, door D. H. (Dan. Havart.) te Utrecht. 8.

1697 Alle de werken van P. Ovidius Naso, vertaalt door Abrah. Valentyn. tot Amsterdam. 3 Deelen. 12.

— P. Ovidius Nasoos troostdicht aan Livia Augusta, in Nederduytse vaarzen overgezet, met kant-teykeningen, door Dan. Havart. te Utrecht. 4.

1700 Alle de werken van Ovidius, vertaalt door Valentyn, 3 Deelen, met by de 300. printen door le Clerc. t'Amsterdam. 4.

1702 De klagende Nooteboom, overgeset door Dan. Havart. te Utrecht. 8.

1703 De herscheppinge van Ovidius, vertaalt door Joh. van Vondel, met ænmerkinge de Heer Piet du Ruyer. t'Amsterdam. Fol. c. figg.

1705 Brieven van minnars en minnaaressen, vertaalt door P. van Haps. t'Amsterdam. 8.

1716 Ovidius heldinnenbrieven, vertaalt door Joh. van Vondel. t'Amsterdam. 4. cum Epistolis Sabini Belgico carmine redditis a Dav. Hoogstratano.

1732 De Gedaant-wisselingen van P. Ovidius Naso, in het Latyn en Nederduitsch (door Is. Verburg.) te Amsterdam, by R. en J. Wetstein, en W. Smith. 2 voll. fol. maj. cum figg. a Picarto aliisque artificibus sculptis.

DANICÆ.

1704 Epistolæ Heroidum totidem versibus Danicis, additis notis summariisque, auctore Christ. Rose. Hafniæ. 8.
1719 Tristium libri v. in linguam Danicam translati et versibus redditi per Christ. Falster. Hafniæ, Ove Lynnow. 8.
1738 Eadem versio. Hafniæ. 8.
1749 Epistolæ de Ponto, Danicis versibus, interprete J. F. Wedel. Hafniæ. 8.
1752 Metamorphoseon versio metrica, auctore Es. Fleischer. Hafniæ. 4.
1758 Metamorphoses, interprete N. Bredal. Hafniæ. 4.
1773 Metamorphoseon versio Danica per L. Sahl, loco programmatis edita Hafniæ. 4.
1775 Eadem cum textu Latino. Pars I. Hafniæ. 4.
1802 Ovidii Breve ex Ponto, oversatte af Schytt. Kiöbenhavn. 8.

SUECICÆ.

1708 Fabler of Ovidii Metamorphosis, förswänskade (interprete Reenstiernio.) Holmiæ. 4. c. figg.
1780 Heroidum Epistolam VII. in linguam Suecicam vertit Gustavus Regner, in Kongl. Svenska Vitterhets-Academiens Handlingar Tredie Delen. Holmiæ 1780. 8.
1792 Ovidii Fabler om Förwandlingar. Tom. I. Holmiæ. 8.

GRÆCÆ.

Græca Max. Planudæ versio Heroidum Ovidii adhuc inedita memoratur ab Huetio, libr. de claris Interpretibus. Epistolam Paridis ad Helenam carmine Græco reddidit Thom. Trivizanus Patavii 1553. apud Jac. Fadianum. Penelopes ad Ulixem Epistolam Græca Elegia expressit Car. Utenhovius in calce libri I. Adlusionum pag. 126.

SÆCULUM XV. Ovidii editionum est fertilissimum: nec mireris, si memineris hominem, et qualis fuerit poëta: qui, videlicet, viam aliorum Latinorum auctorum operibus quasi patefecit, eorumque fabulas in ordine disposuit et explicavit. Expectandum igitur fuit artis typographicæ inventores, cum primo, sub renatis literis, poëtarum operibus imprimendis se dederunt, ipsum Ovidium studiosissime fore edituros. Hinc illud satis feliciter in carmine Calpurnii, ad Lectorem, in edit. Venet. 1474.

Perlege Nasonis divina poëmata, Lector,
  Musarum qui vis fontibus esse sacer.
Hic dedit ad reliquos compendia summa poëtas,
  Invia qui primus per loca fecit iter.

Verum enimvero primi editores (n. sæc. XV.) non satis studiose codices consuluerunt, et editiones istius sæculi plurimæ sunt minus accuratæ. Ut ut hæc sint, in consulendis editionibus Ovidii multum sudasse videntur editores Bipontini, atque in describendo omnes earum varietates abundant. Supplementum qualecumque nunc damus. Et primo de *editione principe*. Bipontini aiunt Romanam I. principem *operum* editionem habendam esse, comprehensam duobus voluminibus, in fol. ex recognitione Jo. Andreæ Aleriæ. At non recte. Prima editio operum Ovidii, ut videtur, prodiit Bononiæ 1471. fol. Rarissima quidem est, et plurimos collectores et bibliographos effugerat: sed unum exemplar est apud nobilem collectorem J. G. Comitem Spencer, et describitur in Bibliotheca Spenceriana, vol. II. p. 191. compactum in tribus voluminibus, fol. Continet, 1. Nasonis Epistolarum Librum. 2. Ejusdem de Remedio Amoris. 3. Metamorphoseon Libros XV. 4. Ad Germanicum Cæsarem Fastorum Libros. 5. De Tristibus Libros V. 6. De Ponto Libros IV. 7. De Pulice. Romana igitur I. quæ a Bipontinis princeps operum Ovidii habetur editio, et quæ

ita a variis collectoribus et bibliographis describitur, est, ut videtur, secunda. Primum quidem volumen Romanæ I. fuit fortasse impressum eodem anno quo Bononiana; sed opere non perfecto, (uno tantum volumine impresso,) et Bononiana, uno anno præveniente, completa editio princeps habenda est. De hac editione M. Brunet sic loquitur: 'Première édition d'Ovide, et d'autant plus precieuse qu'elle est le premier livre imp. à Boulogne. Aucun exemple complet n'a encore, que je sache, été mis en vente dans ces derniers tems.' Manuel du Libraire, &c. Tom. II. p. 599. Edit. 1820.

P. Ovidii Nasonis Metamorphoseon Libri XV. Fastorum Libri VI. Epistola Consolatoria ad Liviam. Absque ulla nota, at Sæc. XV. Fol. Biblioth. Pinellian. ubi inseritur hæc observatio: 'Est volumen primum omnium operum Ovidii, Venetiis a Nicolao Jensonio editorum, eodem omnino charactere quo is, a. 1472. Macrobium impressit. Vide Catalogum Librorum Ducis de Vallière, No. 2481.'

Notant Bipontini Ovidii Opera per Jacobum Rubeum impress. Venet. 1474. 2 vol. fol. Bibliotheca Bodleiana continet versus in Ibim, 4to. in volumine separatim edito, sed ejusdem loci et anni. Exhibet etiam Ibim, Ven. Ald. 8vo. 1533. (quo anno Aldina III. operum Ovidii prodiit, in 3 vol.) separatim.

The XV. Bookes of Metamorphoses. In which ben contaynid the fables of Ovid, translated out of French by William Caxton, and printed by him: a. 1480. Ita Bipontini, recte. In Bibliotheca celebri Pepysiana, Magd. Coll. Camb. extat Ms. qui est partis hujus editionis apographum, ubi annus etiam recte datur. Palmer. vero in Historia sua artis typographicæ falso annum affigit 1479.

Heroides, seu Epistolæ: Amorum Libri tres: De Arte Amandi Libri tres: De Remedio Amoris Libri duo: De Tristibus Libri quinque: De Ponto Libri quatuor: De Pulice Opusculum: De Philomela: De Medicamine Faciei: Fastorum Libri quatuor: In Ibim: Consolatio ad Liviam Augustam: Metamorphoseon Libri quindecim.

Bononiæ. 1480. Hæc editio, a Bipontinis breviter notata, extat in Biblioth. Bodl. Oxon. cum annotationibus plurimis Mss.

Ovidii Epistolæ: Sabini Rescript. Elegiæ: De Arte Amandi: De Remedio Amoris: In Ibin: Fasti: De Tristibus: De Ponto, Pulice, Philomela: Medicam. Faciei: De Nuce: De Consolatione ad Liviam. Ven. 1484. Editio hæc antiqua effugit tam Bipontinos quam Maittarium, inter edendum primum vol. Annal. Typograph. Typographi erant Barnabas Cellanus Piceng. et Hermannus de Lichtens. Coloniæ, qui opus ad umbilicum duxerunt Nov. 19. 1484. Hujus Editionis exemplar fuit in Bibliotheca Harleiana.

Heroides, De Arte amandi, cum aliis Ovidii poëmatibus, Venet. per Bernardinum de Novarie, 1486. Notatur a Bipontinis: hic iterum notanda, ut quæ in Biblioth. Bodl. extat cum notis Mss. ut putatur, cl. Is. Vossii.

Opera Ovidii, Paris. 1488. Catal. Univers. Libr. &c. Lond. 1701.

Indulgentia Viri Rev. A. Scott, S. T. P. quatuor inspeximus Editiones, in fol. valde raras, et antiquas, (n. Sæc. xv.) at simul a Bipontinis non prætermissas. Conjicit Tiraboschi, (ut monet vir doctus, qui eas nobiscum communicavit,) Commenti sopra i Fasti di Ovidio, (par il Giraldo di Paolo da Pisana,) non vulgatas esse. Sed perperam Tiraboschi. Ex his enim editionibus una est ipsa ista Pauli Piscinatis (cognominati Marsi) Editio Venetiis per T. Z. P. MCCCCLXXXXII. impressa. Quod ad aliam Editionem (n. cum Raphaëlis Regii Enarrationibus) repetit post Tiraboschi, Regium publicasse commentarios suos Venet. a. 1492. et Octaviano Scotto obtulisse; sed audito, hanc editionem mutilatam fuisse, et ab homuncione quodam impressore vulgatam, punito nebulone, exemplaria destruxisse, et postea de novo publici juris fecisse Metamorphoses cum Enarrationibus suis a. 1493. His adjicit vir doctus (A. Scott) se conjicere hoc suum exemplar rarum, immo rarissimum esse, quatenus probabile est, plurima exemplaria Edit. 1492. destructa esse a Regio. Nos vero nihil affirma-

mus, eo quod exemplar, quod inspeximus, tam in tituli pagina, quam in colophone deficit.

De Remedio Amoris, cum comment. 4to. Paris. 1493. Brit. Mus.

Ovidii Heroides. 'Impressum. Venetiis mira diligentia per Augustinum de Zannis de Portesio: anno reconciliatæ nativitatis M.D.XV. die X. mensis Aprilis.' Sic colophon: et ulterius in titulo: 'Nunc vero temporis a viro docto expollitæ: recognitæ et apprime plusquam quingentis locis emendatæ: adeoque diligenti castigatione excultæ: *ut ne punctus quidem: interrogatiunculave cum in textu: tum in commento deficiatur: ut legenti facile videre est.*' Hæc verba proculdubio sunt impressoris, non docti editoris. Quod ad puncta spectat, ubi punctuatio fuit adhuc incerta et indeterminata, quænam sint sphalmata et quænam recta, saltem ex usu editoris vel impressoris, non statim decernere fas sit. At pro certo interrogatiunculæ, ut sæpe inseruntur, sic etiam nonnunquam omittuntur. In dedicatione, satis aliter eleganti, Cubertini Clerici Crescentinatis, bis legitur *juræ* pro *jure*, at in alio loco recte ponitur. In textu sæpe talia: 'Nec quærerer tardos ire relicta dies:' 'Et mea cum multis juncta quærela meis.' Talibus exceptis nævulis, vel forsan *peculiaribus* (etenim æ diphthongus sæpe recurrit pro *e* brevi), hæc editio est elegans, in fol. Romanis literis, tam in textu, quam in Commentario, qui perlongus est, impressa, una cum ligneis figuris, suis locis apte dispositis, postellis in margine utilibus, et tabula indicatoria ex serie alphabetica. Hæc Editio, Bipontinis omissa, invenienda est neque in Musei Britannici Bibliotheca neque in Bodleiana. Non describitur in Catalogis Harleianis, Pinellianis, Askeuianis; et quidem, ut videtur, est rarissima. Penes Valpium nostrum est dono ei data a Viro cl. Gulielmo Roscoe.

Ovidii Nasonis Metamorphoseos quindecim Libri, cum ipsius poëtæ vita ex ejus operibus diligentissime collecta, &c. Lugduni, in ædibus Simonis Bevilaquæ, a. 1518. Hæc editio, breviter Bipontinis notata, forsan notitiam ampliorem

mereatur, non ut quæ rarissima, quod quidem non est, sed ut, ob quædam peculiaria, curiosa. Sacra videtur fidei Catholicæ; Gratia et Privilegio impressa; et ut Ovidius incepit: 'Di cœptis, nam vos mutastis et illos, Aspirate meis;' tropologicæ, ut vocantur, in Metamorphosin enarrationes initium sumunt a sacra Virgine, quam in Epigrammate Reverendus Magister, Lavinius, Philosophus, Poëta, et Theologus, alloquendam duxit: at quidem si theologica, non minus est eadem docta. Commentarii, satis nimirum ampli et elaborati, imprimuntur in charactere Gothico, (quod genus scripturæ impressores Lugdunenses nimis affectavere,) textus in lucidiori Romano, sed ambo nitide excusi; et, quod ad typographiam, si non prorsus editio perfecta, et immaculata, maxima tamen ex parte accurata. Sed præcipue notanda videtur, sub finem, Raphaëlis Regii Epistola de nebulone quodam pædogogico, qui conjunctim cum nebulone impressore suas ineptias pro ipsius enarrationibus vulgarunt; vel adeo corruperunt et deturparunt, ut privatam ejus famam et commodum, simulque publicam utilitatem, fraudarent. Docta quidem est hæc Epistola, et simul honesta severissimaque indignatione expressa, eodem spiritu, quo Erasmus exclamavit: verum, ut video, nihil jam pudet typographos. Ex talibus nebulonum fraudibus ortæ sunt, sub renatis literis, multæ Classicorum editiones adulterinæ.

Metamorph. 4to. Lugd. 1519. item 1524.

Ovidii Metamorphoseon Libri xv. docte et diligenter familiaribus commentariis, characteribus Græcis modo excussis, et ab omni errorum cumulo elimati; una cum præclarissimis Lactantii Firmiani Cœlii in singulas fabulas argumentis suis locis collocatis. Lugduni in ædibus Jacobi Mareschal, 1524. fol. Rara hæc editio est in Advocatorum Bibliotheca Edinburgensi.

Ovidii Metamorph. cum enarrationibus Raphaëlis Regii, &c. 1524. in fol. In Bibliotheca Advocatorum Edinb. sed sine loco.

Metamorph. Gall. 8vo. Par. 1539. Mus. Britann.

Fasti, Lugd. 1541. et 1546. jam notati a Bipontinis, cum variis notis Mss. in Biblioth. Bodl. restant.

Ovidii Metamorphoses, Lugd. 1546.

Celeberrimus Gawin Douglas, Episcopus Dunkeld. apud Scotos, qui Virgilii Æneida, cum omnium laudibus, Scotice vertit, Ovidii Remedium Amoris dicitur simili modo transtulisse, nunc vero deperditum:

> 'Of Ovide's Lufe the Remede did translate,
> And syne of hie Honour the Palice wrate.'
>
> Epilog. in Lib. XII. Æn. p. 448.

Poëma ejus 'Palice of Honour' scriptum est a. 1553. V. Pinkertoni 'Scottish Poems,' vol. I. p. 95.

Ovidii Heroides, adjectis ad singulas Heroidum Epistolas Guidonis Morilloni argumentis. 12mo. Col. 1555.

Ovidii Opera, cum explanationibus Volaterrani, Ven. 1556.

Metamorph. Gall. per F. Habert, 8vo. Par. 1557. Mus. Britan.

De Morte Tibulli, f. 58. Antverp. 1560.

Ovidii Metamorphoses, cum annotationibus Glareani, Par. 1563.

Ovidii Heroides Epistolæ, cum Guidonis Morilloni scholiis. His accesserunt J. B. Egnatii observationes, 16mo. Par. 1570.

Ovidii Metamorphoses, cum tabulis ligneis, Par. 1570.

Ovidii Metamorphoses, cum comment. doctissimis, Paris. 1574.

Metamorphoseon editio Hispanica, 12mo. Evor. 1574.

Liber de Tristibus, ex recensione Greg. Bersmanni, Lipsiæ, 1578.

Ibis, ex ejusdem recensione, Lips. 1578.

Ovidii Opera, in tribus tomis, ex officina Plantin. 1578. a Bipontinis notata, extant in Biblioth. Bodl. cum notis Mss.

Consolatio ad Liviam Augustam, per G. Bersmannum, 1578. et per Jac. Micyllum, Francof. ad Mœn. 1582.

Ibis, Francof. ad Mœn. 8vo. 1582.

P. Ovidii Nasonis Metamorphoseon Libri xv. ab Andrea Naugerio castigati, et Vict. Giselini scholiis illustrati. Lond. typis Thomæ Vautrollerii, 16mo. 1582. cum privilegio. Bruggemanni View of English Editions. Bipontini notarunt Fastorum Libros vi. et Heroidum Epistolas ab eodem typographo excusas a. 1583.

Les Metamorphoses en vers François, par Habert. 3 Tom. cum tabulis, 12mo. Par. 1587.

Ovidii Nasonis Metamorphoses, argumentis brevioribus ex Luctatio Grammatico collectis expositæ. 8vo. cum tabulis: Antv. ex offic. Plantin. 1591. White Knights Biblioth. part. ii. Pars forsan editionis Operum a Bipontinis notatæ 1591-1592.

Varia opera minora Ovidii, in Itinerario, a Nic. Reusnero. Basil. 1592.

Fab. Salmacis et Hermaphroditus versa fuit Anglice a Fr. Beaumont, 4to. 1602. ut a Bipontinis notatur. Beaumont etiam Anglice vertit ex parte Ovidii Remedium Amoris.

Metamorph. Livre xiii. par R. et S. Massac, 12mo. Par. 1605.

Ovidii Metamorphoses, figuris elegantissimis a Cr. Possæo laminis æneis incisæ, Colon. 1607.

Lib. de Ponto et de Tristibus, cum notis J. Lipsii, Ingol. 1610.

Thom. Overbury, Eques auratus, Anglice vertit Artem Amoris. Lond. 1620. Versio est rarissima, et vix notata. Extat vero in Museo Britannico.

Vita et Opera Ovidii, ex recensione Dan. Heinsii, cum notis ex collat. codd. Scaligeri et Palatinis Jani Gruteri, 3 tom. Lugd. Bat. 1629. ex offic. Elzevir. Hæc editio notatur a Bipontinis, sed iterum notanda videtur ob Notas Mss. quæ in exemplari Bodl. extant.

Editio Venet. apud Aldum similiter ibi extat cum uberrimis notis Mss.

Ovid's Heroical Epistles, by Sherburne, 8vo. 1639. Biblioth. R. Farmer, S. T. P.

Ovid's Epistles travestied, 8vo. 1639.

Ovid's Festivals, or Roman Calendar, Englished by John Gower, 8vo. 1640. (ut recte Bipont.) sed non Londini. Impressa hæc ed. fuit Cantab. a Daniele, impressore Universitatis Cantab. 'Translated into English verse equinumerally by John Gower, Master of Arts, and sometimes of Jesus College, Cambridge.'

Ovide travesti, ou les Metamorphoses Burlesq. Paris. 1659.

Notamus edit. Heinsianam, 3 tom. 12mo. 1659-61. quia exemplar quod in Museo Britan. extat notas Mss. exhibet a viro cl. R. Bentley scriptas.

'La beauté des epreuves des figures fait rechercher cette edition, (n. C. Schrevelii Lugd. Bat. 1661. 1662. 3 vol. 8vo.,) qui est d'ailleurs inferieur à la suivante, n. en 1809.' Manuel du Libraire par Brunet. Paris. 1820.

Three Books of Publius Ovidius Naso de Arte Amandi; translated, with historical, poetical, and topographical annotations. By Francis Wolferston of the Inner Temple, Gent. Lond. 1661.

Invective or Curse against Ibis, by Jones, 8vo. 1667. Primo impress. Oxon. 1658.

Poëmata selecta, cum notis Vorstii, 8vo. Lips. 1675.

Bibliotheca Askeuiana exhibuit Ovidii Opera a Cnippingio, 3 tom. 8vo. Amst. 1683. editionem Bipontinis memoratam: sed digna est quæ iterum memoretur, quippe Askeuianum exemplar continuit notas Mss. Burmanni, et, nisi memoria deficit, nunc extat in Bibliotheca Publica Cantabrigiensi, inter libros impressos cum notis Mss. J. Taylor, S. T. P.

Ovidii bellissimum Theatrum, figuris æneis illustratum. Nor. 1687. Catal. Univers. Libror. &c. vol. II.

Ovidio Istorico, Politico, Morale brevemente spiegato e delineato, con artificiose figure. 8vo. Venet. 1688. White Knights Catal. part. II.

Les Metamorphoses en Rondeaux, 2 Tom. cum tabulis, 12mo. Amst. 1697.

Heroides Epistolæ, cum notis Minellii, 12mo. Rotterd. 1698.

. The Wits paraphrased in a Burlesque on the several Translations of Ovid's Epistles. Lond. 1680. Sub. fin. dedicationis: M. T.

Ovid Travestied, or Burlesque upon Ovid's Epistles; by Alexander Radcliffe, of Gray's Inn, Gent. London; for Jacob Tonson, 1680.

The Loves of Hero and Leander, a Mock Poem, with marginal notes, and other choice pieces of drollery. Lond. 1716.

Duorum vel trium præcedentium, quæ rariora sunt, vidimus exemplaria in pretiosa bibliotheca viri ingeniosi, Jacobi Perry, Armig.

Ovidii Opera. Amstelod. 8vo. 1713.

Ovid's Metamorphoses, translated by the most eminent hands. Hæc editio, cura S. Garth, Eq. aur. et M. D. notata Bipontinis 1717. 1720. 1724. 1727. 1733. deinde sæpius repetita est.

Ovidii Operum a P. Burmanno omnium celeberrimam editionem, a Bipontinis ample notatam et laudatam, hic iterum memoramus, eo quod exemplar in Museo Brit. continet notas Mss. a cl. R. Bentley exaratas.

Dryden's Fables, ancient and modern, translated into verse from Homer, Ovid, &c. By Mr. Dryden. Fourth Edition. Lond. 1734.

Les Heroides du galant Ovide, trad. par Jean-de-Dieu Raymond de Cuce de Boisgelin, ancien Archevêque d'Aix. Philadelphie, (Paris, Pierres) 1784. 8vo. Versio rarissima, eo quod perpauca exemplaria impressa sunt; et, ait Brunet, Manuel du Libraire, ' Une chose remarquable dans cette traduction c'est que l'auteur y a suivi de si près son original qu'il a rendu 3972. vers Latins par 3976. vers Français.'

Fasti di Ovidio colla construzzione del Testo, volgarizzati ed illustrati con note de Guis. Ant. Gallerone, Vercelli 1787. 3 vol. 18mo.

P. Ovidii Nasonis Heroides ex editione P. Burmanni, cura H. Homeri, sed tacito cl. editoris nomine, 8vo. Lond. 1789. apud Payne. Falso ann. 1790. Bipontini dederunt.

Ovid's Art of Love, translated by eminent persons, 18mo. 1801.

Four Heroic Epistles, translated into English verse, 12mo. Alcester. 1803.

Amori Ovidiani, traduzione Anacreontica di Federico Cavriani Ed. II. Crisopoli, Bodoni, 1804. 3 Vol. in 8vo. Prima Edit. hujus versionis fuit in 3 vol. 12mo. 1794.

P. Ovidii Nasonis Metamorphoses recensuit F. Schoenberger: nitida et accurata ed. Vindob. ap. Richter. 1805. 2 vol. 8vo.

Metamorphoses in versu Ital. a Cl. Bondi, 1806. 2 vol. in 8vo. min. Venez. 1807. 2 vol. 8vo.

P. Ovidii Nasonis Opera, ad optimas editiones collata. Præmittitur Vita ab Aldo Pio Manutio collecta, cum Notitia Literaria. Studiis Societatis Bipontinæ. Editio secunda, auctior et emendatior. 8vo. 3 vol. Argentor. 1807. Prima editio prodiit 1783. Notitia Literaria bene elaborata est, et editio ipsa æstimanda.

The Art of Love in three Books; The Remedy of Love; The Art of Beauty; and Amours: Angl. vers. cum notis Angl. et sex elegantibus tabulis: Lond. 8vo. 1808.

Ovidii Metamorphoses Lat. et Angl. a T. Orger, 8vo. Lond. 1811. Versio perelegans.

P. Ovidii Nasonis Heroides et A. Sabini Epistolæ, e Burmanni maxime recensione editæ, cura Davidis Jacobi Van Lennep, qui et suas animadversiones subjecit. Editio altera, priore auctior et emendatior. 12mo. Amstelodami. 1812.

Præstans ed. Metamorph. G. E. Gierig a Bipontinis notata est, Lips. 1804-7. Prodiit ed. Fastorum cum recens. et not. ejusdem G. E. Gierig 8vo. Lips. 1812.

P. Ovidii Nasonis Fastorum libri VI. ex recensione P. Burmanni. In usum scholarum curavit, variantes lectiones cod. Fancofurtensis integras adjecit F. C. Matthiæ,

Gymn. Francof. director et Prof. Lyc. Carol. Franc. ad Mœn. 8vo. min. 1813.

Metamorphoseon Libri xv. Berol. 8vo. 1814.

Ovidii Metamorphoseon Libri xv. ad fid. optimorum Libr. 8vo. Berolin. et Lips. 1814.

Ovidii Opera quæ supersunt, ad optimorum Libr. fidem accurate edita, 18mo. Lips. Tauchnitz. 1815. tom. I.

P. Ovidii Nasonis Opera, ad fidem editionis Burmannianæ expressa. 3 tom. 18mo. Lond. 1815.

P. Ovidii Nasonis Fastorum Libri qui supersunt sex, cum annotationibus in uberiorem operis explicationem adjectis. In usum Scholæ regiæ Westmonasteriensis. Ed. tert. Oxonii 12mo. 1817.

Ovidii Metamorphoses in usum scholarum excerptæ; quibus accedunt notulæ Anglicæ et quæstiones. Studio C. Bradley. Editio 2da. 12mo. Lond. in Æd. Valpianis. 1818.

Electa ex Ovidii Metamorphoseon Libris cum Annotatiunculis in gratiam rudiorum. Editio recensita. Etonæ 1818.

Metamorphoseon Libri xv. cura Fr. H. Bothe, Manh. 8vo. 1818.

Editio Halensis repetita est vice undecima 8vo. 1818.

Friderici Henrici Bothe Vindiciæ Ovidianæ, sive annotationes in P. Ovidii Nasonis Metamorphoseon Libros xv. in quibus annotationibus recensentur lectiones codicis Ms. Academiæ Regiæ Berolinensis. Accedunt Joannis Henrici Vossii, viri celeberrimi, Lectiones et Notæ. 8vo. Gottingæ, 1818.

Carolus Lloyd, qui poëmata quædam ipse feliciter scripsit, et Alfieri, poëtam Italicum, paucis abhinc annis Anglice dedit, totius Metamorphoseos Ovidii Versionem annuntiavit, et hujusce propositi specimina protulit in opere poëtico a se nuper edito, cui titulus, Nugæ Canoræ, 8vo. Lond. 1819. Fabulæ Ovidianæ, quas ibi jam translatas lectori obtulit Carolus Lloyd, sunt Herculis Mors, et Certamen Ulyssis et Ajacis de armis Achillis.

Ovidii Opera, 3 vol. 18mo. Lips. 1820.

In Biblioth. Classica Latina, sive Collectione Auctorum

Classicorum Latinorum, cum notis et indicibus, Ovidii Opera prodierunt suo ordine, cura N. Lemaire. 8vo. Par. 1820.

Electa ex Ovidio et Tibullo in usum Regiæ Scholæ Etonensis, edit. nova, et discipulorum ergo notis aucta. Etonæ 1821.

El Arte Amatorio de P. Ovidio Nason puesto in Prosa Castellana. Par D. M. A. R. Sine anno et loco. Excusa vero Madrid. paucis abhinc annis, sed suppressa, ut olim fuit altera versio in metro Hispanico.

Dum hæc nostra sub prelo currunt, Epistolam peramicam accepimus a Barone nobili, R. V. Holland, viro literis Hispanicis versatissimo, qui a. 1817. ipse juris publici fecit, et cum elegantia, 'Some account of the Lives and Writings of Lopé Felix de Vega Carpio, and Guillen de Castro.' Catalogo Versionum Ovidii Hispanicarum nos suppeditavit, et simul quæ nos conjecimus (ut supra) de Arte Amandi (Hispanice) confirmavit. Duo vel tria Notitiæ Bipontinorum Literariæ subjicimus, quæ viro nobili accepta debemus.

Las Heroycas di Ovidio por Diego Mexia: primo edita apud novam Grenadam, in Lingua Castiliana, a. 1596.; repetita Saviliæ a. 1608. et etiam iterum impressa in Collectione di Fernandez, Madrid 1797. Idem Interpres etiam dedit Hispanice Ibin.

Traducion a la Palga di Ovidio por Pedro Barberan di Cueva. Saragosa, 1636.

Quatuor aliæ Versiones, quarum notitiam amice nobis dedit scriptor nobilis, in suis locis inveniantur a Bipontinis jam ante notatæ.

RECENSUS CODICUM MSS.

P. OVIDII NASONIS

QUI IN BIBLIOTHECIS BRITANNICIS ASSERVANTUR.

Codices in Museo Britannico.

Biblioth. Reg. 7 F VII. 8. Inter alia quamplurima (art. 8.) P. Ovid. de Vetula, p. 164.

13 A XIV. inter alia multa, continet Philomelam. Art. 3. Cod. membran. sæc. XIV.

15 C XVI. continet, cum multis aliis, comment. in Ovidii Metamorph. cum indice alphabetico. Sæc. XIV.

16 D IX. Ovidii Metamorphoseon Librorum XV. Græce metaphrastica versio ex Maximo Planude. Sæc. XVII. Chartac. lucide scriptus.

17 E IV. cum multis aliis continet Gallice Metamorphos. Libr. XV. cum picturis. Cod. membr. sæc. XV.

Biblioth. Harl. 2529. continet P. Ovidii Nasonis Amorum Libros III. cum epitaphio ejusdem ex libro de Tristibus, epigrammate de Thrace puero, et regulis metri Iambici. Cod. membran. sæc. XV.

Num. 2489. continet, 1. Ovidii Metamorph. Libros XV. cum annotationibus marginalibus et commentario: 2. Fastorum Libros VI. cum annotationibus et kalendario. Cod. chartac. nitide scriptus, sæc. XIV. vel XV.

2537. Ovidii de Arte Amandi Libri III. De Remedio Amoris Libri II. Amorum Libri III. Chartac. sine annotationibus aut variis lectionibus. Sæc. XIV.

2560. continet, cum aliis, (art. 5.) Ovidii Librum de Remedio Amoris. Chartac. sæc. XV.

Num. 2565. continet, 1. Epistolas Ovidii: 2. Remedium

Amoris: 3. Pulicem (si quidem Ovidii est): 4. Philomelam: 5. Nucem. Membran. sæc. XIV. sine notis.

Num. 2566. Cod. chartac. sæc. XV. continens, 1. Libros XV. Metamorphoseon: 2. Poëma de Somno, Ovidio ascriptum.

Num. 2617. Ovidii Epistolæ. Chartac. sæc. XV. Duæ postremæ desunt.

Num. 2709. Ovidii Epist. Heroid. Liber, cum paucis glossis interlinearibus, et marginalibus annotationibus. Sub finem mutilus. Membran. sæc. XIII.

Num. 2758. Cod. membran. illumin. sæc. XIV. continens Ovidii Epistolas.

Num. 3415. Cod. membran. Italice, nitide scriptus et illuminatus, sed mutilus, sine notis. Sub initio legitur: 'Questo libro si chiama Ovidio d'arte Amandi.' Non tamen est translata ex Ovidio, vel, si partim translata, modo dissoluto et negligenti. Sæc. XV.

Num. 4867. Ovidii Epistolæ, in versu Gallico, in membran. clare expressæ, cum figuris illuminatis sub initio cujusque epistolæ. Harum aliæ adhuc coloribus nitent, aliæ obscurantur. Sæc. XIV.

Num. 6323. cum aliis continet Ovidii Remedia Amoris, cum glossis interlinearibus et scholiis marginalibus. Cod. chartac. sæc. XV.

Num. 2494. 2566. 2610. 2673. 2737. 2742. 2769. 3754. sunt etiam codd. qui continent Ovidii Metamorphoses. Alii sunt pauci qui minorum ejus operum quædam, vel poëmata Ovidio ascripta, complectuntur.

Biblioth. Cotton. nil, quod ad Ovidium spectat, memorabile possidet, præter Excerpta quædam, Jul. F VII. 18. De Vetula, Vespasian. B XXIII. 58. et Rubriques des Metamorphoses, Jul. F VII. 4.

Biblioth. Lansdown. possidet cod. in 4to. qui expositionem sive commentarium in Libros XV. Ovidii Metamorphoseon continet, cum tabulis Deorum Genealogicis, et brevibus annotationibus ad marginem. Chartaceus est, et defectivus.

Codices Burneiani.—Num. 218. Ovidii Ars amandi, Remedium Amoris, et Tibulli Carmina. Cod. chartac. pp. 239.

Num. 219. Ovidii Epistolæ Heroidum, cum glossis interlinearibus, et annotationibus marginalibus.

Num. 220. Ovidii Epistolæ ex Ponto. Cod. membran. illum. pp. 88. cum notis marginalibus et glossis interlinearibus.

Num. 221. Ovidii Fasti. Cod. membran. pp. 29.

Num. 222. Ovidii Metamorph. Cod. chartac. pp. 221.

Num. 223. Ovidii Metamorph. Cod. membran. pp. 261.

Num. 224. Ovidii Metamorph. cum scholiis. Cod. membran. pp. 320.

Num. 232. De Arte amandi Libri II. Amorum Libri III. Cod. chartac. pp. 182.

Hi codices Burneiani præcedentes sunt plerumque sæc. XV. et omnes habent pauca quædam collat. ad pagg. editionis Petri Burmanni, 4 vol. 4to. Amstelod. 1727.

In Catalogo Mss. in Mus. Britan. non descriptorum, ab Ayscoughio edito, memoratur codex qui continet Metamorphoseon Libros XV. Ibim, Pulicem, Medicamina Faciei, Nucem, et Excerpta e libris de Arte amandi. Ayscoughii Catal. vol. II. p. 823.

Codices Oxonienses.

Auct. F. 43. codex, cum aliis quamplurimis, continet Ovidii Artis amatoriæ Librum primum. Art. 12.

Laud. Lat. 77. Ovidii Epistola Sapphus ad Phaona (art. 2.) una cum Tibulli Operibus. Cod. membran. sæc. XIV. sub initio mutilus.

Laud. Lat. 519. continet (art. 6.) Ovidii Remedium Amoris. Cod. membran. sæc. XIII.

Laud. Lat. 799. habet, cum multis aliis, Nucem Ovidio ascriptam. Cod. membran. sæc. XIII.

690. cum aliis plerumque classicis, amplectitur (art. 14.)

Ovidii Epistolas. 15. de Ponto Libros IV. 16. Amorum Librum I. et secundi partem. 17. De Tristibus Libros IV. 18. Metamorphoseon Libros XV.

844. cum aliis continet Fabulas Metamorphoseon allegorizatas. Cod. chartac.

Codices Canonici. Cod. Lat. I. omnia opera Ovidii complectitur, hoc ordine: Heroidas, Amorum Libros III. Remedia Amoris, Metamorphoseon Libros XV. Fastorum Libros VI. Tristium Libros V. Epistolarum ex Ponto Libros IV. cum annotationibus per totum. Fol. membran. circa sæc. XIV.

Canonici Lat. 2. Ovidii Metamorph. Libri XV. Cod. chartac. nitidus, sæc. XV. cum glossis interlinearibus et annotationibus marginalibus.

Canonici Lat. 3. Ovidii Metamorph. Libri XV. Cod. chartac. cum annotationibus marginalibus. Desunt viginti quinque ultimi a versu 'unaque in parte repugnat.'

Canonici Lat. 4. Ovidii Heroides. Cod. chartac. illuminatus, cum glossis interlinearibus. In hoc codice desideratur epistola quam scribit Sappho ad Phaonem, quam Cydippe ad Acontium; necnon pars maxima epistolæ Acontii ad Cydippen.

Canonici Lat. 5. Ovidii Heroides. Cod. chartac. valde mutilatus, sed reparatus. Ab initio deficit, incipiens a versu 139. Epist. II. 'Sæpe venenorum sitis est mihi,' &c.

Canonici Lat. 6. Metamorph. Deficit ad IX. 578. Cetera desiderantur.

Canonici Lat. 7. Metamorph. Libri XV. Cod. membran. illuminatus, sæc. XIV. vel XV. cum glossis interlinearibus et annotationibus marginalibus.

Canonici Lat. 8. Ovidii Epistolæ. Cod. membran. illumin. elegans et perfectus, manu Gothica, sæc. XIV. Sine glossis et variis lectionibus. Sub fine: 'Iste liber est mei Johannis Antonii, nec non Viamni de Rampinis, qui pergimus ad scolas Domini Magist. Antonii de Nigris, qui est bonus magister in sua Gramaticha, in sua Loyca (Logica), nec non in ejus Scientia, et ejus Viamni.' In monasteriis scholæ

erant, et discipuli 'ad eas pergentes,' in codicibus exscribendis, ut videtur, aliquando versabantur. Hinc forsan quædam maculæ. At ipsorum monachorum ignorantia messem macularum, omissionum, &c. copiosissimam, sine discipulorum adjumentis, supplevit.

Canonici Lat. 9. Metamorphoses. Cod. membran. cum glossis interlinearibus et annotationibus marginalibus, sub initio mutilus, reliqua integer. Sæc. XII. vel XIII. Incipit a versu 80. 'Sive recens tellus, seductaque nuper ab alto.' Sunt lectiones et omissiones quædam peculiares.

Canonici Lat. 10. Ovidii Epist. Lib. Cod. membran. sæc. XIII. vel XIV. In manu Gothica nitide scriptus, et ex omni parte integer. Sub fine: 'Acto fine pia laudetur Virgo Maria.'

Biblioth. D'Orvill. x. 1. 5. 15. Codex Chartac. in 4to. continet, una cum Tibullo, poëma de Cuculo, Ovidio ascriptum, de Remedio Amoris, et Ovidii Epistolam Sapphus ad Phaonem. Duobus postremis subjunguntur testimonia, 'N. H. contuli.'

x. 2. 5. 20.-22. Ovidii Operum est exemplare a Cnippingio edit. Amstel. 1702. Paucæ sunt et breves annotationes, manu exaratæ; sed referendæ sunt æque ad notas ac textum.

x. 1. 5. 21. Cod. Chartac. in 4to. sæc. XV. In hoc continentur, Ars Amatoria, Remedium Amoris, Epitaphium Hermaphroditi, Ovidii Sapphus ad Phaona Epist. Ovidii Scachorum Ludus, qui incipit: 'Qui cupit egregium schachorum discere ludum;' versus de Vocibus Avium et Quadrupedum, &c. De hoc et x. 1. 5. 15. Art. 3. Lectorem referemus (ut Editor Catalogi D'Orvilliani) ad Fabricii Biblioth. Lat. vol. I. p. 467. &c. ab Ernesti.

x. 1. 5. 22. Ovid. de Arte Amandi, et De Remedio Amoris. Codex membrán. in 4to. sæc. XV. illuminatus, et nitide scriptus; sed sine annotationibus aut glossis.

x. 1. 5. 23. Cod. membran. valde antiquus, sed nullis foliorum hiatibus. Sine glossis et annotationibus. Circa sæc. XII.

x. I. 5. 24. Ovidii Metamorph. Codex antiquus membran. fol. 141. sed in foliis defectivus. Initium sumit a Libro II. 585. 'Mens antiqua manet.' Cum glossis interlinearibus et annotationibus marginalibus. Fortasse sæc. XIII. secundum D'Orvillium ad Charit. p. 277=367., ut citat. in Catalogo. Legitur in hoc Codice sub initio, 'N. H. vidi.'

In *Bibliotheca Ashmolei Musei* nunc servantur multi codices qui olim in Bodleiana depositi sunt. Inter alia unus et alter continet versus paucos, fragmenta, &c. Ovidii.

In *Biblioth. Collegii Corp. Christ.* codicum valde fertili, est commentarius in Ibim, una cum Manilii poëtæ Astronomia. Fol.

In *Biblioth. Novi Collegii* est Interpretatio theologica (cum aliis) fabularum nonnullarum in Metamorph. Hujusce generis quædam sunt in publica Bibliotheca Cantab. et, ni fallimur, eorum multa inter ea, quæ typis excusa jam sunt, invenienda.

Apud Bibliothecam in *Bal. Coll.* Ovidii Epistolæ. Cum notis. Catal. Mss. Angl. et Hiberniæ.

In *Biblioth. Collegii Mertonensis,* No. 552. inter alia (n. theologica) est expositio in Fabulas Ovidii.

Codices Cantabrigienses.

In *Bibliotheca Publica* Univers. Cantab. duo sunt codices qui Ovidii quædam continent, n. 2195. Metamorphosim amplectens, et 2296. collectas Fabulas in XV. Libros Metamorphoseos. Abbrev. Catal. Mss. Angl. notat unum tantum.

In *Trin. Coll. Biblioth.* sequentes inveniuntur: R. 3. 5. P. Ovidii Nasonis Sulmonensis, Poëtæ clarissimi, Liber de Arte Amandi, cum Interpretatione Gallica. Chartac. ingens volumen, fol. cum circiter mille paginis, at sine annotationibus aut glossis. Sæc. XVI.

R. 3. 6. et 7. Metamorphose d' Ovidio, cum Comment.

Italico. Hic codex continet etiam varie Scritture in Lingua Castigliana. Fol. Chartac. sæc. XVI.

R. 3. 18. Ovidii Heroides. Præfigitur longa dissertatio, cui subjungitur Boyeius de disciplina Scholarum. Cum plurimis glossis interlinearibus et marginalibus annotationibus. Membran. circa sæc. XIII. vel XIV.

R. 3. 26. Ovidii Metamorph. 8vo. long. Membran. cum annotationibus marginalibus. In quibusdam paginis deficit. Circa sæc. XIII.

R. 3. 56. Codex antiquus, qui, cum aliis, tenet Ovidium de Remedio Amoris. Membran.

Præcedentes sedem suam pristinam in eximia hujus collegii Libraria tenent: qui subsequitur, inter Thomæ Galei numerandus est codices, huic collegio, ut jam dictum est, legatos. Inter alia, Ovidii Ibis cum duplici commentario.

Qui sequuntur codices notantur in Catalogo Mss. Angliæ et Hiberniæ; videlicet, N. 1054. Art. 3. Ovidius de Remedio Amoris; et Art. 5. Ovidii Metamorphoseos Libri IV. priores, cod. mutilatus in fine. In *Biblioth. Caio-Gonvil.*

In *Sancti Petri Bibliotheca,* (una cum Libro Collectionum, nihil ad nostra pertinentium,) 1674. 12. Expositio Fabularum Ovidii per Fratrem Is. Gallensem Ordinis Fratrum minorum.

In *Collegio Sidney-Sussex.* 719. 11. una cum Tractatu Galfridi Anglici de Nova Poëtria, Art. 2. Ovidii Nasonis de Vetula liber tertius. Refert Catal. ad J. Ger. Vossium de Poëtis Latinis, p. 30. ubi vero Vossius non de hoc codice, sed de poëmate ipso loquitur: 'Libri tres de Vetula, minus etiam Ovidium referentes, quam simius hominem.' Art. 3. Expositio Fratris Nicolai Triveti in quadruplici sensu super 14. Libros Ovidii Metamorph. Incipit; 'A veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur.'

Codex in Biblioth. Archiepiscopal. Lambeth.

Codex in Biblioth. Archiep. Cant. Lambeth. continet, inter alia, Florilegium ex Claudiano, Ovidio, Horatio, &c. fol. 136. 4to. membran. sæc. XV.

Codex Vigorniensis.

Inter codd. ecclesiæ Cathedralis Vigorniensis unus est qui operibus Chrysostomi, Bernardi, et aliorum patrum, in fine subjunctum habet Ovidii Remedium Amoris.

Codex Etonensis.

Sunt, ni fallimur, in Biblioth. Librorum Mss. Collegii Etonensis, Ovidii, Statii, &c. poëmata nonnulla in charactere Longobardico. Ibi extant varii codices, quorum nonnulli sunt Latini Classici, et quorum unum olim notavimus.

Codices Dublinienses.

In Bibliotheca Collegii Sanctæ Trinitatis apud Dublinum extiterunt olim (ita Catalogus Mss. Angl. et Hibern.) duo codices, et probabiliter nunc extant, quorum unus complectitur, cum multis aliis, commentarios in Ovidii Metamorphoses, cum tabula; alter, cum multis etiam aliis, Ovidium de Mirabilibus Mundi, quicquid sint, cum notis. Num. 148. 170.

Codices Holkamenses.

In privatas Bibliothecas, ut in superiori Notitia Literaria jam diximus, non studiosius aut curiosius inquirendum duximus: ubi tamen aliqua notatione digna ab aliis benevole nobis offerrentur, huic operi non alienum fore eadem cum Lectoribus communicare. Huc referendi sunt, qui sequuntur, codices Ovidiani in Bibliotheca viri generosi et multum colendi, T. W. Coke, Senatoris, in Aula Holkamensi apud Norfolcienses.

P. Ovidii Nasonis Heroidum Epist. Liber. 8vo. membran. sæc. XIV. In charactere Gothico, cum quampluri-mis annotationibus et variis scriptorum diversorum lectionibus. Volumen finitur versu 12. Epistolæ Cydippes Acontio: 'Quos vereor paucos ne velit esse mihi.'

P. Ovidii Nasonis Fastorum Liber. Membran. sæc. XV. 8vo. maj. interlineatus, et cum variis lectionibus.

P. Ovidii Nasonis de Arte amandi Libri III. et Remedium Amoris. Membran. 4to.

P. Ovidii Nasonis Fastorum Libri VI. De Arte Amatoria Libri III. Tristium Libri V. De Remedio Amoris; Elegiarum Libri III. In Ibin. 8vo. membran. sæc. XIV. In pulchra et brevi manu script. cum variis diversorum auctorum lectionibus.

Publii Ovidii Nasonis Metamorph. Fol. membran. 1458. In codice hoc splendido, et ne vel minimum mutilato, titulus et literæ capitales illuminantur. Sub fine legitur: 'Iste liber Ovidii incœptus fuit per me Albtũ (Albertum) Not. in Colonia, et fuit finitus in Vicetia (Vicenza) Die XXI. Mẽsis Mai. 1458.'

P. Ovidii Nasonis et Ausonii Opera. Volumen hoc splendidum exscriptum est usui Raphaëlis de Marcatellis, Episcopi Rozen (sic) et Abbatis Sancti Bavonis prop. Ghent a. 1497. et historicis tabulis ac auro coloribusque variegatis superbe ornatur. Initium sumit ab epistola Joannis Andreæ, Episcopi Aleriensis, Paulo II. script. Romæ XV. Kal. Apr. 1471. ut impressa est in ed. principe Ovidii. Accedunt librorum Metamorph. argumenta, et juxta finem hæc leguntur: 'In istis codicibus continetur in generali totius Ovidii Metamorphoseos enunciatio, quæ multum utilis est studentibus.' Inde sequitur Epistola Dedicatoria Raph. Regii, critici ejusdem commentationibus in opera Ovidii præfixa, a. ed. Venet. 1493. Textum ipsum poëmatis comitatur commentarius continuus Regii. Sequuntur duæ epistolæ ad Franciscum Cornaro, Venetum, scriptæ; una a Bartholomæo Merula, altera a Regio. Hæ sunt quasi Præfationes Dedicatoriæ Lib. III. de Arte

amandi. Accedit etiam Remedium Amoris. Hæc omnia præcedentia, ut videtur, transcripta sunt ex editione Ovidii per Jo. de Tridino, al. Tacuino, publici juris facta Ven. 1494. Complectitur etiam hoc volumen poëmata Ovidii minora, vel Ovidio ascripta, una cum nonnullis Ausonii, et Latina quorundam carminum Homericorum versione. Sub fine sic legitur: 'Hoc volumen comparavit Raphaël de Marcatellis Dei gratia Episcopus Rozen, Abbas Sancti Bavonis, juxta Gandavum, A. D. 1497.'

Horum codicum Holkamensium notitiam acceptam debemus eleganti auctori Vitæ Leonis de Medicis, Gulielmo Roscoe, qui nuperrime, ut audivimus, pretiosæ Bibliothecæ Holkamensis catalogum exaravit et perpolivit. Ejusdem judicio freti, in ipsius pæne verbis Lectoribus nostris horum enuntiationem codicum committimus: ipsi non vidimus.

Hactenus, et jam satis, ut nos existimamus, superque forsan, ut alii, de Ovidianis. Bipontini multi fuerunt tam in editionibus quam in versionibus notandis. Quod ad nos pertinet, est ubi auctoritates quas sequimur appellamus. Hoc interdum, sed non sæpissime; et plerumque de iis editionibus de quibus, ut visum est, quædam oriretur dubitatio. Quod ad Bipontinos spectat, est ubi annum quo quædam editiones primo vulgatæ fuerint, non accurate dederint; si saltem catalogi quidam, qui nobis præsto erant, recte se habeant. Ast ubi omnes editiones ipsæ non essent nobis in manibus, religio fuit mutare. Notitiæ Literariæ Bipontinorum subjecimus quasdam de Anglicis, Gallicis, Italicis, Germanicis, et Hispanicis editionibus. Lusitani et Hispani, si in hisce rebus non hebetiores, tardiores saltem et parciores fuere. De nova aliqua Operum Ovidii versione Hispanica nihil audivimus. Unam solum, ut suspicamur, extat, n. Obras de Ovidio traduzidas comentadas en Castellano por Diego Suarez de Figueroa, a Bi-

pontinis notata, et, cum editor erat y Calificador del Santo Officio, conjicimus, versione a nobis non visa, Artem amandi etiam exinde exulare. El Arte Amatorio de P. Ovidio, puesto in prosa Castellana, quam in pagina superiori memoravimus, est quasi ἅπαξ λεγομένη, nulla alia istius poëmatis versione Hispanica, ut suspicamur, extante, et ipsa cito, Indicis Expurgatorii vi, facta fuit fugitiva, nec vendenda, nec videnda per Hispaniam. Exemplar nos vidimus apud Boosey, bibliopolam Londinensem.

'Metamorphoseon Libros XV.' (ait cl. Fabricius in Biblioth. Lat. vol. I. de Ovidio) 'Græca prosa reddidit Maximus Planudes, sed quæ lucem non aspexit, exceptis paucis locis quæ ex ea produxit in præclaris notis suis Nic. Heinsius.' Nos nitidum ipsius exemplar codicis inter Mss. Reg. in Mus. Britann. inspeximus, ut jam diximus; et iterum dicimus, ne quæ a nobis ibi breviter data sunt, aliquos in errorem ducant. Maximus Planudes fuit monachus Constantinopolitanus sæc. XV. Cum vero mentionem fecimus in loco supra dicto de hodierno vel moderno codice n. sæc. XVII. ejusdem metaphrasim Metamorphoseon continente, quæ diximus referenda sunt, non ad codicis stylum aut linguæ charactera, sed ad ætatem. Quippe non exaratur in hodierna vel moderna Græca, quæ 'Ρωμαϊκὴ dicitur. Hæc lectori debita putavimus, ne quis in his literis exercitatus Metamorphosim Ovidii in hodierna Græca lingua inquirendo non assequeretur, ut pro certo assequi non posset.

Sentient in libris Ovidianis versati, nos silere ubi nonnulli forsan quædam accipere mallent. Excerpta nimirum ex Ovidio, singularum versiones fabularum, Tristia, et Amatoria quamplurima, more Ovidii, tam apud peregrinos quam apud nostrates, publici juris facta, multo majorem poëmatum messem suppeditare potuissent. Quod exinde factum est, non solum quod ille ipse scriptor est qui quasi viam Latinis poëtis ad fabulas ornandas et illustrandas præparaverit, sed quod, in Romanis literis ediscendis, omnibus pueris et juvenibus in usu est quotidiano, et sic a renatis literis usque ad hæc tempora mansit. Adde quod est etiam poëta

elegantissimus, jucundissimus, affectibus humano generi communibus et familiaribus præ omnibus plenus. Ut alias gentes missas faciamus, vix ullus est Anglorum poëta, a Chaucero usque ad Popium et Priorem, qui non quædam ex Ovidio Anglice vertit, vel fabulis ludens, (ut poëtis mos est,) qui quædam ex illo non mutuatus est aut imitatus; ne dicamus de innumeris illis poëmatis quæ mythologicis figmentis sæpius fatigant quam delectant, et amore magis vel libidine quam poësi abundant. Harum rerum labor, si modo omnia et singula hujusmodi enuntiare conati essemus, infinitus fuisset, et fructus forsan non magnus. Sperandum est, ea quæ desunt non tali esse pretio ut de iis exclamare quis vellet, quemadmodum Joannes Gower, poëta nostras antiquus, sub fine sexti Ovidii Fastorum libri, de libris Fastorum deperditis: 'Ceterorum desiderium mundum fatigat.'

INDEX

IN

OVIDIUM.

Ep. indicat Epistolas—*Am.* Amorum—*Art.* Artis Amatoriæ—*Rem.* Remedium Amoris—*Med.* Medicamina Faciei—*Hal.* Halieuticon—*Ad Liv.* Ad Liviam Augustam—*N.* Nux—*Sab.* Sabini epistolas—*M.* Metamorphoseon—*F.* Fastorum—*T.* Tristium—*Ex P.* Ex Ponto epistolas—*I.* Ibis.

A

B.

D

E

F.

H